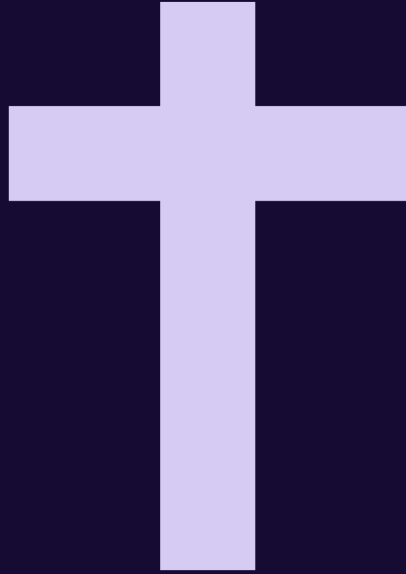

Xoiteupo Kuna

New Testament in Somau Garia

Xoiteupo Kuna
New Testament in Somau Garia
Nupela Testamen long tokples Somau Garia long Nuigini

copyright © 2024 Pioneer Bible Translators

Language: Somau Karia

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Jul 2025 from source files dated 2 Jul 2025
56ccf306-a353-5c26-b943-551207f76acc

Contents

Luku	1
Aposel	69
Kal	131
Ep	143
Pl	155
Kl	163
1 Ts	171
2 Ts	178
Pilemoni	183
1 Yo	185
2 Yo	194
3 Yo	196

Xoiteupo Asinaku Kuna Lukue Xayawotai Akereki Kuna

Sini Lukue xayawotai asinaku kuna xosa xekeukiriaia Yesusue Israil apimi xiyeri tinikina Yentail xeteneai apimi rania tiniketai. Yesusue ximuximu saina sarepure xinapa xuiapu ipaki kanikina, "Xoiteupo asinaku kuna xauna teu yei tinikepineure Xoiteupo Supo Youyae saiyeretai," xetai (4.18 xekoa). Paiya xiri suwauni kutu. Pa nakau xosa Lukue xekepu kunawotaia, xuiapue xokupa xu teri Yesusue xousua wati tianiketaire kunawotai. Yesusue xokupa saina tetai paire nukou xuiapue xiri nimaririwoteneai.

Mariae Yesusu iyaretai yause xosa paiya, xuiapue nimaririwoteneai (Luku 1.42-48 xeika 2.10 xeika xekeunari), nakau xuwe xetai xosa Yesusue mena xouro xowati, pani xiri nimaririwoteneai xeika xekoa (24.52).

Yesusupo xokupa puropi suirepa Luku nu kirenje kunawotai. Paire kuna paiya kireu nakau xosa purati xana xuwe. Yesusue mua ouro putawati xokupa kapia nu xosa yarexetairepa Luku kirenje kunawotai. Kire apu imero kawaxetai, Samariapu apue tianuwotai xeika nonoe omo wetina sokasoka texetai xeikaure Yesusue xonu kuna kunawotai rania Lukue xayawotai. Yesusupo kireu xonu kuna rania Lukueni xayawotai. Apu Sakiusi nu xe titi, nu xosa kapia akipa xetaire rania Lukue xayawotai.

Lukue kireu kapiaure xekepu kunawotaia, kunikuni wopi kapiaure sokisoki kunauna, Xoiteupo Supo Youyaure sokisoki kunauna, Xoiteue xuiapu xunu weterinikepi kapiaure kunawoto wotai. Xuimie kaketeneai kapiaure rania Lukue xekepu kunawotai.

Lukupona kuna mua nakau xosa xuwe xetaxe. Xuwe. Sini nakau wenumu tinuku Tianitianiwopi nikau Saina nakau xikiriaia, Lukueni xayawotai, pa nakauwa, Yesusue mena xouro xouratia, tianitianiwopie saina teteneaire kunawotai.

Lukue mua kuna asi Tiopilusu xayaruwotai

¹ Karainaku apu Tiopilusu, ekime xokupa apue xupuniki eruroneri Xoiteue sini xopu asinaku kapia kakeyaire mua kuna xayawoniai.

² Ximuximu kapia xotapa yara xati apu ekinikie xekoniai nikau kuna taineri, xayawoteneai. Pa apu teu nini Xoiteupo kunapu saina apu purirounerie, mua kuna asi siketeneai.

³ Pa xati ye rania, mua kuna asi xayau xesarinepure xine. Ye xuwau yause saina tine xokupa kapia xotapaure ati kotoniki sipauweine, pa kapia yaraxeyaireni kutu xayaune.

⁴ Ne nina xinawu ati sipawowai, mua kuna ninie uworineniai paiya, xiri suwauni kutu.

Elisapetie Yoni ene iserinkirouna apu iyarati, Mariae Yesusu iyareyaipo kuna asi

Luk 1.5—2.52

Xenikorokoro Sekaraia ipaki kauna Yoni putawopina wotai

⁵ Erotie Yutiapu kokemu purotai yause xosa, kire xuria titie purotai, nupo wenumu Sekaraia. Nu Apiyapu apu kinipo xuria titi. Nupo xui wenumu Elisapeti, nu Aronipo apu nou.

⁶ Nini Xoiteu ekero ati purineri, nupo xokupa tu xeika, kuna xeika ati tairounexeri. Kakineri Xoiteu ekero asinaku kapia tainexeri poripori xuwe purirouneri.

⁷ Nini nono xuwe. Pa amure, Elisapeti xoso xati ai sakauwexeteneai.

⁸ Kire yause Sekaraiapu emeumanae xuria titi saina teri, nue rania Xoiteu ekeru xuria tepi saina tetai.

⁹ Yu xuria titierau akeri Xoiteupo ata minika mana xepi kararati xepitutu asinaku uritukuwe Xoiteu xou iwopinaure, xuria titi nikou kapia taineri satu nerawoteneai. Pa kapiarei Sekaraia tumuworeri, nue Xoiteu xou iwopure ata minikani kutu manetai.

¹⁰ Pa yause xosa, xokupa xuiapue kisau kunununeri, kunikuni puroteneai.

¹¹ Kakeria, kire Xoiteupo xenikorokoro, lemeni Sekaraia maiyeuna Xoiteu xouineri xepi karareri xepi tu xirouna sakapu xupo meru kisaro tumu purotai.

¹² Kakatia Sekaraiae xenikorokoro xekerina ureri xouxouwari ximiketai.

¹³ Kakatia xenikorokoro ipaki kauna, "Sekaraia, ne kaki xanau ximikeu, Xoiteue neu kunikuni iyasetai. Neu ineni Elisapetie sawai nono iyarepina. Wenunauwa Yoni wowai," wotai.

¹⁴ "Pa nono iyarepina yause xosa, xonikemu asinaku purati nimaririwowai. Kakauwa xokupa xui apue nimaririwopineri.

¹⁵ Pa amure, nu Xoiteu ekeru kokai wenumu tuku xepina. Nu xisa xeika sokisoki ene xeika nepuwati xana xuwe. Nu ana kamoro puratiporoni, Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae nu xosa xopoke xepina.

¹⁶ Nue kakatia Israilipo xokupa xuiapue pirixineri, nikou Xoiteu Kokaipa xosa xowopineri.

¹⁷ Nue Ilaisapu kapia xeika sokisoki xeika tinapa Kokaipa xosa akeri xowopina. Kakinapa nonomi eminikimanapu xoniki tumainikepina. Pani kuna seki ereteneai apu nikau nanunanu kutunikatia, asinaku apu nikau nanunanu sie tepineri. Yonie xuiapu ireinikatia, nini ati purineri Kokaipa yakuwopineri," wotai.

¹⁸ Kakati Sekaraiae xenikorokoro ipaki kauna, "Amakinei neu kuna suwau xinei sipawopinena? Ye sakau xiti, yeu xui rania sakaurotai," wotai.

¹⁹ Kakatia xenikorokoro xiyeri kuna kauna, "Ye Kepreli, ye Xoiteu ekeru puriroune, Xoiteu nukoini xesayati asinaku kuna kanepure koutiai.

²⁰ Paina iyese. Ne yeu kuna xonisuwopu xuweutiaiya, ximine ne kunawopu xuweu supuni motoki purauweye, Xoiteupo kapia yara xepina. Xoiteue iyaretai yause putawati paieye yeu kuna suwau xewai," wotai.

²¹ Xuiapue Sekaraia yakuworua xuwe xati xouxou wari kunauneri, "Amakatirau Xoiteupo ata minika xuwau yause purina?" xeteneai.

²² Xurise kisau toiti mana supoe kuna kanikepina itou xuwe xati ai supu motoki puri xupoe irauna kuna kanikati sipari kunauneri, Xoiteupo ata minika kire xonuxonu kapia xekerina kakina xeteneai.

²³ Xurise, Sekaraiapu saina yause xuwe xati, nukou wese xowotai.

²⁴ Utu puratia, nupu xui Elisapetie mupo xu tuku saitina atoro poita autapa teu xosa ximiaki puri kunauna,

²⁵ "Kokaipae yeure xousuawati, xuiapu ekinikiro yeu maya xuwe xepineure mua kapia ye xosa akiparina," xetai.

Yesusu putawopinaure, xenikorokoro Maria kawotai

²⁶ Elisapetie mupo xu tukuweina poita tai mana poita autapa kireni xosa puratia, Xoiteue xenikorokoro nupu wenumu Kepreli xesawati Kalilipo wese Nasareti xowotai.

²⁷ Xoiteue xesawati kire xui makuna wenumu Maria, nu apu xeika texepu xuweu xui xosa kuna tixowotai. Maria nu kokemu Tepitipo apu noupo apu teruwopure unareteneai. Apu wenumu Yosepu.

²⁸ Keprelie Maria xosa xouna tapae kusou kauna, "Xui, asinaku yause. Kokaipae ne xeika purina, asinaku purowaire mupuni xusi ouna siwanetai," wotai.

²⁹ Mariae pa kuna iyaserina, ureri nanunanu tiei kunauna, "Mua amu kunana?" xetai.

³⁰ Kakati xenikorokoro kauna, "Maria ne kaki xanau ximikeu. Xoiteue neure xoukemu xumuna.

³¹ Iyese. Ne mupuni xu tuku xinau kire sawai nono iyarinauwa, wenumu Yesusu xewai.

³² Nu Kokai Apu puropina. Wenuneria, nu Xouropu Xoiteupo Nononi Kutu, wopineri. Paxati, Xoiteue asa yasiyasi Tepiti sie kokemu tumuworepina.

³³ Nu Yekopupo apu noupo kokemu sipesi puropina. Nupo kokemu saina, xuwe xepu wati xana xuwe," wotai.

³⁴ Kakina kawati, Mariae xenikorokoro kotouna, "Ye mupi xouni kutu, kire apu tine nu xeika xini xana, amakina mua kapia yara xepinana?" wotai.

³⁵ Kakati xenikorokoro kauna, "Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae kouyentia, Xouropu Xoiteupo sokisokini kutue xesuwaki taunepina. Sewai pa nono iyarau Xoiteupo nono xeseuni kutu puratia, wenumu Xoiteupo Nono," xepineri.

³⁶ "Iyese. Xepeni Elisapeti nu sakaurotai sorena mupo xu tuku purina, sewai nono iyarepina. Ekime kunauneri nu nono iyarepuwati xana xuwe xirouneri sorena, mupo xu tukuweina poita autapa kireni teu emeseriwotai.

³⁷ Xoiteue kire sapi atewopu watixe," xetai.

³⁸ Kakati Mariae kauna, "Iyese. Ye Xoiteupo saina xui. Nueni ne kunautia sie ye xosa pa kapia kakepina," wotai. Kakati xenikorokoro weu xowotai.

Mariae xouna Elisapeti xekotai

³⁹ Pa yause xosa Mariae sarouna sapauni Yuta Tistirikipo kire erewese totouyau purotai xosa xowotai.

⁴⁰ Utuna Sekaraiapu atoro mana tapae Elisapeti kusouna asinaku yause wotai.

⁴¹ Mariae Elisapeti kusouna asinaku yause wati Elisapetie iyestatia, ukauropu nonoe sarotai. Kakati, Xoiteupo sokisoki Supo Youyae kou Elisapeti xesuwaki tauwati,

⁴² ere kunairae Maria kauna, "Xoiteue mupuni xusi ouna siwanati xokupa xui nei emeseririkine. Pa nono kamuniro purotai rania, Xoiteue mupo xusi ouna siwawotai.

⁴³ Ye yu xati yeu Kokaipapu ana ye xosa kotaina?

⁴⁴ Iyese. Ye neu asinaku kuna xakeritia, kamiropu purotai nonoe nimaririeina sarotai.

⁴⁵ Ne Xoiteue kanetai sieni, kakepina xine xonisutiai. Pa xati Xoiteue neu xosa asinaku kapia kakatia ne xiri nimaririwotai," wotai.

Mariapu Siri

⁴⁶ Mariae ipaki kunauna, "Kokaipapu wenumu yeu xoikemue xourorine.

⁴⁷ Yeu xenimi Xoiteure nimaririxina, nue ye soyetai. Pa kakati ye asinakuni kutu puriroune.

⁴⁸ Ye nupo saina xui, ye wenimi xuweu sorena, nue xekeyerina xoukemu sina. Mua kaketaia sewai rania, xokupa xui apue Xoiteu Kokaipae nimariri sietaire kunawopineri.

⁴⁹ Xoiteu nu kokaipa sokisoki tuku, nue ye tianiyepure xetau kapiani kutu tetai, nupo wenumu xeseuni kutu purina.

⁵⁰ Xui apu nuko irue puroteneai xoukemu tinikirouna. Mua puroteneai xuiapu xeika xurisepu xeika rania, pani sipesi sipesi kakiniki puropina.

⁵¹ Nukou xupoe, sokisoki saina teyai. Apue totoniki ouneri weniniki xourorirouneri xesanikiati, xetaxetau sarauweniai.

⁵² Pani sokisoki kokemu xesanikieina, weniniki xuweu apimi xouroretai.

⁵³ Apu irianiketaia xokupa sapi asinaku tinikati ukaniketai. Kakerina apu xokupa sapi tukua, xesanikati aini xowoteneai.

⁵⁴ Nupo saina apu Israil tianu purina, xokupa yause nupo xuiapu xoukemu tinikirouna.

⁵⁵ Kakina Apraxamu xeika asisikimana xeika kanikina, 'Ye sipesi tinipo xuiapu xurise puputawopineri rania, xoikemu tinikepine xina kanikieyai xati, nanu purina kakina,' " xetai.

⁵⁶ Mariae Elisapeti xeika xeimore poita sie purianuwotaie, xurise nukou wese xiyeri xowotai.

Elisapetie Yoni iyaretai

⁵⁷ Elisapetie nono iyarepina yause xati, sawai nono iyaretai.

⁵⁸ Kakati wese emeumana xeika apunou xeikae, Xoiteue xoukemu tuwotaire kuna iyaserineri Elisapeti xeika nimariri woteneai.

⁵⁹ Asau autapa xeimore xosa nono mari takeruneri, omo Sekaraia wenu turewopure koteneai.

⁶⁰ Kakeria nonopu anae kunauna, "Pa xuwe! Wenunuku Yoni wopu," niketai.

⁶¹ Kakati kauneri, "Tini apunouwa, kire muanumu wenitiki xuwe," woteneai.

⁶² Kakerineri amu wenumu nono tuwopinana xineri, xupunikie irauneri Sekaraia kotowoteneai.

⁶³ Kotoworia xupoe irau kanikati, na masa tuwori nono wenuna, "Yoni xina xayaretai." Kakati xokupa xuiapue xouxouworoteneai.

⁶⁴ Pa yause xosa Sekaraiae sapauni supo pereu kunarina, Xoiteupo wenumu xouroretai.

⁶⁵ Pa kakati xokupa wese emeumanae pa xonuxonu kapia yara xetai xekerineri ximiketeneai. Pa xokupa kapiapu kuna oi paiye, Yutia Tistirikipo wese totouyau puroteneai xosa kuna ou papaiwotai.

⁶⁶ Xokupa xuiapue kuna oi iyaserineri xouxouwari kotoxineri, "Sewai mua nono amukau apu saiye pinana?" xeteneai. Xoiteupo sokisokie nu xeika purati sipawoteneai.

Sekaraiae kunatureture kuna uteiwotai

⁶⁷ Xoiteupo Supo Youyae, pa nonopu omo Sekaraia xosa koiroati, kunatureture irae ipaki kunauna,

⁶⁸ "Sini Xoiteupo wenumu xourorepu, Israili nikau Kokaipa. Sini nukou xuiapu kou tianisikina xiyeri tisikina.

⁶⁹ Nupo saina apu Tepitipo apu kini xosa, Kokaipae sini xiyeri tisikepina sokisoki apu iyaretai.

⁷⁰ Ekiekimeni nupo xeseu saina apimi kunatureture supunikirei, kuna-woyai sie.

⁷¹ Kunauna apu xiwaixiwai tikineri xotikikemu xoxixoxi xeteneai nikau xupunikiropu, xiyeri titikepine xeyai.

⁷² Nue sikou asisikimanaure xousuawati xouwenikina tianikeyai. Ekime nu pa kakina nukoini nukou xouwenisuna nini xeika sokisoki xeseu kuna wareyaireni nanunanuna.

⁷³ Xupo xouro wari Apraxamu kawoyai. Ekime kunawoyai sie, mua rania sini xosa kakepina.

⁷⁴ Xiwai nikau xupunikiropu sosikepure xinana sosikatia, nukou saina tinuku ximikepu xuweu asinaku puropu.

⁷⁵ Pa xati xokupa yause ekisiki oma purinuku, nukou ekero asinaku kapiarei texepu. Kakinukua nukou asinaku asinaku kapia taiwopu xina nanu woyai sieni puropu.

⁷⁶ Nakieni, nono, sewai wenineria Xouropu Xoiteupo Kunaturetureni Kutu panepineri. Kokaipapu ime sayeruwowaire akerewai.

⁷⁷⁻⁷⁸ Xoiteue ninipo xunu xesauna xiyeri sonikepure xinana, nei nupo xuiapu uworinikauwa, Xoiteue xoukemu tiniketaire sipawopineri. Kakeria mena xouropu xumi xesawati kouyesikatia,

⁷⁹ apu ukumu xosa purineri xumopure xeteneai memeremu tinikepina. Kakina nue tusiki taiwatia, xosikikemu yoroni puropu imerei texepu,” xetai.

⁸⁰ Xurise pa nono asaipa utuna Xoiteupo sokisoki xeika xoutuwatia, Xoiteue nupo xenumu sokisokierati apu xuweu wese xouna purotaie, xurise Israili ekinikiro yaraxetai.

2

Mariae Yesusu Iyaretai (Mt 1.18-25)

¹ Pa yause xosa Sisa Akustusue xokupa xuiapu nikau weniniki xayawopinerire tu xotapa iyaretai.

² Mua saina paiya ximuximu Kwiriniusue Siriapu akereki tumu puratia kapmanie weniniki xayawopi saina tetai.

³ Pa xati kapmanie weniniki xayawopinaure xokupa xui apue nikou weseni kutu xowoteneai.

⁴ Yosepu nu Kokemu Tepitipo apu nou. Pa xati Kalili Tistrikipo wese Nasareti wetina Tepitipo wese xouna Yutia Petiliemu xeteneairo manetai.

⁵ Kapmanie weniniki tepinaure, teruwopure xeteneai xui Mariano xowoxeteneai. Pa yause xosa Maria mupo xu tukuwetai.

⁶ Nini Petiliemu utu puroxeria, Maria nu nono iyarepina yause to-muroirotai.

⁷ Toro kou xinirouneri ata koirotai xati, nupo asawapu nono iyarina marie xotori noto nikau maruaro xineretai.

Xenikorokoroe sipsipu yayakunikirouneri apimi xosa kuna tikoteneai

⁸ Petiliemu kisaura sanawa xosa, kireu apu sipsipu yayakue purineri ninipo sipsipu ukumu yakuniketeneai.

⁹ Kakeria Xoiteupo xenikorokoroe maiyeniketai. Kakati Kokaipae nukou kokai naku oi xati una tutututuwati, ekiniki piririkati xiri ximiketeneai.

¹⁰ Kakeria xenikorokoroe ipaki kanikina, “Tini kaki xanari ximikaku. Iyesa! Ye xokupa xuiapu nimaririwopinerire, asinaku kuna tikoune.

¹¹ Ximine Tepitipo wese xosa, kire xuie nono iyaretai. Pa nonoe tini xokupa xiyeri sotikepina. Nu Kokaipa, nue xuiapu xiyeri tinikepinaure Xoiteue tumuworetai.

¹² Tini nu xekeunaria sipawakuai. Kire nono marie xotoreteneai, noto nikau xoye maruaro xinipurinana xekowakuai," nicketai.

¹³ Pa xenikorokoroe kunauwatia, sapauni mena xouropu xokupa xomatua xenikorokoroe kou turuwei, Xoiteupo wenumu xourori ipaki kunauneri,

¹⁴ "Xouro purirouna, Xoiteupo wenumu xourora. Ouropu xuiapu xoniki yoroara puropineri. Xoiteue xoniki ina," xeteneai.

Sipsipu yayakue Yesusu xou xekoteneai

¹⁵ Xenikorokoroe weniki xiyeri mena xouro xouweria, sipsipu yayakue ipaki kunauneri, "Eseko, sini Kokaipae kasiketai sie, Petiliemu xounuku pa kapia yaraxetai xekopu," xeteneai.

¹⁶ Kakeri sapauni xouneri Mariano Yosepuno puroxeri xekeniketeneai. Nonopa, noto nikau xoye maruaro xinipurotai.

¹⁷ Utu xekerineri, xenikorokoroe pa nonoure kaniketeneai sieni xokupa xuiapu kuna uteineri kaniketeneai.

¹⁸ Kakeri pa xuiapue, sipsipu yayaku nikau supunikiropu kuna iyaserineri xouxouworoteneai.

¹⁹ Mariae pa kuna xokupa xouro iyarina, nanueni purotai.

²⁰ Sipsipu yayakue xiyeri xouneri xokupa kapia iyese, xekotowoteneaire, Xoiteu wenumu xoureteneai. Xenikorokoroe kaniketai sieni xokupa kapia akipa xetai.

Yesusu wenuwoteneai

²¹ Mariae nono iyarati autapa xeimore asau xowatia mari takerupuri wenuneri Yesusu woteneai. Ana kamoro puropu xuweuni xenikorokoroe mua wenumu iyaretai.

Simionino Ananoe Xoiteupo atoro Yesusu xekoxeteneai

²² Yosepuno Marianoe Xoiteupo ekeru ekiniki pitixineri asinaku xepineri yause putawati, Mosesipo tu xotapa tainexeri ninipo nono souti Xoiteu tuwoxepure, Yerusalemu xowoxeteneai.

²³ Xoiteupo tue kunauna, "Akereki sawai nono anae iyarati paiya, Xoiteu nuku tuwakuai," xeyai. Kakeyai xati pa tu taineri, pa nono xiri xeseuni kutu Xoiteu tuwopure xowoxeteneai.

²⁴ Kokaipapu tue pani ipaki kunauna, "Ni manapa akereki axiri re turopu motou axiri paiye, Xoiteu xouinari xuria takuai," xeyai. Yosepuno Marianoe pani pa tu taineri ni manapa rania xuru xowoxeteneai.

²⁵ Pa yause xosa kire apu Yerusalemu purotai, nupo wenumu Simioni. Nu Xoiteu ekeru asinaku kapia taina Xoiteure muris tirouna. Xoiteue unaretai apu, Israilipo xuiapu xonikikemu yororepure kopinaure yakuwotai. Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae Simioni xosa purotai.

²⁶ Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae ekime ipaki kauna, "Ne sapauni xumowaixe. Xuwe. Kokaipae nupo xuiapu tinikepure xesawati kopina apu xekerinauweye," woyai.

²⁷ Kakeyai xati pani Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae Simioni sarina, xesawati Xoiteupo ata kama supuro manetai. Tue kunawoyai sie Yesusupo omono ananoe taineri, pa kapia tepure Yesusu norumu sou maneteneai.

²⁸ Kakeri Simionie Yesusu norumu tina xonikeri Xoiteupo wenumu xourori kunauna,

²⁹ "Kokaipa, ye neu saina apu. Ekime nakieni kunauyai sie, ne ye weitau xoi merurei xounei puropine.

³⁰ Ye ikou ekikemueni sini xiyeri sosikepure xesawau kotai apu itou xekeune.

³¹ Ne xokupa xuiapu ekinikiro pa saina ireitiai, paxati xokupa sanawa sanawapu xuiapue rania, xekopineri.

³² Nu kire naku, xetau xuiapu teu memeremu tinikepina, kakina paiya nakipo xuiapu Israil nikau weniniki xourorepina,” xetai.

³³ Simionie pa kuna kunawati Yesusupo omono ananoe iyaserinexeri, xouxouworoxeteneai.

³⁴ Simionie pani mupuniki xusi ouna, Maria nono ana kauna, “Iyese. Xoiteue mua nono xesawati kotaie kakatia, xokupa Israilipo xuiapu nikau puropi paiya, kireu xouro xeria, kireu ouro xepineri. Nu xetau puropi purati paiya niniauneri mukise kuna kawopineri.

³⁵ Pa kakatia xokupa xuiapu nikau ximiaropu nanunanu paiya yaraxepina. Kakeria ne rania kire xoma xirouneri xeime siei xonikemu tupo waiyewopina,” wotai.

³⁶ Kire kunatureture xui, wenumu Anae purotai. Nu Panuelipo moke, Aseripo apu nou. Nu xiri sakauni kutu. Ekime apu tina 7-teu xitosani xamu xeika puroyai.

³⁷ Xurise xamu xumati aini purotai. Muaiya nu 84-teu xitosani tuku. Nu Xoiteupo ata wetirouwati xana xuwe. Nu xokupa yause xoye nepi wetina, kunikuni xosa puri, Xoiteupo saina asau ukumu tirouna.

³⁸ Pa yauseni nue rania nono nutiemu mana Xoiteu eiyase wotai. Kakerina Xoiteue Yerusalemupo xuiapu xiyeri tinikepinaure xokupa xuiapue yakuwoteneai xati, pa nonoure kuna uteiwotai.

Yosepue Nasareti xiyeri xowotai

³⁹ Nini xokupa kapia Xoiteupo tue kunawoki sieni kakieineri, xiyeri nikou wese Kalili wese Nasareti xowoteneai.

⁴⁰ Yesusu nono asaxinani xokupa sokisoki tina asinaku nanunanu tuku sayatia, Xoiteu nukou xoukemu nu xeika purotai.

Yesusue nono liolio yause Xoiteupo atoro xowotai

⁴¹ Xokupa xitosani xosa, Yesusupo omo anae Xoiteue Israil Weinikitati Ati Puroniai Yause Nanuneri xekopure Yerusalemu xourouneri.

⁴² Yesusu asaxina 12-teu xitosani tukuwatia, nikou pa kokaipa yauseure nanuneri Yerusalemu souti xowoteneai.

⁴³ Pa kokaipa yause xuwe xatia, xokupa xuiapue nikou wese yau xouxanau woteneai. Kakeria Yesusu liolio nu Yerusalemoni purotai. Nu poroni purotaia omoye anaye nini sipawopu xuwe.

⁴⁴ Ninie nanuwoxeteneai kireu xui apu xeika xouna xeteneai. Kakerinexeri nini rania asau xuwau xuwexi xowoxeteneai. Utorineri, emeniki mana kotokotonikineri xirekuwoteneai.

⁴⁵ Xireketeneai xireketeneai, xekopu xuwe xati Yerusalemu xiyeri xirekepue xowoxeteneai.

⁴⁶ Omoye anayei xeimore asau xirekupa teixanerieye, xurise Xoiteupo ata tumau purati xekoxeteneai. Tu xotapa sipa apimi xopu misi purina ninipo kuna iyese, kotoniketeu purotai.

⁴⁷ Apimie nupo kuna iyaserineri, nupo sipa xeika kuna xapa kaniketai xeikaure urewoteneai.

⁴⁸ Omoye anayei xekeri urewoxeteneai. Kakeri anae kauna, “Nono ne ama sini mua kapia kakisikinena? Sini eminino xosikikemu xoxixoxi xati xirekinikiriai,” woteneai.

⁴⁹ Kakexeria Yesusue ipaki kanikina, “Tini ama ye xirekinuana? Ye Xauwapu atoro puropine tini sipa xuwere?” niketai.

⁵⁰ Yesusue kakati omoye anayei pa kuna xonomu sipawopu xuweu-woxeteneai.

⁵¹ Yesusue nupo omoye anaye xeika xiyeri xou Nasareti putawoteneai. Xokupa yause ninipo kuna tairouna. Anaepa Yesusupo xokupa kuna xoukemuro iyarina nanu purirouna.

⁵² Yesusu asaxina nupo sipa asinakuni kutu xetai. Kakati Xoiteue nu xiri xouwe wati apimie rania nu xonikiewoteneai.

Yesusu saina tepinaure ime ireipuri kapia akipa xetai asi

3

Luk 3.1—4.13

*Yoni nu ene iserinkirounae kuna uteiwotai
(Mt 3.1-12 xeika Mak 1.2-8 xeika Yon 1.19-28)*

¹ Sisa Taiperiusi nu 15-teu xitosani purati, Pontiasi Pailatie Yutia Tistriki kapmani sainapu akereki tumu purotai. Pa yause xosa, Erotie Kalili Tistrik yakuwotai. Kakati nupo xameyau Pilipue Ituria Tistrik xeika Trakonaitis xeika yakuwotai. Kakeri Lisanasie Apilini Tistrik yakuwotai.

² Anasino Kaiapasinoe ere xuriatiti saina tapai puroxeteneai. Pa yause Yoni, Sekaraiapu nono, nu apu xuweu wese purati Xoiteue nukou kuna kawotai.

³ Kakati Yonie Yotani ene mayau purotai wesewese texina, xuiapue xoniki pirixineri ene isepinerire kuna utei kanikina, "Tini xotiki pirixinari Xoiteupo wenumurei ene isa, kakaria, tinipo xunu Xoiteue xesauweritikepina," nicketai.

⁴ Kunatureture Aisaiapu kuna, nakau xosa purotai sie mua kapia akipa xina. "Apu xuweu wesei, kire apu supoe ipaki yaxina, 'Kokaipa apupo ime atinari kutuni ireinari saya.

⁵ Xokupa wese ku xokopexinari, totou porowari ku sayepina. Xokupa ime xoxixoxi xina xupiyou sasaiwotai atiwari kutuni puropina.

⁶ Xoiteue tisikepure tetai saina ouropu xuiapu xokupae xekopineri,' " xetai.

⁷ Xokupa xui apue Yoni xosa ene isepure kori, ipaki kanikina, "Tini matu xoxipo nonomi, Xoiteue tinire kisamairaunana xaro titikepuwatixe. Tini yue katikati mua yause xoxi maiyetikepure xetai emeseriwopure xinukuna?"

⁸ Tini sukauni kutu xotiki pirixikiriai xatia, tinipo asinaku kapia paiye sukau xotiki pirixeki sie xepina. Kaki xanari takieni kunaunari, 'Apraxamu nu sinipo asisiki xaku.' Ye katikine, Xoiteue mua xe teu pirixati, Apraxamupo asamana xepineri itou.

⁹ Mani na xotaparo purinana, xokupa na atineri meru erepu xuweu-rouneri paiya, tataineri xepiro purerewopineri," nicketai.

¹⁰ Xokupa xuiapue Yonipo kuna iyesei kotouneri, "Sini amu amakepinukuna?" woteneai.

¹¹ Kakeri ipaki kanikina, "Apu nu muporopu nekei aimore tukua, apu nekei xuweu kire tuwopina. Apu xoye tukue rania pani pa kapiani kakepina," nicketai.

¹² Kireu apimi nini kapmanipo xe titie rania ene isepure koteneai. Ninie kotouneri, "Xesepesiki, sini amu amakepinukuna?" woteneai.

¹³ Kakeri ipaki kanikina, "Tini kapmanie katiketai sieni xe takuai. Kaki xanari xekepu kireu aini taku," nicketai.

¹⁴ Kireu xomatuae rania kotouneri, “Sini amu amakepinukuna?” wote-neai. Kakeri Yonie ipaki kanikina, “Tini kaki xanari kireu apu xoxixoxiniki kuna xosa iyainikeri, ninipo xe pe taku. Tini nanunari sini isaya sikineri sikirouneri xe paiya itouxa,” nicketai.

¹⁵ Xui apue pa kapia xekeri xonikikemu saroati xokupa nanunanu tineri, “Mua apu Yonia Xoiteue nupo xuiapu xiyeri tinikepure unareyai apu rau?” xeteneai.

¹⁶ Kakeri Yonie ipaki kanikina, “Ye paiya ai ene iseritikiroune. Xurise kire apu kopina paiya nupo sokisoki yeu sokisoki emeseruna. Ye asinaku apu xati nupo erieripo muri xurexepixe. Nue Xoiteupo Sokisoki Supo Youya xeika xepi xeikae ene iseritikepina.

¹⁷ Nu apue nupo wit waxi xosa xokupa inaina xesawopure kasira masa xupoe tikouyewopina. Kakinapa wit waxi teukirouneri atoro kununuwopina. Inaina paiya sokisoki xepi sipes u purirouna xosa esiepina,” nicketai.

¹⁸ Yonie Xoiteupo kuna xetaxetau imeirae xuiapu xoniki pirixepinerire, kuna uteiwotai.

Erotie Yoni kakauya atoro iyaretai

¹⁹ Yonie ninipo akereki kapmani Erot auwotai. Pa amure, xameyaupo xui Erotias terina, xokupa xoxixoxi kapia teyai xeikaure auwotai.

²⁰ Kakati Erotie pani xiyeri kire kapia xoxini kutu tina, Yoni kakauya atoro iyaretai.

Yonie Yesusu ene iseruwotai (Mt 3.13-17 xeika Mak 1.9-11)

²¹ Pa yause xokupa xui apue ene isieria, Yesusu rania ene isetai. Ene isieina kunikuni puratia, mena taiyati,

²² Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae kire ni manapa siei kouyewati xekote-neai. Kakati mena xourei kire apu supoe ipaki uru yaxina, “Ne yeu Nono. Neure ye xoi xumuna. Yeu xoikem neure nimaririna,” xetai.

Yesusupo Asamana (Mt 1.1-17)

²³ Yesusupo xitosani muanumu 30 sie xosa nu saina saretai. Kakati xuiapue nanuneri nu Yosepupo nirau xeteneai. Yosepua Elipo nirau.

²⁴ Eli nu Matatipo nirau. Matati nu Liwaipo nirau. Liwai nu Melkipo nirau. Melki nu Yanaipo nirau. Yanai nu Yosepupo nirau.

²⁵ Yosepu nu Matatiasipo nirau. Matatiasi nu Emosipo nirau. Emos nu Naumupo nirau. Naumu nu Eslipo nirau. Esli nu Nakaipo nirau.

²⁶ Nakai nu Matipo nirau. Mati nu Matatiasipo nirau. Matatiasi nu Semenipo nirau. Semeni nu Yosekipo nirau. Yoseki nu Yotapu nirau.

²⁷ Yota nu Yoananipo nirau. Yoanani nu Resapu nirau. Resa nu Serupapelipo nirau. Serupapeli nu Sealtielipo nirau. Sealtieli nu Neripo nirau.

²⁸ Neri nu Melkipo nirau. Melki nu Atipo nirau. Ati nu Kosamupo nirau. Kosam nu Elmatamupo nirau. Elmatamu nu Eripo nirau.

²⁹ Er nu Yosupupo nirau. Yosua nu Elieseripo nirau. Elieseri nu Yorimupo nirau. Yorimu nu Matatipo nirau. Matati nu Liwaipo nirau.

³⁰ Liwai nu Simionipo nirau. Simioni nu Yutapu nirau. Yuta nu Yosepupo nirau. Yosepu nu Yonamupo nirau. Yonamu nu Eliakimupo nirau.

³¹ Eliakimu nu Meleapupo nirau. Melea nu Menapupo nirau. Mena nu Matatapu nirau. Matata nu Natanipo nirau. Natani nu Tepitipo nirau.

³² Tepiti nu Yesipo nirau. Yesi nu Opetipo nirau. Opeti nu Poasipo nirau. Poasi nu Salmonipo nirau. Salmoni nu Nasonipo nirau.

³³ Nasoni nu Aminatapu nirau. Aminatapu nu Atminipo nirau. Atmini nu Arnipo nirau. Arni nu Esonipo nirau. Esoni nu Peresipo nirau. Peresi nu Yutapu nirau.

³⁴ Yuta nu Yekopupo nirau. Yekopu nu Aisakipo nirau. Aisaki nu Apraxamupo nirau. Apraxamu nu Terapu nirau. Tera nu Naorupo nirau.

³⁵ Naoru nu Serukupo nirau. Seruku nu Reupo nirau. Reu nu Pelekipo nirau. Peleki nu Eperipo nirau. Eperi nu Selapu nirau.

³⁶ Sela nu Kainanupo nirau. Kainanu nu Arpasatipo nirau. Arpasati nu Siemupo nirau. Siemu nu Noapu nirau. Noa nu Lamekipo nirau.

³⁷ Lamek nu Metuselapu nirau. Metusela nu Enokupo nirau. Enoku nu Yaretipo nirau. Yareti nu Malalelipo nirau. Malaleli nu Kenanipo nirau.

³⁸ Kenani nu Enosipo nirau. Enos nu Setipo nirau. Seti nu Atamupo nirau. Atamu nu Xoiteupo nono.

4

Satanie Yesusu eruruwotai (Mt 4.1-11 xeika Mak 1.12-13)

¹ Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae Yesusu xosa korekixati, Yotani ene weti xiyeri xowatia, pani Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae, sou tina apu xuweu wese xowotai.

² Apu xuweu wese xou 40-teu asau purati, Satanie eruruwotai. Pa yause xosa Yesusu xoye nepu xuweu iriapu purotai.

³ Kakati Satanie ipaki kauna, "Ne suwau Xoiteupo Nono xatia, kunawau mua xe pirixina tupumoru xepina," wotai.

⁴ Kakati Yesusue xiyeri ipaki kauna, "Xoiteupo Nakaue kunauna, 'xuiapu nini tupumoru xosa kireni ekinikioma puropuworixe,' " wotai.

⁵ Kakati Satanie xouro sou xouna, sapauni mua ouropu xokupa sokisoki sanawa Yesusu ataruwotai.

⁶ Kakerina Satanie ipaki kauna, "Ye mua xokupa sanawa yakuwowaire sokisoki tinitia, ne xiri kokaipa wenini tuku xewai." Pani Yesusu kauna, "Mua xokupa sapia yeu. Ye kire apu tuwopure xineia, ye tuwopine."

⁷ Pani xiyeri kauna, "Ne xonitapa ukurounau ye xosa muris tinawu, ye mua xokupa sapi tinepine," wotai.

⁸ Kakati Yesusue xiyeri ipaki kauna, "Xoiteupo Nakaue kunauna, 'Ne neu Xoiteu Kokaipa irue purinau, nu xosa kireni xonitapa ukurounau muris te xetai,' " wotai.

⁹ Kakati Satanie Yesusu Yerusalemu sou xouna Xoiteupo ata xouroni kutu iyaretai. Kakerina ipaki kauna, "Ne suwau Xoiteupo Nono xatia, paina oro potixe.

¹⁰ Pa amure, Xoiteupo Nakaue kunauna, 'Xoiteue nupo xenikorokoro kanikatia ati yakunepineri.'

¹¹ Kakineria 'Ninie xupunikiro xemeinepineri, kakeria kire xei sieni woropuwati xana xuwe,' " wotai.

¹² Kakati Yesusue xiyeri kauna, "Xoiteupo nakaue kunauna, 'Ne neu Xoiteu Kokaipa kaki xanau eruruwou,' " wotai.

¹³ Satanie Yesusu erururou erururouwotia xuwe xati, kire yause eruruwopure weu xowotai.

Yesusue Kalili xouna Xoiteupo Sokisoki Supo Youyapu sokisokirei saina saretai

*Luk 4.14—9.50**Yesusue Kalili saina xotapa saretai
(Mt 4.12-17 xeika Mak 1.14-15)*

¹⁴ Xoiteupo Sokisoki Supo Youyapu sokisokirei, Yesusu Kalili Tistik xiyeri xowotai. Kakati xuiapu payau puroteneae, Yesusu kou Kalili purina kuna iyeseteneai.

¹⁵ Xokupa yause Yuta nikau kununu ata yau xuiapu kuna utei tinikirouna. Kakati xokupa xuiapue wenumu xouroreteneai.

*Nasaretipo apimie Yesusure kisamairaniketai
(Mt 13.53-58 xeika Mak 6.1-6)*

¹⁶ Yesusue Nasareti xowotai. Nu nono yauseni, pa wese purina asaxetai. Xokupa yause kakirouna sieni, Yuta nikau arikepi yause xosa kununu atoro manetai. Mana Xoiteupo kuna ninaxepure tumuratia,

¹⁷ kunatureture Aisaiapu nakau tuwoteneai. Yesusue ti kaiyeina mua kuna masa purotai xekeri ninaxina,

¹⁸ “Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae kou ye xosa purina, amure, nukoe tumuyerati xounei xauna puroteneai apimi xosa asinaku kuna utei kanikepineure, Xoiteu nukoe tapiro oripu xona kusawotai. Ye apimi kakauya xosa puroteneai kanikiti kakauya weti xowori, ekiniki sasauwoki xiyeri ekiniki perewopinerire xesayati kanikepure koutiai. Xesayati apimi nikau xu xuweiyerinikepue koutiai, kireue xoronikineri xoxixoxinikete-neai apimi nikau xu xesauwepure xesayati koutiai.

¹⁹ Kokaipae nupo xuiapu ati kutunikepina yause putawotai xi yei kanikepineure xesayetai,” xetai.

²⁰ Yesusue nakau xotorina apu nakau yakurouna xiyeri tuwati tina iyaratia, nuko misirotai. Kakati xokupa xuiapu kununu atoro puroteneae Yesusu soki kukowoteneai.

²¹ Kakeri kanikina, “Mua Xoiteupo nakau xosa kuna iyesikiriaia, mua suwauni kutu yaraxina,” niketai.

²² Kakati Yesusupo wenumu xourorineri, asinaku kuna kunawotaire nanunanu ti xouxou woroteneai. Kakeri kunauneri, “Sini sipa, nu Yosepupo nono, nu amaki muanumu kuna kunawopinana?” xeteneai.

²³ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Tini mua kuna xuiapue yeure kunaurouneri kuna kunawakuairau, kunaunaria, ‘Sipetua, ne nakipo mupuni atierinauweye xakuai.’ Kaki kunaunaria, ‘Ne Kapaneamu saina tiaia kuna sini iyesikiriaia. Paina nakipo weseni kutu pa saina titiaia sieni kake xakuai,’” niketai.

²⁴ Kakeri kunauna, “Ye suwauni kutu katikine, kire kunatureturepu kuna paiya nukou wesepu xuiapuni kutue nupo kuna iyesirouworori xana xuwe.

²⁵ Ye suwauni kutu katikine, Ilaisapu yause xosa xokupa xui xamuniki-mana xumuweki oyemasie Israil puroniai. Pa yause xosa mena xirini paraurati, xeimore xitosani 6-teu poita ene mopu xuwe. Kakati wesewese kokaipa mause xosa puroniai.

²⁶ Pa yause Xoiteue kire Israilipo xui xosa Ilaisa xesawopu xuwe. Kire xui oyemasi Sarepati ere wesepu kokaipa ewese Saiton tomuro purota xosa kireni xesawoyai.

²⁷ Kunatureture Elisapu yause xosa rania, xokupa apu lilies supa tuku Israil puroniai. Pa supa xopua kire apu ara nupo supa xuwe xepu xuwe. Xuwena. Siria sanawapu apu Namani kireni nupo supa xuweiroati, xoukemu teteiwoki puoyai,” niketai.

²⁸ Xokupa apu pa kununu atoro puroteneae pa kuna iyaserineri, xiri kisamaira niketai.

²⁹ Kakeri sarineri, Yesusu erewese kisauira xesawori xowotai. Pa ninipo erewese paiya kire totou xouro purina. Pa xati kire iri xoxi kararo otuwopure sou xowoteneai.

³⁰ Kakeria Yesusue apu xopurei weniki xourotai.

*Yesusue kire apu xoxi yaniyani xesauweruwotai
(Mak 1.21-28)*

³¹ Yesusue Kalili Tistrikiro erewese toupa Kapaneam xou purina, kire Yuta nikau arikepi yause xosa Xoiteupo kuna xuiapu uworiniketai.

³² Kakati ninie nupo kuna iyaserineri kokai ure urewoteneai. Pa amure, nu apu weniniki tukue kuna uteiyewati kaketeneai.

³³ Kire yause kire apu xoxi yaniyani tukue kununu atoro Yuta nikau purotai. Ere urue Yesusu ipaki yauna,

³⁴ “Eio! Nasaretipo Yesusu, ne sini amu amakisikepure koutiana? Sini xoxixoxi sikepure ne koutiairau? Ye ne sipa. Ne apu xeseu asinakuni kutu Xoiteu nukoreini koutiai,” xetai.

³⁵ Kakatia Yesusue pa xoxi yaniyani auwori ipaki kauna, “Ne kuna wetinau mua apu wete,” wotai. Kakati pa xoxi yaniyanie pa apu wasuwati apu xopu oro uraki munatia, xoma xuweuni weu xowotai.

³⁶ Kakati xokupa xuiapue urerineri nikoniko ipaki kunauneri, “Xawaxura, mua amukau kunarau? Nu apu sokisoki weniniki tukue xoxi yaniyani kuna tinikieuna. Kakati nupo kuna iyaserineri, weti xourouneri,” xeteneai.

³⁷ Yesusue saina tina asinaku kapia kaketaire kuna, Kapaneam san-awayau ou papaiwotai.

*Yesusue Saimon Pitapu tanau xui atieretai
(Mt 8.14-15 xeika Mak 1.29-31)*

³⁸ Yesusue sarouna pa kununu ata wetina Saimonipo atoro manetai. Saimonipo tanau xui supa tuku xati mupokemu xepie keriewotai. Kakati Yesusue atiwapinaure kotowoteneai.

³⁹ Kakeri Yesusue xui nutiemu xona tumurouna sokisoki kuna kunawotai, supae pa xui wetepinaure. Kakati supae pa xui wetati, sapauni sarouna xoye ireiyerinetai.

*Yesusue xokupa xuiapu atiniketai
(Mt 8.16-17 xeika Mak 1.32-34)*

⁴⁰ Asau iru munopure xatia, apimie emenikimana xetaxetau supa tuku-tuku, xurinikeri Yesusu xosa soniki koteneai. Kakeri Yesusue kireni kireni xui apu xosa xupo iyarati, supa ekiniki kakatiwoteneai.

⁴¹ Yesusue xoxi yaniyani xesaxesanikati, xokupa xuiapu wetinikiteneai. Kakati xoxi yaniyanie xuiapu weniki xouneria ipaki yaxirouneri, “Ne Xoiteupo Nono,” xirouneri. Kakeria aunikeri kanikina, kaki xanari kunawakunikirouna. Pa amure, nini sipa, Yesusu nu xuiapu tinikepinaure Xoiteue xesawati kotai apu.

*Yesusue kireteu erewese texetai
(Mak 1.35-39)*

⁴² Yesusue xoripesauni kutu erewese wetina kire apu xuweu wese xowotai. Kakati xuiapue xirekipa utu xekeri, kire wese xowopina xineri taiyeruwopure xeteneai.

⁴³ Kakeri ipaki kanikina, “Ye Xoiteu waiwai purotai wesepu asinaku kuna kireu erewese rania uteiwopine. Ye mua saina tepineure Xoiteue xesayati koutiai,” niketai.

⁴⁴ Kakerina Yutia Tistriki texina Yuta nikau kununu ata yau kuna uteipa texetai.

5

Yesusue kunawati Pitae xokupa wese tetai (Mt 4.18-22 xeika Mak 1.16-20)

¹ Kire yause Yesusue Kenesaret ene maro usie ukauro tumu puratia, xokupa xuiapue Xoiteupo kuna iyeseppure kouneri, nutiemu tumuneri xiri koitauwoteneai.

² Kakeri Yesusue wese titinikau tauro aimore ene maro xekotai. Niko pa tauro aimore wetineri urinakinaki kurowopi saina teteneai.

³ Yesusue Saimon Pitapu tauro xosa epiti manetai. Marina Saimon kawati mana pa tauro suwati, xayakaxayaka usie wetetai. Kakati Yesusue tauro xouro misirouna xuiapu kuna uworiniketai.

⁴ Yesusue kuna tinikieinapa Saimon ipaki kauna, “Wese takuaire ene nukuroni kutu tauro iraupa munanari, wese takuai urinakinaki otu-worinau wese ta,” wotai.

⁵ Kakati Saimonie ipaki kauna, “Xesepei apu, sini ukumani irerei xinikiri ekisikiro xumi xetaina, xayaka xi kire wese ara tepu xuwe,” wotai. Kakeri kauna, “Muaiya neu kuna tainei urinakinaki otuxanauwopine,” wotai.

⁶ Yesusupo kuna taineri, wese xana wese teri, urinakinaki teu kurukere-wopure xetai.

⁷ Kakati saina emenikimana kire tauro xosa puroteneae ma tianikepiner-ire xupunikie mariniketeneai. Kakeri ninie maneri aimore tauro xosa tianikineri imoroteneai. Pa tauro aimore xiri koiroati ene minika mu-nauteppure xeteneai.

⁸ Saimon Pitae pa kapia xekerina, Yesusu nutiemu xoutapa ukurourouna ipaki kauna, “Kokaipa, ne wei xouwo ye xunutua,” wotai.

⁹ Kakerina emeumanapu pa wese xana wese teteneai xekerineri, kokaipa ureni kutu urewoteneai.

¹⁰ Kakeri Saimonipo saina emeumana aimore Yemusino Yonino, nini Sepeti niraumana, ninie rania ureri ximikieteneai. Kakeria Yesusue Saimon kauna, “Ne kaki xanau ximikeu. Ximine xokupa wese titiai sieni sewai xokupa xuiapu tinikauwa iko taiyepineri,” wotai.

¹¹ Kakeri tauro iraupa utu xururo putarineri, ninipo xokupa xuru weti Yesusu taiwoteneai.

Yesusue kire apu lilies supa tuku atieretai (Mt 8.1-4 xeika Mak 1.40-45)

¹² Kire yause Yesusue kire erewese purati, kire apu lilies supa tuku mupokemu xiri xoxietaie purotai. Yesusu xekeri xoutapa ukurourouna, tutuki puri sokisoki kunairae ipaki kauna, “Kokaipa, ne atiereppure xinauwa, ye atiyau xoikemu teteiwati Xoiteu ekeri asinaku xepine,” wotai.

¹³ Kakati Yesusue nu xosa xupo iyari ipaki kauna, “Ye kakeppure xine,” wotai. Kakati sapauni supa lilies xuweiroati, pa apu xou mupo saiyeina meruketai.

¹⁴ Yesusue pa apu sokisoki xoka kuna ipaki kauna, “Mua kapia ne xosani yaraxetaire, kaki xanau kire apu kawou. Xuwe. Mosesipo tue kunawoyai sie, neu xonikemu teteiwotaire xou xuriatiti atarunau xouiwo

neu xonikemu merukepina. Kakauwa neu supa xuweirotaire xuiapue sipawopineri,” wotai.

¹⁵ Pana Yesusue saina tina asinaku kapia kaketaire kuna oi pani wesewese xowotai. Paire xokuxokupa xuiapuni kutue nupo kuna iyeseppure koteneai. Pani atinikati supa xuwxepinaure xeika koteneai.

¹⁶ Kakeria xokupa yause xuiapu weniki xouna, apu xuweu wese kuniku-nirouna.

*Kire apu eupara xumueki Yesusue atieretai
(Mt 9.1-8 xeika Mak 2.1-12)*

¹⁷ Kire yause Yesusue kuna tiniki puratia, Parisi apimie tu xotapa sipa apimi xeika misi puroteneai. Nini Yerusalemu erewese xeika, xokupa wese Kalili Tistrik xeika Yutia Tistrik xeikapue wese weti koteneai. Kakeri Xoiteupo sokisokie Yesusu xosa purati supa tuku xuiapu atiniketai.

¹⁸ Kire apu teue kire apu xeme moteneai. Pa apupo eupara xiri xumueki xayaisa xosa xini purotai. Ata minika xeme maneri Yesusu nutiemu iyarepineria,

¹⁹ xokupa xuiapue purineri ata iri koirotai xati, supa apu xeme manepineri ime xuwe xetai. Kakeri Yesusue purotai ata xouro maneri ata you kereuweineri, pa apu xayaisapu muri xaika iyososowori xuiapu xopu Yesusu nutiemu munotai.

²⁰ Yesusue xekenikatia xiri xonikiesuwori, kunauna, “Yewapu, ye neu xunu xesauweitiai,” xetai.

²¹ Yesusupo kuna tu xotapa sipa apimi xeika, Parisi apimi xeikae iyaserineri ipaki kunauneru, “Mua apu nu yue Xoiteupo iri tepure kunaunana? Kire aipu apue xunu xesauwepu wati xana xuwe. Paiya Xoiteupo saina kireni,” xeteneai.

²² Kakeri Yesusue ninipo nanunanu sipauweina, xiyeri ipaki kanikina, “Tini amakati xotikiro muanumu nanunanu tuku xinukuna?”

²³ Ye amu sariau kunani kutu kunawopinena? Ye kunaunei, ‘Neu xunu xesauweine xepinere?’ e ye sariau kunaunei, ‘Ne sarounau xouwo xepine?’

²⁴ Kakeri pani kanikina, ‘Tini sipawakuaire ye katikine, Apupo Nono nu mua ouro nu sokisoki tuku, paxati, nu xunu xesawopina itou,’ ” niketai. Kunarina pa apu eupara xumueki xekeu puri kauna, “Ye kanine, ne sarounau neu xayaisa tinau, neu atoro xouwo,” wotai.

²⁵ Kakati pa apue sapauni xuiapu ekinikiro sarouna, nupo xinetai xayaisa tina Xoiteupo wenumu xouroipa xina, nukou atoro xowotai.

²⁶ Xokupa xuiapue pa kapia xekerineri, kokaipa ureni kutu urewoteneai. Xoiteupo kokaipa sokisoki xekerineri xonikikemu saroati wenumu xourori kunauneru, “Ximine sini xetau xonuxonu kapiani kutu akipa xati xekeunuku,” xeteneai.

*Yesusue Liwai uru yawuwotai
(Mt 9.9-13 xeika Mak 2.13-17)*

²⁷ Xurise Yesusue teipa xonana kire apu kapmanipo xe titie xe tirouna atoro misi purati xekotai. Pa apupo wenumu Liwai. Yesusue ipaki kauna, “Ne manau ye taiye,” wotai.

²⁸ Kakati Liwaie xokupa sapi weti, sarouna Yesusu tai xowotai.

²⁹ Liwaie nukou atoro Yesusu kokaipa xoye xoyeruwotai. Kakati xokupa apu kapmanipo xe titi xeika, xetau apu teu xeikae rania misineri nini xeika xoye neteneai.

³⁰ Kakeri Parisi apimie nikou tu xotapa sipa apimi xeikae, Yesusupo tataiwopi xeika kuna tuwata xineri kunani kunauneru, “Tini amakati xe tineri

xoxixoxi kapia tirouneri apimi xeika xoye ninuku xisa neteurounukuna?" niketeneai.

³¹ Kakeri Yesusue xiyeri kuna kanikina, "Apu supa xuweuwa sipe apu xosa xourouworixe. Xuwe. Supa tuku apu kirenje sipe apu xosa xourouneri.

³² Panumu sie, ye apu asinaku puroteneai yainikiti xoniki pirixepinerire kopu xuwe. Xuwe. Ye apu xoxi kapia tirouneri yainikiti xoniki pirixepinerire koutiai," niketai.

*Xoye xurikepi kapiaure Yesusue kunawotai
(Mt 9.14-17 xeika Mak 2.18-22)*

³³ Apimie Yesusu ipaki kauneri, "Xokupa yause Yonipo tataiwopie xoye xurikineri kunikunirouworია, Parisi nikau tatainikepie rania kakirouneri. Pana neu tatainepia xoye nineri xisa nirouneri," woteneai.

³⁴ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, "Kire apu xui tepure xatia emeumana kanikari, nu poroni purianikati xoye xurikepinerire?" Xuwe.

³⁵ Sewai, pa apu sou xowori paiyeye xoye xurikepineri.

³⁶ Yesusue kire xonu kuna xeika tiniketai. Ipaki kanikina, "Kire xipiki mari yeis tuku xatia, kire apue tatama xepure oma mari xaku kirai tina, xipiki xosa yeis tatamaxepuwatixe. Nu kakina paiya, oma mari iwaurikepina, pa xeika pa oma mari xakua xipiki sieni xepuwatixe," niketai.

³⁷ Pani kanikina, "Apue xipiki meme ipisa xosa oma xisa warouwatixe. Nu kakina paiya, oma xisae xipiki meme ipisa kereuwatia, xisa oro kusawopina. Kakatia meme ipisa rania xoxixepina.

³⁸ Pa xati nini oma meme ipisa xosa oma xisa woropineri.

³⁹ Apu xipiki xisa netaiepa nu oma xisaure xirouwatixe. Nu kunauna, 'Xipiki xisa asinaku xirouna,' " niketai.

6

*Yesusue Yuta nikau arikepi yause xosau saina wetepi kapiaure kunawotai
(Mt 12.1-8 xeika Mak 2.23-28)*

¹ Kire Yuta nikau arikepi yause xosa Yesusue wit saina nikiyau texetai. Kakati nupo tataiwopie wit waxi tineri, xupunikie nouneri samu xesauneri meru neteneai.

² Kakeri kireu Parisi apimie xekenikeri kunauneri, "Yuta nikau arikepi yause xosa apue mua kapia kakepi xeseuna, amakati tini kakinukuna?" niketeneai.

³⁻⁴ Kakeri Yesusue xiyeri kuna kanikina, "Tini Tepitie kakeyaire asi ninaxepu xuweru? Pa yause nupo apu teu xeika iria nikati, Tepitie Xoiteupo ataro mana xuria titie Xoiteu xouineri moaro iyareri, purirouna tupumoru teyaire kunaune. Pa tupumoru paiya xeseu, xuriatiti kirenje nepineri. Tepitie nina nupo apu teu rania arenikayai. Tini pa kuna ninaxepu xuwere, wo?" niketai.

⁵ Pani Yesusue ipaki kanikina, "Apupo Nono nu Yuta nikau arikepi yause yakuna," niketai.

*Yuta nikau arikepi yause xosa Yesusue kire apu xupo xoxi atieretai
(Mt 12.9-15 xeika Mak 3.1-6)*

⁶ Pani kire Yuta Nikau Arikepi Yause xosa Yesusue Yuta nikau kununu ata mana xuiapu kuna tiniketai. Kakati kire apu, xupo meruira xumuwekie purotai.

⁷ Tu xotapa sipa apimi xeika Parisi apimi xeikae Yesusu atineri tuworoteneai. Pa amure, Yuta nikau arikepi yause xosa apu atinikepinare, xuwere

xineri sipawopure kaketeneai. Ime xekeunukua kuna xosa iyarepinuku xineri kaketeneai.

⁸ Kakeri Yesusue ninipo nanunanu sipauweina, pa apu xupo xoxixeki ipaki kauna, “Ne sarounau mua apu ekinikiro tumurouwo,” wotai. Kakati pa apue sarouna tumurotai.

⁹ Kakati Yesusue ipaki kanikina, “Ye tini kototikepure xine. Mosesipo tu xotapa taiwopure xinukua, sini Yuta nikau arikepi yause xosa asinaku kapia kakepure, e xoxi kapia kakepu? Sini apu tianikikiri ati puropinerire, e apu xoxixoxi nikepu,” niketai.

¹⁰ Kakerina xokupa apimi xekexekenikipa utu suweina, pa apu ipaki kauna, “Neu xupuniku kutuwore,” wotai. Pa apue kakati, nupo xupo xiyei asinakuwetai.

¹¹ Paire tu xotapa sipa apimi xeika Parisi apimi xeikae xiri kisamairanikati nikoniko kunauneri, “Sini Yesusu amu amakuwopuna?” xeteneai.

*Yesusue tianwopi 12-teu tumunikeretai
(Mt 10.1-4 xeika Mak 3.13-19)*

¹² Pa yause xosa Yesusue kunikuniwopure, kire totou xouro xouna Xoiteure kunikuni xinati ekeru xumietai.

¹³ Xoripesau asau moatia, nupo tataiwopi yainikati maiyewoteneai. Mori apu 12-teu tumunikerina, tianiyepi xina weni niketai.

¹⁴ Kire Saimon, Yesusue wenuna Pita wotai. Saimonipo xameyau Entru rania tumuworina, pani Yemus, Yoni, Pilipu, Patolomiu,

¹⁵ Matyu, Tomasi, Alpiusi nirau Yemus, Selotipo apu kini Saimon,

¹⁶ Yemusipo nirau Yutas, Yutas Iskariat, pa apue xurise Yesusu xiwaixiwai woteneai apimi tiniketai.

*Yesusue xokupa xuiapu atinikati meruketeneai
(Mt 4.24-25 xeika Mak 3.7-12)*

¹⁷ Yesusue nupo tianuwopi xeika totou munaneri, kire ou ku xosa nupo kokaipa tataiwopi teu xeika tumuwotai. Kakati xokupa xuiapu Yutia tistik wesewesepu, Yerusalemu ere wesepu, Tair ere wese xeika Saiton xeikapu usie maropue rania puroteneai.

¹⁸ Yesusupo kuna iyeseppure koto, atinikati supa xuwe xepinaure xeika kotowoteneai. Xuiapu xoxi yanyanie xoxixoxi niketai rania, Yesusue atinikati meruketeneai.

¹⁹ Kokaipa sokisokie Yesusu xosa purati, nu xosa xupuniki iyareria merukirouneri, pa xati xokupa xuiapue nu xosa xupuniki iyareppure xeteneai.

*Yesusue kunauna apu xousua tuku nimariri xepineri xetai
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Yesusue nupo tataiwopi xekeniki puri kunauna,
“Tini xauna teu nimaririwa. Pa amure, tini Xoiteue yakuniketai xuiapu xopuro purinuku.

²¹ “Tini apu mua iriapu purikiriaia, tini nimaririwa. Sewai tini naria ukatikepina.

“Tini apu mua muri purikiriaia, tini nimaririwa. Sewai tini xitepi worakuai.

²² “Sewai apue xeketikeri Apupo Nono taiwaria, nini xonikikemu xoxixoxi xati, ninia tikete xesatiketeuneri, wenitiki ororepineri. Pa xokupa kapia kakeria, tini pani nimaririwakua.

²³ Pa xokupa kapia xoxi tini xosa kakeria, tini nimaririrei popotinari xotikikemu asinaku kutu xakuai. Iyesa. Xoiteue mena xouro asinaku sapie xotiki iwopure iyari purina. Ekime asinikimanae muanumu kapiani kunatureture xosa kakeniai," nicketai.

²⁴ Pani kanikina, "Tini xe tuku xinuku karainaku sasaikiriai apimi, tini sosopa epixakuawai. Tini xotikemu asinaku purakuai xuru tieikiriai. Tini sewai xoxi puropi purakuai.

²⁵ "Tini mua xoye nari ukatikirouna, tini sosopa epixakuai. Sewai tini iriatikatia xoxi puropi purakuai.

"Tini mua xitepi warounuku, tini sosopa epixakuai. Sewai moraria morepi waxi ekitikirei kiririwatie. Kakinaria tini xoxi puropi purakuai.

²⁶ Xokupa apue wenitiki xouroreria, tini xoxixakuaire kakinerina sosopa epixakuai. Ekime asinikimanae xoreixorei kunatureture xosa panumu kapiani kakinikeniai," nicketai.

*Xiwayasikimana xosikikemu tinikepi kapia
(Mt 5.38-48)*

²⁷ Pani Yesusue ipaki kanikina, "Tini yeu kuna iyesirounuku apimi, tini xiwayatikimana xotiki tinikinari, tinire xonikikemu xoxixoxirouneri apimi xosa asinaku kapia kaka.

²⁸ Kireu apue kunauneri, Xoiteue tini xoxixoxi tikepina xeria, tinie Xoiteu kotowaria, nue asinaku kapia nini xosa kakepina. Tini kunikuni waria, Xoiteue tini xoxixoxitiketeneai apimi xosa asinaku kapia kakepina.

²⁹ Kire apue ounina sokaniro ratia, pani pirixinau kireira tuwo. Kire apue neu kumukumu keinatia, pani wetau neu mupuniropu erieri rania tepina.

³⁰ Xokupa apue xuru sike xineri kotoneria, tinike. Kire apue neu xuru terinatia, xiyeri tinepinaure sokisoki kuna kunawou.

³¹ Xokupa asinaku kapia kireu xuiapue tini xosa kakepineri sieni, tinie rania pa kapiani nini xosa kakakuai.

³² "Tinire xonikieurouneri apimire kireni xinaria, yuerau nanunapa tini apu asinaku xepina? Apu xunu tuwae rania, ninire xirouneri apure xonikieurouneri.

³³ Tini apu asinaku kapia tini xosa kakirouneri sieni nini xosa kakinaria, yuerau nanunapa tini asinaku xuiapu xepina? Apu xunutuae rania, pa kapiani kakirouneri.

³⁴ Tini apu xiyeri xe xapa sikepineri xinari tinikinaria, yuerau nanunapa, tini asinaku xuiapu, xepina? Apu xunutuae rania emenikimana xunutua xe xapa tinikirouneri, pa amure, nini sipa, pa apu teua nini xiyeri xe xapa tinikepineri.

³⁵ Tini xiwayatikimana xotikikemu tinikinari, asinaku kapia nini xosa kaka. Tini apu xe tinikerinaria, xiyeri xapa tepure xaku. Tini pa kakinaria, sewai asinaku nutupipi puropini kutu tinaria, Xouropu Xoiteupo nono purakuai. Xoiteua nu eiyasewopu xuweurouneri apu xeika xoxi apu xeika rania xoukemu tinikirouna.

³⁶ Xoiteue takire xousuwa xirouna sieni, tinie rania xokupa xuiapure xotikisuwa xa," nicketai.

*Tini kireu apimi nikau kapia uteiwaku
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Yesusue pani kunauna, "Tini kireu nikau kapia sapauni uteiwopu xuweunaria Xoiteue tinipo kapia sapauni uteiwopu xana xuwe. Tini apu xoxi xuwe xi kunaunaria Xoiteue tini xoxi tikepu wati xana xuwe. Panumu

kapiani Xoiteue taki xosa rania kakexete. Tini kireu nikau xunu wetaria, Xoiteue tinipo xunu weteritikepina.

³⁸ Tini kireu apu xuru tinikaria, Xoiteue tini xapasi xuru tikepina. Tini asinakuni kutu uteiyeri tikina xiri xokoperi kotowatia, xiri koirouna kusawopu sie xatia tikepina. Tini kireu apu amukaurau tinikirounuku sieni, Xoiteue xapa panumu sieni tikepina," nicketai.

³⁹ Yesusue kire xonu kuna xeika ipaki tinikina, "Kire apu ekesaue kire apu ekesau ime ataruwopinare? Xuwe. Axirini upuro kiririwopineri.

⁴⁰ Kire makunae nupo xesepeu emeseru puratixe. Nu atina xaya uweina paiyeye, xesepeu nuko sieni xepina.

⁴¹ "Amakati emeni ekeru inaina misiara xekeunena, pana nakipo ekiniro kokaipa na masa puratia nanuwau xana xuwere?

⁴² Ne nakipo ekiniro kokaipa na masa purotai xekopu xuweunaua, amakinau emeni kaunau, 'Emei, ye neu ekiniro inaina sirawepure xine xewaina?' Ne xoreixoreitua, ximuximua nakipo ekiniro kokaipa na masa siraweinu paiye, naki ati xekexekeu purinaua, emeni ekeru inaina misiara purotai sirawewai," xetai.

Na xoxie xoye meru erirouwatixe

(Mt 7.16-20 xeika Mt 12.33-35)

⁴³ Yesusue pani kunauna, "Na asinakua xoye xoxi erirouwatixe. Panumu sieni na xoxi paiya asinaku xoye erirouwatixe.

⁴⁴ Apue na ereki xekerineri paiyeye, na asinaku re, xoxirau xineria sipawopineri. Apue kotou muri sire kupari waxi tepure xourouworu xana xuwe. Nini na xoxi kotou tuku xosaupo xisa waxi tirouworu xana xuwe.

⁴⁵ Apu xokupa nanunanu asinaku xoukemuro purotaia, nu asinaku apu. Pa xati nu asinaku kapia kakirouna. Apu xoxia nu xokupa nanunanu xoxi xoukemuro purina. Pa xati nu kapia xoxi kakirouna. Panumu nanunanu xoukemuro xokopexati, supoe xesaurouna," nicketai.

Ata xuwopi kapia aimore

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ Yesusue pani ipaki kunauna, "Tini ama yeu wenimi tinuku, 'Kokaipa, Kokaipa', xinukua yeu kuna taiwopuxuweurounukuna?

⁴⁷ Kire apue maiyeina, yeu kuna iyesei taiwatia, ye panumu apupo kapiaure katikepine.

⁴⁸ Pa apua nu kire apue oma ata xuwopure kakieuna. Ximuximua upu xuruweina, simeni kusauwatu upuro munana kokakokai xe xeika erarauna sokisoki xetai. Kakerina pa upu minika xe xouro ata kotoretai. Ene mana xuyaie pa ata suwatia, ata suruna munopu xuwe, pa amure, pa apu nu sokisoki ata asinaku xuworetai.

⁴⁹ Apue yeu kuna iyeseina taiwopu xuweuwotaia, nu kire apue ata ouro aini xuworetai sie. Nu simeni akeri upuro iyarepu xuwe. Xurise enei pa ata suwatia, sapauni pa ata suruna xiri xoxietai," nicketai.

7

Yesusue xomatua nikau tumupo saina apu atierati supa xuweirotai

(Mt 8.5-13)

¹ Yesusue xuiapu kuna tinikieina, Kapaneam ere wese xowotai.

² Kakati kire tumu nu 100 xomatua kini yakunikirounae purotai. Nu kire aipu saina apu tuku. Pa saina apure xiri xouweurounana, kokaipa supa tina xumopure ekesimu narairotai.

³ Kakati pa tumue Yesusu kou purina kuna iyesserina, nupo saina apu kou atiwo-pinaure, Yuta nikau tumu xesanikati kotowopure xowoteneai.

⁴ Yesusu xosa utu putari sokisoki kuna ipaki kauneri, "Pa xomatua nikau tumua nu asinaku apu, nu tianuwowai sie itou.

⁵ Nu siko Yuta xouwesikirouna. Kakina nukoini sinipo kununu ata xuworisiketai," woteneai.

⁶ Kaki kawori, Yesusue nini xeika xowotai. Nu ata tomuro manatia, pa xomatua nikau tumue emeumana xesanikati maneri nupo suporopu kuna Yesusu ipaki kauneri, "Kokaipa, kaki xanau yeure irereiwou. Ne yeu atoro mowaia, ye asinaku apu xati mowaixe.

⁷ Ye ikoini manei xekenepinepa ye asinaku apu xati manepixe. Ne ai supunie kunawau yeu saina apu ekekatiwopina.

⁸ Ye mua kuna kunautiaia, amure, ye rania yeu yayakuyepi apu wenumu tuku irue purine. Ye xomatua teu tuku nini iko irue purineri. Ye kire kaune, 'Ne xouwo xitia,' nu xourouna. Kire kaune, 'Ne mouwo xitia,' nu marouna. Kire kaune, 'Ne mua saina te xitia,' nu tirouna," xina kuna xesawotai.

⁹ Yesusue pa apupo kuna iyesserina kokaipa ure urewotai. Kakeri pirixina pa kokaipa xuiapu kinie taiwoteneai ipaki kanikina, "Ye tini katikine, Israil sanawa mua apue xousuwotai sie kire apue kakati ye xekopu xuwe," nikeketai.

¹⁰ Xomatua nikau tumue xesanikati Yesusu kawopure koteneai apu teue, atoro xiyeri xouneri, pa saina apu supa ekekatieina purati xekoteneai.

Yesusue kire apu tenemai Naini erewesepu xumotai xiyeri saretai

¹¹ Emeu yause xosa, Yesusue kire erewese wenumu Naini xowotai. Kakati nupo tataiwopi xeika kokaipa xui apu teu xeikae xirini xowoteneai.

¹² Yesusue pa erewesepu sepuripo kokaipa isima tomuro munatia, kireu apu teue kire apu xumoki moupu xemetineri, erewese weti kisau mori tutumaniketai. Pa apupo ana nu xamu xumoki oyemas, nu nono pa kireni tuku. Pa xati xokupa xuiapu kini pa ere wesepue pa xui xeika moteneai.

¹³ Kokaipae pa xui xekoatia, xiri xou suawati, pa xui ipaki kauna, "Ne kaki xanau morou," wotai.

¹⁴ Kakerina nutienikini xonana, pa xayaisa xosa xupo iyarati, pa apu mou xemeroteneae tumuwoteneai. Kakeri Yesusue kunauna, "Apu tenemai, ye kanine, ne sarouwo," xetai.

¹⁵ Kakati pa apu xumokie, sarouna misirou kunawotai. Yesusue pa apu xumoki ekemiri kusaweina, xiyeri ana tuwotai.

¹⁶ Xokupa xuiapue Xoiteupo kokaipa sokisoki xekerineri, urewei ximiketeneai, Xoiteupo wenumu xouoreteneai. Kunauneri, "Kire kokaipa kunatureture sini xopu kotai," xeteneai. Pani kunauneri, "Xoiteue nupo xuiapu tianikepure kotai," xeteneai.

¹⁷ Xuiapue Yutia tistrik sanawa xeika, xetau sanawa yau xeika xouxanauneri, Yesusue kaketai kapiaure, kunaupa texeteneai.

*Yoni nu Xoiteupo wenumurei ene iserinkirounae aimore tataiwopi xesanikati Yesusu xosa xowoxeteneai
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Yonipo tataiwopie, pa xokupa kapia Yesusue kakati xekoteneaire, Yoni kawoteneai.

¹⁹ Kakeri Yonie nupo tataiwopi aimore yainikeri, xesaniati Kokaipa ipaki kotowopure xowoxeteneai. "Mua apu, ne Xoiteue kunauna xesautia kopina xeyai apure, e sini kire apu yakuwopinuku re?" kuna tixowoteneai.

²⁰ Pa apu aimorei, Yesusu xosa putari, kunauneri, “Yoni nu ene iserinikirounae xesasiati ne xosa kounua, nue ipaki kotonepure xina, ‘Mua apu, ne Xoiteue kunauna xesautia kopina xeyai apure, e sini kire apu yakuwopinukure xetai?’ ” woteneai.

²¹ Pa yause xosa Yesusue xuiapu xetaxetau supa tuku atinikati meruketeneai. Kakina xoxi yaniyani arierinikina, ekiniki komosi atinikete wati, meruketeneai.

²² Kaki purina Yonipo tataiwopi aimore ipaki kuna xapa kanikina, “Tini xounaxari taiyeni mua kapia xekoto iyeseteuyatiare Yoni kawaxa. Ekiniki sasauwoki xiyeri ekiniki perewori, sieniki xoxi texineri. Apu lilies supa tukua, mupuniki asinakuweri, apu xakuniki susu kuna iyesineri. Apu xumoteneai xiyeri sarori, apu xauna nini Xoiteupo asinaku kuna iyesineri.

²³ Apimie ye xekeineri, xonikisuneria, nini ouro uraki kopuworixe nimaririwopineri,” xetai.

²⁴ Yonipo tataiwopi aimore kuna tikoxeteneae xiyeri xouwexeria, Yesusue Yonire xuiapu ipaki kanikina, “Tini apu xuweu wese xoukiriaia yause xosa, amu xekopure xoukiriaina? Tini xupeue kire xauta initati xekewopure xoukiriairau? Xuwe.

²⁵ Tini amu xekopure xoukiriana? Tini kire apue asinaku asinaku nekei erati xekopure xoukiriare? Xuwe. Apu nini asinaku nekei erineri, mupunikiropu asinaku asinaku xuru tukueteneai, nini kokemu nikau atoro purirouneri.

²⁶ Pana tini amu xekopure xoukiriaina? Tini kire kunatureture xekopure xoukiriare, wo? Nu sore. Ye tini katikine, pa kunatureture paiye xokupa kunatureture emeserinikina.

²⁷ Pa apure sore Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, ‘Iyese. Ye kire apu yeu kuna uteiwopinaure, xesautia akeri xowopina. Kakinapa nue akeri ime sayepina,’ xeyai.

²⁸ Ye tini katikine, Yonie xokupa apu ouro puroteneai emeserinikina. Pana pa apu nu Xoiteue yakuniketai xuiapu xopuro misiarani kutu purotaia, nu Yoni emeseruna,” niketai.

²⁹ Xuiapu xeika xe titi xeikae pa kuna iyesiei kunauneri, “Xoiteupo kapia paiya xiri kutu asinaku,” xeteneai. Kaki kunawoteneai, amure, nini Yoni xuporo ene iseteneae kunawoteneai.

³⁰ Parisi apimi xeika tu xotapa sipa apimi xeikapa, nini Yoni xosa ene isepuxuweuwoteneae, Xoiteue asinaku ime atariniketai sorena nikiniki tuwoteneai.

³¹ Yesusue pani ipaki kunauna, “Ye mua yausepu xuiapu nikau kapiaure kunawopurepa, ye amu xonu kunairae kunawopinena? Nini amu apu siena?

³² Nini nono teu siei kununu wese yau misi purineri nono emenikimana ipaki yainikineri, ‘Tini liawakuare sini xopu yaxikiria, tini liawopu xiraxinuku. Sini karimasu wakiria, tini moropi xiraxinuku,’ nonoe pa kakieu purineri,” xetai.

³³ Yesusue pani ipaki kunauna, “Yoni nu ene iserinikirounae kouna tupumoru nina, xisa ninaurouwati xana xuwe. Tini kunaunuku, ‘Xoxi yaniyanie nu xosa purina,’ xikiriaia.

³⁴ Ximine Apupo Nonoe kouna, xoye nina xisa nina wati, xokupa yause tinie ipaki kunaunuku, ‘Xekoa, nu ere xoye xeika xisa xeika nini. Nu xe titi xeika xunutua xeika nikau emeniki,’ xirounuku.

³⁵ Tini kaki kunaunuku sorena, xuiapu nini Xoiteupo sipa teteneai, nupo sipa asinaku xineri, asinaku kapia atarisikirouneri,” niketai.

Kire xuié Yesusu siauro kikise iseruwotai

³⁶ Kire Parisi apue Yesusu xeika xoye nepure yauwotai. Kakati Yesusue pa apupo atoro manati xinirou kiseniki sese xoye neteneai.

³⁷ Kire xui nu xoxixoxi kapiiani kutu kakirounae pa erewese purotai. Yesusu kouna Parisi apupo ata xoye nina kuna iyaserina, kire asinaku kikise xopu tikotai.

³⁸ Mana Yesusu nikeroni tumuna siau sakoro muri purotai. Kakati morepi waxie Yesusupo siau yorukaro yau kiririwati, pa xui nukou tapa uriéni kieruwotai. Kakinani Yesusupo siau yorukaro uritokotokouna, kikise xopu kusauna siau yorukaro yau iseruwotai.

³⁹ Pa Parisi apu Yesusu yauwati motaie, pa xuié kaketai kapia xekerina, parumeikarei yopini ipaki nanuna, “Mua apu nu suwau kunatureture xatia, mua xuié nu xosa xupo iyaretai sipawoto, nupo kapia sipawoto wopina. Mua xui nu xunu tua,” xina nanuwotai.

⁴⁰ Yesusue pa apupo nanunanu sipari ipaki kauna, “Saimon, ye kire kuna tuku, ne tinepurexine,” wotai. Kakati Saimonie kunauna, “Xesepei, ne neu kuna kaye,” wotai.

⁴¹ Kakati Yesusue kauna, “Aimore apue kireni apu xosa xe ekeu tuku. Kire 500 kina xe ekeu tukuna, kire 50 kina kireni.

⁴² Ninie pa xe ekeu, xapa tuwopineri itou xuwe xati, pa apu xe xatakue ninipo xe ekeu weteriniketai. Paina ne nanuwo, yueni kutue pa apu xe xataku xiri xouwewopinana?” wotai.

⁴³ Kakati Saimonie ipaki kauna, “Ye nanutiaia pa apu xe kokaipa ekeu weteruwotaie,” wotai. Kakati Yesusue kauna, “Neu nanunanu suwau,” wotai.

⁴⁴ Kakeri Yesusue pirixina pa xui xekeu puri Saimon ipaki kauna, “Ne mua xui xekowo. Ye neu atoro matia, ye siai kurowopine ene nei siepu xuwe. Mua xuié nukou morepi waxie siai kurowotai. Kakerina nukou tapa urie siai yorukaro kixetai.

⁴⁵ Ye ekimeni mane puritia, ne uritoko yepu xuwe. Mua xuiéye mana yeu siai uritokotokouna.

⁴⁶ Ne orip xona xopu tine tapiro oine kixepu xuwe. Mua xuiéye kikise xopu timana siai yorukaro kixina.

⁴⁷ Pa xati ye ne kanine, sini mua xui xekeukiria, ye xiri xouweni kutu xouweina, pa amure Xoiteue nupo xokupa xunu weteruwotai. Pana apue xunu misiara kakati, Xoiteue pa xunu weteruwotaia, nue rania ere Xoiteu xouwewopu watixe,” wotai.

⁴⁸ Kakeri Yesusue pa xui ipaki kauna, “Ye neu xunu xokupa xuweiyerini-tiai,” wotai.

⁴⁹ Paire Yesusu nuko xeika sakamaro kiseniki sese xinipuroteneai apu teue kuna iyaserineri, nikoniko ipaki kunauneru, “Mua apu nu yue xunu weterunana?” xeteneai.

⁵⁰ Kakeri, Yesusue pa xui ipaki kauna, “Neu sokisoki xonsue kakati ximine ne Xoiteu xeika asinakuni kutu purine. Ne xounau xonukuruwei puro,” wotai.

8

Kireteu xuié Yesusu tai xowoteneai

¹ Xurise Yesusue pa wese wetina erewese yau texete, wesewese xeika texeteuna, Xoiteue mua ouropu xuiapu amu yause xosaurau yakunikepinaure Yesusue asinaku kuna uteiwotai. Kakati nupo 12-teu tataiwopie nu xeika texteneai.

² Kakeri kireteu xui, ekime Yesusue xoxi yaniyani arierinikina, supa tuku atinikete wati meruketeneae nu xeika xowoteneai. Kire paiya Maria, wenuneri Maktala erewesepu Maria woniai. Ekime Yesusue nu xosaupo xoxi yaniyani 7-teu arieruna xesauweruwoyai.

³ Yoanano Susanano rania nu xeika xowoteneai. Yoana paiya nu Kusapu xui, Kusa apua nu Erotipo ata yayaku tumu. Pa xui teue ninipo sapi arara, Yesusu nupo tataiwopi xeika tianikirouneri.

Apue wit waxi sainoro purerewotaire Yesusue xonu kunairae kunawotai (Mt 13.1-9 xeika Mak 4.1-9)

⁴ Xokupa erewesepu xuiapue Yesusu xosa kouneri ere kununu puroteneai. Kakeri kire xonu kuna ipaki tinikina,

⁵ “Kire apue sainoro xouna wit waxi purerewotai. Nue purereupa xowatia, kireu wit waxi paiya imero kiririwati, apue xorowori ni tupusorisorie maneri neteneai.

⁶ Kireu wit waxi paiya xe tuku ou xosa kiririwotai. Wit waxi puputa wotai sorena, ou enekemu xuwxati xiri kurakurauna xumuwetai.

⁷ Kireu wit waxi paiya kotou muri sireu xopu kiririwotai. Kakati kotou muri xeika puputawotaina, kotou murieni kururuna wit kururutawotai.

⁸ Kireteu wit waxi paiya asinaku ouro kiririwati mana meruni erina, 100 100 waxi eretai,” niketai. Yesusue pa xonu kuna kunauweinapa ipaki yaxina, “Apu xaku tukuepa mua kuna iyesequina,” niketai.

Yesusue amu nanunanu tuku xati xonu kunairae kunawotairau (Mt 13.10-17 xeika Mak 4.10-12)

⁹ Yesusu nukou tataiwopie pa xonu kuna xotapa kaniketaire kotowoteneai.

¹⁰ Kakeri ipaki kanikina, “Xoiteue ximiaropu kapiapu kuna xotapa Xoiteue xuiapu yakunikepine yause xosa Xoiteu kakepina. Ataritikati sipauweikiriai. Pana kireu xuiapua nini xonu kuna kireni iyeseirouneri. Paxati, nini xokupa yause xekexekewopineri sorena, kire sapi xekeu sipawopuworixe. Nini xokupa yause kuna iyeseqineri sorena, nini pa sapi xotapa sipawopuworixe,” niketai.

Wit waxipo xonu kuna xotapa (Mt 13.18-23 xeika Mak 4.13-20)

¹¹ Yesusue pani ipaki kanikina, “Mua xonu kuna xotapa paiya muanumu. Pa wit waxi paiya Xoiteupo kunaure kunauna.

¹² Wit waxi imero kiririwotaia muanumu, xuiapue Xoiteupo kuna iyesezeneai sorena, xurise Satanie mana, xonikiropu kuna xesauweriniketai. Satanie nanuna, ‘Nini xonikisuworria, Xoiteue xiyeri tinikexete xina kaketai.’

¹³ Wit waxi xe tuku ouro kiririwotaia, apue kuna iyeseineri tineria paire nimariri woteneai. Pana nini wit waxi ou minika kinimu munopuxuweiyeuneru, kakineri, xekepu yause xonikisuwopu xuweu purineri. Eruru yause moatia, Xoiteu wetirouneri.

¹⁴ Wit waxi kotou muri sireu xopu kiririwotaia, apue kuna iyesezeneai sorena, mua ouropu misepire nanunanuneri xe tuku sasaiwopure nimaririneri. Pa xokupa kapiare xineri Xoiteupo kuna ati taiworixe. Nini pa kakineri xoye ati xureixepixuweiyeuneru.

¹⁵ Pa wit waxi asinaku ouro kiririwotaia muanumu, apue kuna iyeseineri sokisoki teteneai. Ninipo xonikikemu kutu asinaku, nini sokisoki purineri meru eri purineri,” niketai.

*Apue naku oi tineri kokoto iruworo iyarirouworixe
(Mak 4.21-25)*

¹⁶ Yesue pani ipaki kunauna, “Apue naku oi tineri kokoto iruworo iyarirounerire, e suwari iruworo iyarirouworixe. Xuwe. Apue atoro maneri memeremu xekopinerire, naku oiti saka xouro iyarirouneri.

¹⁷ Xokupa sapi ximiaki purotaia, sewai yarani akipa xepina. Xokupa sapi apue xotoreri purotaia, sewai yarani akipa xeria, apue sipa nikepineri.

¹⁸ “Tini sosopa epixinari, kuna ati iyesakuai. Kire apu nu kireu xuru tukuwetaia, Xoiteue pani kireu tuwopina. Apu xuru xuweue, ye xuru tuku xina nanuwotaia, Xoiteue xesauweruwopina,” niketai.

*Yesusupo ana xeika xameyaumana xeika yuxunana?
(Mt 12.46-50 xeika Mak 3.31-35)*

¹⁹ Pa yause xosa Yesusupo anae niraumanapu Yesusu xekopure koteneai. Xokupa xuiapue kununu purori, nini Yesusu nutiemu mopineria itou xuwe xeteneai.

²⁰ Kakeri kireu apue Yesusu ipaki kauneri, “Neu aninie xameyanimanapu ne xekenepure kisau tumu purineri,” woteneai.

²¹ Kakeri xiyeri kanikina, “Xui apu nini Xoiteupo kuna iyesineri taiwote-neia, nini yeu anikamana xameyaimana,” niketai.

*Yesusue kunawati kokaipa xupeu xuwxetai
(Mt 8.23-27 xeika Mak 4.35-41)*

²² Kire yause Yesusue nupo tataiwopi xeika kire tauro xouro maneteneai. Marineria ipaki kanikina, “Sini Kalili ene pira xowopu nikati,” xowoteneai.

²³ Tauro ene xourei munauti mautipa xowatia, Yesusu xona xinetai. Kakati kokaipa xupeue mana ene sarati, ene emusauna tauro kamaro koiropure xati xuwe xepure xeteneai.

²⁴ Kakati Yesusu xona koruei kauneri, “Kokaipa apu, Kokaipa apu, sini ximine xuwe xepure xinuku,” woteneai. Kakeri sarouna pa xupeu xeika xasi xeika aunikati xuwxeteneai. Kakati ene xiyeri miriaxepu xuwe.

²⁵ Paire Yesusue ipaki kotonikina, “Tini ama? Tinipo xotikisu anoro purinana?” niketai. Tataiwopie pa sokisoki saina xekeri, ximikiei xokupa nanunanu teteneai. Kakeri nikoniko ipaki kunauneri. “Mua apu nu yuerau? Nu xupeu xeika ene xeika sokisoki kuna kanikati, nupo kuna iyeseteneai,” xeteneai.

*Yesusue kire apu xoxi yaniyani xesauweruwotai
(Mt 8.28-34 xeika Mak 5.1-20)*

²⁶ Yesusue nupo tataiwopi xeika Kerasa nikau ou masaira utu putawoteneai. Pa wese paiya Kalili ene pira purina.

²⁷ Yesusue tauro wetina manatia, kire apu pa erewesepue maiyewotai. Kireu xoxi yaniyanie pa apu xosa puroteneai. Nu ekimeni mari takina purirouwati xana xuwe. Kire atoro rania purirouwati xana xuwe. Nu kopaupuyau purirouna.

²⁸ Pa apue Yesusu xekerina, xira puei nutiemu siau sakaro oro titikiri xowotai. Kakerina ere urue ipaki yaxina, “Yesusu, ne Xouropu Xoiteupo Nononi Kutu, ye amakiyepure kakinena? Eio, ne kaki xanau ye xoxixoxiyeu,” wotai.

²⁹ Nue pa kaki uru yaxetaia amure, Yesusue kunauna, xoxi yaniyani ne mua apu wete wotairo kunawotai. Xokupa yause xoxi yaniyanie pa apu xorou tina xinerirouna. Apimie sokisoki xumei taurouneri sorena, pa apue xume kakatirouna. Kakati pa xoxi yaniyanie apu weu weseyau soutexirouna.

³⁰ Yesusue ipaki kotouna, “Neu wenini yuna,” wotai. Kakati kauna, “Ye wenimi Xokupa,” wotai. Pa amure, xokupa xoxi yaniyanie nu xosa mauweteneai xati kunawotai.

³¹ Kakati pa xoxi yaniyani teue Yesusu ipaki sokisoki yauneri, “Ne kaki xanau upu xotapa xuweu mini minika xosa xesasikeu,” woteneai.

³² Kire kokaipa pu teue kire totou ara xosa xoye nipuroteneai. Kakeri xoxi yaniyani teue Yesusu sokisoki kotouneri, “Ne sini weisikitaupia pu kamunikiro mauwepinuku,” woteneai. Kakeri Yesusue weinikitati pu kamunikiro mauweteneai.

³³ Kakati pa xoxi yaniyani teue pa apu wetineri, pu kamunikiro mauwete-neai. Kakeri pa pu teue kire iri xoxi xosa keikei kururukururu munoteneai. Munaneri ene nukuro munauwei ene nineri xumueteneai.

³⁴ Pu yayakue pa kapia akipa xetai xekeri, ximixouneri erewese kuna tixowoto, wese wese kuna tixowoto woteneai.

³⁵ Kakeri xuiapue pa kapia akipa xetai xekopure koteneai. Yesusu xosa kouneri, xoxi yaniyanie pa apu weteri meruki purati xekoteneai. Nupo nanunanu teteiyati, mari takerina Yesusupo siau sakaro misi purotai. Kakati xuiapue xekerineri ximikieteneai.

³⁶ Pa kapia xekoteneai apu teue, Yesusue pa apu ekime xoxi yaniyani tuku puroyai xosa, kapia kakati meruketaire perariniketeneai.

³⁷ Paire xokupa xuiapu Kerasa nikau tistrikipoe Yesusue kaketai kapiaure ximikeri, sokisoki nanunanu terineri, Yesusu xesawori weniki xowopin-aure sokisoki kuna kunawoteneai. Kakeri Yesusue tauro xouro epitina xiyeri xowotai.

³⁸⁻³⁹ Kakati pa apu Yesusue atierati xoxi yaniyanie weteri merukirotaie Yesusu kotouna, “Xirini xowaxau itoure?” wotai. Kakati Yesusue kauna, “Ne nakipo wese xiyeri xounau, Xoiteue ne tianinepure xokupa kapia kaketaire xuiapu kanike,” wotai. Kakati pa apue xouna Yesusue kaketaire xokupa xuiapu kaniketai.

Yesusue kire momuko xumotai sarina pani kire xuie muporopu nekei xosa xupo iyaretai atierati meruketai

(Mt 9.18-26 xeika Mak 5.21-43)

⁴⁰ Yesusue ene xusatina pira xiyeri xowatia, xokupa xuiapue nu yaku puroteneairo nimaririwoteneai.

⁴¹ Kire apue maiyewotai, nupo wenumu Yairus. Nu Yuta nikau kununu atapu kire akereki tumu. Yesusue nupo atoro xowopinaure, nupo siau sakaro xoutapa ukurourouna sokisoki kotowotai.

⁴² Pa apu nu suwasuwau momuko kireni tuku. Pa momuko nu 12 teu xitosani tukue xiri xumopure ekesimu narairotai.

Kakati Yesusue Yairus xeika xowatia, xokupa xuiapue Yesusu turoni susuwataipa xineri xirini xowoteneai.

⁴³ Kire xui purotai, xui nikou supa sie sipes tirouna, pa supa tukuni 12 teu xitosani purirouna. Sipe apimie atieri merukepine xina xe wetirouna sorena merukirowatixe. Kire sipe apue atiwati supa xuwe xepina sie itou xuwe.

⁴⁴ Pa xuie Yesusu nikeroni kutu ma tumurouna, Yesusupo nekei xuwau maro xupo iyaretai. Pa kakati sapauni xaria tikirati xou mupo saiyetai.

⁴⁵ Kakati Yesusue ipaki kotonikina, “Yue ye xosai xupo iyaretaina?” niketai. Kakati xokupae kauneri, “Ye xuwe, Ye xuwe,” xi kunau xowoteneai. Kakeri Pitae kauna, “Xesepei apu, xokupa xuiapu teue tumuneri koitaunineri susuwata xineri,” wotai.

⁴⁶ Kaki kawatia Yesusue kunauna, “Kirei ye xosai xupo iyaretai. Kakati yeu kireu sokisoki wei xouweineri,” niketai.

⁴⁷ Pa xui nu ximiakepina sie itou xuwe. Itou nu sipauweri, ximikeri kirekireupa mana Yesusu nutiemu xoutapa ukurourouna korume xetai. Kakerina xuiapu ekinikiro Yesusu kauna, “Ye ama ne xosa xupi iyariti, yeu supa sapauni xuweirounana,” xetai.

⁴⁸ Kakati Yesusue ipaki kauna, “Momuko, ne yeure xonsutiai, pa xati ne xiyeri merukine. Ne xonikuruei xouwo,” wotai.

⁴⁹ Yesusue kunau puratia, kire apue Yuta nikau kununu atapu tumupo atarei kotai. Mana pa tumu ipaki kauna, “Neu momuko xumurotaina, kaki xanau xesepesiki pani xu tuwou,” wotai.

⁵⁰ Yesusue pa kuna iyaserina, pa kununu atapu tumu ipaki kauna, “Ne kaki xanau eini kirekirewou. Ne sokisoki xonisuwauweye, neu momuko meru kepina,” wotai.

⁵¹ Yesusue Yairuso atoro xouna, xuiapue pa atoro manaku xina taiyeriniketai. Kakerina Pitano Yonino tinikina, Yemusu tina, pa momukopu omono anano tiniketeuna atoro maneteneai.

⁵² Xokupa xuiapu pa atoro puroteneai, pa momukoure xonikikemu xiri pirixina pawati, murineri ururu kerarau puroteneai. Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Tini kaki xanari moraku. Nu xumati xana ai xini purina,” niketai.

⁵³ Kakati Yesusu xitepi wauwoteneai. Pa amure, momuko xiri xumurotai xati sipari kaketeneai.

⁵⁴ Kakeri Yesusue pa momukopu xupo tina ipaki yaxina, “Momuko ne sarouwo,” xetai.

⁵⁵ Kakati pa momuko xumotaia, ekeoma puropina youyae muporo manati, xiyeri eke mirina sapauni sarotai. Kakati Yesusue kanikina, “Paina, momuko xoye tuwa,” niketai.

⁵⁶ Pa momukopu omoye anayei xonikikemu nimaririrei urewoxeteneai. Kakeri Yesusue sokisoki kuna ipaki kanikina, “Tini kaki xanari kire apu mua kapia akipa xetaire kawaku,” niketai.

9

Yesusue nupo 12-teu tianuwopi saina tiniketai (Mt 10.5-15 xeika Mak 6.7-13)

¹ Yesusue nupo 12-teu tianuwopi yainikati moteneai. Xouneri xuiapu xosanikipo xoxi yaniyani xesaxesarinikeri, xetaxetau xoxi supa tuku rania xuweiyeri nikepinerire, kokaipa sokisoki xeika weniniki xeika tiniketai.

² Xouneri Xoiteue yakunikirouna kuna utei kanikeri, supa xuweiyeri nikepineri xeikaure xesaniketai.

³ Kakeri ipaki kanikina, “Tini kakixanari kire sapi arari tixowaku. Tini kakixanari tou tinari, ari pokia tinari, tupumoru xeika xe xeika teteunari xowaku. Muputikiropu erieri rania aimore aimore taku.

⁴ Tini kire wese putaunari kire atoro manaria, pa atoroni purakuaiye pa wese wetinaria kire wese xowakuai.

⁵ Kire erewesepu xuiapue ninipo atoro sotiki xowopu xuweuworia, pa wese wetakuai. Tini weu xowopurexinaria siatikiropu mai pokuwei xowari paiyeye, sini, kapia xoxi tikiriaia, xu tuku xineria, sipawopineri,” niketai.

⁶ Kakati tianuwopie wese wese xowoteneai. Xouneri Xoiteupo asinaku kuna utei kanikeri, wesewesepu xuiapu atinikeri meruketeneai.

Erotie Yesusure nanarina sipawopure xetai (Mt 14.1-2 xeika Mak 6.14-16)

⁷ Akereki kapmani Erotie Yesusue xokupa kapia kakati iyesserina, xouxouworotai. Pa amure kireteu apue kunauneri, “Yoni nu ene iserinikirouna apue kopaupurei xiyeri sarotai,” xirouneri.

⁸ Kireue kunauneri, “Paiya nu Ilaisae putauna,” xirouneri. Kireue kunauneri, “Kire ekimenikeu kunatureture kopaupurei xiyeri sarotai,” xeteneai.

⁹ Kakeri Erotie kunauna, “Ye Yonipo parukana katieiyai. Pana mua apua nu yu nukoni kutue xonuxonu saina tati xuiapue kunawori ye iyeseinarina?” Xekopure xetai.

Yesusue 5,000 apu xoye tiniketai

(Mt 14.13-21 xeika Mak 6.30-44 xeika Yon 6.1-13)

¹⁰ Yesusu nukou tianuwopie xiyeri kouneri xokupa saina teteneaire kawoteneai. Kakeri, Yesusue kireu xuiapu weinikiteri, nupo tianuwopi kireni sonikitina, kire erewese xowoteneai. Pa wesepu wenumua Petsaita.

¹¹ Xokupa xuiapue Yesusu xowotai sipauweineri tai xowoteneai. Utuyewori xouxemu nimaririeina, Xoiteue yakunikirouna yauseurei kuna utei kanikinani, supa tuku xuiapu atinikati meruketeneai.

¹² Xoruwatini kutu Yesusu nukou 12-teu tianwopie maneri kauneri, “Ne xuiapu xesanikau weseyau xouxanauneri xoye xireki nete, ata xekeu xinete wopineri. Mua sanawa purikiriaia apu xuweu sanawa,” woteneai.

¹³ Kaki kaworia xiyeri kanikina, “Takieni xoye tinika,” niketai. Kaki kanikati ninie xiyeri kauneri, “Sini xokupa xoye xuwe. Tupumoru autapa xeika wese axiri xeika kireni purina. Sini xounuku mua xokupa xuiapu nikau xoye isayarinikepinukure?” woteneai.

¹⁴ Apimi 5,000 siei puroteneai.

Kakeri, Yesusue nupo tataiwopi ipaki kanikina, “Tini kanikari 50-teu 50-teu xineri misepineri,” niketai.

¹⁵ Yesusupo tataiwopie kakeri, apimie misieteneai.

¹⁶ Pani Yesusue 5-teu tupumoru xeika wese axiri xeika tina mena eisau puri Xoiteu eiyasewotai. Kakerina tupumoru xeika wese xeika tina puruporouweina, nupo tataiwopi tinikati ninie xuiapu tinixowoteneai.

¹⁷ Pani xokupa xuiapue pa xoye neri ukaniketai. Xoye maisa kunununeri, murinakai 12-teu xosa imoroteneai.

Pitae Yesusure kuna pereuwetai

(Mt 16.13-19 xeika Mak 8.27-29)

¹⁸ Kire yause Yesusu nukoni kunikuni puratia, nupo tataiwopie nu xeika puroteneai. Yesusue kotonikina, “Xuiapue yeurepa yuxirounerina?” niketai.

¹⁹ Kakati xiyeri kauneri, “Ne kireue kunauneri, ‘Ne Yoni ene iserikikirouna apue,’ xirouneri. Kireue ipaki kunauneri, ‘Ne Ilaisae,’ xi kunauneri. Kireue kunauneri, ‘Nepa ekimenikeu Xoiteupo kunatureture xiyeri sarotai xineri,’ ” woteneai.

²⁰ Kakeri kotonikina, “Takiempa ye yu paxinukuna?” niketai. Kakati Pitae Yesusu xiyeri kauna, “Ne Kristus, Xoiteue tumunerina nukou xuiapu xiyeri sonikewaie xesanati koutiai,” wotai.

Yesusue kunauna “Ye xumuneia xiyeri saropine,” xetai

(Mt 16.20-28 xeika Mak 8.30—9.1)

²¹ Pani Yesusue nukou tataiwopi sokisoki xoka tinikipuri kanikina, “Mua kuna kire apu arari xakusu kawaku,” niketai.

²² Kakeri kunauna, “Apupo Nono nu xokupa tatau tepina. Akereki tumu teu xeika, kokaipa xuriatiti xeika, tu xotapa sipa apimi xeika paiye nikiniki

tuworineri ouweria, xumuna xeimore asau xowatia xiyeri saropina,” xina kaniketai.

²³ Yesusue xokupa xuiapu ipaki kanikina, “Yuerau ye taiyepure xinapa, nukoure nanunanu wetina, xokupa yause nukou na nikitoto xemena ye taiyepina.

²⁴ Pa amure, yuerau nuko ekeoma puropi soki tepure xinapa, nuko ekeoma puropisui xuwexepina. Yuerau yeure nanuna nu xuwexina paiya, nu asinaku ekeoma puropina.

²⁵ Yuerau ouropu xokupa sapi tipurina, nuko xoxixina xuwexina paiya, pa xokupa sapie amaki tianuwopinana?

²⁶ Yuerau yeure mayaxina, yeu kunaure mayaxina paiya, sewai, Apupo Nono nukou kokaipa naku memeremu xeika, omopu xeika Xoiteupo xenikorokoro nikau xeika xosa puropinae kouna paiya, pa xuimi apimire rania mayaxepina.

²⁷ Suwauni kutu katikine, kireu apimi nini mua tumu puroteneai nini xumopu xuweuni, Xoiteue xuiapu yakunepina yause xekopineri,” niketai.

*Yesusu xetau mupo korowotai
(Mt 17.1-13 xeika Mak 9.2-13)*

²⁸ Yesusue pa kuna kunauwati kireni muris sie xowatia, Pita, Yemosu, Yoni nini soniki ti kire totou xouro kunikuniwopure xowotai.

²⁹ Yesusue kunikuni puratia, nupo moakemu pirixina xetau korowati nupo nekei paiya xiri karaini kutu xina peririketai.

³⁰ Kakatia axiri apue Yesusu xeika kunau puroteneai. Paiya Mosesino Ilaisano.

³¹ Mosesino Ilaisano Xoiteu nukou memeremu xeika maneri, Yesusu Yerusalemu saina tieina mua ou weti xowopinaure kunau puroteneai.

³² Pita xeika kire Yesusupo tataiwopi aimore xeikae xinimenikati xineteneai. Xiyeri sauweineria Yesusu xeika pa apu aimore xosa xeika memeremu xekoteneai.

³³ Pa apu aimorei Yesusu weti xowopure xeria, Pitae Yesusu kauna, “Xesepesiki, sini muoro puropua asinaku. Sini xeimore yana ata xuworepinuku. Kire neu, kire Mosesipo, kirepa Ilaisapu,” wotai. Pitae pa kuna kunawotai, nu amu kuna rau kunawotai, nu sipa xuwe.

³⁴ Pitae kunau puratia, pani kire iyouwe ma xesuaki taunikati ximikieteneai.

³⁵ Pa iyou waiwaie kire apu supoe ipaki kunauna, “Muaiya yeu Nono. Yeu saina teriyepinaure unaritiai. Tini nupo kuna iyesa,” niketai.

³⁶ Xoiteue kunauwatia, Yesusu nukoni purati xekoteneai. Kakerineri pa totou weti munaneria, Yesusupo tataiwopie pa kapia xekoteneaire kire apu kawopu xuwe.

*Yesusue kire nono xoxi yaniyani tuku atierati meruketai
(Mt 17.14-21 xeika Mak 9.14-29)*

³⁷ Xurise kire asau xosa Yesusue nupo tataiwopi xeika totou weti munoria, kokaipa xuiapu teue maneri nu tutumawoteneai.

³⁸ Kire apu nini xopurei Yesusu ipaki yauna, “Xesepei, yeu sawai nono xekowaire ne sokisoki kotonine. Ye pa nono kireni tuku.

³⁹ Xokupa yause kire xoxi yaniyanie kamoro manati, sapauni xoxi xiraxararouna. Pa xoxi yaniyanie kakati sirosarouna si maua xana maua paiye xarei kusarouna. Pa xoxi yaniyanie, pa nonopu mupokemu xiri xoxixoxi xina sapauni wetirouwatixe.

⁴⁰ Kakati neu tatainepi sokisoki kotonikine, ‘Tini mua xoxi yaniyani xesauweya,’ xitiai sorena nini itou xuwe,” wotai.

⁴¹ Kakati Yesusue xiyeri kauna, “Tini xuimiapimi xotikisuwari xana xuwe. Tinipo nanunanu xeika kapia xeika paiya asinakuni kutu xuwe. Ye amakau yause tini xeika purinei tinipo xu xemeropinena? Neu nono sou tinau mouwo,” wotai.

⁴² Pa nonoe Yesusu nutiemu moatia, xoxi yaniyanie pa nono oro otuwati utu xiri sirosarowotai. Kakati Yesusue pa xoxi yaniyani auworina, pa nono atieri omo xiyeri tuwotai.

⁴³ Paire xokupa xuiapue Xoiteupo kokaipa sokisoki xekeri, xiri ureni kutu urewoteneai.

*Yesusue xiyeri axiri yause xi kunauna ye xumopine xetai
(Mt 17.22-23 xeika Mak 9.30-32)*

Yesusue xokupa kapia kaketaire xuiapue xemu xokupa nanunanu teria, nupo tataiwopi ipaki kanikina,

⁴⁴ “Tini mua kuna xosa atinari xakutiki iyara. Apupo Nono apu xupunikiro iyarepineri,” niketai.

⁴⁵ Kakati nupo tataiwopie pa kuna xotapa sipawopu xuwe. Kuna xotapa ximiaki purati, nini ati sipawopu xuwe. Paire kotouneri sipawopineria, ximikieteneai.

*Yu akereki kokaipana?
(Mt 18.1-5 xeika Mak 9.33-37)*

⁴⁶ Kire yause Yesusupo tataiwopie kunauneri, “Yurau sinipo akereki kokaipa?” xineri niko niko kuna tuwata xeteneai.

⁴⁷ Kakeri Yesusue ninipo nanunanu xonikiro purotai siparina, kire nono misiara sou mana nuko nutiemu tumuworetai.

⁴⁸ Kakeri nupo tataiwopi kanikina, “Apue yeure nanuna mua nono misiara souna paiya, nu ye tianina. Apue ye tianina paiya nu yeu xauwa tianuna, nue ye xesayati koutiai. Pa amure, apu wenumu xuweu misiarani kutu tini xokupa xopuro purotai paiya nu akeri purina,” niketai.

*Apu xiwaxiwai tikepu xuweuwa nu tinipo emetiki
(Mak 9.38-40)*

⁴⁹ Yonie Yesusupo kuna iyesserina, xiyeri kauna, “Kokaipa apu, sini kire apue neu weninirei xoxi yaniyani xesauwerinikepi saina tati xekeukiriai. Kaketaina pana siko taisikepu xuweu wati taiyerukiriai,” wotai.

⁵⁰ Kakatia Yesusue xiyeri kauna, “Tini kakixanari wete waku. Apu nu xiwaitikepu xuweu paiya nu tinipo emetiki,” wotai.

Yesusue nupo tataiwopi xeika Yerusalemu xowoteneai

Luk 9.51—19.28

Samaria apimie Yesusu iyowori ninipo wese kopu xuwe

⁵¹ Xoiteue Yesusu mena xouro sou xowopina yause tomuroirotai. Paxati Yesusue Yerusalemu xowopina nanunanureni sokisoki xetai.

⁵² Kireu apimi akeri xesanikati, kire Samaria nikau wese xuru ireiyeruwopure akeri xowoteneai.

⁵³ Kakeria pa wesepu apimie, Yesusu ninipo atoro souxowopi xirexeteneai. Pa amure, Yesusu Yerusalemu xowopure xati siparineri xirexeteneai.

⁵⁴ Axiri tataiwopi, Yemusino Yoninoe, Samaria apimi nikau kapia xekineri, Yesusu ipaki kotouneri, “Kokaipa apu, ne iyo xau sini mena xouroupu xepi uru yauyatia, kou mua xuiapu u nikepinare?” xeteneai.

⁵⁵ Kakeria Yesusue pirixina auniketai.

⁵⁶ Kakerineri kire wese xowoteneai.

*Yesusue nuko taiwopi kapiaure kunawotai
(Mt 8.19-22)*

⁵⁷ Yesusue nupo tataiwopi xeika imeyau xoworia, kire apue Yesusu kauna, “Xokupa wese xowauwa, ye tataini texepine,” wotai.

⁵⁸ Kakati Yesusue kauna, “Mamumamua nini ouro xinirouneri upu tukuna, nia nini teu tuku. Pana Apupo Nono paiya nu xinepina suwari xuwe,” wotai.

⁵⁹ Yesusue kire apu kauna, “Ne ma taiye,” wotai. Kaki kawatia pa apue kauna, “Kokaipa apu, weitau ye xou xauwa upuwarineye,” wotai.

⁶⁰ Kakati Yesusue kauna, “Xeuxana. Apu xumoteneaieni ninipo apu teu upuainikepineri. Ne paiya xounau Xoiteue yakunikirouna xuimiapimi xosa kuna uteiwo,” wotai.

⁶¹ Kire apue Yesusu ipaki kauna, “Kokaipa, ye ne tainepurexinena pana, weitau ye xounei yeu apu kini kusonikerineye,” wotai.

⁶² Kakati Yesusue kauna, “Apu taitai tirouna sorena, nu xokupa yause nikero oioirouna. Panumu apu paiya nu Xoiteue yakunikirouna xuimiapimi xosa saina tepu watixe,” wotai.

10

Yesusue 72 apu teu xesanikati xou saina teruwoteneai

¹ Xurise Kokaipae xiyeri pani 72 apu teu tumunikeri, axiri axiri xesanikati weu akeri xowoteneai. Nuko texepina xokupa erewese xeika, wesewese xeika xosa xesanikati xowoteneai.

² Ipaki kanikina, “Sainoro xokupa xoye itou xuxurexetaina pana, tepineri saina apu xokupa xuwe. Pa xati tinie saina Xataku kotou kunikuniwari, nue saina apu xesanikati xou xoye kununuworuwopineri.

³ “Tini xouwa. Iyesa, tini sipsipu arara sie mamumamu xopu xesatiki tixounuku.

⁴ Tini kaki xanari xexopu re ari pokia re e kireu sietikiropu erieri arari tixowaku. Xounaria kakixanari xuiapu imero tutumanikinaria kusonikaku.

⁵ Tini kire atoro manaria, akeri ipakinaria kunaunari, ‘Mua atoropu xuiapu tini xotiki kururei pura,’ xakuai.

⁶ Kakari kire apu nu siomoue pa atoro puropina paiya, tinipo asinaku kuna pa apu xosa xou puropina. Panumu apu puropu xuweua, tinipo asinaku kuna taki xosatikini xiyeri kopina.

⁷ Tini pa kireni atoroni purakuai. Ninie xoye xeika ene xeika tikeria nakuai, pa amure, saina tirouna apua nupo xe tepina. Tini kaki xanari xetaxetau ata yau xowaku.

⁸ “Tini kire erewese manari ninipo atoro sotiki xoworia, paina ninie tikepineri xoye nakuai.

⁹ Kakinaria pa erewese puroteneai supa apu atinikari, supa xuwxepineri. Pani ipaki kuna utei kanikinari, ‘Xoiteu xuiapu yakunikirouna yause, pa nutietiki tomuroirouna xinari,’ kanikakuai.

¹⁰ Kire erewese manari ninipo atoro sotiki xowopu xuweuworia, pa erewesepu xokupa imero ma tumupuri kunaunari,

¹¹ ‘Tinipo erewesepu maie sinipo siasikiro erarawotai, tinipo kapia xoxi xati atari tikikiri sipawakuaire siasiki pokunuku. Pana tini ati nanunanuwa. Xoiteu xuiapu yakunikirouna yause, pa ma tomuroirouna,’ nikakuai.

¹² Ye katikine, Xoiteue xuiapu kuna xosa tumunikerepina yause paiya, pa erewesepu xuiapu xosa xu mopinapa, Sotomu xuiapue xu teniai emeserinikepineri,” nicketai.

*Xuiapu xoniki pirixepu xuweua xousua tuku
(Mt 11.20-24)*

¹³ Yesusue pani kunauna, “Xousuwani kutu, tini Korasin erewesepu xuiapu xeika Petsaita apimi xeika tini xotiki pirixepu xuweunaria tini xoxi xakuai. Kire apue, ikoe taki xopu kakitai sie xouna Tair erewese xeika Saiton erewese xeika xonuxonu kapia eretai xakua, ekimeni Tair xeika Saiton xeika paiya, xoniki pirixinaku eiyoxi xoniki pirixepi nekei erinaku tepeu tauworo misaku.

¹⁴ Xoiteue xuiapu kuna xosa tumunikerepure iyaretai yause xosa paiya, xu tini xosa yaraxepinapa, Tair xeika Saiton xeika nikau xu xiri emeseriwakuai.

¹⁵ Tini Kapaneam, tini mena xouroni kutu iyaitikerepinerire? Xuweni kutu. Tini toupaini kutu apu xumoki nikau wese xowakuai,” nicketai.

¹⁶ Yesusue nupo tataiwopi ipaki kanikina, “Apue tinipo kuna iyasinapa, nu yeu kuna iyasina. Apue tini nike tikinapa, nu ye nike sina. Apue ye nike sinapa, ye xesayati koutiai Xoiteu nike tuna,” nicketai.

72 apu teue xiyeri koteneai.

¹⁷ Yesusue 72 apu teu xesanikati xowoteneae, xiyeri kouneri xiri nimaririwoteneai. Kunauneri, “Kokaipa, sini neu wenini tikiria, xoxi yaniyanie rania sinipo kuna taiwoteneai,” xeteneai.

¹⁸ Kakeri Yesusue kanikina, “Ye Satan xekeutia mena wetina xore memeremue miriaiti uraki kouyeuna.

¹⁹ Iyasa. Ye itou wenitiki sokisoki tikieitai, tini matu xeika apu xoxixoxinikepineri teki xeika xoronikakuai itou, pa xeika tinipo xiwaiatiki Satanipo xokupa sokisoki emeseriwakuai itou. Paxati tini kire sapie xoxixoxitikepina sie itou xuwe.

²⁰ Tini kaki xanari nimaririrei kunaunari, ‘Xoxi yaniyanie sinipo kuna taineri xaku.’ Xuwe. Xoiteue tinipo wenitiki mena xouro nukou nakau xosa xayarettaire nimaririwa,” nicketai.

*Yesusue Xoiteu nimaririuna eiyasewotai
(Mt 11.25-27 xeika Mt 13.16-17)*

²¹ Pa yause xosa Xoiteupo Supo Youyae Yesusupo xoukemu nimaririerati, Yesusue ipaki kunauna, “Xauwa, ne ou xeika mena xeikapu Kokaipa, ye ne eiyasene, pa amure, apu nini asinaku sipa tuku nanunanu tuku xosa mua sapi ximiakerine, apu nono arara puroteneai sie xosa kireni atarinikitai. Iyo, Xauwa, ne nakipo nanunanu kireni tainau pa kake,” xetai.

²² Yesusue pani kunauna, “Yeu Xauwae xokupa sapi yeu xupiro iyaretai. Kire apue Nono sipa xuwe. Xauwa kirenie nu sipa. Kire apue Xauwa sipa xuwe. Nono nuko kirenie, pa apu teu Nono nukoe Omo atariniketai xeika kirenie Xauwa sipa,” xetai.

²³ Tataiwopi kirenie purianuwori, pirixina xekenikeri, ipaki kanikina, “Apue tini xekeurounuku sapi xekeuneria, nini nimariri wopineri.

²⁴ Ye tini katikine, ekime xokupa kunatureture xeika kokemu xeikae mua sapi tinie xekeukiriai xekopure xeniai sorena xekopu xuwe. Tinie mua kuna iyesiounuku, ninie iyeseppure xirouneri sorena nini iyesepe xuwe,” nicketai.

Samariapu apue Yutapu apu tianuwotaire Yesusue kunawotai

²⁵ Kire tuxotapa sipa apue sarotai. Yesusu eruru wopure ipaki kotouna, “Xesepei, ye amakinei sipes ekioma puropi sui tepinena?” wotai.

²⁶ Kakati Yesusue ipaki kauna, “Amu kuna tuxotapa xosa purinana? Ne amu kunaure nina xitiaina?” wotai.

²⁷ Kakati pa tuxotapa sipa apue kauna, “Tini sikou Xoiteu Kokaipa xotikiewa. Tini takipo xotikieni xenitikieni sokisokieni nanutikieni nure xiri xotikiewa. Kakinariini takire xikiriai sieni emetikimanaure xotikiewa,” xetai.

²⁸ Kakati Yesusue ipaki kauna, “Paiya. Ne kutuni kunaune. Ne pa kakinauwa, ekinioma puropi sui tewai,” wotai.

²⁹ Pa tuxotapa sipa apue nanuna, ye xurarauyepineri parina, Yesusu ipaki kotouna, “Tuxotapae kunauna yeu emeire xetaia, yureni kutu kuna-wotaina?” xetai.

³⁰ Kakati Yesusue mua kuna kauna, “Kire apue Yerusalemu wetina toupae erewese Yeriko xowotai. Petuae imero ximiaki puroteneae nanana ou ouworineri, nupo xokupa xuru tineri xowoteneai. Kakeri pa apue imero xini purina xiri xumopureirotai.

³¹ Pa yause kire xuriatitie ime tai munotai. Pa apu imero xini purati xekerina weu ime marei emeseru xowotai.

³² Pani kire Liwaie* rania pareini mana pa apu xekerina weu ime marei emeseru xowotai.

³³ “Kire Samariapu apue imeyau xouna pa apu xosa putawotai. Nue pa apu xekerina xiri xousua wotai.

³⁴ Pa apu nutiemu xonana, orip xona xeika xisa enekemu xeika usi xosa oina ereruwotai. Kakerina pa apu xeme tina nukou tonki xouroni miserina, kire toro ata xosa sou xouna ati yakuwotai.

³⁵ Kire yause xosa xe aimore waxi tina pa toro ata xataku tuwori kauna, ‘Nei mua apu ati yakuwo,’ wotai. Pani kauna, ‘Ne nakipo xeini tinau mua apu yakunauwa, ye xiyeri kounaia xapa tinepine,’ ” wotai.

³⁶ Yesusue pa tuxotapa sipa apu kotouna, “Ne amu xi nanunena? Yu nupo emeuni kutue pa apu petua xupunikiro xoxixetai xouwewotaina?” wotai.

³⁷ Kakati, nue kauna, “Pa apure xousuwatati tianuwotai apu,” wotai. Yesusue ipaki kauna, “Ne xounau panumu kapiiani kake,” wotai.

Yesusue Matano Mariano niau atoro purotai

³⁸ Yesusue nupo tataiwopi xeika teipa xouneri, kire wese manetai. Pa wesepu kire xui, wenumu Mata, nue Yesusu atoro sou xowotai.

³⁹ Mata nu xameyau xuisani tuku, nupo wenumu Maria. Mariae mana Kokaipa nutiemu siau sakoro misirouna nupo kuna iyesetai.

⁴⁰ Mata paiya nu xoye ireipurina kokaipa sainaure xokupa nanunanu tetai. Paire Yesusu xosa xona kunauna, “Kokaipa, yeu xameyaie weitati ikoni xoyewopi saina tine. Ne paire nanuwau xana xuwerau? Mana tianiyepinaure kawo,” wotai.

⁴¹ Kakati Kokaipae nupo kuna xapa ti kauna, “Mata, Mata, ne xokupa nanunanu tine xokupa sapire xonieune.

⁴² Ne kire sapire kireni nanunanuwowai. Mua sapi Mariae tepure xetaia, pa asinaku sapini kutu, pa xati nu mua asinaku sapi tepure xetaia sini taiyeruwopuxe,” wotai.

---

* **10:32 10.32** Pani kire Liwai apu nini xuriatiti saina tiani nikirounerie rania.

11

Kunikuni wopi kapia

(Mt 6.9-15 xeika Mt 7.7-11)

¹ Yesusue kire iriro kunikuni purotai. Nu kunikuniatia, kire tataiwopie ipaki kauna, “Kokaipa, ekime Yonie nupo tataiwopi kunikuniwopi kapia uworinikewayi sie, sini uworisike,” wotai.

² Kakati Yesusue ipaki kanikina, “Tini kunikuni naria, ipaki kunaunari, ‘Xauwa, neu wenini xeseu puropina. Neu, Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause kopina.

³ Xokupa asau ne pa yausepu xoye sike.

⁴ Ne sinipo xunu weterisike, pa amure, kireue sini xosa kaketeneai xunu weterinikirounuku. Ne kaki xanau eruru wetau sini xosa moxete,’ ” xi uworiniketai.

⁵ Yesusue pani ipaki kanikina, “Kire apu tini xopuropu nu kire xatau tuku, xinepi nikini kutu xouna pa xatau ipaki kotouna, ‘Xatai, ye xeimore tupumoru sie,’ wotai.

⁶ ‘Yeu kire maroue imerei kouna yeu atoro putawati, ye xoye tuwopine sie xuwe,’ wotai.

⁷ Kakati pa atoro purotai apue xiyeri kuna kauna, ‘Ne kaki xanau ye irerei sieu. Isima nakerekina yeu nono teu xeika xinieikiriai. Ye sanei pa sapi tinepi xana xuwe,’ wopina. Paina, amakepinana?

⁸ Ye tini katikine, ata xatakue sanapa xatau xokupa sapi xuweitauwotai tuwopina. Nu xatau tianuwopureni kutu nanuna kakepu watixe. Xuwe. Nu xataue uru yexekiyexekiwopina xirarina sarouna pa sapi tuwopina.

⁹ Paxati ye tini katikine, tini Xoiteue kunikuninari kotowaria sapi tikepina, nu xemu tikepina. Tini sapi xirekepi saina tinaria, xemu xekowakuai. Tini isima korukoru xaria Xoiteue taiyeritikepina.

¹⁰ Xokupa apue Xoiteure kunikuninaria, nini sapi tirouneri. Apue sapi xirekepi saina tina paiya nu xekeurouna. Apue isima korukoru xina paiya Xoiteue isima taiyeriwopina.

¹¹ “Kire nono takipoe kire wese masa omoe tuwopinaure kotowatia, omoe kire matu xoxi tuwopinare, wo? Xuwe.

¹² Nonoe kire kaira waxi omoe tuwopinaure kotowatia, omoe kire teki tuwopinare, wo? Pa rania xuwe.

¹³ Tini eminikimanapa xokupa xoxi kapia kakirounuku sorena, tinipo nono asinaku sapini kutu tinikepi tini sipa. Pa xati tini paire ati sipawakuai, apue mena xouro purotai emitiki kotoworia, nu nimaririrei Xoiteupo Sokisoki Supo Youya tikepina,” niketai.

Yesusue Pelsepulu xeika saina tina xeteneai

(Mt 12.22-30 xeika Mak 3.20-27)

¹⁴ Yesusue kire xoxi yaniyani kire apu xosa purina supo pararetai xesauweruwotai. Pa xoxi yaniyanie xouratia, pa apu supo motokekie kunawotai. Kakati xuiapue xekerineri xiri urewoteneai.

¹⁵ Paire kireu apue kunauneri, “Nu Pelsepulupo sokisokirei xoxi yaniyani xesaurouna, nu xoxi yaniyani nikau tumu,” xeteneai.

¹⁶ Kireu apu teue Yesusu Xoiteupo saina tinarexi eruroneri sipawopure, “Mena xouropu kire xonuxonu kapia atarisikexi,” kotowoteneai.

¹⁷ Kakeria Yesusue ninipo nanunanu sipauweina, ipaki kanikina, “Kire sanawapu apu teue uteineri aimore tutuxi waraxeria, pa sanawa paiya xoxi xepina. Kire apu noue uteineri nikoniko xiwai waraxeria, pa apu nou purixepina.

¹⁸ Satanipo apu teue uteineri aimore tutu xineri nikoniko xiwai sayeria, pa xuru Satanie yakuwotaia amakineri puropinerirau? Tini kunaunuku ye Pelsepulupo sokisokirei xoxi yaniyani xesauroune xirounuku.

¹⁹ Pana suwau ye Pelsepulue tianiyati xoxi yaniyani xesauroune xatia, yue emetikimana tianikirouwati, ninie xoxi yaniyani xesaunerina? Takipo emetikimanaini kapia ataritikineria tinipo kuna xoxi patikepineri.

²⁰ Xoiteu nukoini ye sokisoki siati xoxi yaniyani xesanikitia, tini sipaukiriai, Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause tini xeika purina.

²¹ “Kire apu sokisokie saripiripiri sie tina nupo ata ati yakuwatia, nupo xokupa xuru ati puropina.

²² Pana kire apu xiri sokisokini kutue mana pa apu nueni ouna paiya, nupo xokupa kupira xeika saripiripiri xeikae sokisoki wati purotai tepina. Pa xokupa xuru tina paiya kireu apimi xosa uteiyerinikepina.

²³ “Apu yeu marou xuweu paiya, nu ye xeika xiwairouna. Apue ye tianina xokupa sapi kununuwopu xuweuwotaia, nu sirisoroweirouna,” niketai.

*Xoxi yaniyanie xiyeri kotai
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Yesue pani kunauna, “Xoxi yaniyanie kire apu wetina paiya, kire xiri xekeuna arikepura xiri yau xourouna. Kire iri xekeuna arikepura. Kire iri asinaku xekopu xuweunapa, ipaki kunawopina, ‘Ye ekime puriai atoro xiyeri xowopine,’ xepina.

²⁵ Xounapa inaina kasauneri nekeiwoteneai ata xekopina.

²⁶ Kakeri xounapa, kireu xoxi yaniyani 7-teu nuko emeseruneri xoxi kapia tirouneri sonikepina. Kakatia pa ata minika maneria puropineri. Ximuximua pa apu xoxi purotai, pana muaia xiri xoxini kutu puropina,” xetai.

Amu apu teuerau xiri nimaririwopineri?

²⁷ Yesue kokaipa xuiapu teu puroteneai yause xosa kuna uteiwotai. Kakati kire xui nini xopu purotaie ipaki yaxina, “Pa xue iyainerina apuri tinetaia, nu nimaririwopina,” xetai.

²⁸ Kakati Yesue kunauna, “Pa xuwena ipaki kunaunuku, apue Xoiteupo kuna iyeneri taineria, nini nimariri wopineri xepu,” niketai.

*Kireu apimie Yesusu kotouneri xonuxonu kapia kake woteneai
(Mt 12.38-42 xeika Mak 8.12)*

²⁹ Xokupa xuiapuni kutue Yesusu xosa pani kouyewori, Yesue ipaki kanikina, “Mua yausepu xuiapua nini xuiapu xoxi. Ye Xoiteupo saina tinaxi xonuxonu kapia atarinikepineure yaxineri. Pana nini amu xonuxonu kapia xekopuworixe. Xuwe. Nini kunatureture Yonapu kire xonuxonu kapia kireni xekopineri.

³⁰ Ekime Xoiteupo xonuxonu kapia Yonae kakina Niniwe apimi atarinikeyai. Panumu sieni Apupo Nonoe Xoiteupo xonuxonu kapia tina Xoiteu nuko siei puratia, mua yausepu xuiapue xekopineri.

³¹ Xoiteue xuiapu kuna xosa iyainikerepina yause xosa paiya, Sepapu kokemu xue kuna xosa tumunapa mua yausepu xuiapu nikau kapia xoxire kunawopina. Pa amure, pa kokemu xue ou maroni kutu purotaina pana, Solomone nupo sipa asinaku uteiwati iyeseppure kotai. Pana kire apu tini xopuro purina, nue Solomoni xiri emeseruna.

³² Xoiteue xuiapu kuna xosa iyainikeratia, Niniwepu apimie kuna xosa tumuneria mua yausepu xuiapu nikau kapia xoxire kunawopineri. Pa

amure, Niniwe xuiapue Yonae uteiwoyai kuna iyesineri, xoniki pirixeniai. Pana kire apu mua purotaia, nu Yona emeseruna,” niketai.

Mupusikiropu naku

(Mt 5.15 xeika Mt 6.22-23)

³³ Yesusue pani ipaki kunauna, “Apimie naku oineri ata iruworo upu minika iyarirounerire, e kire kokoto iruworo iyarirouworixe. Xuwe. Nini saka xouro iyarereri, apimie maneria pa memeremu xekopineri.

³⁴ Ekinikemu paiya mupunipo naku sie. Neu ekinikemu asinaku xatia, memeremue neu mupuni xokupa xokope xepina. Pana ekinikemu xoxi xatia, neu mupunikomu paiya ukumu xepina.

³⁵ Pa xati ne ati yakuwo. Neu memeremu naki xoniro purotai xukuna ukumu xete.

³⁶ Neu xokupa mupunikomu memeremu tuku xati kireira masa ukumu wopu xuweu paiya, neu mupunikomu xiri una, nakupo memeremue tiniewopina,” niketai.

Parisi apimi xeika tu xotapa sipa apimi xeikae xoxixoxi kapia kikirouneri

(Mt 23.1-36 xeika Mak 12.38-40 xeika Luk 20.45-47)

³⁷ Yesusue kuna uteiyatia, kire Parisi apue Yesusu kawotai nu xeika xoye nepinaure. Kakati Yesusue atareira mana sakamaro misina apaipurotai.

³⁸ Yesusue ene xupo kurowopu xuweuni xoye nati, pa Parisipo apue xokupa nanunau tetai.

³⁹ Kakati Kokaipae ipaki kauna, “Tini Parisia, marua xeika sai masa xeika atinuku nitekemu kurourounuku. Pana kamareira paiya, tini pe xepi kapia xeika xoxixoxi kapia xeikae xokope xinuku.

⁴⁰ Tini nananana xura! Apue sapi nikereira kesina kamareira kesixepu xuwere?

⁴¹ Sapi minikareira purotaia, tini apu sapi xuweu tianikinari tinika. Tini pa kakinari paiya, tinipo xokupa sapi xosei puropina.

⁴² “Pana tini Parisi, sosopa epixa. Xokupa sainoropu sani arara paiya uteinuku 10-teu worinuku kire teupu paiya Xoiteu turounuku. Pana tini kutu xepu kapia wetinuku, Xoiteu xouwewopi kapia weteteurounuku. Xeuxana tini Xoiteu taiwopi kapia sokisoki tinari, kireu tuxotapa taiwa. Kakinari, tini sosopa epixa. Sewai tini xoxi puropi purakuai.

⁴³ “Tini Parisi, sosopa epixa. Tini Yuta nikau kununu ata yau akeri tumauro iri tinuku misepure xirounuku, kakinukuni kununu wese yau xuiapue kuso tikepinerire xirounukuna sosopa epixa. Tini sewai xoxi puropi purakuai.

⁴⁴ “Tini sosopa epixa. Tinapa kopaupu teu ou minika ximiaki purori, apue sipa xuweuni pa upu xouyau texineri, Xoiteu ekero xunu tuku xirouneri sie kakinukuna, tini sewai xoxi puropi purakuai,” niketai.

⁴⁵ Kire tuxotapa sipa apue pa kuna iyeserina Yesusu ipaki kauna, “Xesepei, ne Parisi apimi muanumu kuna kanikitiaia, sini rania xoxisikine,” wotai.

⁴⁶ Kakati Yesusue kunauna, “Tini tu xotapa sipa apimi, taki rania sosopa epixakuai. Tini kokai xuru xu tinuku apu tinikari nikoni irereineri xemeiyeunereri. Pana takiepa pa xu tianiki xemeropure kire xuputiki waxi iyarirouwarixe. Paxati, tini xurise xoxi puropi purakuai.

⁴⁷ “Tini sosopa epixa. Tinipo asitikimanae kunatureture ounikieri xumori, tinie kunatureture nikau upu atiatinuku nekeirounuku. Paxati, tini xurise xoxi puropi purakuai.

⁴⁸ Asitikimanae kakirouneri kapiani tinie apu ekinikiro asinaku kapia xi kakirounaku. Pa amure, asitikimanae kunatureture ounikieri xumoniaina, tinie ninipo upu atiatinuku nekeirounuku.

⁴⁹ “Xoiteupo asinaku nanunanuni kutue ipaki kunawoyai, ‘Ye kunatureture xeika tianiyepi xeika pa apu xosaniki xesaniki xoworia, ninie kire teu xoxixoxinikineria ounikiepineri,’ xeyai.

⁵⁰ Pa xati ximuximu Xoiteue mua ou iyarati kouna kouna pani mua yause xosa, apue kunatureture ounikieri xumoteneai nikau xu paiya, mua yausepu xuiapu xosa puratia, ninie pa xoxi kapiapu xu tepineri.

⁵¹ Ninie kunatureture ounikieniai, ximuximu Apel ouweineri pani ounikipa kouneri Sekaraia ouweniai. Nu paiya xepi karawori xepi tutu xirouna saka xeika Xoiteupo ata xeika xopuro ouweniai. Suwauni kutu, ye katikine, pa xokupa xoxi kapiapu xuni kutua, mua puroteneai xuiapue tepineri.

⁵² “Tini tu xotapa sipa apimi, tini sosopa epixa. Tinie manuku sipa takuaipo isimapu imetaitai takie xesauwekiriai. Takieni pa wese manakuaia xiraxinukuna pana, kireu xuiapue sipa tepure pa wese manepure xeria, takie ime pararinikinukuna, tini sosopa epixakuai,” nicketai.

⁵³ Yesusue nuko purotai ata wetatia, tu xotapa sipa apimi xeika Parisi apimi xeikae xonikikemu xiri xoxixoxi xati kotokoto woteneai.

⁵⁴ Xoreuwori kire kuna ateratia, kuna xosa iyarepure kaketeneai.

12

Parisi nikau xoreixorei kapiaure sosopa epixakuai (Mt 10.26-27)

¹ Xokuxokupa xuiapuni kutue kou kunununeri wese xiri xokoperineri, nikoniko xororuwata xeteneai. Kakeri Yesusue nukou tataiwopi xite kuna ipaki tinikina, “Tini Parisi nikau pususure sosopa epixakuai. Ninipo xoreixorei kapiaure kunaune.

² Xokupa sapi xotoi purotaia yarani akipa xepina. Xokupa kuna ximi-aropu paiya apue sipawopineri.

³ Pa xati xokupa kuna ukumu xosa kunaukiriaia, xuiapue asau iye-sepineri. Xokupa kuna usiasinuku atareira kunaukiriaia, ata xouro tumuneria xuiapu uteiyerinikepineri,” nicketai.

Apu nu Xoiteure kireni ximikepina (Mt 10.28-31)

⁴ Yesusue pani ipaki kunauna, “Emeimana, ye mua kuna katikine. Tini apue muputiki kireni ouweirounerire ximikaku, sewaia nini pani amu amakepuworixe.

⁵ Tini yuni kutu rau ximikuwakuwaire ye ati katikepurexine. Tini Xoiteure kireni ximika. Xoiteue apu ouwati xumuratia, nu sipesi tatau tepi sokisoki xepiro pa apu otuwopina sokisoki tuku. Ye suwauni kutu katikine, tini Xoiteureni kutu ximika.

⁶ “Tini sipa, apue 5-teu ni misiarara xe waxi axiri misiara kirenienie isayaxirouneri. Pa ni teure Xoiteue kire araxi xakusirouwatixe.

⁷ Pa xeika, Xoiteue tinipo xokupa taputiki uri ninaieina, tini ati sipaitiki-etai. Pa xati tini kaki xanari ximikaku. Tinie xokupa ni misiarara emeserinikinuku,” nicketai.

Sini Yesusu taikiriaire kunawopu mayaxepuxe (Mt 10.32-33 xeika Mt 12.32 xeika Mt 10.19-20)

⁸ Yesusue pani ipaki kunauna, “Ye tini katikine, apue xuiapu kanikina ye Yesusu xeika purine xatia, Apupo Nonoe rania Xoiteupo xenikorokoro ipaki kanikinapa mua apua nu ikouni xepina.

⁹ Pana apue xuiapu kanikina ye Yesusupo apu teu xeika puri xana xuwe xinapa, ‘Ye rania Xoiteupo xenikorokoro kanikineia nu yeu xuwe xepine.’

¹⁰ “Apue Apupo Nono niniauna paiya Xoiteue pa xunu weteruwopina. Pana apue Xoiteupo Supo Youya niniaunapa, Xoiteue pa xunu weteruwopuwatixe.

¹¹ “Tini sotikineri Yuta nikau kununu ata yau, tumu ekinikiro xeika weniniki tuku apimi ekinikiro xeika xoworia, tini kaki xanari ximikeri nanunari, ‘Sini amu paxi kuna xapa kanikepinukuna xaku.’ Xuwe.

¹² Pa yauseni kutu Xoiteupo Supo Youyae nini kanikakuai kuna ataritekipeina,” niketai.

Xe tuku apue topi kapia kaketaipo xonu kuna

¹³ Kire apue ere xuiapu xopurei Yesusu ipaki kauna, “Xesepei, yeu xauwa xumotaina, nei yeu awai kawau emisie wetetai xuru, uteina kireira ye siepina,” wotai.

¹⁴ Kakatia Yesusue kotouna, “Pa ama? Yue ye tini uteitiepineure tumuy-eretai xati tinipo xuru uteiyeritiepinena?” niketai.

¹⁵ Kakerina xuiapu ipaki kanikina, “Tini ati sosopa epixakuai. Tini xuruxana xuru tepure xotikiewaku. Ne xuruxana xuru tuku sorena, neu ekinima paiya pa xururopu tewai xana xuwe,” niketai.

¹⁶ Yesusue kire xonu kuna ipaki utei kanikina, “Kire apu karainakupo saina xosa xoye xokupa eri purina.

¹⁷ Pa apue ipaki nanuna, ‘Ye amu amakepinena? Yeu xokupa xoye kununuwopine ata itou xuwe.’

¹⁸ Kakeri kunauna, ‘Ye ipakepinerau. Yeu xoye ata kurukereunei, kokakokai ata xuxuwopine. Kakerineia yeu xokupa wit xeika xokupa asinaku xuru xeika pa ata yau soxepine.

¹⁹ Kakerineia ikoure ipaki kunauneia, Xawaxura, ye karainakuni kutu xine. Ye xokupa xitosani puropine xuru xokupa asinaku asinaku tuku. Paina ye arikinei puropine. Ye xokupa yause kokai xoye xoyexoyeu ninei xisa ninei nimariri puropine,’ xetai.

²⁰ Kakati Xoiteue ipaki kauna, ‘Ne xiri topini kutu. Ximine ukumanini neu xenini tieitia xumowai. Mua xokupa xuru nei kununuwau puropaia, yue tepinana?’ ” wotai.

²¹ Kakeri Yesusue kunauna, “Apimie xokupa sapie ekinikie nepi kapia xonikiro koxati xokupa sapi nikoni tepenikurouneria, ninie pa sapi Xoiteu nuko tuneri nupo xuiapu tinikirouworu xana xuwe,” niketai.

Eiyo xi xokupa nanunanu tepi kapia (Mt 6.25-34)

²² Yesusue nupo tataiwopi kanikina, “Ye katikine, takipo puropire xokupa nanunanu ti, kunaunari, ‘Sini amu nepuna?’ xaku. Takipo muputikire xokupa nanunanu ti kunaunari, ‘Sini amu mari takepuna?’ xaku.

²³ Ekisikioma puropia xoyepu kireni xuwe. Mupusikia nu nekei emeseruna.

²⁴ Tini ni xalokure nanuwa. Nini uyaxineri xoye kununurouworixe. Nini xuru soxepineri xitamu atare ata paiya xuwe. Nini Xoiteue xoye tinikirouna. Tini xuiapue nini xiri emeserininuku.

²⁵ Kire apu tini xopuropue asinaku puropina imeure xokupa nanunanu tinapa, pa xokupa nanunanu tepi paiye ekeoma puropi pani xayakaxayaka xuwau yausereruwopinare? Xuweni kutu.

²⁶ Tini panumu sapi misiara kakepu itou xuwe xinaria, tini ama kireu sapire xokupa nanunanu tinukuna?

²⁷ “Tini ati kakai xekenika, nini amaki perewoteneaina. Nini ireireiroworixe. Nini mari kenaourouworixe. Pana ye katikine, ekime kokemu Solomonie nupo nekei asinaku asinaku erirouna, pana mua kakaipo asinaku nekei paiye Solomonipo nekei xiri emeseruna.

²⁸ Ximine mua urei purixanaunana iyatini kutu apue kakatineria xepiro purerewopineri. Panumu aipu urei paiya, Xoiteue nekeiyerinikirouna. Pa xati tini xuiapu xotikisu misiara tukua, ati sipawakuai, tini rania Xoiteue nekei tikepina.

²⁹ Pa xati tini kaki xanari amu xoye ninuku ene nepinukunaxi xokupa nanunanu tinari eiyo xaku.

³⁰ Ouropu xokupa xuiapue panumu sapi tepure xirekineri eiyo xirouneri. Pana Xoiteu tinipo emitikia tini pa xokupa sapi takuai, nu sipauwetai.

³¹ Paxati tini sokisoki xotikisunari Xoiteu wetari tinipo kokemu puropin-aure sokisoki nanunanuwa. Kakaria pa sapi teu rania tikepina,” nicketai.

*Asinaku xuru kununuwopi kapia
(Mt 6.19-21)*

³² Yesusue pani ipaki kanikina, “Tini sipsipu misiara teu, tini kaki xanari ximikaku. Xoiteu tinipo emitikie itou kunawoyai, nu tinipo kokemu purina paiya, Xoiteue yakunikirouna xuiapu xopuro purakuai xeyai.

³³ Tini apu weinikitari ninie tinipo xokupa sapi isayaworia, apu xousua tuku puroteneai pa xe tinika. Tini xe xopuxopu xoxixepuxuweurouna tinaria, mena xouro asinaku asinaku xuru kununuwopi saina ta. Mena xouro paiya xuru ximiakirouwatixe, petuae tirouworixe, xapusikaikaie xoxixoxirouwatixe.

³⁴ Pa wese tinipo asinaku xuru purotai xosauni, tinipo xotikie xotikiekiriaia rania puropina,” nicketai.

*Asinaku saina apue irei purirouneri
(Mt 24.42-44)*

³⁵ Yesusue pani ipaki kunauna, “Tini mari kuwori kikai takitauwori, naku oi tinari irei pura.

³⁶ Apu teue ninipo kokai apue xui kopeu saineri xoye neteneai wese weti xiyeri kopure xati yakurouneri sie pura. Nu mana isima korukoru xatia, sapauni isima taiyepineri.

³⁷ Kokai apue kou nupo saina apu xekenikati xinepu xuweuworia, pa saina apu teu nini nimaririwopineri. Ye suwau katikine, kokai nukoe mari kuwori kikai takerina paiya kanikati sakamaro kiseniki sese misepineri. Kakeria nukoini mana xoye tinikepina.

³⁸ Kokai apue xinepi nikini kuture kakarau akeri yexepina xosa kou saina apu xekenikati xinepi xuweuworia, pa saina apu teu nini nimaririwopineri.

³⁹ “Tini mua kapia nanuwa. Ata xatakue petua mopina yause nu sipauna paiya pa petua wetati nupo ata kereuwei manepuwatixe.

⁴⁰ Tini rania ireiwa. Kire yause Apupo Nono nu kopu wati xana xuwe xikiriaia yause xosa kopina,” nicketai.

*Asinaku saina apuno xoxi saina apuno niau xonu kuna
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Pitae Yesusu ipaki kotouna, “Kokaipa, sini kireni mua xonu kuna sikinere e xokupa apu xeikani?” wotai.

⁴² Kakati Kokaipae ipaki kunauna, “Amu apu yayaku asinaku nanunanu tukue, nupo saina ati tirounana? Nukou saina apu teu yakunikepinaure kokai apu nukoe panumu apu yayaku tumunikerirouna, pa xeika kokai apue iyaretai yause xosa xoye tinikepinerire.

⁴³ Panumu saina apue nukou saina tipurati, nukou kokai apue xiyeri kou xekopina yause xosa nu xiri nimaririwopina.

⁴⁴ Ye suwauni kutu katikine, kokai apue nukou xokupa sapi yakuwopin-aure mua saina apu tumuworepina.

⁴⁵ Pana pa saina apue xourei nanuna, ‘Yeu kokai apu sapauni kopuwatixerina,’ kireu saina xuiapu ounikina, xoye nina xisa nina xoxi kapia tipuropinapa,

⁴⁶ kire yause nu kokai apu sipa xuweuna ireiwopu xuweu puratia nu kopina. Kakatia kokai apue pa saina apu xiri xoxixoxiworinapa, seki erirouneri apimi xeika iyaratia puropina.

⁴⁷ “Saina apua kokaipa apupo nanunanu sipauwetai sorena, nupo nanunanu taina xuru ireyepu xuweuwotaia, kokai apue sokisoki ouwopina.

⁴⁸ Pana saina apu nu kokaipapu nanunanu sipa xuweuni seki erina paiya xekepu ouwopu watixe. Apue xokupa xuru teteneaia, xokupa xuru xiyeri xapa tinikepineri. Xuiapue kire apu xuporo xokupa xuru iyarineri kaworia, nue xokupa xuruni kutu xiyeri xapa tinikepina,” niketai.

*Yesusue xuiapu uteinikina xetaxetau nikepure kotai
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Yesusue pani ipaki kunauna, “Ye ouro xepi otuti sapauni uwopinaureni kutu koutiai.

⁵⁰ Ye kire xonuxonu ene isepi tepine. Ye tepu xuweune xoikemu xuereni kutuxinana, maneia ye tepineni kutu.

⁵¹ Tini nanunari ye mua ouro xokupa xoma xuweiyepure koutiai xaku. Xuwe. Ye katikine, ye xuiapu uteiniki xetaxetau nikepure koutiai.

⁵² Mua sieni sewai rania, autapa xuiapu teu kireni atoro purineria, uteineri aimore tutu xepineri. Xeimorei aimore xiwai nikeria, aimorei xeimore xiwai nikepineri.

⁵³ Uteineria omoe nirau xiwaiwatia, niraue omo xiwaiwopina. Anae moke xiwaiwatia, mokei ana xiwaiwopina. Kire apupo anae pa apupo xui xiwaiwatia, xuie xamupo ana xiwai wopina,” niketai.

*Kapia xotapa akipa xetaia apu nini sipa xuwe
(Mt 16.2-3)*

⁵⁴ Yesusue xokupa xuiapu ipaki kanikina, “Tini asau munarouna sanawa xosa iyowe tawatia, sapauni kunaunuku, ‘Ene mopurexina,’ xirounuku. Kakaria suwauni kutu, ene marouna.

⁵⁵ Pani tini sanawa nikisikiro, saut xeteneaipo sokisoki xupeu koati, xekeri kunaunuku, ‘Xiri mopina,’ xirounuku. Kakaria suwauni kutu, xiri marouna.

⁵⁶ Tini apu xoreixoreitua, tini mena xouropu sapi xeika ouropu sapi xeika xoiya mua putawori ati uteirounuku. Pana ama mua yause akipa xetaipo kapia sipawopu xuweunukuna?” niketai.

*Apu kuna xosa iyainerepure xetai xeika kuna kutuwo
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ Yesusue pani ipaki kunauna, “Tini amakati takieni asinaku kapiaure ati nanunuku uteiwopuxuweurounukuna?

⁵⁸ Apu kuna xosa iyainerepure xetai xeika kuna xosa xounauwa, imero purinaxarini kuna kuturaxakuai. Amure, kuna xekeritiepina apu xosa soni xouxana, nue xokai xupunikiro iyainerati xokaie kakauya atoro iyainerexete.

⁵⁹ Ye suwauni kutu kanine, ne kakauya atoro purinauni, xokupa xe arara xiri isayaxe xeteneai tinikewai," nicketai.

13

Apu xou pirixepu xuweuwa xuwexepina

¹ Yesusue kuna tinikiatia, Kalilipo apu teure kireu apue Yesusu per-aruwoteneai. Pa apu teue noto ouneri Xoiteu xouiworu Pailatie xomatua kanikati ounikieri ninipo yawi notopu yawi xouro kusawotai.

² Kakeri Yesusue ipaki kanikina, "Tini nanunuku pa Kalilipo apimie xunu xana xunu erineri kireu Kalilipoe erirouneri xunu emeserineteneai paire, mua kapia xoxini kutu nini xosa yaraxetaire, wo?"

³ Xuweni kutu. Ye suwau katinikine, tini xotiki pirixepu xuweunaria, muanumu kapiani tini xokupa xosa mopina.

⁴ Ekime Siloamu mena titi ata xuwau suruna, apu 18-teu ounikieyai, paiya tini nanunuku ninipo xunu paiya, kireu apu Yerusalemu puroteneai nikau xunu emeserineteneai, xinukure, wo?"

⁵ Xuweni kutu. Ye suwau katikine, tini xotiki pirixepu xuweunaria, nini xumoteneai siei xoxinaria xumakuai," nicketai.

Meru erepu xuweu napu xonu kuna

⁶ Yesusue kire xonu kuna ipaki kanikina, "Kire apue kire na kupari nupo xisa xitoro wareyaie, xurise pa na xosa meru tepure kotai sorena meru xekopu xuwe.

⁷ Pa xati saina yakuwotai apu ipaki kauna, 'Iyese. Ye mua na kupari erati tepine xine xeimore xitosani korikoritia xuwexina. Pa xati ne mua na taiyewai. Ama ou kaumu aini xuwexinana?'

⁸ Kakati saina apue nupo kuna xapa ti kauna, 'Kokai apu, wetikiri mua xitosani pani puropina. Xotaporo ou porounei pulmakau sine soxinei misi tuwopine.

⁹ Emeu xitosani xosa meru erepinarau. Erepu xuweuwatia, taiyewai,' " wotai.

Yuta nikau arikepi yause xosa Yesusue kire xui atieretai

¹⁰ Yuta nikau arikepi yause xosa Yesusue kire Yuta nikau kununu atoro xuiapu kuna tinicketai.

¹¹ Kakati kire xui, nu xosa kire xoxi yaniyani puropaie puropai. Pa xoxi yaniyanie 18-teu xitosani supa tu puropai. Kakati pa xuie xiri komu ouworati, komu ei kuturopina itou xuweuwotai.

¹² Yesusue xekerina, yauwati moatia, ipaki kauna, "Xui, yei neu supa xesauweitai," wotai.

¹³ Kakerina, pa xui xosa xupo axiri iyarati, sapauni pa xuie kutuni tumurouna Xoiteupo wenumu xouroretai.

¹⁴ Kakati kununu atapu tumue Yesusue kismaira wotai, Yuta nikau arikepi yause xosa xui atierati. Kakerina xuiapu ipaki kanikina, "Asau 6-teu xosa saina tepu purina. Apue tinipo supa xesauweritikepinaurepa, saina yause xosa koakuai. Kakixanari apu kaunari, 'Yuta nikau arikepi yause xosa atisike waku,' " nicketai.

¹⁵ Kakatia Kokaipae nupo kuna xapa ti kauna, “Tini xoreixorei tua. Tinipo kuna xeika kapia xeika paiya xetaxetau. Yuta nikau arikepi yause xosa paiya tini xokupae pulmakau nikau atoro xou pulmakau xeika tonki xeika xuxureinikinuku, ene nepinerire xuruniki xourounuku.

¹⁶ Pana mua xui paiya, nu Apraxamupo kire moke. Satanie 18 xitosani komu mayeri purotai. E amakatina? Ye Yuta nikau arikepi yause xosa supae mua xui tatamari purotai xesauwepine itou xuwere, wo?”

¹⁷ Kakina kunawatia, nupo xiwayaumanae mayani kutu mayexeteneai. Kakati xokupa xuiapue Yesusue xokupa asinaku kapiani kutu kaketaire nimaririwoteneai.

*Poise sarimu sie sani waxipo xonu kuna
(Mt 13.31-32 xeika Mak 4.30-32)*

¹⁸ Yesusue pani ipaki kunauna, “Xoiteue xuiapu yakunikepina kapia paiya amu siena? Ye amuxi xonu kuna kunawopinena?”

¹⁹ Pa sani mastet waxi paiya poise waxipo sarimu sie kire apue pa sani waxi tina nupo sainoro waretai. Kakati xoa putauna na sie kokaipa xati nie kouneri ne yau teu ereteneai,” nicketai.

*Pususupo xonu kuna
(Mt 13.33)*

²⁰ Yesusue pani ipaki kunauna, “Ye Xoiteue xuiapu yakunikepina kapiaure amuxi xonu kuna kunawopinena?”

²¹ Paiya pususu sie. Kire xuie pususu tina kokaipa wit punupunu sumaro piriparawotai. Kakati pa wit punupunu xokupa ukau tikina pususuwotai,” nicketai.

*Tini isima xayakarei manakuai
(Mt 7.13-14 xeika Mt 7.21-23)*

²² Yesusue Yerusalemupo imerei xowotai. Wese wese xeika ere wese yau xeika texina kuna xuiapu uworinicketai.

²³ Kakati kire apue kotouna, “Kokaipa, Xoiteue kireni kireni apu kireni xiyeri tinikepinare wo?” wotai. Kakati Yesusue ipaki kanikina,

²⁴ “Tini xayaka isimarei manepurepa, tini atinari sokisokini kutu xakuai. Ye katikine, xokupa apue manepure xepineri sorena, nini itou xuwexepineri.

²⁵ Sewai ata xatakue sana paiya ata isima nakerepina. Kakatia tini kisau ma tumunari isima korukorunaria ipaki yaxakuai, ‘Kokai apu, sini isima taiyerisike,’ xakuai. Kakaria nue xiyeri kuna katikinapa, ‘Ye tini sipa xuwena, tini anaiseunatikepina?’

²⁶ Kakatia tinie ipaki kaunaria, ‘Sinie ne xeika xoye ninuku ene nikiri, nakie sinipo imero tumune taitaisikia,’ xakuai.

²⁷ Kakaria nue ipaki katikinapa, ‘Tini anaiseuna, ye tini sipa xuwe. Tini xoxixoxi kapia kakirounuku apu teu, ye xosa moakuna xauweya,’ xepina.

²⁸ Tini Apraxamu xuna Aisaki xuna Yekopu xuna, xokupa kunatureture xuna xekenikaria, Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause xosa puropinerina, tini paiya xesatikeria kisau purakuai. Kakeria xoxi morepi murinaria maitiki kiritiwakuai.

²⁹ Kakaria xuiapu muiira pairapue sanawa sanawa weti kouneria, Xoiteue xuiapu yakunikirouna yausepu xoye xosa misepineri.

³⁰ Iyesa. Kireteu apu nini mua xuriseni kutu purinerina ninie akeri putawopineri. Kireu apu nini mua akereteneai, nini xuriseni kutu puropineri,” nicketai.

Yesusue Yerusalemure xousuawotai
(Mt 23.37-39)

³¹ Pa yause xosauni kutu kireu Parisi apimie Yesusu xosa kou ipaki kauneri, “Erotie ouniepure xinana, ne mua wese wetinau kirero xouwo,” woteneai.

³² Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Tini yeu kuna iyesi xounari pa mamumamu xoxi ipaki kawa, ‘Iyese. Ximine xeika iyati xeikapa xoxi yaniyani xesaunei supa apu atinikepine. Kakineia asau 3 xosa yeu saina xuweiypine.’

³³ Pana ximine xeika iyati xeika ayaira xeikai paiya ye xowopine. Amure. Kunatureture nu kire wese purati ouwepuworixe. Xuwe. Nini Yerusalemuni ouwepineri.

³⁴ “Yerusalemu, Yerusalemu, nei kunatureture ounikieine, Xoiteue xesanikati kouyeneteneai apu tinikine ouniekiepure xe tapuniki kururoune. Ye xokupa yause neu nonomi, kakarau anapu sauxokie ara xoronikirouna sie kunununiekiepure xiroune sorena tinie xiraxinuku.

³⁵ Iyesa. Ximine tinipo wese xoxi xina aini puropina. Ye suwauni kutu katinikine. Tini ye xekeyepu xuweu purokie kunaunaria, mua apu nu ‘Kokaipapu wenumurei kotai Xoiteue mupo xusi ouwopina xakuai!’ ” niketai.

14

Yesusue kire apu mupo orewoki atieretai

¹ Kire Yuta nikau arikepi yause xosa Yesusue kire Parisi nikau tumupo atoro xoye netai. Kakati xiri atineri tuworoteneai.

² Kire apu, nupo mupokemu kokaipa ore orewotaie Yesusu nutiemu purotai.

³ Yesusue pa apu xekerina, tu xotapa sipa apimi xeika Parisi apimi xeika ipaki kotonikina, “Sini Yuta nikau arikepi yause xosa Mosesipo tu xotapa taiwopurenuku apu atinikikiri kutuwopineri itoure, e xuwe?” niketai.

⁴ Kakatia kunawopu xuweuweteneai. Kakeri Yesusue pa apu tina atierati xowotai.

⁵ Kakerina ipaki kanikina, “Tinipo kire nonore kire pulmakau rau ene nukuro Yuta nikau arikepi yause xosa uraki xowatia, tini sapauni pa nonore pulmakau paiya puruwari xouro mopinare, xuwe?” niketai.

⁶ Kakati ninie kuna xapa teruwopineri itou xuwexeteneai.

Yesusue kunauna apu asinaku kapia irue pura xina

⁷ Yesusue apu xoye xosa koteneai xekenikatia, tumauropu sai xosa misepure xeteneai. Kakeri kire xonu kuna tiniketai. Ipaki kanikina,

⁸ “Kire apue yainati xui tepi xoye xosa xounauwa kaki xanau tumauropu sai xosa miseu. Pa sai paiya neu wenini emeseriwotai apure iyareteneairau.

⁹ Kakauwa, sewai yainetai apue manapa ipaki kanepina, ‘Ne pa tumauropu sai mua apu tuwo,’ nepina. Kakatia kokai maya mayarinauwa xuriseni kutu xou misewai.

¹⁰ Pa xati kire apue yainati xoye nepu xounauwa, xou xuriseni kutu mise. Pa kakauweye, yainetai apue ma kaninapa, ‘Emei, ne manau tumauropu sai xosa mise,’ nepina. Nue pa kakatia, ne xeika xoye neteneai apu ekinikiro wenini tuku sayewai.

¹¹ Apue nukou wenumuni xourorina paiya, Xoiteue touwepina. Pana apue nukou wenumu ororina paiya, Xoiteue wenumu xourorepina,” niketai.

Apu xuru xapa sikepu xuweuwopineri xosikikemu tinikepu

¹² Yesue nuko xoyeure yauwati kotai apu ipaki kauna, “Ne kire xoye xoyeunauwa, kaki xanau emenimana yainikinau, nakipo xariani kutu yainikinau, wese emenimana xe tuku karainaku apimi yainikinauwou. Sewai yaineri ninipo ata utu xoye nauwa, xoye xapa tinexeni.

¹³ Xuwe. Ne kokaipa xoye xoyeunauwa, apu xauna, mupuniki xoxi, sieniki xoxi, ekiniki komosi, pa apu teu yainikewai.

¹⁴ Panumu apu teuwa, nini xiyeri ne xoyerinepuworixe. Kakinauwa ne nimaririwowai, pa amure, sewai asinaku apimini kutu xumoki upurei saroria, Xoiteue neu xapa tinepina,” wotai.

*Kokaipa xoyepu xonu kuna
(Mt 22.1-10)*

¹⁵ Kire apu Yesusu xeika xoye netaie pa kuna iyaserina, Yesusu ipaki kauna, “Xui apue Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause xosa misineri tupumoru nepineria, nini nimariri wopineri,” xetai.

¹⁶ Kakatia Yesue ipaki kauna, “Kire apue kokaipa xoye xoyewopure, xokupa apu yainiketai. Pa xoye xosa kopinerire.

¹⁷ Xoyewopure iyaretai yause xosa, nupo saina apu xesawati ekime kaniketai apu xekenikepure xowotai. Xouna muanumu kuna kanikina, ‘Tini kouwa, xokupa sapi itou ireiyetai,’ xetai.

¹⁸ Kakati pa xokupa apue kunauneri, ‘Sini xowopukiri xana xuwe,’ xeteneai. Kakerineri kire apue kunauna, ‘Ye kire ou masa isayaiyeitiaina, xouna xekopine. Kakepinena ye utopi xana xuweni kutu,’ xetai.

¹⁹ Kakati kirei kunauna, ‘Ye pulmakau 10-teu saina tepure isayaiyeitiaina, saina xosa eruru nikepure xowopure. Kakepinena ye utopi xana xuwe,’ xetai.

²⁰ Kireipa kunauna, ‘Ye mukatie xui titiai. Pa xati ye utopi xana xuwe,’ xetai.

²¹ “Kakeri saina apue ninipo kuna nupo kokaipa apu xosa tina xiyeri xowotai. Kokaipa apue pa kuna iyaseri kismaira wati nupo saina apu ipaki kauna, ‘Ne sapauni xounau mua erewesepu xokupa kokaipa imeyau xeika xayaka imeyau xeika texinau, apimi xauna, mupuniki xoxi xeki, ekiniki komosi, sianiki xoxi xeki, sonikinau yeu atoro kouwo,’ wotai.

²² “Kakati saina apue kakieina, kauna, ‘Kokaipa apu, naki kunautiai sie kakitiaina pana ata koxati xana xuwe,’ wotai.

²³ Kakati kokai apue saina apu kauna, ‘Ne erewese weti kokaipa imeyau xounau sainapu sepuri tainau xuiapu xekenikinauwa, sokisoki kuna kanikau yeu xoye xosa kopineri. Yeu ata xokope xepinaure xine wotai.

²⁴ Ye tini katikine, pa apu teu yei ekime yainikiaia, nini xakusu yeu kire misiara xoye maisa tepuworixe,’ ” nicketai.

*Apu nu asinaku nanunau tukue Yesusu taiwopina
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Kokaipa xuiapu teue Yesusu nuko xeika xoupurineri, pirixina ipaki kanikina,

²⁶ “Apue ye xosa mana paiya, nu aini yeu tataiyepi xepuwati xana xuwe. Paxati nupo omo ana, xui, nono xeika momuko xeika, ukomana, xatau-mana, nini nike tinikinapa pani nukoure rania nike tuna ye xoukemuni kutu siepina.

²⁷ Apue nupo na nikitoto xemena taiyepu xuweuna paiya, nu yeu tataiyepi puropu watixe.

²⁸ “Kire tini xopuropue sapi yakuna xekeu puropure ata mena titi xuwopure xinapa, ye amukau xei mua ata sarepine rau xinapa ati nanunanu tepina. Mua xei ata xuweyepinere, xuwere xina sipawopure kakepina.

²⁹ Nu ximuximu pa kakepu xuweuni, aini simeni iyarina ata xuweiyepu xuweuna paiya, apue xekeuneria pirewopineri.

³⁰ Kunauneria, ‘Mua apu ata aini monimonikerina xuweiyepu xuweuna,’ xepineri.

³¹ “Kire kokemue kire kokemu xeika xoma xepurepa, nu misina ati nanunanu tepina. Nu xomatua 10 ariwaka tuku xati, kire kokemu nu 20 ariwaka xomatua tukue kounarau. Pa xati nu kire kokemu xeika xomaxinapa ikoini ouwopinere, xuwere? xepina.

³² Nu nanuwati itou xuwe xatia, nupo xiwai xetauro puratiporoni, apu xesanikati, xoma weti xokumo tuwata xepineri kuna ti xowopineri.

³³ “Panumu sie, kire tini xopuropue nupo xokupa sapire nike tuwopu xuweuna paiya, nu yeu tataiyepi puropu watixe,” niketai.

*Iwa xoxi i xetaire xonu kuna
(Mt 5.13 xeika Mak 9.50)*

³⁴ Yesusue pani ipaki kunauna, “Iwapa asinaku sapi. Pana nupo somu xuweiroatia, sini amu amakikiri xiyeri somu i xepinana?

³⁵ Panumu iwapa sainoropu xoye kaumu tuwopuwatixe. Pa xeika pulmakaupo sine xeika panakunuku sainoro soxepuxe. Xuwe. Ai xesauweirounuku. Apu xaku tukuwa mua kuna iyeseppina,” niketai.

15

*Sipsipu xautetaire xonu kuna
(Mt 18.12-14)*

¹ Xe titi apu teu xeika xunu erirouneri apu teu xeikae Yesusupo kuna iyeseppure nutiemu moteneai.

² Kakeri Parisi apimi xeika tu xotapa sipa apimi xeikae ipaki makauneri, “Mua apue, xunu erirouneri apu xeika lixina nini xeika xoye nirouna,” xeteneai.

³ Kakeri Yesusue mua xonu kuna tinikina,

⁴ “Kire tini xopuropue 100 sipsipu tuku, kire xautatia, 99 sipsipu weinikitati kirero pure nipuropinerirau. Kakeria nuko xounapa kireni sipsipu xautetai xirekina xekopina.

⁵ Tina paiya, xaurauo xemerina nimariripa xina wesa xiyeri kopina.

⁶ Nukou atoro putaunapa, emeumana yainikina wese emeumana yainikina watia, kou kununuwopineri. Kakeria kanikepina, ‘Tini ye xeika nimariri wopu! Yeu kire sipsipu xautetai xirekine xiyeri titiai!’ ” xepina.

⁷ Yesusue pani kanikina, “Ye kutuni katikine, mena xouro kire apu xunu erirounae xou pirixatia, muanumu nutupipi misepini misirouneri. Suwau, 99 apimi nini merukieteneaire nimaririrouneri, amukati, nini xoniki pirixepineri saina xuwe. Pana kire apu, nu xunu erirounae xou pirixatia, kokaipa nimaririni kutu nimaririrouneri,” niketai.

Xe xautetaipo xonu kuna

⁸ Yesusue pani ipaki kunauna, “Kire xui nu xe kireni poka tuku, paiya 10-teu memera waxi. Kire xautetaina amakepinana? Naku oi tina atoro inaina kasaunapa ati xirekipa utunaye, nupo xe xiyeri tepina.

⁹ Xe memera waxi tina paiya, nupo emeumana xeika wese emeumana xeika yainikatia kou kununuwopineri. Koria kanikepina, ‘Tini ye xeika

nimaririwopu! Yeu kire xe memera waxi xautetaina, xirekine xiyeri titiai,'
" xepina.

¹⁰ Kakeri kanikina, "Ye kutuni katikine, kire apu xunu erirounae xou
pirixatia, panumu nimaririni Xoiteupo xenikorokoroe nimaririrouneri,"
niketai.

Xauwa nono aimore tukupo xonu kuna

¹¹ Yesusue pani kunauna, "Kire apu nu sawai nono aimore tuku.

¹² Xurisepue omo ipaki kauna, 'Xauwa, ye awaino xokupa sapi uteiy-
erisikepure xitiaire nanune. Kireira xuru masapa yeuna, ximineni sie,'
wotai. Kakati eminikie nupo xokupa sapi uteiyerinietai.

¹³ Xekepu yause xowopu xuweuni, pa nono xurisepue nupo xokupa xuru
kunununa kire xetauro wese xuru xowotai. Pa wese utu purina, xoxixoxi
poripori kapia kaki purina, nupo xuru xokupa xuweiyetai.

¹⁴ Nupo xuru xokupa xuweiroatia, pa wese kokaipa mause motai. Kakati
nu xuru xuweu purotai.

¹⁵ Kakina kire apu pa wesepu xosa xona saina tetai. Pa apue xesawati
nupo pu sepuri yakuwopinaure xowotai.

¹⁶ Pue papai samu neri kamereuwati kireu tina nati xukawopinaure
nepure xetai. Nu kaki puratia, kire apuarae xoye turouwatixe.

¹⁷ "Xurise asinaku nanunau teri, kunauna, 'Yeu xauwapu xokupa saina
apu nini xokupa xoye tuku. Ye muoro iria xuweu purine xumopure xine.

¹⁸ Xeuxana, ye sanei xauwa xiyeri xouyewopine.' Utu kauneia, 'Xauwa ye
tini Xoiteuno tiau ekitikiro xunu eritiai.

¹⁹ Ye asinaku apu xati yeu nono yewaixe. Ye weitau neu kire saina apu
sie puri,' " xepina.

²⁰ Kakeri sana omo xosa xowotai.

"Utatia, omoe xetaureini koati xekotai. Xekeri xiri xou suawotai. Kakeri
keikei mana, nirau xonikina uritoko wotai.

²¹ Kakati nirauwe omo ipaki kauna, 'Xauwa ye tini Xoiteuno tiau ekitikiro
xunu eritiai. Ye asinaku apu xati, ne yeu nono yewaixe,' xetai.

²² Kaketa sorena, omoe nupo saina apu yainikati mori ipaki kanikina,
'Tini ikou akereki nekei asinakuni kutu sapauni timanari takereruworinari,
kire saia tinari xupo waxiro erereruwa. Kakerinari erieri siauro erereruwa.

²³ Kakerinaria xona pulmakau peri xoroka timanari ouweyari, misinuku
nimariri xoye nepu.

²⁴ Pa amure, yeu mua nono xumurotai sorena, xiyeri ekeoma purina. Nu
xuwexetai sorena, xiyeri sounuku,' xetai. Kakeri misineri kokaipa xoye
nineri nimaririwoteneai.

²⁵ "Pa yausepa asawapu nono nu sainoro purotai. Purotaie xiyeri kouna,
ina samuro manatia, xuiapue akise ouneri liawori iyesetai.

²⁶ Kakeri kire saina apu yawori kotouna, 'Amakinerina?' wotai.

²⁷ Kakati saina apue kauna, 'Xameyanie asinakuni xiyeri koati eminie
xekeri nimaririeina, pulmakau peri xoroka ouwotai,' wotai.

²⁸ Asawapu nonoe pa kuna iyeserina, kismaira wati atoro manepu
xirexetai. Kakati omoe kisau mana kisa tina nirawotai.

²⁹ Kaketa sorena, nirauwe xiyeri kuna xapa kauna, 'Pa amakatina?
Xokupa xitosani ye neu aipu saina apu siei irereine neu saina titiai. Ye neu
kuna seki eriroui xana xuwe. Xakusu kire yause kire meme ara siau yeu
emeimanapu nimaririnuku misepu xuwe. Xuweni kutu.

³⁰ Neu pa nono paiye, neu xokupa xuru xui ayaka tua xosaniki
xuweiyetai. Kakerina mua xiyeri koati, nu xeika misepure pulmakau peri
xoroka oune,' wotai.

³¹ “Kakati omoe ipaki kauna, ‘Nono, xokupa yause ne ye xeika puritiaina, yeu xokupa sapia neu.

³² Pana muaiya nimaririnuku, xosikikemu asinaku xepu, amure xam-eyani xumurotaina, xiyeri ekeoma eri purina. Xautetaina, pana mua xiyeri sounuku,’ ” wotai.

16

Saina yayakue sapi xapa tinikepire xonu kuna

¹ Yesusue nupo tataiwopi ipaki kanikina, “Kire apu karainaku nu saina yayaku tuku. Kireu apimie maneri nupo saina apu kuna xosau suneri, ‘Neu saina yayakue neu sapi aini xuwexina,’ woteneai.

² Kakeri karainakue nupo saina yayaku yauwati moatia kauna, ‘Neu kapi-aure ye kuna iyesitiaia ama? Ne xounau yeu xokupa saina neu xupuniro purotaire kire nakau xayawo. Ne pani yeu saina yayaku purowaixe,’ wotai.

³ “Kakati pa saina yayakue nukoni kunauna, ‘Ye amu amakepinena? Tumue ye xesaiyepinarau. Ye kire apupo saina apu xinei nupo ou porowopine sokisoki xuwe. Ye kireu apue xe siepinerire kotonikepi mayaxine.

⁴ Pa xati ye amu amakepine ye sipa, kokai apue tumu saina titiai pa xesayatia, apue ninipo atoro soi xowopineri,’ xetai.

⁵ Kakerina nupo kokaipa apu xosa xuru xapa teniai yainikati kireni kireni maiyewoteneai. Kire apue akeri moati, saina yayakue kotouna, ‘Ne yeu kokaipa apu xosa amukau xapa titiaina?’

⁶ Kakati nue kauna, ‘100 orip xona suma,’ xetai. Kakati saina yayakue kauna, ‘Nupo xuru ne xosa xapa purotai, nakau xosa xayawoteneai muai, tinau misirou sapauni 50 xayare,’ wotai.

⁷ Xurise kire apue moati, saina yayakue kotouna, ‘Neu xapa amukauna?’ wotai. Kakati kunauna ‘100 wit ari,’ wotai. Kakati saina yayakue kauna, ‘Nupo xuru ne xosa xapa purotai, nakau xosa xayareteneai muai, tinau 80 xayare,’ wotai.

⁸ “Xurise, kokai apue nupo saina apue kapia xoxi kaketai sipari, pa saina yayakupo wenumu xiri xouroretai, amure, apu nanunanu tukue kakiewotai. Apue mua ouropu kapia tairouneria, nini xokupa xonuxonu kapia taineri ninipo saina tineri, apu asinaku memeremu kapia taiwoteneai oronikineri.

⁹ “Ye tini katikine, mua ouropu xe xoxi paiye xuiapu marounikinari ememeinika. Xurise, pa xe tipurikiriai yause xuwe xatia, ata yau sotiki xoworia sipesisipesi asinaku purakuai.

¹⁰ “Kire apue misiarara sapi xouwenisuna ati yakurouna xatia, nu kokaipa xuru rania ati yakuwopina. Apue sapi misiarara xosa asinaku kapia kakepu xuweuna paiya, nu kokaipa xuru rania asinaku kapia kakepu watixe.

¹¹ Tini mua ouropu xe xoxi ati yakuwopu xuweurounuku xatia, yue sapini kutu yakuwakuaire tikepinana?

¹² Tini kireu apu nikau xuru ati yakuwopu xuweunaria, yue takipo xuruni tikepinana?

¹³ “Kire saina apue aimore tumu irue puropu watixe. Nu kire xouweunapa kireure xoukemu xoxi xepina. Kireure xinapa kireure xepu watixe. Kirepu kuna iyesinapa kire nike tuwopina. Tini Xoiteu irue purinari xeure xeika purakuaixe,” niketai.

Yesusue tu xotapaure kunaunani Xoiteue xuiapu yakunikirouna xosa yause xeikaure kunawotai

14 Parisi apimie xe xonikieurouneri, pa xati pa xokupa kuna Yesusue kunawotai iyesineri pirowoteneai.

15 Kakeri ipaki kanikina, "Tini paiya apue nanuneria, tini asinaku kapia kireni kakirounuku patikepineri xinuku. Pana tinipo kapia xotikiro ximiaki purotai paiya Xoiteu nu sipa. Apue xoxi kapia asinaku kapiani kutu xeteneai, Xoiteu ekeropa xiri kapia xoxini kutu.

16 "Tu xotapapu kuna xeika kunatureture nikau xeikapa ekimeni puroyai, pani kouna kouna Yonipo yause xosa xetai. Yonipo yause xosa Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause xosa asinaku kuna xokupa wese wese puputawotai. Kakati xokupa apue pa Xoiteue xuiapu yakunikirouna xopuro manepure xiri sokisoki xineri.

17 "Mena xeika ou xeika paiya xuwxepina. Pana Xoiteupo tu xotapu kuna paiya xakusu kire kuna masa ara xuwe xepuwatixe," nicketai.

*Yesusue xuiapu tiwataxeteneai wetuwata xepire kunawotai
(Mt 5.31-32 xeika Mt 19.9 xeika Mak 10.11-12)*

18 Yesusue pani kunauna, "Amu apue rau nupo xui wetina kire xui tinapa, nu ayaka kapia tina. Kire apue kire xui ekime xamue weteyai tina rania, ayaka kapia tina," nicketai.

Apu karainakuno Lasarusino niau kuna asi

19 Yesusue pani ipaki kunauna, "Ekime kire karainakue purina nue mupuropu asinaku asinaku nekei xeika nekei ewou teketekewoki xosei kokaipa xei isaya xeki xeika erina asinaku asinaku xoye nirouna.

20-21 Nupo ata isima tomuro kire apu xaunae purirouna. Pa apupo wenumu Lasarus, Lasarusue pa karainakupo sai iruworopu xoye maisa kiririwotai tina nepurexirouna. Usi xaria purorowokie nikeyau koxati, mamue maneri minonikie meraruwoteneai.

22 "Xurise pa apu xaunae xumati, xenikorokoroe xeme xouneri Apraxamu xeika iyareri purotai. Pa apu karainaku rania xumati, upuareteneai.

23 Nu xumoki nikau wese kokaipa tatau tuku purina. Xouro eisauna xekoatia Apraxamue xetauroni kutu purati, Lasarusue nu xeika purotai.

24 Kakati karainakue ipaki yaxina, 'Xauwa Apraxamu, ne yeure xonsua xinau Lasarus kawau xupo waxiro ene kopu ti mana minoikemuro iyarati xayakaxayaka urukepina. Ye mua xepiro puritia xiri xoi poru itina,' xetai.

25 "Kakati Apraxamue kunauna, 'Nono, ne nakipo kapia nanuwo. Ne ekinioma puriai yause, nakie xokupa asinaku sapi tiai. Kakau Lasarusue xokupa sapi xoxi teyai. Nu ximine mua wese xosa, xoukemu asinaku purina. Kakati ne tatau xoxi tine.

26 Kire kuna rania kanine. Sini xeika tini xeika xopua Xoiteue kire kokaipa xupiou iyarati opokaineri tini xosa xonopineri sie itou xuwe. Pira puroteneai apue xupiou opokaineri sini xosa mopuworixe.'

27 "Kakati karainakue kunauna, 'Panumu xatia, xauwa, ye kotonine, ne Lasarus xesawau yeu xauwapu atoro xowopina.

28 Yeu xaria 5-teu tenemai nono emisiki kireni xosauo purineri, Lasarusue sokisoki kuna kanikatiporo ninipo xoxixoxi kapia kutuwopineri. Nini rania mua wese kouxaneri kokaipa tatau texeni.'

29 Kakati Apraxamue kunauna, 'Mosesipo kuna xeika kunatureture nikau kuna xeika purina. Nini pa xosa xakuniki iyarepineri.'

30 Kakati karainakue kunauna, 'Xauwa Apraxamu, xuwe. Pa itou xuwe. Kire apu xumotaie kopa upurei sarouna utuyenikati paiyeye, nini xoniki pirixepineri.'

³¹ “Kakati Apraxamue ipaki kauna, ‘Nini Mosesipo kuna xeika kunature-
ture nikau kuna xeika iyesepe xuweurouneri xatia, kire apue kopa upurei
xiyeri sarouna utuyenikati rania nini xonikisuwopuworixe,’ ” nicketai.

17

Kapia xoxie xosikisu xoxirouna

(Mt 18.6-7 xeika Mt 18.21-22 xeika Mak 9.42)

¹ Yesusue nupo tataiwopi ipaki kanikina, “Xuiapue xunu xerepinerire
xokupa sapie eruru nikepure mopina, pana yuerau xunu xosa eruru nicketai
paiya, nini xiri xoxi xepineri.

² Nue kakati mua nonomi xopuopu kire nono xunu xosa titikiri xatia,
xeuxana kire xe wauro kokaini kutu parukanaro tarineri xasi nukuro
otuwori xouna xumopina. Paire tini ati sosopa epixakuai.

³ “Xatanie xunu eratia, kawau nupo kapia xoxi kutuwopina. Nupo
xoukemu pirixatia, nupo xunu weteruwowai.

⁴ Nue ne xosa xoxixoxi kapia kireni asauni kakipa utu 7-teu yause rina,
7-teu yause xiyeri ma kanina, ‘Ye xoi suaxati xoi pirixine xatia,’ nupo xunu
weteruwowai,” nicketai.

Yesusue xosikisuwopi kapiaure kunawotai

⁵ Tianuwopie Kokaipa ipaki kauneri, “Ne sinipo xosikisuwopi kapia pani
kokaipare,” woteneai.

⁶ Kakeri Kokaipae ipaki kanikina, “Tinipo xotikisuwopi paiya, sani mastet
waxi sie xiri misiara rania tini mua kokaipa na kaunari, ‘Ne porureini
siraronau xasi xosa xou tumu puro xaria,’ pa nae tinipo kuna taiwopina,”
nicketai.

Yesusue saina apupo kapiaure kunawotai

⁷ Yesusue pani ipaki kunauna, “Kire apu tini xopuopue saina apu kawati
xou ou porowopinare e xou sipsipu yakunikepina, pa saina apue atoro
xiyeri koatia, nupo kokai apue kauna, ‘Ne sapauni ma misinau xoye ne
wopinare?’

⁸ Xuwe. Kokai apue ipaki kaunapa, ‘Ne yeu xoye xoyerinau, xoye worowai
nekei nekeiyerinau xoye wa timanau sie. Ye xoye nieine ene nieiti paiye,
xurise ne xoye ninau ene ne,’ xepina.

⁹ Saina apue nupo kuna supo taina kakatia, kokai apue saina apu eiyase
wopinare? Xuwe.

¹⁰ Pa xati tini rania, Xoiteue katiketai sie xokupa saina tieikiriai xatia,
kunaunaria, ‘Sini asinaku saina apu xuwe. Sini saina tikiriai saina paiya, ai
Xoiteue siketai saina tikiriai,’ ” xakuai.

Yesusue 10-teu apimi lilies supa tuku atiniketai

¹¹ Yesusue Yerusalemu ime tai xoupopouna, Samaria Tistrik xeika Kalili
Tistrik xeika ou tumarei xowotai.

¹² Kire wese putawatia, 10-teu apimi lilies supa tukue maneri imero
tutumawoteneai. Xetaureini tumuneri,

¹³ ipaki uru yauneri, “Yesusu, Kokai Apu, ne sinire xoni suaxe,” woteneai.

¹⁴ Kakeri Yesusue xekenikeri, ipaki kanikina, “Tini xounari tinipo
muputiki xuriatiti atarinika,” nicketai. Kakati xoworia, ninipo mupuniki
asinakuwati lilies supa xuwxetai.

¹⁵ Kire apu nini xopuopue nupo mupokemu asinaku xati xekerina, xiyeri
xoupopouna ere urue Xoiteupo wenumu xouroretai.

¹⁶ Yesusu xosa utu putarina xoutapa ukurou Yesusu nutiemu siau sakaro tutukina Yesusu eiyase wotai. Pa apua nu Samariapu.

¹⁷ Yesusue pa apu xekeri, kunauna, “10-teu apimi ninipo lilies supa xuweiroati meruketeneai. Pana kireu 9-teu apua anoro purinerina?”

¹⁸ Xiyeri kouneri Xoiteu wenumu xoureopineri apu xuwere? Mua apu nu kire sanawapu, nu kireni re?” xetai.

¹⁹ Kakerina Yesusue pa apu kauna, “Ne sarounau xouwo. Nakipo xonisue ne xiyeri asinaku xitiai,” wotai.

*Apupo Nono yara akipaxepina
(Mt 24.23-28 xeika Mt 24.37-41)*

²⁰ Parisi apimie Yesusu ipaki kotouneri, “Anakise Xoiteupo Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause xosa kopinana?” woteneai. Kakeri Yesusue kuna kanikina, “Xoiteupo Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause xosa kopinapa xuiapue xekeuneri sipawopineri imerei kopuwatixe.

²¹ Nini xekeri kunauneri, ‘Xekoa, nu mua purina,’ xepinerire ‘Nu pia purina xepuworixe?’ Iyesa. Xoiteupo Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause paiya taki xopu purina,” nicketai.

²² Yesusue nupo tataiwopi kanikina, “Sewai xurise yause xosa, tinie Apupo Nonopu kire yause xekopureni kutu xakuai. Pana tini xekoakuaixe.

²³ Ipaki katikineria, ‘Xekoa nu pia purina,’ pare ‘Xekoa mua purina,’ xepineri. Tini kaki xanari xou nini tainikaku.

²⁴ Tini sipa, xore lei xatia mena xourei, pa memeremue muira u tina kireira xourouna. Apupo Nonoe koupurina panumu kakatia, xokupa xuiapue xekopineri.

²⁵ Nu xokupa tatau xemeyati paiyeye, mua yausepu apue nikiniki tuwopineri.

²⁶ “Noapu yause xosa panumu kapia kakeniai, panumu kapiani Apupo Nono kopure xatia kakepineri.

²⁷ Noapu yause xosa xoye nineri ene nineri, xuiapu tiwata xeneai, kakipa utuneri Noae kokouna minika maneyai. Kakati kokaipa xuyaie mana xokupa xuiapu xuweinikieyai.

²⁸ Lotipo yause xosa rania xuiapue panumu kapiani kakeniai. Nini xoye nineri ene nineri, xuru xesauneri isayauneri, saina erineri ata xuxuneri pa kapia kapia tipuroniai.

²⁹ Kakeri Lotie Sotomu wetina xowati, pa yauseni ene sie xepi xeika xepiropu xe xeikae mena xourei kouna xuiapu xuweinikieyai.

³⁰ Apupo Nono yara putawopina yause xosa panumu kapiani kakepina.

³¹ “Pa yause xosa kire apue ata tupauropurati, nupo xuru ata kamoro puratia, nu kaki xana nupo xuru muna texete. Panumu sie, apue sainaro purokie, atoro xiyeri xowoxete.

³² Tini Lotipo xui xosa kapia akipa xeyai nanuwa.

³³ Kire apue nukou puropi suini soki tepure xina paiya, nupo ekeoma puropi xuwxepina. Pana kire apue nukou puropi sui wetina paiya, nupo ekeoma puropi ati puropina.

³⁴ “Ye katikine, ukumani Apupo Nono koati aimore xuiapue kireni suwariro xini puroria, Xoiteue kire tina kire wetatia puropina.

³⁵⁻³⁶ Aimore xuie tupumorupo wit punupunuu tou puroria, Xoiteue kire xui tina kire wetatia puropina,” nicketai.

³⁷ Yesusupo tataiwopie pa kuna iyaserineri Yesusu ipaki kotouneri, “Kokaipa, anoro pa kapia akipa xepinerina?” woteneai. Kakeri Yesusue

ipaki kanikina, “Sapi xumoki seke moupu xini puroteneairo, pa iriro kireni xunouwe kou kununurouneri,” nicketai.

18

Xuie sokisoki xati kunauteie tianuwopinaure xonu kuna

¹ Yesusue nupo tataiwopi ouye xuweu xokupa yause kunikuniwopinerire kire xonu kuna tinicketai.

² Ipaki kunauna, “Kire erewese xosa, kire kuna uteitua purotai. Pa kuna uteitua nu Xoiteu ximikuna apure rania xekepu nanunikirouwatixe.

³ Kire xui oyemasie pa erewese purotai. Xokupa yause pa kuna uteitua xosa kou kauna, ‘Yeu xiwaie ye kuna xosa yaiyepure xinana, nei kuna tianie,’ wotai.

⁴ Ximuximua pa kuna uteituae pa xui tianuwopi xirexetai. Xurise ipaki nanuna, ‘Ye Xoiteure ximiki xana xuwe, apure xekepu nanunanuti xana xuwe.

⁵ Pana pa xui oyemasie, xokupa yause xu sirouna. Xeuxana ye kuna xosa tianuwopine. Xokupa yause korikori wati, nupo kuna iyesepe xirexekini, ” xetai.

⁶ Kokaipae pani ipaki kunauna, “Tini mua kuna uteitua xoxipo kuna iyesa.

⁷ Pa ama? Xoiteue xuiapu ikou nicketaie xokupa yause asau ukumu nure murinerina, Xoiteue sapauni kuna tianikepuwati xana xuwere? Nu sapauni tianikepu xuweuwopinare? Xuweni kutu.

⁸ Ye katikine, nu sapauni kuna xosa tianikepina. Pana Apupo Nono kouna paiya, ouro puroteneai xuiapu xonikisunerire, xuwerau xina xekenikepina?” nicketai.

Aimore apue Xoiteure kunikuniwopi xonu kuna

⁹ Kireu apue nanuneri siko kireni apu kutu asinakuna kireua siko sie xuwe xineri. Yesusue panumu apure xonu kuna tinikina,

¹⁰ “Aimore apue kunikuniwopure, Xoiteupo ata tumau xowoteneai. Kire Parisipona kire kapmanipo xe titie.

¹¹ Parisi apua xetauni tumurouna nukoure paru meikarei ipaki kunikunina, ‘Xoiteu, ye kireu apu sie xuwe, pa xati ye ne eiyasenine. Ninie pexineri xoxixoxi kapia kakineri xui apu tuku xosa esiesirouneri. Ye paiya xuwe. Ye paiya pa apu xe titi sie xuwe.

¹² Xokupa muris ye aimore asau xoye xurikepure iyariroune. Xokupa sapi tinepa, uteine 10 teuworine kireni teupu ne tiniroune,’ xetai.

¹³ Xe titi apua xetauro tumu purina, mena xouro eisawopi xirexetai. Xuwe. Ai totomu ou puri kunauna, ‘Xoiteu, ye xunu tua. Nei ye xonisuaye,’ ” xetai.

¹⁴ Yesusue kunauna, “Ye tini katikine, pa xe titi apue nukou atoro xiyeri xouna, nu kirenne Xoiteu ekero asinaku apu xetai. Pana kire apu paiya nu xuwe. Pa amure, xokupa apue nikou weninikini xouroreria, Xoiteue weniniki ororepina. Xokupa apue weniniki ororeria, Xoiteue weniniki xourorepina,” nicketai.

Yesusue kunauna nonomi momukomi weinikitari maiyeya xetai

(Mt 19.13-15 xeika Mak 10.13-16)

¹⁵ Yesusue xupo xosaniki iyarepinaure, xuiapue nonomi momukomi misiarara sonikineri Yesusu xosa koteneai. Kakeri Yesusupo tataiwopie xekenikeri, xuiapu auniketeneai.

¹⁶ Yesusue nonomi momukomi arara yainikati nutiemu mori, nupo tataiwopi kanikina, “Tini nonomi momukomi arara weinikitari iko xosa

kouwa. Tini kaki xanari taiyerinikaku. Xoiteue yakunikepina xuiapu tutu xosa paiya nini muanumu nonomi momukomi arara sie apu nikau.

¹⁷ Ye suwauni kutu katikine, nonomie tirouneri sie, kire apue Xoiteue yakuwotai xuiapu tutu tepu xuweu paiya nu pa xosa manepuwatixe," nicketai.

*Xokupa sapi tuku tumue Yesusu xeika kunawotai
(Mt 19.16-30 xeika Mak 10.17-31)*

¹⁸ Kire tumue Yesusu ipaki kotouna, "Asinaku xesixesi, ye amakinei asinaku ekioma sipesi sipesi tipuropinena?" xetai.

¹⁹ Kakati Yesusue ipaki kauna, "Ne amakati ye asinaku xinena? Xoiteu kireni nu asinaku.

²⁰ Ne Xoiteupo tu xotapapu kuna sipa, "Tini xuiapu tiwata xeki, kaki xanari ayaka kapia kakaku. Tini kaki xanari xuiapu ounikiaku. Tini kaki xanari pexaku. Tini kaki xanari xoreiyeri kireu xuiapu kuna xosa soinikaku. Tini emitikimana anitikimana irue purinari, ninipo kuna tainari, ninipo weniniki xourorinari, tianiketewa," wotai.

²¹ Kakati pa tumue kunauna, "Ye nonoini pa xokupa tu tai koune apuxine," wotai.

²² Yesusue pa kuna iyese, tumu ipaki kauna, "Ne kire sapire tokou xine. Neu xokupa sapi xesaunau, xe xokupa tinau xauna xuiapu utei tinike. Ne pa kakinauwa, ne mena xouro asinaku xuruni tuku xewai. Kakerinau ma taiye," wotai.

²³ Pa tumu nu xokupa xuru kutu xati, pa kuna iyese xoukemu xiri xoxixoxi xetai.

²⁴ Pa tumue xoukemu xoxixoxi xati Yesusue xekeri ipaki kunauna, "Apu xokupa xuru tukua nini Xoiteue yakunikepina xuiapu tutu xosa manepure irereiwopineri.

²⁵ Kamelie nekei tatamaxepu kotou yeisiro manepure paiya, nu karainakue Xoiteue yakunikepina xuiapu tutu xosa manepure irerei wopina sie xuwe," xetai.

²⁶ Apue pa kuna iyese ipaki kunauneri, "Panumu xatia, yue sipesisipesi ekeoma asinaku puropi tepinana?" woteneai.

²⁷ Kakeri Yesusue kunauna, "Apue kakepu xuweuwopina sapia, Xoiteue kakepina itou," nicketai.

²⁸ Kakati Pitae ipaki kunauna, "Iyese. Sinipo wese xeika xokupa sapi xeika wetinuku, ne taininuku," wotai.

²⁹ Kakati Yesusue ipaki kanikina, "Ye suwauni kutu katikine, xokupa apue Xoiteue xuiapu yakunikepina yauseure nanuneri ata wetineri, xui wetineri, xatanikimana weinikiterineri, eminikimana aninikimana weinikiterineri, nono weinikiterineri koteneai,

³⁰ nini mua ouro puroriporoni, ekime teneai xuru Xoiteue emeserina xokupa xuruni kutu tinikepina. Sewai xurise yause, moatia, nini sipesisipesi ekinikioma asinaku puropineri," nicketai.

*Yesusue xeimore yause xi kunauna xumuneia saropine xetai
(Mt 20.17-19 xeika Mak 10.32-34)*

³¹ Yesusue 12-teu tataiwopi soniki xona ipaki kanikina, "Iyese. Ximine Yerusalemu xounuku. Xokupa kuna ekime kunatureturei xayauneri, Apupo Nono xosa kapia yaraxepina xeniai, ximine suwauni kutu yaraxepina.

³² Kireu apimie xetau apu teu xupunikiro tinikepineri. Kakeria pireuneri xoxixoxiuneria si xosau orowopineri.

³³ Kakeria kasieneria ouwepineri. Kakeria asau xoka 3 xosa saropina," nicketai.

³⁴ Kakati Yesusupo tataiwopie pa kuna xotapa sipawopu xuwe. Kuna xotapa ximiaki purati, nue kunawotai kuna sipawopu xuwe.

*Yesusue kire apu eke sau atieretai
(Mt 20.29-34 xeika Mak 10.46-52)*

³⁵ Yesusue Yeriko erewese tomuro moatia, kire apu eke sauwe ime maro misi purina xuiapu xeureara kotonicketai.

³⁶ Xokupa xuiapue kori iyese, kotoninikina, "Nini amakinerina?" nicketai.

³⁷ Kakati kauneri, "Nasaretipo Yesusue emeserisikina," woteneai.

³⁸ Kakeri pa eke sauwe ipaki yaxina, "Yesusu, ne Tepitipo Yasiyasi, ne yeureni kutu xonisuaxe," wotai.

³⁹ Apu akeri moteneai ipaki aupuri kauneri, "Ne yourowo," woteneai. Kakeria pani ere urue ipaki yaxina, "Ne Tepitipo Yasiyasi, ne yearaureni kutu xonisuaxe," wotai.

⁴⁰ Kakati Yesusue ma tumurouna pa apu sou mouwa nicketai. Pa apu eke sauwe nutiemu maiyewati, Yesusue ipaki kotouna,

⁴¹ "Yei ne amakinepinena?" wotai. Kakati kauna, "Kokaipa, ye eki pereu xekopure," wotai.

⁴² Kakati Yesusue kauna, "Neu ekini pereuna itou xepina, nakipo xonisue itou xine," wotai.

⁴³ Kakati sapauni eke pereuweina, Yesusu tai xouna Xoiteupo wenumu xouroretai. Xokupa xuiapue pa kapia xekerineri, ninie rania Xoiteupo wenumu xouroreteneai.

19

Yesusue Sakiusipo ata xowotai

¹ Yesusue Yeriko erewese mana erewese wetepure suesueni ime taiwotai.

² Kire apue pa erewese purotai, nupo wenumu Sakiusi. Nu xe titinikau akereki tumu, nu xe xokupa tuku.

³ Yesusu nu amukau apurau xi xekopure xetaina, xokupa xuiapue koitauwori, Sakiusi nu apu tokouara xati Yesusu xekopu xuwe.

⁴ Kakeri nue akeri keikei xouna, Yesusu xekopinaure kire na kupari xouro manetai. Nu sipa, Yesusu pa imerei mopina xati kaketai.

⁵ Yesusue pa imerei mana, pa na xouro eisau puri Sakiusi ipaki kauna, "Sakiusi, ne sapauni oro mouwo. Ye ximine neu atoro puropine," wotai.

⁶ Kakati Sakiusie sapauni oro mana, xoukemu nimaririei Yesusu nupo atoro sou xowotai.

⁷ Xokupa apue xekeri, ipaki kenakenarei kunauneri, "Nu xunu erirouna apupo atoro xou purina," xeteneai.

⁸ Nini atoro xou purineria Sakiusie sarouna, Kokaipa ipaki kauna, "Kokaipa, ne iyese. Ximine yeu xokupa xuru uteinei aimore teuworineia, kireira xuru paiya xousua tuku xauna apimi tinikepine. Ye kire apu xoreuwori nupo kire sapi pereu tiai xatia, ye xapa sapi surup teu tuwopine," wotai.

⁹ Kakati Yesusue ipaki kauna, "Ximine Xoiteue mua atoropu xuiapu xiyeri tiniketai. Pa apu rania nu Apraxamupo yasiyasi.

¹⁰ Apupo Nonoe, apu xuwexeteneai xirekinikina xiyeri tinikepure kotai," wotai.

*Saina apu 10 teue xe teteneai xonu kuna
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Yesusue kunau purati, xuiapue nupo kuna iyeseri, kire xonu kuna rania kaniketai, pa amure, nu Yerusalemu tomuro putawati nanuneri, Xoiteu xuiapu yakunikepina yause ximineni yara akipa xepina xeteneai.

¹² Yesusue ipaki kunauna, "Kire kokai apue kokemu tumuworepinerire kire xetauro wese xowopure xetai. Sewai nukou wese xiyeri kounapa nukou xuiapu yakunikepina.

¹³ Nu xowopure xina, nupo 10 teu saina apu yainikati mori, xe kireni ariwaka kireni ariwaka xina tiniketai. Kakeri ipaki kanikina, 'Tini mua xe tinari paiye saina tipuraria, ye xiyeri kopine,' nicketai.

¹⁴ "Kakati nupo wese emeumanae nu xiri xirauneri emumuketeneai. Kakineri nu xouratia, kireu apu xesanikeri kokai apu xowotai wese kuna tixowoteneai. Ipaki kunauneria, 'Sini pa apu sinipo kokemu tumuwopi xiraxinuku,' xi kanikepineri.

¹⁵ Kaketeneai sorena pa apu nu kokemu tumuworeri, xurise xiyeri kotai. Xiyeri korina ipaki kunauna, 'Ye ekime xe tinikiai saina apu yainika. Nini xe tineri saina teteneai, amukau amukau xe xouro kireni kireni apue teteneai ye sipawopure,' xetai.

¹⁶ "Kakati kire apue akeri mana ipaki kunauna, 'Kokai apu neu kireni ariwakae saina tine 10-teu ariwaka xe xouro titiai,' xetai.

¹⁷ Kakati kokemue kauna, 'Ne asinaku saina apu xati, asinaku sainani kutu titiai. Ne pa sapi misiarani kutu ati yakutiai, pa xati nei 10 teu erewese yakuwowaire wenini xouro tinine,' xetai.

¹⁸ "Pani kire saina apue mana, kunauna, 'Kokaipa apu, neu kireni ariwakae saina tine autapa ariwaka xe titiai,' xetai.

¹⁹ Kakati kokemue kauna, 'Ne 5-teu erewese yakuwowaire tumunerine,' wotai.

²⁰ Kire apue paiya ma kauna, 'Kokai apu, neu kireni ariwaka xe mua purina. Kire mari xaku xosa xotorine iyariti purotai,

²¹ pa amure, ye xekenitia, ne emumutua. Kireu apue iyarereri purotai sapi nei tiroune. Kireu apue uyaxeteneai xoye pa rania ne tiroune. Pa xati ye ne ximikinitiai,' xetai.

²² "Kakati kokemue pa saina apu ipaki kauna, 'Ne saina apu xoxini kutu! Nakipo kunaini ye kuna xosa iyainerepine. Ye ne sipaitiai, ye emumutua, ye kireu apue sapi iyarereri puroki tiroune, kireu apue woroki xoye tiroune.

²³ Pa xati yeu xe xitamu atoro iyareriyau puratiporo ye xiyeri kounei xe xouro tepine sie itouna ama?'

²⁴ Kakerina apimi nutiemu tumu puroteneai ipaki kanikina, 'Tini nu xosauo * kireni ariwaka xe tinari pa apu 10-teu ariwaka xe tuku tuwa,' xetai.

²⁵ Kakati kuna xiyeri kauneri, 'Kokaipa apu, nu 10-teu ariwaka xe tuku,' woteneai.

²⁶ "Kakeri nue kanikina, 'Ye tini katikine, xokupa apu nini kireu xuru tukua, ikoe kireu xuru xousokuworinikepine. Kire apu nu xuru xuweu, paiye xuru misiara tipuratia, ye xesauweruwopine.

²⁷ Pana yeu xiwai teue ye ninipo kokemu puropi xiraxinerina, soniki manari ekiro ounikiari xuma,' " nicketai.

²⁸ Yesusue pa xonu kuna tinikieina xiyeri teipa xina ime taiti Yerusalemu manetai.

---

* **19:24 19.24** Pa kuna iyarepine

Yesusue Yerusalemu putauna xuiapu Xoiteupo ata tumau taitainiketai

Luk 19.29—21.38

Yesusue Yerusalemu kokemu sie maiyewotai

(Mt 21.1-11 xeika Mak 11.1-11 xeika Yon 12.12-19)

²⁹ Yesusue Orip Totou xosa purotai wese Petipake xeika Petani xeika tomuro mana, aimore tataiwopi xesaniki

³⁰ ipaki kanikina, “Tini esipa pia wese purotai xosa xouwa. Tini pa wese xounaxaria, kire tonki pusopusonaku tuwareri purinana xekoxakuai. Kire apue pa tonki xosa misati xana xuwe. Muri xureiyeinari muoro tikouwa.

³¹ Kire apue kototikina, “Tini amakati mua tonki xurexinuana?” xatia. Tinie ipaki kuna kaunaxaria, ‘Kokaipa nu saina tuku xakuai,’ ” niketai.

³² Yesusue xesaniati xounexeri, kaniketai sie xokupa sapi purati xekox-eteneai.

³³ Tonki xosaupo muri xurexepi sainateria, pa tonki xatakue kotonikineri, “Tini amakati mua tonki xurexinuana?” niketeneai.

³⁴ Kakeri ninie kunauneri, “Kokaipa nu saina tuku,” niketeneai.

³⁵ Yesusupo tataiwopi aimorei Yesusu xosa tonki tikouneri, niyou nekei xuwau tonki xouro soxeteneai. Kakerineri Yesusu tianuwori tonki xouro misetai.

³⁶ Yesusue tonki xourei misina xowati, xuiapue nikou nekei xuwxuwau axiri axiri xeki xuxurexineri imero iwapa xowoteneai.

³⁷ Yesusue Yerusalemu tomuroni mana Orip Totou wetepi ime munotai. Kakati nupo tataiwopi teue kurauneri mamarika woteneai. Yesusue xokupa xonuxonu kapia kakati xekoteneairo, ere urue yaxineri, Xoiteupo wenumu xouroreteneai.

³⁸ Ipaki yaxineri, “Mua kokemu nu Kokaipapu wenumurei kotai. Xoiteue asinaku kapia nu xosa kakepina. Mena xouro xosikemu yorowopi kapia puratia sini Xoiteupo wenumu Xouroni Kutu xourorepu!” xeteneai.

³⁹ Kireu Parisi apimi kokaipa xuiapu xopu puroteneaeie Yesusu ipaki kauneri, “Xesixesi, ne neu tatainepi aunike. Nini panumu kuna kunawopi wetepineri,” xeteneai.

⁴⁰ Kakeri Yesusue xiyeri kanikina, “Tini katikine, nini supuniki paraworia xe teu nikoini uru yaxineri Xoiteu wenumu xourorepineri,” niketai.

Yesusue Yerusalemure morotai

⁴¹ Yesusue Yerusalemu tomuro mana erewese xekerina xousuwawati morotai.

⁴² Ipaki kunauna, “Yerusalemu, amu sapie ne xonikemu yoroati purin-auwa ximineni ne sipawowaire xine. Pana pa sapia ximiaki purinerina ne xekowai xana xuwe.

⁴³ Ne iyese. Xurise kire yause putawati, neu xiwaie maneria neu kokaipa sepuri ou soxineri katowopineri. Kakineri xokupa iri ne xiri koi katonepineri.

⁴⁴ Kakineria naki xeika naki kamuniro puroteneai nonomi xeika xiri totokitikepineri. Kakinerini neu kire xe weteri, kire xe xouro purupu watixe, pa amure Xoiteue tianinepure kotai yause ne sipawopu xuweuyai,” xetai.

Apimie Xoiteupo atoro xe saina teri Yesusue xesaniketai

(Mt 21.12-17 xeika Mak 11.15-19 xeika Yon 2.13-22)

⁴⁵ Yesusue Xoiteupo ata tumau mana apimie xuru xesauneri xe teri xesaniketai.

⁴⁶ Yesusue ipaki kanikina, “Xoiteupo Nakau xosa mua kuna tuku, ‘Yeu Ata paiya kunikuni wakuai ata purupina.’ Pana tinie petuae ximiakirouneri wese kakieunuku,” nicketai.

⁴⁷ Kakina xokupa asau Xoiteupo ata tumau xuiapu kuna taitainicketai. Kakati ere xuriatiti xuno tu xotapa sipa apimi xuno xuiapu nikau tumu xunae, Yesusu ouwepure ime xireketeneai.

⁴⁸ Xokupa xuiapue Yesusupo kuna iyesepe xiri sokisoki xeri, tumu teue Yesusu ouwepineri ime kire xekopu xuwe.

20

*Yesusu kotouneri ne yue wenini tuku sainetaina woteneai
(Mt 21.23-27 xeika Mak 11.27-33)*

¹ Kire yause Yesusue Xoiteupo ata tumau xuiapu Xoiteupo asinaku kuna uteina uworinicketai. Kakati ere xuriatiti xeika tu xotapa sipa xeika tumu teu xeikae Yesusu maiyewoteneai.

² Ma ipaki kauneri, “Ne sini kasike, ne mua wenini xeika sokisoki xeika anaiseu tine mua kapia kakinena? Yue apu wenini tuku saineretaina?” woteneai.

³ Kakeri nue ipaki kuna xapa kanikina, “Ye rania tini kire sapire kototikepure xine. Tini ye kaya,

⁴ Yonie xuiapu ene iserinikeyai paiya, mena xouropu sapire, e apu nikau kapia kireni xi nanunuku?” nicketai.

⁵ Kakati nikonikoni ipaki kunauneri, “Sini kunaunuku, ‘Paiya mena xouropu sapi xikiria,’ nue kunaunapa, ‘Tini ama nure xotikisuwopuxu-weukiriaina xepina?’

⁶ Sini kunaunuku, ‘Paiya apu nikau kapia kireni xikiria,’ xokupa apue xe kurusikepineri, pa amure, Yoni nu kunatureture xineri sokisoki xonikisuneri,” xeteneneai.

⁷ Pa xati Yesusu ipaki kauneri, “Yoni nu anaiseu kapia tina apu ene iserinicketai, sini sipa xuwe,” woteneai.

⁸ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Ye rania yuerau sokisoki wenimi siati mua saina tinena, katikepi xana xuwe,” nicketai.

*Apu xoxie xisa xito yakuwoteneai po xonu kuna
(Mt 21.33-46 xeika Mak 12.1-12)*

⁹ Yesusue xuiapu kire xonu kuna ipaki kanikina, “Kire apue xisa xito eretai. Kakerina kireu apimie xe saina tepure xeteneai xupunikiro pa xisa xito iyaretai. Nukopa xouna kire xetauro wese xuwau yause purotai.

¹⁰ Xisa meru eretai yause xosa kire saina apu xesawati, saina teteneai apimi xosa xouyenicketai. Pa sainoropu kireu xoye tuwopinerire xowotaina pana, pa saina teteneai apimie ouneri aini xesawori xowotai.

¹¹ Kakeri xisa xito xatakue kire saina apu xesawati xouyenicketai. Pa rania ouneri xoxixoxi kapia terineri aini xesawori xowotai.

¹² Pani xeimore yauserina kire saina apu xesawati xowotai. Pa rania xiri xoxixoxi uneri kisau xesawori xowotai.

¹³ Pa xati xisa xito xatakue kunauna, ‘Ye ximine amakepinena? Ye ikou nono xokiai xiri xoiyeutiai, xesauti xowatia, nupo kuna iyaseruwopineri rau.’

¹⁴ Pa saina aini yakuwoteneai apimie nirau koati xekeri nikonikoni ipaki kunauneri, ‘Mua apue omopu xokupa sapi tepina. Ouweikiri xumatia, sikoini mua saina tepu xeteneai.’

¹⁵ Kakerineri saina kisauira xesawori munati, ouweri xumotai, ‘Paina xisa xito xatakue pa apimi amakinikepina xi nanunukuna?’

¹⁶ Nu manapa saina teteneai apimi ounikiepina. Kakerinapa xisa xito kireu apimi tinikepina,' nicketai. Apimie pa kuna iyeseeri kunauneri, 'Nu panumu kapia kakexete,' " xeteneai.

¹⁷ Kakeri Yesusue xekeniki puri kunauna, "Pana Xoiteupo nakau xosa mua kuna amakati xayareri purinana,

'Mua xe ataxuxue nanuneri
xoxieri xesawoteneai,
ximine ata kisa sokisokiwopina
asinaku xeni kutu xina'?

¹⁸ "Xokupa apue mua xe xouro uraki kouneria, nini xiri nisinasielopineri. Mua xei kire apu xosa uraki xounapa pa apu xiri nomutouwepina," nicketai.

¹⁹ Yesusue xonu kunairei kuna xosasiki sunarineri, tu xotapa sipa xeika ere xuriatiti xeikaie Yesusu soki tepure xeteneai sorena, xuiapu ximikinikete-neai.

*Nini Sisa xe tuwopinerire xuwe?
(Mt 22.15-22 xeika Mak 12.13-17)*

²⁰ Ere xuriatiti xeika tuxotapa sipa apimi xeikae Yesusu ati xeke tatai-woteneai. Kakeri apu xesanikeri tuworopure xowoteneai. Pa apimie kunauneri sini Yesusupo kuna iyeseppureni kutu xinuku xineri xorei xeteneai. Akereki ere tumue kuna xosa iyarepinaure, xoreukiri kuna ateratia nu xuporo iyarepinuku xineri, kaketeneai.

²¹ Yesusu ipaki kotouneri, "Xesixesi, sini sipa, neu kuna paiya asinaku, ne xuiapu asinaku kuna tinikiroune. Apu weniniku tukure weniniki xuweu rania, kireni kunani nei tinikiroune. Ne sokau kunairai kirenne xuiapu Xoiteupo kapia uworinikiroune.

²² Paina, ne amu xi nanunena? Sini Xoiteupo tu taiwopure xinukua, sini xe tinuku Sisa tuwopure e xuwe?" woteneai.

²³ Kakeri Yesusue ninipo xoreixorei kapia sipari kanikina,

²⁴ "Kire xe waxi atariya. Mua xeniroro'i xeika wenumu xeika xe xosa purotai paiya yupona," nicketai. Kakati ninie kunauneri, "Sisapu," xeteneai.

²⁵ Kakeri ipaki kanikina, "Paina Sisapu sapia, Sisa tuwakuai. Xoiteupo sapi paiya, Xoiteu tuwakuai," nicketai.

²⁶ Yesusue xuiapu xeika purati, kire xoreixorei kuna xoreuworu kuna xosa iyarepineri itou xuwxetai. Ninipo kuna xiyeri kanikati ureri, kuna xuweuweteneai.

*Satusi apimie apu xumoki xiyeri saropire Yesusu kotowoteneai
(Mt 22.23-33 xeika Mak 12.18-27)*

²⁷ Kireu Satusi apimie Yesusu xosa koteneai. Satusi apimie kunaourouneri, apu xumokia, xiyeri saropuworu xana xuwe xirouneri.

²⁸ Pa apu teue Yesusu ipaki kauneri, "Xesixesi, Mosesie sikou kire kuna ipaki xayawoyai. Kire apue xui tina sewai nono xuweu xumatia, xameyaue oye tinapa oapu wenumurei ekepos ouwopina.

²⁹ Ekime nono tenemai 7-teu puroniai. Asawapue xui tina nono xuweu xumotai.

³⁰ Kakati asawapu turopue pa oyemasi tetai,

³¹ nu rania xumati kirei xapasi tetai. Pa nono 7-teue pa kireni xui tirou tirouwoniana, nono xuweu xumuweteneai.

³² Xurise pa xui rania xumotai.

³³ Paina sewai xurise yause apu xumoki xiyeri saroria, pa xuia yupo xuini kutu puropinana? Ne sipa, apu 7-teue teri ninipo xui xeyai," woteneai.

³⁴ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Mua yausepu xuiapu nini tiwata xirouneri.

³⁵ Xoiteue kunauna, xurise xuiapu xiyeri saneria, ye xeika ekinikioma puropineri xeyai xuiapua nini tiwata xepuworixe,

³⁶ pa amure, nini xiyeri xumopuworixe. Nini xenikorokoroe purieuneri. Xoiteue kopaupuropu sainikeretai, pa xati nini Xoiteupo nono purineri.

³⁷ Apu xumokie xiyeri kopaupurei sarouneri kapia paiya, Mosesie rania atarisikeyai. Pa na misiara uwoyaipo asi, ipaki kunauna, Kokaipa nu Apraxamupo Xoiteu, Aisakipo Xoiteu, Yekopupo Xoiteu.

³⁸ Panumu xati, Xoiteu nu apu xumoki nikau Xoiteuxe. Xuwe. Nu apu ekinikioma puroteneai nikau Xoiteu. Nupo ekeropa xokupa xuiapu nini ekinikioma purineri,” niketai.

³⁹ Kireu tu xotapa sipa apue Yesusue kunawotai kuna iyeseri, ipaki kauneri, “Xesixesi, neu kuna asinaku,” woteneai.

⁴⁰ Apimie Yesusu kire sapire pani kotowopineria ximiketeneai.

Xoiteue apu tumuworettaire Yesusue xuiapu kotoniketai

(Mt 22.41-46 xeika Mak 12.35-37)

⁴¹ Yesusue xuiapu ipaki kotonikina, “Amakati tuxotapa sipa apimie kunauneri, Xoiteue nukou xiyeri tinikepure tumuworetai apua Tepitipo yasiyasi xirounerina?

⁴² Nakau siri xosa, Tepiti nukoini ipaki kunauna, ‘Kokaipae yeu Kokaipa

ipaki kauna,

“Ne yeu xupi meruira misau

⁴³ neu xiwayanimana nakipo sokisoki

irue iyainikerepine,” xeyai.’

⁴⁴ “Tini xekoa. Tepiti nukoini pa apu kauna ikou Kokaipa xeyai. Paina amakati pa apua nu Tepitipo yasiyasina?” niketai.

Tu xotapa sipa apimie xoxi kapia kakirouneri

(Mt 23.1-36 xeika Mak 12.38-40 xeika Luk 11.37-54)

⁴⁵ Yesusue kuna utei purati xokupa xuiapue iyeseria, nupo tataiwopi ipaki kanikina,

⁴⁶ “Tini tu xotapa sipa apimi xosa sosopa epixakuai. Nini nekei xuwau nekeiyeri xowopure xirouneri. Nini xuiapue kununu wese yau kuso nikepinerire xirouneri. Nini Yuta nikau kununu ata yau akeri tumauro iri tepure xineri, kokaipa xoye xosa akeri tumauropu sai tepure xirouneri.

⁴⁷ Xui oyemasi nikau xoreinikineri ninipo atoropu xuru pexirouneri. Kakinerini xoreixineri kunikuni xuwauworirouneri. Sewai kuna yause paiya nini kokaipa xuni kutu tepineri,” niketai.

21

Xui xaunae Xoiteu xou iwotai

(Mak 12.41-44)

¹ Yesusue xekeu puratia, apu karainakue maneri Xoiteupo atapu xe waku xosa Xoiteu xou iwoteneai.

² Yesusue kire xui xauna xamu xumoki oyemasie, xe waxi aimore isoitati xe wakuro munati xekotai.

³ Kakati Yesusue kunauna, “Ye suwauni kutu katikine, mua xui xauna xamu xumoki oyemasie, mua xokupa xuiapue Xoiteu tuwoteneai xe eme-serinikina mua xe aimore waxi iyarina.

⁴ Mua xokupa xuiapu nini xokupa xe purinana pana, nini xe misiarani kutu xe wakuro soxeteneai. Pa xuia nu xe xiri xuweni kutu sorena, xoye isayaxi nepina xe xiri xokupani iyarina,” nicketai.

*Yesusue kunauna Xoiteupo ata xoxixepina xetai
(Mt 24.1-2 xeika Mak 13.1-2)*

⁵ Kireu apimie Xoiteupo ata xekeri ipaki kunauneri, “Asinaku asinaku xe xuruneri, xuiapue Xoiteu xouineri tuwoteneai xuru xoseixosei xeika paiye, mua ata ati nekeineri teketekewoteneai,” xeteneai.

⁶ Kakeri Yesusue kunauna, “Tini mua xuru ximine xekeukiriaire ye katikepurexine. Yause xatia kire xe weteri kire xe xouro puropuwatixe. Xuwe. Xokupani kereuneria oro otuwopineri,” nicketai.

*Yesusue kunauna xokupa xu mopina xetai
(Mt 24.3-14 xeika Mak 13.3-13)*

⁷ Apimie Yesusu ipaki kotouneri, “Xesepesiki, anakise pa xokupa kapia akipa xepinana? Amu wauni kutu akeri akipaxati paiye sipaunuku yause pa tomuroirouna xepinukuna?” woteneai.

⁸ Kakeri Yesusue kunauna, “Tini xoreitikexenina, sosopa epixa. Pa amure, xokupa apue ma yeu wenimi tineri kunauneria, ‘Ye ikoini, pa apue xepina.’ Kakeri kunauneria, ‘Yause pa tomuroirouna xepineri.’ Kakeria tini kaki xanari tainikaku.

⁹ Sewai, sanawa sanawa ere waraxeri kuna iyesinaria, tini kaki xanari ximikeri urewaku. Pa kapia xoia akeri akipa xepinerina pana, xurise yause paiya sapau akipaxepu watixe,” nicketai.

¹⁰ Yesusue pani ipaki kanikina, “Kire sanawapu apu kinie kireropu kireropu sanawapu apu kini xeika xoma tuwata xepineri. Kireu kokemupo apu kini xeika kireropu kireropu kokemupo apu kini xeika xoma tuwata xepineri.

¹¹ Kokakokai mimi ouro mopina. Kakatia kireropa kokaipa mause xeika supa xeika xosa puropineri. Mena xouro paiya kokakokai sapi xekeurouwopu xuweue iririkararawopineri. Kakeria xekeri ximi meru ximikakuai.

¹² Pa xokupa kapia akipaxepu xuweuni, soki xorotiki titikineria xoxixoxi kapia kakitikepineri. Kakineria Yuta nikau kununu ata yau kuna xosa soitikineri kakauya ata yatatikepineri. Tinie yeu wenimi xouroraria, kokemu xeika ere tumu xeika nikau moanikiro sotiki xou tumutikerepineri.

¹³ Ninie pa kakeria, tinie Xoiteupo kuna uteinari kanikakuai ime sie xepina.

¹⁴ Pa xati kaki xanari amu kuna kanikepuna xi xokupa nanunanu taku,

¹⁵ pa amure, ikoini kuna suputikiro iyarineia, asinaku sipa tikepine. Kakitia kuna xosatiki iyaitikereteneae mua kuna tikitiai sokau porouneri ororepuworixe.

¹⁶ Takipo emitikimana anitikimana, xatatikimana, kirenini yawi kinipu, marouyatikimana, nikoe rania xiwai xupunikiro iyaitikerepineri. Kakeri kireu outikieria xumakuai.

¹⁷ Yeu wenimi tini xosa purati paire, xokupa apue emumu tikepineri.

¹⁸ Kakepinerina pana tinipo kire taputiki uriara siroropu wati xana xuwe.

¹⁹ Tini sokisoki purinaria, ekitikioma asinaku sipesisipesi purakuai,” nicketai.

*Yesusue Yerusalemu xoxixepinaxi kunawotai
(Mt 24.15-21 xeika Mak 13.14-19)*

²⁰ Yesusue pani ipaki kunauna, “Tini xekoari xomatuae Yerusalemu koi katori puroria, erewese xoxi xepina yause tomuroirouna xinari sipawakuai.

²¹ Pa yause xosa paiya Yutia tistik puroteneai xuiapu nini totou yau ximi xowopinerini kutu. Yerusalemu puroteneai apimi rania nini erewese wetineri kirero xowopinerini kutu. Apu erewese kisauira puroteneai rania nini erewese manexeni.

²² Pa yause xosa paiya, Xoiteue xoxixoxi kapiapu xapa tepina yause xati, xokupa kuna Xoiteupo nakau xosa purolaia suwauni kutu akipa xepina.

²³ Pa yause xosa xui nono kamupu xeika xui nono norumu apuri tiniketeneai xeika nini xousuwani kutu. Pa amure, kokaipa xuni kutu mua ouro putawatia, Xoiteupo kisamairae xuiapu teu xosaniki kopina.

²⁴ Kakatia xiwaie maneri sawaruwarue ounikeria xumopineri. Kakineria mua ouropu sanawa sanawa xosa xuruniki xouneri soiniki xanauworua, ai saina tineri purei puropineri. Kakeria xetau apimi nikau sienikie Yerusalemu xorowopineri, kaki utuneria xetau apimie Yerusalemu yakuwopineri yause Xoiteue tinikexai xosa xuwe xepineri,” nicketai.

*Sewai Apupo Nono putawopina
(Mt 24.29-31 xeika Mak 13.24-27)*

²⁵ Yesusue pani ipaki kunauna, “Pa yause xosa xumu xonuxonu kapia asau xeika poita xeika pai xeika xosa yaraxepina. Kakati ouropu xokupa apu nikau nanunanu xiri xoxi xatia, xasie emusauna kokaipa miria miria xati xokupa nanunanu tineria kokaipa ximi ximikepineri.

²⁶ Xokupa xuiapue xonuxonu kapia mua ouro yara xepure xetaire xiri ximikeria akimiminikepina, pa amure, mena xouropu xokupa sokisoki sapi litowopina.

²⁷ Pa yause xosa Apupo Nono kire iyou xosa purokie kokaipa sokisoki xeika memeremu xeika tuku koatia, xuiapue xekopineri.

²⁸ Pa kapia akipa xineri putaworia, tini tumunaria taputiki kakaurowakuai. Pa amure, Xoiteue titikepina yause tomuroirouna,” nicketai.

*Tini na kupari xosa sipawakuai
(Mt 24.32-35 xeika Mak 13.28-31)*

²⁹ Yesusue kire xonu kuna tiniketai. Ipaki kanikina, “Tini na kupari xekeunari kireu na rania xekoa.

³⁰ Oma kau uyawati xekeunaria, xiri yause mopure xina xakuai.

³¹ Panumu sie, pa xokupa sapie yaraxati xekeunari paiya, tini sipaunari Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause ma tomuroirouna xakuai.

³² Ye suwauni kutu katikine, mua yausepu xuiapu xumopu xuweuni, mua xokupa kapia akipa xepina.

³³ Mena xeika ou xeika paiya xuwxepinerina, yeu kuna paiya xuwxepu watixe,” nicketai.

Yesusupo tataiwopi nini sosopa epixepineri

³⁴ Yesusue pani ipaki kunauna, “Tini sosopa epixakuai. Tini sipesi sipesi xisa nekinekinari taputiki ninanana waku. Tini muputikipo xurure eiyo waku. Panumu kapiiae tini xorotikatia, Xoiteupo yause paiya,

³⁵ noto tirouneri urinakinaki siei sapauni maiyetikepina, pa amure, xokupa xuiapu sanawa sanawa puroteneai xosa mua yause akipa xepina.

³⁶ Tini sipesi sipesi yaku purinari, xokupa yause kunikuniwari sokisoki tikepina. Kakinaria pa xokupa xu tini xosa mopure xetai emeserinaria, Apupo Nono ekero tumuwakuai,” nicketai.

³⁷ Xokupa yause Yesusue xuiapu Xoiteupo ata tumau taitainikirouna. Ukumua xouna Orip Totou xosa xinirouna.

³⁸ Kakati xokupa xuiapue xoripesauni kutu saneri Xoiteupo atoro kuna iyeseppure kourouneri.

Yesusue tatau xemena xumotaie xiyeri sarotai

22

Luk 22—24

*Yutasie tumu xupunikiro Yesusu tinikepure xouweni kunawotai
(Mt 26.1-5 xeika Mt 26.14-16 xeika Mak 14.1-2 xeika Mak 14.10-11 xeika Yon 11.45-53)*

¹ Pereti Pususu Xuweupo Kokaipa Yause paiya, kunauneri Xoiteue Israil Tianikati Ati Puroniaipo Kokaipa Yause xeteneai, mopure xetai.

² Ere xuriatiti xeika tu xotapa sipa apimi xeikae xuiapu ximikinikerineri, Yesusu ouwepure ime xireketeneai.

³ Kakeri Satanie Yutasi Iskoriati xeteneai xoukemuro manetai, nu paiya Yesusupo kire tataiwopi 12-teu xosaupo.

⁴ Nue xouna ere xuriatiti teu xeika Xoiteupo ata tumaupo xomatua teu xeika kuna ouwotai. Ime xireki xekerinapa nini xupunikiro Yesusu tinikepure kaketai.

⁵ Pa apu teue Yutasi xekeri nimaririei kauneri, kireu xe tinepinuku woteneai.

⁶ Kakeri Yutasie ninipo kuna iyorina, Yesusu xupunikiro iyareppure kire ime xireketai. Paiya kireni kireni xuiapue Yesusu xeika puroria kakeppure xetai.

Aimore tataiwopie xoye ireiyexeteneai

(Mt 26.17-25 xeika Mak 14.12-21 xeika Yon 13.21-30)

⁷ Tupumoru Pususu Xuweupo Kokaipa Yause putawotai. Pa yause xosa sipsipu ara ouneri xoye nineria, Xoiteue Israil Weinikitati Ati Puroniaire nanuwopineri.

⁸ Pa xati Yesusue Pitano Yonino xesaniati xowoxeri, ipaki kanikina, “Tini xounaxari sikou xoye pa kokaipa yausepu xoye ireiyaxa,” nicketai.

⁹ Kakati kotouneri, “Sini anoro xou xoye ireiyepinukuna?” woxeteneai.

¹⁰ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Iyesaxa. Tini erewese munaxaria, kire apue kokaipa ene suma xeme manapa imero tutumatiepina. Kakatia taitinari pa ata kamoro xowota xosa xowakuai.

¹¹ Manaria pa ata xataku ipaki kaunari, ‘Xesepesikie ne kotonina, “Yeu ata kama anaina, yeu tataiyepi xeika Xoiteue Israil Weinikitati Ati Puroniai Yause nanunuku xoye nepinuku xina?” ’ xakuai.

¹² Kakaria kire kokaipa ata kama xosa, xokupa sapi xouro purinana ataritikepina. Kakatia tini pa ata kamoro xoye ireiyaxa,” nicketai.

¹³ Yesusupo tataiwopi aimorei xounexeri, Yesusue kanietai sieni xokupa sapi xekeri Xoiteue Israil Weinikitati Ati Puroniai Yausepu xuru ireiyexeteneai.

Yesusue tupumoru xeika xisa xeika nupo tataiwopi tiniketai

(Mt 26.26-30 xeika Mak 14.22-26 xeika 1 Kor 11.23-25)

¹⁴ Xoye nepineri yause xati Yesusue kisasese saka xosa misati, nupo tianutianuwopie kisenikisese misianuwoteneai.

¹⁵ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Xoiteue Israil Weinikitati Ati Puroniaipo Kokaipa Yause nanunuku tini xeikani kutu ye xoye nepine. Kakerineia sewai tatau xemeropine.

¹⁶ Ye tini katikine, ye mua xoye xiyeri nepu xuweuni Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause xosa mua kapia akipa xepinani kutu,” nicketai.

¹⁷ Kunarina kire xisa noikoi tina, Xoiteu eiyasewei, kunauna, “Tini mua xisa noikoi tinari ni xouwa.

¹⁸ Pa amure, ye tini katikine, ximine xeika sewai xeika rania ye xiyeri xisa nepu xuweu puria, Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause yaraxepina,” nicketai.

¹⁹ Yesusue kire tupumoru tina, Xoiteu eiyasewei poroporouna nupo tataiwopi tinicketai. Kakeri kunauna, “Muaiya yeu mupi, tini tianitikepure tikine. Tini panumu kakinaria ye nanuyakuai,” nicketai.

²⁰ Xoye nieria, xisa noikoi tina panumu kapiani kaketai. Ipaki kunauna, “Mua xisa noikoia yeu yawie tini xeika oma marou xosiki tumaxine, tini tianitikepure kusaune.

²¹ Pana xekoa, pa apu, ye xiwai xupunikiro iyaiyerepure xetaipo xupo ye xeika mua saka xosa purina.

²² Ekime Xoiteue kunawoyai sie Apupo Nonoe pa ime taiwopina. Pana pa apue nu xiwai xupunikiro tinicketaia nu xousua tuku nu xiri xoxixepina,” xetai.

²³ Yesusupo tataiwopie pa kuna iyeseri saneri nikoniko ipaki kotoko-towata xineri, “Yue pa kapia kakepinana?” xeteneai.

Yu akerekina xi Yesusupo tataiwopie nikoniko kuna tuwata xeteneai

²⁴ Yu akerekina xineri Yesusupo tataiwopie nikoniko kuna tuwata xeteneai.

²⁵ Kakeri Yesusue ipaki kanikina, “Xetau xeteneai xuiapu kini nikau kokemua nini weniniki tuku xati yakunikineri, pa xati weniniki xourori kunauneri sini nini yakunikirounuku asinaku wenisiki tuku xineri.

²⁶ Paina tini kaki xanari panumu kakaku. Xuwe. Apue tini xopu akereki purina paiya, nu amaike apu puriewopina. Tinipo tumu paiya nu tinipo saina apu tianitikepure puriewopina.

²⁷ Nanuwa. Yu akerekina? Apu misina xoye netare xoye wana tikouye wotai? Pa apu misina xoye netai, nu kireni akereki. Yepa tianitikepure tini xopu saina apu purine.

²⁸ “Ye eruruyepure akipa xetai yause xosa, tini ye xeika purinuku weitepu xuwe.

²⁹ Yeu Xauwae xuiapu yakunikepine sokisoki sietai, panumu sie ye tini sokisoki tikine.

³⁰ Ye xuiapu yakunikitia, tinie yeu sai xosa misinari xoye nakuai. Kakinari, yeu kokemu sai xosa misinaria 12-teu Israil apimi kini yakunikakuai,” nicketai.

Yesusue kunauna Pitae ye nike siepina xetai

(Mt 26.31-35 xeika Mak 14.27-31 xeika Yon 13.36-38)

³¹ Yesusue ipaki kunauna, “Saimon, Saimon, iyese. Apue wit ouneri uteineria inaina xesaurouneri sie Satanie tinipo xotikisu erurutikepure kunawotai.

³² Kaketaina, neu xonisu oro kopu xuweu wopinature tianine kunikuni xitiai. Ne pirixinau xiyeri kounauwa xatanimana sokisokinikewai,” wotai.

³³ Kakati Pitae ipaki kauna, “Kokaipa, ye ne xeika kakauya ata xounuwai xirini xumaxaure ireine,” wotai.

³⁴ Kakati Yesusue kunauna, “Pita, ye ne kanine, ximine ukumani, kakarau sona yaxepu xuweuni, xeimore yause kunaunauwa ye nu sipa xuwe xewai,” wotai.

Yesusue kunauna tataiyepi nini xe xopu xeika ari pokia xeika saripiripiri masa xeika tepineri xetai

³⁵ Yesusue nupo tataiwopi ipaki kanikina, “Tini xesatikiti yeu saina tepure xoukiriai yause, tini xe xopu xeika ari pokia xeika erieri xeika tixowopu xuwe. Pa yause xosa tini kire sapi xuweitaui tikati eiyo xikiriaire, e xuwe?” niketai. Kakati kunauneri, “Xuwe,” woteneai.

³⁶ Kakeri ipaki kanikina, “Paina, muaiya apu xe xopu tukua nu tepina. Apu ari pokia tuku rania tepina. Apu nu saripiripiri masa xuweuwa, nupo kumukumu xesauna xe tinapa kire saripiripiri masa isaya xepina.

³⁷ Pa amure, Xoiteupo nakau xosa mua kuna tuku, ‘Xuiapue nu kire apu xoxi sie xekoteneai.’ Ye katikine xuiapue pa kapia ye xosa kakepineri. Pa amure, Xoiteupo nakauwe kunauna xokupa kapia ye xosa akipa xepina xetaia, akipa xepina,” niketai.

³⁸ Kakati ninie kunauneri, “Kokaipa, ne xekowo. Sini aimore saripiripiri masa tuku, mua purina,” woteneai. Kakeri nue ipaki kanikina, “Pa itou,” niketai.

*Yesusue Orip totou xosa kunikuni wotai
(Mt 26.36-46 xeika Mak 14.32-42)*

³⁹ Yesusue xokupa yause kakirouna sie, erewese wetina Orip totou xosa xowotai. Kakati nupo tataiwopie taiwoteneai.

⁴⁰ Totou xosa utu putarineri nupo tataiwopi ipaki kanikina, “Tini kuniku-niwa, eruru tini xosa mopu xuweuwopinaure,” niketai.

⁴¹ Kakerina weniki xayaka xayaka xetauro apue xe otuworu xourouna xe xe sie xosa xonana xoutapa ukurouna ipaki kunikunina,

⁴² “Xauwa, ne kakepure xinauwa, mua noikoi ye xosaipo xesauweye. Kaki xanau yeu nanunanu taiwou. Xuwe. Ne nakipo nanunanu kireni taiwo,” xetai.

⁴³ Kakati kire mena xouropu xenikorokoroe kouyeuna sokisoki wotai.

⁴⁴ Yesusupo mupokemu xiri xememesina tuitaiwatia pani sokisoki xina kunikuni wotai. Kakati nupo nesie yawi sie oro kusawotai.

⁴⁵ Yesusue kunikunieina tumurou nupo tataiwopi xonaiyeniketai. Xona xekenikatia, xonikikemu xiri pauwati xinipuroteneai.

⁴⁶ Kakeri kanikina, “Tini ama xininukuna? Tini sarounari kunikuniwa. Eruru xosatiki moati, urakiarakiwaku,” niketai.

*Yutasie xiwai xupunikiro Yesusu tiniketai
(Mt 26.47-56 xeika Mak 14.43-50 xeika Yon 18.3-11)*

⁴⁷ Yesusue xemu kunau puratia, kokaipa apu teue moteneai. Pa apu Yutasi xeteneai, nu Yesusupo 12-teu tataiwopi xopuropu, nue ime atariniketai. Kakina, Yesusu uritokowopure nutiemu motai.

⁴⁸ Kakati Yesusue ipaki kotouna, “Yutasi ne Apupo Nono uritokoworine pa kapiarei apu xupunikiro tinikepure nanutiaire, wo?” wotai.

⁴⁹ Kakati Yesusu nuko xeika puroteneai tataiwopie, kapia akipa xepure xati xekeri kunauneri, “Kokaipa, kunawau sini saripiripirie ounikiepinukure,” woteneai.

⁵⁰ Kakeri kire nini xopuropue saripiripiri tina ere xuriatitipo saina apu ouna meruirapu xakumasa puromuwati oro kotai.

⁵¹ Kakati Yesusue xekeri kunauna, “Mua kapia wete,” wotai. Kakerina pa apupo xaku xosa xupo iyarati, pa apupo xaku xiyeri meruketai.

⁵² Kakerina ere xuriatiti xuno, Xoiteupo ata tumaupo xomatua nikau tumu xuno, Israil nikau tumu xunae kou soki tepure xeteneai ipaki kuna

kanikina, “Tini kire apue, xomaxina pexina wopure xati, soki tepure kakieunuku saripiripiri xeika nawa xeika xaure xari kounukure, wo?”

⁵³ Ye xokupa asau Xoiteupo ata tumau tini xeika puritiaina pana, tini ye xosai xuputiki iyarepu xuwe. Pana mua yause paiya tinipo yause. Ximine ukumupo sokisoki paiye ye emeserina,” nicketai.

Pitae kunauna, ye Yesusu sipa xuwe xetai

(Mt 26.57-58 xeika Mt 26.69-75 xeika Mak 14.53-54 xeika Mak 14.66-72 xeika Yon 18.12-18 xeika Yon 18.25-27)

⁵⁴ Yesusue kunaratia, soki sou ti xouneri, ere xuriatitipo ata kamoro yatawoteneai. Kakeri Pitae tainiki xouna xayaka xayaka xetauro purotai.

⁵⁵ Kireu apue pa ata tumauro xepi karari misi puroteneai. Kakeri Pitae nini xeika misi purotai.

⁵⁶ Xepiro misi purati kire saina xuie ati xeke tataipa utu xekotai. Pa saina xuie Pita xekeu puri kunauna, “Mua apu rania Yesusu xeika puroyai,” xetai.

⁵⁷ Kakati Pitae ipaki iwakina, “Xui, ye nu sipa xuwe,” wotai.

⁵⁸ Xurise kire apue xekeri kunauna, “Ne rania pa apu teu nikau apu,” wotai. Kakati Pitae kunauna, “Xuwe. Ye pa apu xuwe,” wotai.

⁵⁹ Yause xuwau xouratia, kire apue sokisoki kuna kunauna, “Suwauni kutu, mua apu rania nu xeika puroyai. Nu Kalilipo apu sore,” xetai.

⁶⁰ Pa rania Pitae kunauna, “Ne pa kuna kunautiaia ye xiri sipa xuweni kutu,” wotai. Pitae xemu kunau puratia, sapauni kakaraue yaxetai.

⁶¹ Kakati Kokaipae pirixina Pita xekotai. Kakati Kokaipae kunawotai kunaure Pitae xiyeri nanuwotai. Kokaipae Pita ipaki kauna, “Ximine ukumani, kakarau sona yaxepu xuweni, xeimore yause ipaki kunaunauwa ye nu sipa xuwe xewai,” wotai.

⁶² Paire Pitae kisau munana xoxi morepi morotai.

Yesusu xitepi wauworineri ouwoteneai

(Mt 26.67-68 xeika Mak 14.65)

⁶³ Yesusu teteneai apu teue pireuneru ouwoteneai.

⁶⁴ Kakeri marie ekekemu kurorineri ipaki kotouneri, “Ne kunatureture kunairae kunawo. Mua apu ounetaia, nu yuena,” woteneai.

⁶⁵ Kakerineri kireu xokupa ninia nu xosa xuwe xeteneai.

Kuna xekexeketua ekenikiro Yesusu kuna xosa iyareteneai

(Mt 26.59-66 xeika Mak 14.55-64 xeika Yon 18.19-24)

⁶⁶ Asau xouro moatia, xuiapu nikau tumue kou kununuwori, tu xotapa sipa apimie nini xeika ere xuriatiti xeika kununuwoteneai. Kakerineri ninipo kununu xosa Yesusu sou korineri kunauneru,

⁶⁷ “Ne sini kasike, Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepure iyaretai apua nere, xuwe?” woteneai. Kakeri nue kanikina, “Ye katikitia, tini yeu kuna xotikisuwakua xana xuwe.

⁶⁸ Ye kireu kunaure kototikia, tini yeu kuna xapa kayakua xana xuwe.

⁶⁹ Pana ximine xeika sewai sipesi sipesi yause xeika paiya Apupo Nonoe Xoiteu Kokaipa Sokisoki Tukupo xupo meruira, xosa misepina,” nicketai.

⁷⁰ Kakati xokupa apue kotouneri, “Pa xati nakieni Xoiteupo, Nonore?” woteneai. Kakeri nue kanikina, “Takieni kunaunuku. Paiya ye kireni,” nicketai.

⁷¹ Kakati ninie kunauneru, “Sini kireu apu yainikikiri kouneri nupo kapiaure kunawopi wetepu. Nukou supoini kunawati iyesinuku,” xeteneai.

23

Pailat ekero Yesusu kuna xosa iyareteneai

(Mt 27.1-2 xeika Mt 27.11-14 xeika Mak 15.1-5 xeika Yon 18.28-38)

¹ Pa xokupa kokai apue saneri Yesusu Pailat xosa sou xowoteneai.

² Utuneri kuna xotapa sarineri ipaki kunauneri, “Mua apue sinipo xuiapu nikau kapia porowati xekeukiriai. Sini Sisa xe tuwopinukua nue taiyerisiketai. Kakina kunauna Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepure iyaretai kokemua iko kireni xirouna,” xeteneai.

³ Kakeri Pailatie Yesusu ipaki kotouna, “Ne Yuta nikau kokemure, wo?” Kakati Yesusue kuna xapa ipaki kauna, “Nakieni pa kuna kunaune,” wotai.

⁴ Kakati Pailatie ere xuriatiti xeika xuiapu xeika ipaki kanikina, “Ye mua apu xosa kire xu xekeui xana xuwe,” niketai.

⁵ Kakatia ninie pani ipaki sokisoki kuna kunauneri, “Nu Yutia sanawapu wesewese texirouna, Kalilie akeri kouna kounapa sikou erewese xexe xina xuiapu taitainikina xonikikemu xusirouna,” xeteneai.

Erot ekero Yesusu kuna xosa iyareteneai.

⁶ Pailatie pa kuna iyaserina ipaki kotonikina, “Mua apua nu Kalilipo apure, wo?” niketai.

⁷ Yesusua Erotie yakuwotaipo sanawapu apu xati Pailatie kuna iyaserina, Erot xosa xesawati xowotai. Pa yause xosa Eroti rania Yerusalemu purotai.

⁸ Erotie Yesusu xekerina, nimaririwotai. Nure kuna iyeseiyaina xuwau yause xekopu xuwe xati kire xonuxonu kapia kakatia xekopure xetai.

⁹ Erotie Yesusu xokupa sapire kotowotai. Kakatia Yesusue kire kuna xapa kawopu xuwe.

¹⁰ Kakati ere xuriatiti xeika tu xotapa sipa apimi xeikae nutiemu ma tumuneri mua tutuneri sokisoki kuna nu xosau suwoteneai.

¹¹ Kakeri Erotie nupo xomatua xeikae xisiworineri pirewoteneai. Kakerineri kire mari xosei tineri, takereruworineri, Pailati xosa xiyeri xesawoteneai.

¹² Ekimepa Erotie Pailati xeika xiwai sairounana pana, pa yause xosa paiya, xiwai turuwoteneai.

Pailatie Yesusu na nikitoto xosa wara xetai

(Mt 27.15-26 xeika Mak 15.6-15 xeika Yon 18.38—19.16)

¹³ Pailatie ere xuriatiti yainikina, xuiapu nikau tumu teu yainikina, xuiapu yainikina wati maneri kununuwoteneai.

¹⁴ Pailatie ipaki kanikina, “Tini ye xosa, mua apu sou ma kunaunuku, nue xuiapu nikau kapia porouna xikiriai. Taki purikiriai yauseni, pa xokupa kapiaure nu ati kotoutiai. Paina iyesa. Ye kire xu mua apu xosa xekopu xuwe. Ye nanutiaia nu kire kapia xoreiyerati tini kuna xosa iyarepu xuwe.

¹⁵ Eroti rania nu mua nanunanu tuku xati, siko xosa xiyeri xesawati kotai. Iyesa. Mua apu nu kire kapia xoreiyeretai xati kunaunei xumopina xepixe.

¹⁶⁻¹⁷ Pa xati ai kasieineia wetiti xowopina,” niketai.

¹⁸ Paire xokupa xuiapu xeikae, ere urue ipaki yaxineri, “Pa apu ouwari xumati, Parapas wetari maiyesika,” xeteneai.

¹⁹ Parapas apua erewese kapmani xeika xoma sarina, apu ouwati xumati, kakauya atoro iyareniai.

²⁰ Pailatie xiyeri kuna kanikina, “Ye Yesusu wetiti xowopina,” niketai.

²¹ Kakati ipaki yaxineri, “Na nikitoto xosa wara! Na nikitoto xosa wara!” xeteneai.

²² Pailatie xeimore yause xi kuna kanikina, “Amakatina? Nu amu kapia xoreiyeretaina? Nu kire kapia xoreieretai xati ye xekeri kunaunei nu xumopina xepixe. Pa xati ai kasieineia wetiti xowopina,” nicketai.

²³ Kaniketai sorena Yesusu na nikitoto xosa warepinaure ninie eririkineri pani sokisoki yaxeteneai. Kakineri ninipo urue Pailatipo kuna ekoyawoteneai.

²⁴ Kakeri Pailatie ninipo kuna taina, Yesusu xumopina xetai.

²⁵ Pa apu kapmani xeika xoma sarina apu ouwati xumati, Romupoe kakauya ata iyareneai, Pailatie wetepinaure xuiapue yaxeteneai. Pailatie xuiapu nikau kuna taina pa apu wetati, xowati, Yesusu xomatua xupunikiro tiniketai.

*Yesusu na nikitoto xouro wareteneai
(Mt 27.32-44 xeika Mak 15.21-32 xeika Yon 19.17-27)*

²⁶ Xomatuae Yesusu sou xoworia, kire apue erewese xowopure moati xekoteneai. Apu wenumu Saimon, nu Sairini ere wesepu soki teteneai. Na nikitoto xaurauro xemereruwori Yesusu taiwotai.

²⁷ Kokaipa xuiapu kinie Yesusu taiwoteneai. Kakeri xokupa xuie Yesusure murineri karu masi woroteneai.

²⁸ Kakeri Yesusue pirixina ipaki kanikina, “Tini Yerusalemu xuimi, kakixanari yeure moraku. Tini takire murinari, niretikimanaure mora,” nicketai.

²⁹ “Iyesa. Xurise kire yause putawatia ipaki kunauneria, ‘Xuimi nono iyarepu xuweu wopineri xeika, xuimi nono iyarepu xuweuwoniai xeika, xuimi nono apuri tinikepu xuweuwoteneai, xeikae nimaririwopineri,’ xepineri.

³⁰ Pa yause xosa siri ipaki kanikineria, ‘Sini xorosikari,’ totou ararae ‘Sini kururusikepineri,’ xepineri.

³¹ Ximine muanumu kapia, ene tuku na xosa kakinerina, amu kapia na mouweki xosa kakepinerina?” nicketai.

³² Xomatuae aimore apu poriporitua rania, Yesusu xeika ounikiepure, soniki xowoteneai.

³³ Kire wese wenumu Tapa Sekoromu xosa utu putawoteneai. Pa wese xosa Yesusu na nikitoto xouro wareteneai. Apu xoxi aimore rania wainikereteneai, kirepa Yesusupo xupo meruirapu na nikitoto xosana, kire paiya xupo saki pairapu na nikitoto xosa wareteneai.

³⁴ Kakeri Yesusue kunauna, “Xauwa, ne ninipo xunu weterinike. Mua kapia kaketeneai nini sipa xuwe xati kakineri,” xetai. Xomatuae Yesusupo nekei xuru niko utei tepure satu nerawoteneai.

³⁵ Xuiapue tumuneri xekeu puroria, Yuta nikau tumue Yesusu ipaki pireuneri, “Nu kireu apu tianikyai. Suwau Xoiteue mua apu iyarati nupo saina tina nupo xuiapu xiyeri tinikepina xatia, nukoini nuko tianuwopina,” xeteneai.

³⁶ Xomatuae rania pirowoteneai. Yesusu nutiemu maneri xisa isi worotai tuwopure xeteneai.

³⁷ Kakeri ipaki kunauneri, “Ne suwau Yuta nikau kokemu xatia, nakieni naki tianiwo,” woteneai.

³⁸ Kakerineri kire kuna xayau tineri Yesusupo taporo na nikitoto xosa tareteneai. Pa kuna muanumu, “Mua apu nu Yuta nikau kokemu,” xeteneai.

³⁹ Apu xoxi aimore Yesusu xeika wainikereteneai, kirei Yesusu ipaki pireuna. “Xoiteue iyareta ai apu nere, wo? Paina ne naki tianinau, sini rania tianisike,” wotai.

⁴⁰ Kakati kire apue pa kuna iyaserina, xatau ipaki auna, “Ne rania mua apu tetai sie xu titiai, ne Xoiteure ximikau xana xuwere?”

⁴¹ Sini ousieri xumuyatia, nini asinaku kapia kakineri. Sioe xoxi kapia kakiyatiareni kutu mua xu tinuwa. Pana mua apu nu kire poripori kapia kakepu xuwe," wotai.

⁴² Kakeri kunauna, "Yesusu, ne xuiapu yakunikewai yause xosa, ye nanuyewai," wotai.

⁴³ Kakati Yesusue ipaki kauna, "Ye suwauni kutu kanine, ximine ne ye xeika mena xouro puowai," wotai.

Yesusu xumotai

(Mt 27.45-56 xeika Mak 15.33-41 xeika Yon 19.28-30)

⁴⁴ Asauniki yause 12 kiloku sie xosa, ou xiri ukumu utu 3 kiloku xoruwati xetai,

⁴⁵ pa amure, asau memeremu pa yause xosa xuweirotai. Kakati kokaipa mari Xoiteupo atoro tua purotai, xiri kiraxina aimore xakuwetai.

⁴⁶ Kakati Yesusue pani ere uru yaxina, "Xauwa yeu xenimi neu xupuniro iyarine," xetai. Kaki uru yarina xumotai.

⁴⁷ Xomatua nikau tumue pa kapia xekerina, Xoiteupo wenumu xoure-tai, kunauna, "Suwauni kutu, mua apu nu siomou, nu poripori erepu xuwe," xetai.

⁴⁸ Xokupa xuiapu pa kapia xekopure, kou kununuwoteneae pa kapia xekeri, eiyorineri totoniki ouneri nikou ata yau xiyei xouxanau woteneai.

⁴⁹ Yesusupo xokupa xataumana xeika xui teu Kalili wetineri Yesusu tai koteneai xeikae, xayaxayaka xetauro tumuneri pa xokupa kapia yaraxetai xekoteneai.

Yesusu mou tineri xe porou upu xuroki xosa iyareteneai

(Mt 27.57-61 xeika Mak 15.42-47 xeika Yon 19.38-42)

⁵⁰ Kire apue purotai, nupo wenumu Yosepu. Nu Yuta nikau kire erewese, Arimatia xeteneai apu. Nu apu kutu asinaku, nu rania Yutapu kire kuna xekexeketua.

⁵¹ Nu kireu kuna xekexeke tua nikau nanunanu xeika kapia xeikaure iyo nikepu xuwe. Nu Xoiteue xuiapu yakunikepina yause xekopure yakurouna.

⁵² Nue Yesusu mou tepure Pailati xou kotowatia, Pailatie iyo wotai.

⁵³ Kakati Yesusu mou oro tikouna, mari xoseie xotori ekime apu up-uworopu xuweu kopaupuro iyaretai. Pa kopaupua apue xe porouneri xuroreki.

⁵⁴ Pa asauwa Yuta Nikau Arikepi Yausepu xuru ireiyepineri, pa xati pa yause tomuroirotai.

⁵⁵ Kalili wetineri Yesusu xeika koteneai xuimie Yosepu tai xouneri pa kopaupu xekoteneai. Yosepue amaki Yesusu mou iyaretai rania xekoteneai.

⁵⁶ Xuimie xekerineri, nikou atoro xiyei xouneri, kireu kasuwei xeika orip xona asinaku xuri tuku xeika ireiyeteneai. Kakerineri tuxotapae kunawoki sie Yuta Nikau Arikepi Yause xosa ariketeneai.

24

Yesusue xiyei sarotai

(Mt 28.1-10 xeika Mak 16.1-8 xeika Yon 20.1-10)

¹ Murisiro akereki asau xosa, xoripesauni kutu xuimie kopaupuro xowoteneai. Pa kasuwei xuru asinaku xuri tuku ireiyeteneai ti xowoteneai.

² Utu xekoria apue pa xe kopaupu parareteneai upu suporo puropu xuwe. Yauweri ekorekore xowotai.

³ Upu minika maneteneai sorena, Yesusu Kokaipa seke moupu xekopu xuwe.

⁴ Yesusu mou anoro purotai nini sipa xuwe xati, xokupa nanunanu tipuroteneai. Kakeria aimore apu, ninipo nekeiye xiri una piririkati nutieniki tumu puroteneai.

⁵ Xuimie xiri ximikerineri kokorumeeneri ou xekoteneai. Kakeri pa apu aimorei ipaki kanikineri, "Tini apu xumoki nikau wesepa amakati apu ekeoma tuku kou xirekinukuna?"

⁶ Nu muoro puratixe. Nu itou sarotai. Nu Kalili purotai yauseni, mua kuna tiketai tini xiyeri nanuwa.

⁷ Nue ipaki katikina, xunu erirouneri apu xupunikiro Apupo Nono tinikeria, na nikitoto xosa warepineri. Kakeria asau xeimore xosa xiyeri saropina xetai," niketeneai.

⁸ Kanikeri ekime Yesusue kanikieyai kuna nanuworineri,

⁹ kopaupu wetineri xiyeri xowoteneai. Xouneri Yesusupo tataiwopi 11-teu kanikineri, kireu xuiapu rania pa xokupa kapiaure kanikete woteneai.

¹⁰ Yesusupo tianuwopi kaniketeneai xui teu muai, Maktala erewesepu Maria, Yoana, Yemusipo ana Maria, kireu xui teu xeika, nini paiye kunawoteneai.

¹¹ Yesusupo tianuwopie, xui nikau kuna aini peroro kuna parineri ninipo kuna suwau xepu xuwe.

¹² Pita nukoini sana kopaupuro keikei xowotai. Xouna korumeirou upuro oioiwotaia, mari xaku teu kireni purati xekotai. Atoro xiyeri xouna pa kapia yaraxetaire xokupa nanunanu tetai.

Aimore apue Emeusipo imero Yesusu xekoxeteneai

(Mak 16.12-13)

¹³ Xuimie kopaupuro xowoteneai yauseni, Yesusupo tataiwopi aimorei, Emeus xeteneai wese teipa xowoxeteneai. Pa wese paiya Yerusalemu tomuro purati xana 11 kilomita xeteneai sie xosa xetauro purina.

¹⁴ Aimore apue xoupurineria, pa xokupa kapia yaraxetaire kunaupa xowoxeteneai.

¹⁵ Pa kapia yaraxetaire xokupa kuna kunauneri kotoxeria, Yesusu nukoe nutieniki moati xirini xowoteneai.

¹⁶ Kakati kire sapie ninipo ekiniki kirikiriwati, muaiya Yesusue xineri sipawopu xuwe.

¹⁷ Xoupurineria nini ipaki kotonikina, "Tini amure kunaupa xounuana?" niketai. Nue kaki kunawatia, xoniki sua tuku muanikie tumuwoteneai.

¹⁸ Pa aimore apu, kirepu wenumu Kliopasi, nue kuna xapa kauna, "Xokupa xuiapu xetaxetau wesepue Yerusalemu mua purineri. Pa yause xosa Yerusalemu pa kapia yaraxetaia ne kireni sipa xuwerau?" wotai.

¹⁹ Kaki kunawatia, Yesusue kotonikina, "Amu kapiana?" niketai.

Kakati ninie ipaki kauneri, "Sini Nasaretipo Yesusu xosa pa xokupa kapia yaraxetaire kunaunuku. Nu kire kunatureture, nu Xoiteu ekeru xeika xuiapu ekinikiro xeika sokisoki saina tina sokisoki kuna kunaourouna.

²⁰ Sikou ere xuriatiti xeika tumu teu xeikae kapmani xupuro iyareteneai. Kakeri kapmanie ouwepure kuna ouworineri, na nikitoto xosa wareteneai.

²¹ Pa apu Yesusua nu Xoiteue Israil apimi xiyeri tinikepure iyaretai xinuku ekimeni xosikisukiria. Pa xeika kire kuna rania. Ouweri xumotai yausei kouna ximine asau xeimore xina.

²² Ximine sinipo xui tuturopu kireu xuimie sini xiri uresiketeneai. Nini xoripesauni kutu kopaupuro xowoteneai,

²³ Yesusu mou purati xekopu xuwe. Xiyeri kou ipaki kunauneri, 'Sini xiniwepie sie xenikorokoro xekenikikiria, kunauneri, "Nu ekeoma purina siketeneai," ' xeteneai.

²⁴ Kakeri sini kireue kopaupuro xouneri, xuie kunawoteneai sie upu xekoteneai sorena, Yesusu nuko xekopu xuwe,” woteneai.

²⁵ Kakexeri Yesusue ipaki kanina, “Tini nananatua, tini nanunanu xuwe xati, xokupa kuna kunatureturei kunawoniaire sapauni xotikirei saroati xotikisuwarixe.

²⁶ Pa ama? Pa apua Xoiteue sokisoki kuna kunauna, xesauti xounapa ikou xuiapu xiyeri tinikepina xeyaiya tini sipa xuwere? Nu tatau xemerina paiyeye sewai Xoiteu xosa kokaipa wenumuni kutu tepina,” niketai.

²⁷ Kakerina kuna utei kaniketai. Mosesipo kuna xeika xokupa kunatureture nikau xeikarei kuna xotapa tayetai, kanikinani Xoiteupo nakau xosa nukoure xokupa kuna masa purotai rania kaniketai.

²⁸ Utuneria pa apu aimorei xowopureiyewotai wese inasamuro munoteneai. Yesusua pani xouyewopureiye wotai.

²⁹ Kakati ninie taiyeru puri kunauneri, “Ne sini xeika puro. Asau iriopure xinana puripurinapa xorixepina,” woteneai. Kakeri atoro mana nini xeika purotai.

³⁰ Xurise xoye nepure xineria, Yesusue nini xeika misetai. Tupumoru tina Xoiteu eiyaseuweina poroporouna tiniketai.

³¹ Yesusue pa kakatia, ekiniki sisirauweineri, muaiya Yesusu xineri sipawoteneai. Kakeria sapauni lemeni xuweiroati, pani xiyeri xekopu xuwe.

³² Paire nioninioni ipaki kunauneri, “Suwauni kutu, sini imero kouyati, nue kuna sikina, Xoiteupo nakaupo nanunanu xotapa kasiati, xosikikemu xiri sarotai,” xeteneai.

³³ Pa aimore apue kunarineri sapauni sarou Yerusalemu xiyeri xowoteneai. Utuneri Yesusupo tataiwopi 11-teu xeika kireu xatanikimana xeikae kununu purori xekeniketeneai.

³⁴ Kakexeri ninie pa apu aimore ipaki kanikineri, “Suwauni kutu Kokaipae xiyeri sarotai! Saimonie xekotai!” niketeneai.

³⁵ Kakeri ninie xokupa kapia imero xekoteneaire kuna kaniketeneai. Pani kunauneri, “Nu tupumoru porowotai yauseye, sini xekeu sipauyatiai,” niketeneai.

Yesusupo tataiwopie Yesusu xekoteneai

(Mt 28.16-20 xeika Mak 16.14-18 xeika Yon 20.19-23)

³⁶ Yesusupo tataiwopie pani kunau puroria, Yesusu nukoini nini xopu tumuwotai. Yesusue ipaki kanikina, “Tinipo xotikikemu yoroarani pura,” niketai.

³⁷ Kakatia ureuwei ximikieteneai. Kire kopa xekeunuku xi nanuwoteneai.

³⁸ Kakeri ipaki kanikina, “Tini amakati xoxi ure ureunukuna? Tini amakati xokupa nanunanu tinukuna?”

³⁹ Yeu xupi yoruka axiri xeika siai yoruka axiri xeika xekoa. Ye ikoini purine. Yeu mupi tiurutiuru nari xekoa. Kopa paiya iko xosa xekeukiriai sie nini tepu xeika ei xeika xekoakuaixe,” niketai.

⁴⁰ Pa kuna kunarina, nupo xupo yoruka xeika siau yoruka xeika nini atariniketai.

⁴¹ Xekeri xiri nimariri woteneaina pana xonikisuwopu xuweu xokupa nanunanu teteneai. Kakeri ipaki kanikina, “Tini kireu xoye muoro purinare?” niketai.

⁴² Kakati xuwoteneai wese masa tuwori,

⁴³ nue tina nati, xekoteneai.

⁴⁴ Yesusue ipaki kanikina, “Ye taki tukuni puriai yause xosa ipaki katikine, yeure ekime xokupa kuna Mosesipo tu xosa xayauneri, kunatureture nikau

nakau xosa xayauneri, nakau siri xosa xayauneri woniaia, pa xokupa kapia paiya suwauni kutu yaraxepina xine katikiai," nicketai.

⁴⁵ Xoiteupo nakau xosa purotai kuna xotapa ati sipawopinerire tianiniketai.

⁴⁶ Ipaki kanikina, "Xoiteupo nakau xosa mua kuna tuku, Xoiteue nupo xuiapu xiyeri tinikepure iyaretai apua nu tatau xemenapa asau xeimore xosa kopaupurei xiyeri saropina.

⁴⁷ Kakatia nupo wenumurei xokupa sanawa sanawa xuiapu xosa kuna uteiwoori xoniki pirixeria, Xoiteue ninipo xunu weterinikepina. Tini Yerusalemue saina xotapa tainaria,

⁴⁸ pa xokupa kapia ekitikiro yaraxetaire kuna kanikakuai.

⁴⁹ Iyesa. Ekime Xauwae sokisoki kuna kunauna, Xoiteupo Sokisoki Supo Youya tikepine xeyai, paiya yei xesaritikepine yause tomuroxina. Tini mua erewese purokieni pa Xoiteupo sokisoki takuai," nicketai.

Xoiteue Yesusu mena xouro xiyeri sou xowotai

(Mak 16.19-20 xeika YT 1.9-12)

⁵⁰ Yesusue nupo tataiwopi Petani wese xexe soniki xowotai. Xupo xouro wawaieina Xoiteue atinikepinaure kotowotai.

⁵¹ Mupuniki xusi ounani, weniki xowati, Xoiteue mena xouro sou xowotai.

⁵² Kakati tataiwopie onikitapa ukurouneri nure muris teteneai. Kakerineri xiri nimariri eineri Yerusalemu xiyeri xowoteneai.

⁵³ Ninie xokupa yause Xoiteupo ata tumau purineri Xoiteupo wenumu xourorirouneri.

Yesusu tianuwopi nikau saina Akereki kuna

Mua nakau Yesusu tianuwopi nikau saina Lukue xayawoyai asinaku kuna purotai xosa xuwauworetai. Luku kirenje mua nakau rania xaya-wotai.

Xoiteupo Supo Youyae Yesusupo tianuwopi ime atarinikati Yesusupo asinaku kuna “Yerusalemu uteirineri Samaria uteineri Yutia uteineri pani xokupa ou yau uteipa xowoteneai paiya mua nakau xosa xekeunuku” (1.8 xekoa).

Yesusu taiwopi saina Yuta xopu sarina xurise utu kokaipa xina xetau ou yau xou xanauwotaire Yesusu tianuwoteneai nakaue asiworotai. Kris-tusupo saina xeika nuko taiwoteneai xuiapu nikau ekinikioma xeika paie, ekime Xoiteue Israilipo xuimiapimi xosa sokisoki kuna kunawoyai taina xiri ou papaiwotaire rania Lukue atarisikepure xina. Kire kokaipa sapire nakau Yesusu tianuwopie kunawotai paiya, Xoiteupo Supo Youyapu saina, paiya Xoiteupo Youya. 50-teu asau xuwe xati Xoiteue Israili weinikitati ati puroneai asaure nanuneri kokaipa xoye neteneai xosa Yesusupo tataiwopi teu xosa ximuximu Xoiteupo Supo Youyae kotai.

Xurise Xoiteupo Supo Youyae inipo nanunanu taitainikina sokisoki tinike-tai. Mua nakau xosa xekeukiriai rania Yesusupo tianuwopi teue Yesusupo asinaku kuna xetau xuimiapimi kanikiepure xineria, xokupa kuna paiya xuwau uteiwoneai.

Kakeri xokupa xuiapue pa asinaku kuna taiwori Yesusu taiwoteneae sokisoki woteneai xekeukiriai. Nakau Yesusu tianuwopie xokupa Yesusu tianuwopire asiworotai, pana Poluno Pitano kakaxeteneai kapiaure paiya xiri xokupa kuna tuku. Pita nu Yesusu taiwoteneai xuiapu oroinikepi saina sokisoki teyai. Kakati Yesusue Polu yauworina nupo saina tepinaure nu xiri akereki apuni kutu tumuworetai.

Kireu kuna masa nakau xosa paiya, Polu xosa kapia akipa xetaire Lukue asiworopure xina paiya “sinie” kakikiniai xetai.

Paire xokupa sipa apue nanuneri kireu yause Luku nukoini Polu xeika texeyai xati, pa kuna masa yauwa kunauna “sinie” xetai xeteneai.

Yesusupo Tianuwopie Yesusupo Kuna Yerusalemu Tiniketeneai

YT 1.1—8.3

Yesusue Sokisoki Kuna Kunauna Xoiteupo Supo Youya Xesautia Kopina Xetai

¹ Tiopilusu, ye ekime xayautiai nakau xosauwa, ximuximuni kutu Yesusue xokupa saina tina xokupa xuiapu taitainikipa,

² kouna kounawati Xoiteue mena xouro sou xowotai yauseure xayautiai. Xoiteupo Sokisoki Supo Youyae Yesusu kawati mana Yesusu nukoe tumu-nikikereyai tianuwopie saina tepinerire kuna kaniketai. Kakatia xurise Xoiteue xouro sou xowotai.

³ Ximuximua tatau xemena xumotaina, xurise xiyeri ekeoma tina tianu-tianuwopi xosa maiyeniketai. Nu ekeoma purina xineri ati sipawopinerire, xokupa kapia kaketai. Nu 40-teu asau xosa xekori, Xoiteue xuiapu yakunikepina yauseure kaniketai.

⁴ Nini xeika purotai yauseni, ipaki kanikina, “Tini Yerusalemu kaki xanari wetaku. Xauwae sapi tinikepine xi kunawati paire ekime katikiaina, yakuwa.

⁵ Yonie xuiapu enero ene iserinikeyai. Pana Xoiteupo Supo Youya xosa ene isakuai yause xekepu xuwe,” nicketai.

⁶ Pa yause xosa tianutianuwopie xirini kununurou, kotouneri, “Kokaipa, mua yause xosa Israili kokemu saina tuwau xiyeri sokisoki tina, sanawa yakuwopina kokemu xepinare, e xuwe?” woteneai.

⁷ Kakeri nue xiyeri ipaki kanikina, “Xauwae iyaretai yause xeika asau xeika paiya tinipo sapi xati sipawakuaixe. Xuwe. Nukoini pa xokupa sapi yakuna.

⁸ Pana sewai Xoiteupo Supo Youyae kou tini xosa puratia, tini sokisoki takuai. Kakinaria, taki ekitikieni xekeikiriaire Yerusalemu kuna tinikinari, Yutia sanawayau tinikinari, Samaria Tistiriki tinikinari, ou papaiwotai xokupa sanawa tinika,” nicketai.

Yesusue mena xouro xowotai

(Muanumu sieni kuna: Mak 16.19 xeika Luk 24.50-53)

⁹ Yesusue pa kuna kunauwati, xekeu puroria, xouro xowotai. Kire iyoue ximiakerati pani xekeu puropu xuwe.

¹⁰ Nu xourati pani mena xekeu puroria, sapauni aimore apue nini xeika tumuwoteneai. Nini nekei karai tuku.

¹¹ Ipaki kunaunexeri, “Tini Kalili apimi, tini ama aini tumunuku mena xekeunukuna? Yesusua Xoiteue sowati, tini wetiki mena xouro xounana, mua xekoari mena xouro xowotai kapiareini xiyeri kopina,” nicketai.

Yutasipo iri tepinaure kire apu tumuworeteneai

¹² Yesusupo tianutianuwopie Oripu xeteneai totou wetineri, Yerusalemu xiyeri xowoteneai. Oripu totoua Yerusalemu tomuro kireni kilomita sie xosa purina.

¹³ Erewese minika xouneri, xouro niko purirouneri ata kamoro manete-neai. Ninipo weniniki teu muai, Pita, Yoni, Yemusu, Entru, Pilipu, Tomas, Patolomiu, Matyu, Alpiusipo nirau Yemusu, Saimon nu Seloti apu kinipo apu, Yutasia, nu Yemusipo nirau.

¹⁴ Pa xokupa apu teue kunununeri xonikitumaixi kunikunirouneri. Xui teu, Yesusupo ana Maria xeika, Yesusupo xataumana xeika, ninie rania kouneri nini xeika kunikunirouneri.

¹⁵ Pa yause xosa Yesusure xoniki suwoteneai xuiapu nikau xoka 120-teu sie. Pitae nini xopu tumuna ipaki kuna tinikina,

¹⁶ “Xataimana, ekime Xoiteupo Supo Youyae kakati Tepitie kire kuna kunawoyai Xoiteupo nakau xosa purina. Apu teu ime atarinikati, Yesusu soki teteneai apu Yutasire kunawoyai. Tepitie kunawoyai sie mua kapia akipa xetai.

¹⁷ Ekime Yutasie sini tuku lixina, sini tikiriai sie saina tetai,” nicketai.

¹⁸ Pa apu Yutasie pa xoxi kapia tetai xosaupe xe tina, kire ou masa isayaxetai. Kakerina xurise pa ouro titikiri xouna ukaukemu porouwati, kamoropu sine muri ouro kusawotai.

¹⁹ Paire xokupa apu Yerusalemu puroteneae sipawoteneai. Ninipo kunairae, pa ou wenumu Akeltama. “Akeltama” wenumu muanumu kuna sie, “Ou Yawi Tuku.”

²⁰ Pitae pani ipaki kunauna, “Mua kuna Nakau Siri xosa xayawoniaiya muanumu, ‘Nu puroyai wese paiya, aini puropinana, kire apu wetau pa

xosa puropu watixe.’ Kire kuna masa mua nakau xosa muanumu kuna tuku, ‘Kire apue nupo saina tepina xeyai.’

²¹ “Pa xati Kokaipa Yesusue siko xeika xokupa yause xowori kori wati, siko xeika texeteneai apu xopuropu kire tumuworepu,

²² ximuximu Yonie xuiapu ene iserini kati, Yesusue saina xotapa sari tipa kouna kouna Xoiteue sowati wesiki xouro xowotai yause xetai. Kire apu nukou ekeini pa xokupa kapia xekotai tumuworikiri sini xeika saina tina Yesusu xiyei sarotaire kuna uteiwopina,” niketai.

²³ Pitae kaki kunawati, aimore apu tumunikereteneai. Kire nu Yosepu, wenuneri Parsapasi xeteneai, nuni Yastusu wenumu tuku, kire apua Matiasi.

²⁴⁻²⁵ Kakerineri ipaki kunikunineri, “Kokaipa ne xokupa apu nikau xonikikemu sipa. Yutasipo iri tina Yesusupo tiantianuwopi saina tepinaure aimore apu tumunikerinukuna, yurau xonieutiai atarisike. Yutasie mua saina wetina nu puropina wese xosa xowotai,” xeteneai.

²⁶ Kakeri yuerau pa saina tepinaure xe pureworria, Matiasipoe putawotai. Kakati Matiasi Yesusupo tianuwopi 11-teu tuku iyareteneai.

2

Xoiteupo Supo Youyae oro kotai

¹ Pentikosipo Kokaipa Yause * koati, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue kireni atoro xirini kununuwoteneai.

² Kakeria sapauni mena xourei kire sapie sokisoki xupeue miriaiyeu kouna, misipuroteneai ata xiri xokoperetai.

³ Kakati xepi sie sapie koati xekoria, xokupa apu nikau minoniki sie xekeuyewoteneai. Pa minoniki paiye xokupa apu yau xouxanauwotai.

⁴ Xoiteupo Supo Youyae pa xokupa xuiapu xosaniki koxeri, xetaxetau kunairae kuna xotapa tayeteneai. Xoiteupo Supo Youyae kakati pa xokupa kuna kunawoteneai.

⁵ Kireu Yutae kouneri Yerusalemu purineri, Xoiteure muris tirouneri. Nini mua ouropu xokupa sanawapue koteneai.

⁶ Pa miriae miriai koati, xokupa xuiapue iyaserineri kou kununuwoteneai. Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau kuna iyaserineri, urewoteneai, pa amure, kireni kireni xuiapue ninipo kuna iyaseria nikou kunaini kunawori iyaserineri kaketeneai.

⁷ Yutapu xuiapue kokai ure ureri kunauneri, “Mua xokupa xuiapu teua nini Kalilipo kireni.

⁸ Amakati sini mua xokupa kireni kireni xuiapue sikou kunaini ninie kunawori iyasinukurau?

⁹ Sini Partia sanawapu, Mitia sanawapu, Elam sanawapu xuiapu teu, sini Mesopotemia tistirikipo, Yutia tistirikipo, Kapatasia propinsipo, Pontusu propinsipo, Esiapu,

¹⁰ Prikia tistriki, Pampiliapu, Isipu sanawapu, Lipia tistirikipo, Sairini erewese tomuro puroteneai, Romu sanawapu apue kou muoro purikiriai.

¹¹ Sini Yuta xeika Yentail xeteneai xuiapu teu xeikae sini Xoiteupo muris tainuku, sini Kriti soupo xeika, Arepia tistirikipo xeika, siko xokupae iyelikiria ninie sikou kunaini Xoiteupo sokisoki sainaure kuna siketeneai,” xeteneai.

---

* **2:1 2.1** Pentikosipo kuna paiya 50-teu asau xuwe xati Xoiteue Israili wenikitati ati puroniaire nanuneri xoye neneiai kuna.

¹² Paire xokupae kokaipa nanunanu teteneai. Kakerineri nikoniko ipaki kunauneri, “Mua kapia ximine yaraxetaia amu kapiani kuturau?” xeteneai.

¹³ Kakeri kireu paiye ipaki pirenikineri, “Nini xokupa oma xisa nerineri kakineri,” xeteneai.

Pitae kuna tiniketai

¹⁴ Pitae Yesusupo kireu tianuwopi 11-teu xeika tumurouna xuiapu ere supoe sokisoki kuna ipaki kanikina, “Tini Yuta apimi xeika xokupa apimi kou Yerusalemu purikiriai xeika, tini yeu kuna xosa xakutiki iyarinari, mua kapia ximine yaraxati xekeukiriai xotapaure sipawakuai.

¹⁵ Tini nanunuku mua apimi xisa neri kakineri xinukure, wo? Xuweni kutu. Muaiya 9 kiloku xoripesau.

¹⁶ Mua kapia ximine yaraxetaia, ekime kunatureture Yoelie muaire kunawoyai. Nue ipaki kunauna,

¹⁷ ‘Xoiteue kunauna, “Yause xuwe xepure tomuroiratia, xokupa xuiapu xosa yeu Youya kusawopine. Kakitia tinipo nonomi xeika momukomi xeikae yeu kuna kunatureturei uteiyewopineri. Tinipo apu tenemaie xiniwepi sie sapi xekoria, apu sakaue xiniwepiwopineri.

¹⁸ Pa yause xosa yeu saina apu xeika saina xui xeika xosa yeu Youya kusautia, ninie yeu kuna kunatureturei uteiyewopineri.

¹⁹ Ye mena xouro xetau kapiani kutu kakineia, touna oro paiya xurisepu yause sie xonuxonu kapia erepine. Yawi xeika xepi xeika kokaipa xepitutu xeika mopina.

²⁰ Kakati asaue ukumu xatia, poita paiya ewou xina yawi sie xepina. Kakati xurise Kokaipapu yause moati paiya, Kokaipae nukou kokaipa sokisoki xeika memeremu xeika atarisikepina yause.

²¹ Pa yause xosa Kokaipae tianikepinaure xokupa xuiapue yaxepineri, kakeria xiyeri sonikati ati puropineri,” ’ xina kunawoyai. Mua kuna paiya kunatureture Yoelie sikeyai xina Pitae kunawotai.

²² “Tini Israili apimi, yeu kuna xosa xakutiki iyara. Ye Nasaretipo Yesusure katikepurexine. Xoiteue pa apu xuporei xokupa sokisoki saina xeika xonuxonu kapia xeika taki xopu erati takieni sipaukiriai. Xoiteu nukoini xesawati kotai xinari sipawakuare Xoiteu nukoe kaketai.

²³ Ekimeni nukoe nanuna kuna ouwoyai sie tini xuputikiro iyaretai. Kakati apu xoxi xupunikiro takie na nikitoto xosa warinuku ouwari xumotai.

²⁴ Kakari Xoiteue pa apu xiyeri sarina xumopipo tatau xoxi xosa iyarati puratixe, pa amure, xumopie pa apu sokisoki tepuwati xana xuwe.

²⁵ Ekime Tepitie rania nure ipaki kunauna,
‘Ye xekeutia Kokaipae

Ye nutiemini kutu xokupa yause purina.

Nue ye nutiemi

purina ye sokisoki sina,

pa xati kire sapie kakati ye ximikinei urewopixe.

²⁶ Pa xati yeu xoikemu xiri asinaku xati,
ye nimariri kuna kunaune.

Xoiteue ye xosa asinaku kapia kakepure
xetai yakune.

²⁷ Ne yeu xenimi wetau xumoki apimi nikau wese puroxete.

Panumu xati ne nakipo xokiaune tumuworitiai apu xokumo wetau
kopaupuro xusaxete.

²⁸ Nei ekioma puropine ime ataritiai.

Nei ye weitau naki xeika puria, nakie apoyau ye xiri nimaririwopine.’ ”

Mua kuna xokupa Tepitie kunawoyai.

²⁹“Yewapu xura, Asisiki Tepitireni kutu, ye katikepure xine. Nu xumurati, upuareneai. Nupo upua mua siko xopu xokupa yause purina.

³⁰ Tepiti nu kunatureture xati, nuko sipa, Xoiteue xupo xouro wari ipaki kunauna, ‘Sewai neu kire asinimana tumuworitia, naki sie kokemu tumuwopina woyai.’

³¹ Pa xati Xoiteue Tepiti nuko wetati apu xumoki nikau wese purina kopaupuro xusaxepu watixe kuna paiya, Tepiti nukoure kunawopu xuwe. Xoiteue pa saina tepure xetaia, Tepiti nu sipauwetai. Paiya Xoiteue nukou xuiapu tinikepure tumuworetai apue xiyeri saropinaure kunawoyai.

³² Paina pa apu Yesusu paiya, Xoiteue kopaupuropu saretai. Nu xumorina saroati sini xokupae xekeukiriai paire, sini kunaaurounuku.

³³ Yesusu nu xouro xowotai Xoiteupo xupo meruira purina. Xauwa xuporopu Supo Youya tetai, ekime Xauwa nukoe kunauna tuwopine xeyai sie, ximine kusauwati takieni xekoto iyeseunuku.

³⁴ Tepiti nu Yesusue mena xouro xowotai sie xowopu xuwe. Pana Tepitie ipaki kunauna, ‘Kokaipae

yeu kokaipa ipaki kauna,

“Ne yeu xupi meruira misauporo

³⁵ neu xiwayanimana naki irue soinitiki puropineriwotai,” ’ xetai.

³⁶ “Pa xati tini xokupa Israil kini, tini paire atinari sipawakuai, tini Yesusu na nikitoto xosa warikiriaia, Xoiteue tumuworati Kokaipa purina, nukou xuiapu sonikepina apu purina,” niketai.

Xokupa xuiapue xoniki pirixineri ene iseteneai

³⁷ Xuiapue Pitapu kuna iyesia, pa kuna xonikikemu tupo xiri worotai. Kakati Pita xeika kireu Yesusupo tiantianuwopi xeika ipaki kotonikineri, “Yewapu xura, sini amakepinukuna?” niketai.

³⁸ Kakeri Pitae ipaki kanikina, “Tini mua xokupa apu, kireni kirenie xotiki pirixinari Yesusu wenumurei ene isari, Xoiteue tinipo xunu weteritikepina. Tini panumu kakaria, Xoiteue nuko Supo Youya tikepina.

³⁹ Ekime Xoiteue tini xeika, takipo nono teu xeika, xetauro puroteneai xuiapu xeika Supo Youya tikepure sokisoki kuna kunawoyai. Xoiteu, sikou kokaipa, nukoe yainiketai xuiapu Supo Youya tinikepure sokisoki kuna kunawoyai,” niketai.

⁴⁰ Pitae kireu xokupa kuna rania tinikina, sokisoki kuna ipaki kanikina, “Sosopa epixa. Tini atinari sosopa epixakuai, mua apimi xoxixoxi kapia erirouneri xeika xoxi xaku,” niketai.

⁴¹ Pitapu kuna xokupa xuiapu nikau xonikikemu tupo worati, Yesusu wenumurei ene iseteneai. Pa asau xosa 3,000 xuiapu siei Yesusure xoniki pirixeteneai xuiapu teu xeika moteneai.

Xuiapue xoniki tumaxi puroteneai

⁴² Xuiapue Yesusupo tianutianuwopi nikau taitai kuna iyeseri, kireu tianikepi kapia xeika, kou kununu xoye nepi kapia xeika, kunikuniwopi kapia xeikaure taitainiketeneai.

⁴³ Xoiteue Yesusupo tianutianuwopi xupunikiro xonuxonu xonuxonu kapia ereri, xokupa kireni kireni xuiapue xekeri ureuneri ximiketeneai.

⁴⁴ Xokupa xuiapu Yesusure xoniki suwoteneae xiri xoniki tumaxi puroteneai. Kakineri ninipo xokupa sapi paiya Yesusure xoniki suwoteneai xuiapu nikau xetai.

⁴⁵ Apimie ninipo ou masa xeika xuru xeika isayarinikeri, paiseu xe tineri, xokupa apimi xuru xuweu tiniketeneai.

⁴⁶ Xokupa asau nini Xoiteupo atoro xirini kununurouneri. Kakineri xetaxetau atoro kirenini xoye nirouneri. Xonikikemu asinakurei nimaririneri kirenini xoye nirouneri.

⁴⁷ Xokupa yause Xoiteupo wenumu xouroxeri, xuiapue xonikemu ninire asinaku xirouneri. Xokupa asau Xoiteue kireu xuiapu tinikepi saina tetai, panumu kapiarei Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau xoka xokupani kutu xetai.

3

Kire apu siau xoxixeki meruketai

¹ Kire yause Pitano Yoninoe 3 kiloku xoruwati kunikuniwopi yause xosa, Xoiteupo Aoro xowoxeteneai.

² Kireu apimie kire apu siau xoxi tuku sou mori xekeniketeneai. Xokupa yause Xoiteupo Atapu isimaro, Isima Xosei xeteneai xosa xeme maneri isima turo iyarirouneri. Kakeri nue xearaure xuiapue Xoiteupo Aoro maneria yainikirouna. Ana kamoroni siau xoxixeki.

³ Pitano Yoninoe Xoiteupo Aoro manepure xeri, pa apue xuruara tuwopinexerire kotonietai.

⁴ Kakati Pitano Yoninoe soki kukou purineri, Pitae kunauna, "Ne sini xeikesike," wotai.

⁵ Kakati pa apue sokisoki kukonietai, pa amure, nue nanuwotaia, ninie kire sapi siepineri xina kaketai.

⁶ Kakati Pitae ipaki kunauna, "Ye xe xuwena pana, ye mua sapi tuku, ne tinepure xine. Nasaretipo Yesusu Kristusupo wenumurei ye kanine, ne sarounau texe," wotai.

⁷ Pitae kakerina xupo meruira xaike tina saretai. Kakati sapauni nupo siau xeika xoutapa xeika sokisoki xetai.

⁸ Kakati pa apue potirouna textetai. Xoiteupo atoro Pitano Yonino xeika ma texina popotipopotixina Xoiteupo wenumu xouroretai.

⁹ Xokupa xuiapue xekoria Xoiteupo wenumu xourori textati,

¹⁰ sipauneru, pa apue sore Xoiteupo Atapu isima, Isima Xosei xeteneairo misirouna xearaure yaxirouna xi sipawoteneai. Xekoria merukirati, urerineri, xouxou woreteneai.

Pitae Xoiteupo atoro kuna tiniketai

¹¹ Xuiapue pa kapia yaraxetaire kuna iyaserineri ureri pa apu xekopure keikei koteneai. Ma xekoria Xoiteupo Atapu misepi iri, Solomonipo misepi iri xeteneairo Pitano Yonino soki xonikinikina tumu purotai.

¹² Pitae xuiapu xekeniki puri, ipaki kunauna, "Tini Israili apimi, tini ama mua kapia yaraxetaire ureunukuna? Tini ama sini sokisoki kukosikinukuna? Tini nanunuku, niini kokaipa sokisoki tukue Xoiteupo ekero ati purineri mua apu atiworu texinaxi, nanunukure, wo? Xuweni kutu.

¹³ Apraxamu xura, Aisaki xura Yekopu xuranikau Xoiteu, sikou asisiki mana nikau Xoiteu, nue nukou saina apu Yesusu kokaipa wenumuni kutu tuwotai. Pa apu sore takie xiwai xupunikiro iyarikiriai. Pailatie wetepure xetai yausepa, takie nikitiki tuworu kunaunuku Pailati ne wetau nu aini pepepe xowoxete xikiriai.

14 Mua apu nu siomou nu Xoiteu irue asinaku kapiani kutu kaki purirouna. Pana takieni nikitiki tuworinuku, kire apu nu apu ouweirouna Pailatie wetati maiyetikepinaure yaukiriai.

15 Nu ekisikioma purupu imero sosiki xowopina akereki apu takie ouwari xumotai. Kakari Xoiteue kopaupupu sarati, sioini kutu xekeuyatai paire kunaunua.

16 Pa amure, sini Yesusupo wenumurei sore xosisuyatai xati, Yesusue tini sipaukiriai apu merukeretai. Kakati takipo xekitikieni xekuari asinaku purina.

17 “Suwau, yewapu xura, ye sipa, tini takipo tumu xeikae ati sipawopu xuwe xati pa kapia Yesusu xosa kakikiriai.

18 Ekime Xoiteue xokupa kunatureture supunikerei kunauna, pa apu tumuworitia ikou xuiapu xiyeri sonikepure, tatau xemeropina xeyai. Pa xati tinie mua kapia tikiriaia, Xoiteue nukou kuna taina kakina.

19 “Pa xati tinipo xoxi nanunanu wetinari, xotiki pirixari Xoiteue tinipo xunu xesauweri tikepina.

20 Tini panumu kakinaria, Kokaipae tini oma sokisoki tikepina. Kakinapa nukou xuiapu xiyeri sonikepure tumuworetai apu xesawatia, tini xosa kopina. Pa apu Xoiteue tini tianitikepure tumuworetai apua, Yesusu kireni.

21 Ekime nukou saina teruwopinerire tumunikereyai kunatureture nikau supinikerei kunawoyai sie, nu mena xouro purina, Xoiteue xokupa sapi xiyeri oma xepinerire iyareyai yause yakuna.

22 “Ekime Mosesie ipaki kunauna, ‘Takipo Xoiteu, Kokaipae, kire takipo xatatiki tumuworatia, iko sie kunatureture xepina. Kakatia nue xokupa kuna katikatia iyesakuai xeyai.

23 Xokupa apue pa kunatureturepu kuna iyesepe xuweuworia, Xoiteue ounikiati xumopineri. Nini Israil xuiapu teu pani xiyeri purupuworixe.’

24 Ekime xokupa kunatureturei Xoiteupo kuna uteiwoniai, kunatureture Samueli nukoe akerati nu turopue rania kunawoniaia, mua itou yaraxina.

25 “Tini kunatureture teu nikau nonomi, Xoiteue asitikimana xeika xoukemu tumaxina sokisoki kuna kunawoyai sapia tinie takuai. Nue Apraxamu ipaki kauna, ‘Neu asini nono parei xokupa ouropu xuiapu teu atinikepinewoyai.’

26 “Paire Xoiteue nupo pa saina apue, tini xokupa kirenikireni apu atitikina tianitikati tinipo kapia xoxi wetakuaire sarina tini xosa akeri xesawati kotai,” niketai.

4

Ninie Pitano Yonino kakauya xosa iyainikereteneai

1 Pitano Yoninoe xuiapu xeika xemu kunau puroria, xuria titi teu xeika Satusi xeika Xoiteupo Atapu xokai nikau kire tumu xeikae moteneai.

2 Pitano Yoninoe xuiapu ipaki kanikineri, Yesusu kopaupurei sarotaina, xokupa apu xumoteneai rania saropineri xineri kanikeri sipawoteneai. Paire ere makarineri,

3 soki tinikineri kuna xosa iyainikerepure xeteneai. Pana asau iriropure xati, iyatieye kakepure kakauya xosa yainikereteneai.

4 Xokupa xuiapue kuna iyeseineri Yesusure xoniki suwoteneai. Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau xoka 5,000 sie xouro manetai.

Pitano Yonino kaunsolu ekeru kuna xosa tumunikereteneai

5 Xurise kire asau xosa Yuta nikau kokaipa apu teu xeika muris atapu tumu teu xeika tu xotapa sipa apu teu xeikae Yerusalemu kununuwoteneai.

⁶ Ere xuriatiti Anasie, Kaiapas xura, Yoni xura, Aleksanta xura xeika xuriatitipo xokupa apu teu xeikae kununuwoteneai.

⁷ Pitano Yonino nini ekinikiro tumunierineri, ipaki kotonikineri, “Tinie amukau sokisoki tiniku mua kapia kakinukuna? Yupo wenumurei kakinukuna,” niketeneai.

⁸ Xoiteupo Supo Youyae Pita xosa koxati, ipaki kanikina, “Tini Israilipo kokaipa apimi xeika, muris atapu tumu xeika,

⁹ sinie kire apu siau xoxi tianuyatiare ximine kotosiepure xinukure. Pa xeika pa apu nu amaki asinaku xetai tinie sipawopure xinukure.

¹⁰ Panumu xatia, Nasaretipo Yesusu Kristusupo wenumurei mua apu siau xoxi asinakuweina mua taki ekitikiro tumu purotai, tini xokupae sipawari, Israilipo xokupae rania sipawopineri. Takie Yesusu na nikitoto xosa warari, Xoiteue kopaupuropu xiyeri saretai.

¹¹ Yesusua ‘tini ata xuxue pa xe xoxi parinuku xesauweikiriai. Pana muaiya nu ata masa sokisoki wopina xe xiri asinaku xina.’

¹² Kire apue sini xiyeri sosikepu watixe. Xuwe. Yesusu Kristusupo wenumurei kireni sini ouropu xuiapu asinaku puropu. Siko tisikepinaure Xoiteue nu kireni tumuworetai,” niketai.

¹³ Kokaipa apimi nini sipa, Pitano Yonino nini xaya ata manepu xuwena nini aipu apu. Xekenikeria ximikepu xuweu sokisoki kuna kunawori, xokupa nanunanu teteneai. Kakerineri Pitano Yonino sipaniketeneai, nini ekime Yesusu xeika puroniai.

¹⁴ Pa apu xekoria nupo mupokemu merukirati nini xeika tumu purotai. Paire kire kuna xapa kanikepineria xuwxetaitai.

¹⁵ Kokaipa apimie kanikineri tini kaunsolu ata wetinari kisau munaxa nieteneai. Nini xouwexeria, apimie ipaki kuna ouneri,

¹⁶ “Sini mua apu aimore amu amakinikepuna? Ninie xumu xonuxonu ereri, Yerusalemupo xokupa xuiapue paire sipauweteneai. Sini ximiakerepuxe.

¹⁷ Pana mua kuna xuiapu xosa pani xouxanauwoxete. Pa xati nini axiri sokisoki kuna kanikikiri, mua wenumurei kireu apu pani kuna tinike xeni,” xeteneai.

¹⁸ Yainieri moxeri kanikineri Yesusu wenumurei kire kuna pani kunau-naxari, nu wenumurei xuiapu kuna tinikaku xineri xoka tiniketeneai.

¹⁹ Kakeria Pitano Yoninoe kuna xapa ipaki kanikineri, “Xoiteu ekero amu kapia asinakuxi tini nanunukuna? Sini Xoiteupo kuna taiwopinua e tinipo kuna taiwopinua? Takieni uteiwa.

²⁰ Sini supusi parawopuyatixe. Sini xokupa kapia sioni xekoto iyeseteuy-atiareni kuna uteiwopinua,” niketeneai.

²¹ Paire kaunsolue nanuneri xuiapue xaro tisikepuwori xana xuwerineri, kireu sokisoki kuna pani tinikerineri weinikiteri xowoxeteneai. Xoiteue kaketai kapiaure nanuneri xokupa xuiapue wenumu xouroreteneai. Kakeri kokaipa apimie Pitano Yonino kakauya xosa iyainikerepineri ime xuwxetaitai.

²² Pitano Yoninoe pa apu xumu xonuxonu erineri atiereri asinaku xetaia nu 40 xitosani xuwxetaitai.

Yesusupo kuna uteiwopineri sokisoki tepure kunikuni woteneai

²³ Kaunsolue Pitano Yonino weinitexeria, ninipo xatanikimana xosa xiyeri xounexeri, ere xuriatiti xeika tumu teu xeika nikau xokupa kuna kaniketeneai.

²⁴ Ninie pa kuna iyaserineri, xonikikemu xokupa tumaxineri, Xoiteu xosa ipaki kunikunineri, “Kokaipa, nakie mena iyarine, ou iyarine, xasi sarine xokupa sapi pa xosa puroteneai iyariyai.

²⁵ Ekime nakipo Supuni Youyoe sinipo asisiki kire kuna tuwoyai, nu nakipo saina apu Tepiti. Kakati Tepitie ipaki kunauna, ‘Amakati xokupa xetau apimie xiri kismaira nikinana?

Amakati mua xuimi apimie xoxi kapia aini kakepure kuna ounerina?

²⁶ Sanawasanawapu kokemue xomaxepure ireineri.

Tumu teue Kokaipa ororineri,

pa apu nukou xuiapu tinikepinaure tumuworetai ororepure kirenini kununureri,’ xetai.

²⁷ “Suwauni kutu, Erotino Pontiasi Pailatinoe xetau apimi teu xeika Israil apimi xeika pa erewese kununureri, nakipo saina terinepinaure ekime tumuworiyai apu Yesusu ororepure xineri.

²⁸ Nakieni kakepure xiyai nanunanu taineri, mua kapia teteneai. Nakipo sokisokirei ekime nakieni kuna oune mua kapia yaraxepina xiyai.

²⁹ Paina Kokaipa, sini eise kurosikineri xokupa kuna kunawoteneai nanunanunau sini neu saina apu tianisike. Kakauwa sini ximikepu xuweu, neu kuna sokisoki uteiwopinuku.

³⁰ Supa apimi xosa nakipo xupuni iyarau xiyeri merukeria, nakipo xokumo saina apu Yesusu wenumurei xumu xonuxonu kapia erewaixi kunikuni,” woteneai.

³¹ Kunikunieria, kununuwoteneai ata litowotai. Kakati Xoiteupo Supo Youyae nini xosa koxati, ximikepu xuweu Xoiteupo kuna pani sokisoki xineri uteiwoteneai.

Xokupa xuiapue kireu tianiketeneai

³² Xokupa xuimiapimi Yesusue xonikisuwoteneae, xoniki tumaxineri kireni nanunanu tuku xeteneai. Kire apue nupo kire sapi xekeri ipaki kunauna, “Pa sapia ikou kireni,” xepu watixe. Xuwe. Ninipo xokupa sapia niko xokupa nikau kireni.

³³ Yesusupo tianutianuwopie Kokaipa Yesusue xiyeri sarotaire kuna uteiwopi saina teri, ninipo kuna kokaipa sokisoki tuku xetai. Kakeri Xoiteue pa xuiapu tianikepure ere xouwenikina, asinaku kapiani kutu nini xosa kaketai.

³⁴ Kire nini xopuropue xuru ara xuweitauwotaixe. Xokupa apimi nini ou tukure ata tukua, kireu apimi xosa xesauneru pa xosaupo xe tirouneri.

³⁵ Kakeri pa xe tikouneria, Yesusupo tianutianuwopi tinikirouneri, kakeri ninie xuiapu xuru xuweu puroteneai uteineri tinikirouneri.

³⁶ Kire apu purotai, nupo wenumu Yosepu. Yesusupo tianutianuwopie kire wenumu tuneri Parnapasi woteneai. Parnapasi wenumua mua kuna sie, “Xosikikemu sokisoki xepina apu,” xina. Parnapasi nu kire Liwai, nu Saiprusi souropu.

³⁷ Nupo kire ou masa kire apu xosa xesawotai. Pa xe tikouna Yesusupo tianutianuwopi tiniketai.

5

Ananiasino Sapairanoe Xoiteu eke tepure xeteneai

¹ Kire apu purotai, nupo wenumu Ananiasia, nupo xuiapo wenumu Sapaira. Ananiasie nupo kire ou masa kire apu xosa xesawotai.

² Xe tinapa uteina, kireira xe masa paiya nukouni iyaretai. Kakati nupo xuie rania sipawotai. Ananaiasie kakerinapa ipaki xoreixina, xokupa tikoune Yesusupo tianutianuwopi tinikitiai xetai.

³ Kakati Pitae ipaki kauna, "Ananaiasi, amakati Satani wetau xoniro xokoperina, Xoiteupo Supo Youya xoreuwopure, neu ou xosaupo xe tine kireira xe masa ximiakeritiaina?"

⁴ Nakieni pa ou xesaune xe titiaina, pa xosaupo xe titiai rania neu sapina, amu amakepurepa kake. Amakati pa xoxi nanunanu titiaina? Ne kaki xanau nanunau apimi kireni xoreinikepure xine xe. Xuwe. Ne Xoiteuni xoreuwopure xine," wotai.

⁵ Ananaiasie pa kuna iyaserina titikiri xouna sapauni xumurotai. Apimie Ananaias xosa akipa xetai kapiaure iyaserineri xiri ximikieteneai.

⁶ Apu tenemai teue maneri Ananaias mou marie xotorineri, xeme tixou upuworoteneai.

⁷ Yause xuwauratia, * Ananaiasipo xuie xamu xosa kapia akipa xetai sipawopu xuweu motai.

⁸ Moati Pitae ipaki kauna, "Ne ye kaye, tinipo ou xosaupo xe tiatai pa kirenire?" wotai. Kakati xuie kunauna, "Paiya suwau. Pa kireni," wotai.

⁹ Kakati Pitae ipaki kauna, "Tini amakati Kokaipapu Supo Youya eruruwopure kuna ouyatiaina? Iyese. Neu xamuni upuworoteneai apimi isimaro manerina, ne rania xemeini xowopineri," wotai.

¹⁰ Kakati pa xuie sapauni Pitapu siau sakaro titikiri xouna xumurotai. Apu tenemai teue maneri, pa xui xekoria xumurotai. Pani xeme tixouneri xamu upu kikumuro upuareteneai.

¹¹ Paire Xoiteure xonikisurouneri xokupa xuiapu xeika xetau xuimiapimi xeikae pa kapia akipa xetaire kuna iyaserineri, xiri ximikieteneai.

Xetaxetau xonuxonu yaraxetai

¹² Yesusupo tianutianuwopie xuiapu xopu xetaxetau xumu xonuxonu ereteneai. Kakeri xokupa xuiapue Xoiteure xonikisuneri, xonikikemu tumaxineri Xoiteupo ata tumau maneri Solomonipo kununuwopi xiri xosa kununurouneri.

¹³ Kakeri nini xopu puropu xuweu xuiapue, ninipo weniniki xourorirouneri. Kakirounerina pana ximikerineri, nini xeika ma kununurouworu xana xuwe.

¹⁴ Pana xokupa xuiapuni kutue Kokaipaure xonikisuneri, nupo apu kini xosa moteneai.

¹⁵ Yesusupo tianutianuwopie xumu xonuxonu ereri xuiapue sipawoteneai. Pa xati supa tuku tuku xuiapu xurunikineri kisau Pitae teipa kourouna ime mayau konoyau sakayau xineinikirouneri, pa amure, asaue Pitapu xeniroroi woratia supa apimi xosa xowopinaure kaketeneai.

¹⁶ Yerusalemu tomuro puroteneai erewesepu xuiapue rania, Yesusupo tianutianuwopi xekenikepure koteneai. Supa tuku apimi xeika xoxi yaniyanie xoxixoxi niketai apimi xeika xuruniki koteneai. Kakeri pa xokupa xuimi apimie xiyeri meruketeneai.

Xenikorokoroé Yesusupo tianutianuwopi tianikeri kakauya ata weteneai

¹⁷ Ere xuriatitie nupo emeumana Satusi apimi xeikae, Yesusupo tianutianuwopie kaketeneai kapia xekerineri paire ekinikie nineri xonikikemu xiri xoxixoxi xetai.

¹⁸ Kakeri Yesusupo tianutianuwopi soki tinikineri apimi xoxi xeika kakauya xosa soiniketeneai.

* 5:7 5.7 Yause panumu sie eimore aua xeteneai sie.

¹⁹ Kakeria ukumani kire Kokaipapu xenikorokoroe kakauya atapu isima taiyeina kisau sonikimana, ipaki kanikina,

²⁰ “Tini xounari Xoiteupo atapu sepurireira tumunari, mua oma puropi suire xuiapu kanika,” nicketai.

²¹ Yesusupo tianutianuwopie iyesserineri xoripesauni kutu Xoiteupo Ata xouneri, xuiapu kuna tinikepi saina teteneai.

Kakeri ere xuriatitie nupo emeumanapu, kaunsolu xeika Israilipo xokupa tumu teu xeika yainikeri kou kununuwoteneai. Kakerineri Yesusupo tianutianuwopi soniki kopinerire, kakauya ata kuna xesawoteneai.

²² Xokaie kakauya ata xowoteneai sorena, Yesusupo tianutianuwopie purori xekenikepu xuwe. Xiyeri xouneri kokaipa apimi ipaki kanikineri,

²³ “Sini kakauya atapu xokupa isima xekeukiria, sokisoki kiritieineri ata yayakue xokupa isima yayakuwoteneai. Kaketeneaina pana sini isima taikiriaia kire apue ata kamoro purati xekopu xuwe,” xeteneai.

²⁴ Xoiteupo Atapu xokai nikau tumu xeika ere xuriatiti xeikae pa kuna iyesserineri xokupa nanunanu teri ipaki kunauneri, “Pa apimia amaki xauweteneaina?” xeteneai.

²⁵ Kakeria kire apue mana ipaki kanikina, “Iyesa. Pa apimi tinie kakauya ata soinkikiriaia, Xoiteupo ata tumaureira tumu purineri xuiapu Xoiteupo kuna tinikineri,” nicketai.

²⁶ Kaki kanikati, Xoiteupo Atapu xokai nikau tumu xeika xokai xeikae xouneri Yesusupo tiantianuwopi soniki koteneai. Kouneri nini amakinikepu xuwe. Xuiapue xe kurunikepineri xati, ximiketeneai.

Yesusupo tianutianuwopie kaunsolu ekinikiro kuna uteiwopi ximikepu xuwe

²⁷ Xokai teue Yesusupo tianutianuwopi soniki kouneri kaunsolu ekinikiro tumunikereteneai. Kakeri ere xuriatitie ipaki kanikina,

²⁸ “Sini xiri xoka tikinuku tini kaki xanari pa apu wenumurei xuiapu kuna kanikaku xikiriai. Pana tinie kuna uteiwopi saina pani tari, Yerusalemu purixanau woteneai xuiapue tinipo kuna iyetieseneai. Kakinuku sinie pa apu ouweikiriai xi kuna xosasiki suwopure xinuku,” nicketeneai.

²⁹ Kakeri Pita xeika kireu Yesusupo tianutianuwopi xeikae ipaki kuna xapa kanikineri, “Sini Xoiteupo kuna kireni taiwopinukuna, sini apu nikau kuna taiwopukiri xana xuwe.

³⁰ Tinie Yesusu kire na xosa warinuku ouwari xumotaina, pana asisiki-mana nikau Xoiteue xiyeri saretai.

³¹ Kakerina xouro sou xouna nukou xupo meruira iyarati purina. Nue siko ime atarisikina xiyeri tisikinapa, siko Israil tianisikati xosiki pirixikiria, sikou xunu weterisikepina apu.

³² Sini Xoiteue kaketai xokupa kapia xekerinuku, paire kuna uteirounuku. Xoiteupo Supo Youyae rania pa xokupa kapiaure kuna uteina. Xuiapue Xoiteupo kuna taiwori Xoiteu nukoie Supo Youya tinikeyai,” xeteneai.

Kamalielie kunauna kaunsolu tini Yesusupo tianutianuwopi ere xiwaixi-wai nikaku xetai

³³ Kaunsolue Pitapu kuna iyesserineri, xiri kisamairanikirati, Yesusupo tianutianuwopi ouniekiepure xeteneai.

³⁴ Kakeri kire kaunsolue sarotai. Nu kire Parisipo apu, nupo wenumu Kamalieli. Nu tu xotapapu xesepeniki, xokupa xuiapue nupo wenumu xourorirouneri. Nue apimi kanikati Yesusupo xokupa tianutianuwopi soniki munaneri kisau xayakaxayaka puroteneai.

³⁵ Kisau munauweria, Kamalielie kireu kaunsolu ipaki kanikina, “Tini Israilipo apimi, tini mua apimi xosa kire kapia kakepure xinaria, xeuxana ati nanunanu terinarieye niketai.

³⁶ Tini sipa, xuwau yause xowopu xuweni. Teutasie sarou kunauna, ‘Iko kokai apu, ye wenimi tuku,’ xetai. Kakati 400 apu siei nu taiwoteneai. Paire kapmanie ouwati xumati, nure xonikisuwoteneai apimie ximi xouxanauwori ninipo saina aini xuwexetai.

³⁷ Xurise kapmanie xuiapu weniniki xuruwotai yause xosa, Kalilipo Yutasie sarouna xuiapu nikau nanunanu tururutarara wotai. Kakati nu taineri kapmani xesawopure xoma sareteneai. Pana nu ouweri xumati, nure xonikisuwoteneai apimie, ximi xouxanauwoteneai.

³⁸ Pa xati ye muaini katikine, tini kaki xanari mua apimi xosa kire kapia kakaku. Xuwe. Nini weinikitari pura. Mua saina ninie teteneai pa apu nikau nanunanurei sarotai xatia, saina xoxixepina.

³⁹ Pana Xoiteue mua saina saretai xatia, tini taiyerinikakuaixe. Panumu tini Xoiteu ouwaku!” niketai.

Kakati kaunsolue Kamalielipo kuna taiwoteneai.

⁴⁰ Kaunsolue Yesusupo tianutianuwopi yainikeri moria, xokai teu kanikeri kasiniketeneai. Kakeri kanikineri tini Yesusupo wenumurei kaki xanari pani kuna uteiwaku niketeneai. Kunari weinikiteri xowoteneai.

⁴¹ Yesusupo tianutianuwopie kaunsolu weinikiterineri kisau munoteneai. Xoiteue nanuna Yesusu wenumurei maya tepineri xetai sie maya terineri nimaririwoteneai.

⁴² Xokupa asau Yesusupo tianutianuwopie Xoiteupo Ata xeika xuiapu nikau atayau xeika xouneri, xuiapu kuna tinikirouneri. Nini asinaku kuna uteiwopi saina wetepu xuwe. Kuna ipaki piteu kanikineri, “Yesusu apua nu Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepinaure sokisoki kuna kunawoyai,” niketeneai.

6

Yesusupo tianutianuwopi tianikepinerire apimi 7-teu tumunikereteneai

¹ Pa yause xosa Yesusupo tataiwopi nikau xoka paiya pani xokupa xetai. Kriki kuna kunarouneri tataiwopie Aramu kuna kunarouneri tataiwopi xeika kawata xeteneai. Ipaki kunauneri, “Xokupa asau tinie xuiapu xoye ara xuweuwoteneai tinikirounukuna pana, sinipo xuimi xamunikimana xumuweki, tianikirouwari xana xuwe,” niketeneai.

² Kakeri 12-teu tianutianuwopie xokupa tataiwopi yainikeri moria, ipaki kanikineri, “Sikoe Xoiteupo kuna uteiwopi saina wetinuku xoye uteiwopi saina tikiria, pa itou xuwexepina.

³ Pa xati yewapu xura, taki xopuropu apu 7-teu xireki tinika, nini xuiapu xopu asinaku weniniki tuku, Xoiteupo Supo Youyae nini xosa koxetai nini asinaku sipa tuku. Sini pa apu teu iyainikerikiri pa saina yakuwopineri.

⁴ Sini paiya xokupa yause kunikuniwopi saina tete Xoiteupo kuna xuiapu tianikete wopinuku,” niketeneai.

⁵ Xokupa xuiapue Yesusupo tianutianuwopi nikau kuna asinaku xonikiewoteneai. Kakerineri Stiweni tumuworeteneai, nu sokisoki xousu tuku, Xoiteupo Supo Youyae nu xosa koxetai. Pani Pilipu xura, Prokorus xura, Nikanor xura, Timon xura, Parmenas xura, Nikolas xura tumunikereteneai. Nikolas apua nu Antiokupo, nu Yutapu xuwenana pana, ninipo muris tairouna.

⁶ Yesusupo tianutianuwopi ekinikiro pa apimi tumunikereri, pa saina tepinerire xupuniki xosaniki sorineri kunikuni niketeneai.

⁷ Xoiteupo kuna Yerusalemu sanawayau koxetai. Kakati xokupa xuiapuni kutue Yerusalemu Yesusupo tataiwopi sayeteneai. Kakeri xokupa xuriatitie rania Xoiteupo kuna taineri xonikisuwoteneai.

Yutapue Stiweni kuna xosa iyareteneai

⁸ Pana Xoiteue xiri xousuawati xouwesikirouna sokisoki kapia xeika xuru xonuxonu kapia erirouna kapiapu sokisoki xeika Stiweni xosa purati, Stiwenie xuiapu xopu kokaipa kokaipa xumu xonuxonu erirouna.

⁹ Kakati kireu apimie saneri Stiweni xeika kuna tuwata xeteneai. Nini paiya Yuta nikau kire kununu atapu apimi, pa ata wenumu apu so nikau kununu ata xeteneai. Nini erewese Sairinipo apimi xeika Aleksantriapu apimi xeikae. Pa xeika amore propinsipo. Silisiapu xeika Esiapu apimi xeikae kaketeneai.

¹⁰ Xoiteupo Supo Youyae Stiweni asinaku sipani kutu tuwati, nupo kunaini nini emeserinetetai.

¹¹ Paire kireu apimie xorei kuna ipaki kunauneria, "Stiwenie Xoiteuno Mosesino ninianietai xi kunawopinerire," ximiarei xakuxakuniketeneai.

¹² Pa kapiarei xuiapu nikau xoniki xusineri, tumu nikau xusineri, tu xotapa nikau xusineri woteneai. Kakeri, Stiweni xosa xouneri soki xorou tineri kaunsolu xosa sou xowoteneai.

¹³ Kakineri kireu apimie xorei kuna xoniki xusepinerire tumunikereteneai. Kakeri pa apu teue ipaki kunauneri, "Xokupa xokupa yause mua apue Xoiteupo Ata niniawoto tuxotapa niniawotourouna," xeteneai.

¹⁴ "Pani iyesikiria ipaki kunauna, 'Pa apu Nasaretipo Yesusue mua ata xoxierinapa Mosesie ekime sikeyai kapia pirierepine xetai xineri,' " kunawoteneai.

¹⁵ Kakeri xokupa kaunsolue Stiweni sokisoki kukoworia, nupo moakemue kire xenikorokoropu moakemue uyewotai.

7

Stiwenie kaunsolu xosa kunawotai

¹ Ere xuriatitie Stiweni ipaki kotouna, "Apimie mua kuna ne xosa suwoteneai suwaure, e xoreinineri?" wotai.

² Kakati Stiwenie ipaki kunauna, "Yewapu xura xauwa xura, tini iyesa, sikou asisiki Apraxamue erewese Aran xowopu xuweuni Mesepotemia puroyai yause xosa, mena xouropu Xoiteu nu kokaipa sokisoki tukue Apraxamu maiyewoyai.

³ Xoiteue ipaki kauna, 'Ne neu ou wetinau xatanimana weinikiterinau, kire ou atarinepine xosa xouwo,' woyai.

⁴ Kakati Apraxamue Kaltia nikau ou wetina Aran xou puroyai. Omo xumuratia, Xoiteue xesawati kouna mua ou, tini purikiriai xosa puroyai.

⁵ Xoiteue mua kire ou masa ara kireni nuxuto sie, Apraxamupo apu kinipo ouni kutu puropinaure nu tuwopu xuwe. Sokisoki kuna kunauna sewai mua ou Apraxamu tutia, nuko xeika nukou nonomi xeika nikau ou puropina xeyai. Xoiteue mua kuna kunawoyai yausepa Apraxamu nu nono xuweu.

⁶ Xoiteue Apraxamu ipaki kauna, 'Neu asinimanae kireu nikau sanawa xouneria puropineri. Xouneri aipu saina apimi puroria, xetau apimie 400 xitosani xosa xoxixoxi nikepineri.

⁷ Pana pa xoxixoxi kapia teteneai apimia sewai kuna xosa tumunikerepine. Kakitia sewai Apraxamupo nonomie pa sanawa weti kouneria, mua wese iko xosa muris tepineri xeyai.

⁸ Xoiteue kunauna yei Apraxamu xeika lixine xoikemu sokisoki tuyai xati maritakepina xeyai. Xurise Apraxamue Aisaki omo xina, 8-teu asau xosa Aisaki maritakeru woyai. Aisakie Yekopu omo xati, Yekopue asisikimana 12-teu nikau eminiki xeyai.

⁹ “Pa asisikimanae xameyaniki, Yosepure xoxi nanunanu terineri, aipu saina apu sie xesawori xetau apimi xosa xowoyai. Kakeri, pa apimie Isipu sou xowoniai. Kakeri, Xoiteue nu xeika puroyai.

¹⁰ Xoiteue tianu wati nupo xokupa xu xuweieyai. Kakati Yosepure Isipupo kokemu xeika kunakuna wati, Xoiteue asinaku sipa tuwati kokemue nu xouwewoyai. Pa kokemue nu tumuworati Isipupo akereki kapmani purina, kokemupo atoropu xokupa xuru yakuworuwoyai.

¹¹ “Xurise xokupa Isipu sanawa xeika Kenan sanawa xeika mause yause xati, xokupa xuiapu xoye xuweitau nikeyai. Kakati sikou asisikimana xoye xuweitau nikeyai.

¹² Yekopue Isipu wit purina kuna iyesserina, kopou asisikimana xesanikati xowoniai.

¹³ Xiyerineri xowoniai yause xosa, Yosepure oamana ipaki kanikina, ‘Ye Yosepure,’ nikeyai. Kakati kokemue rania xurise Yosepupo oamana sipanikeyai.

¹⁴ Yosepure omo Yekopu kuna xesaruwati, nupo xuiapu 75-teu sie xeikae kouyewoniai.

¹⁵ Yekopue Isipu xowoyai. Purixana xumatia, sikou asisikimana rania xumuwenai.

¹⁶ Kakeri, erewese Sekem xiyeri xemeiniki xouneri ekime Apraxamue Amoruso nono nikau kopa upu isayawoyai xosa upuainikeneai.

¹⁷ “Paina ekime Xoiteue Apraxamu sokisoki kuna kawoyai yause putawopure tomuroirotai. Kakati Israil apimi Isipu puroniaia xiri inainauwenai.

¹⁸ Xurise kire apue Isipupo kokemu puroyaia, nu Yosepu sipawopu xuwe.

¹⁹ Pa kokemue sikou xuiapu kini xorexoreinikina xoxixoxi kapia tinikirouna. Nue kunawati nono misiarara xumopinerire purereinikeneai.

²⁰ Pa yause xosa Mosesipo anae Mosesi iyareyai. Nu nono xoseiara xati Xoiteue xouwewoyai. Kakati omopu atoro Moses xeimore poita xosa yakuwoneai.

²¹ Xurise kisau iyareri purati, kokemupo mokei tina nukou nononi kutu sie yakuwoyai.

²² Kakati Mosesie Isipu nikau xokupa asinaku sipa tieina, sokisoki kuna tua saina xokupa sokisoki saina tua sayeyai.

²³ “Mosesipo xitosani 40-teu xatia, nukou xataumana Israil apimi xekenikepure nanunanu woyai.

²⁴ Mosesie xekoatia, kire Isipupo apue kire Israilipo apuara xoxi kapia tiwotai. Kakati, Mosesie pa Israilipo apu tianuworina, xoma xapa tina pa Isipupo apu ouwati xumoyai.

²⁵ Mosesie nanuwotaia, Xoiteue Moses xuporei tianisikepure xina xi xataimanae sipawopineri xeyai. Paire nini sipawopu xuwe.

²⁶ Kire asau xosa, Mosesie xekoatia Israilipo apu aimorei waraxeteneai. Kakaxeri putaraniepure xona kunauna, ‘Ei eri xatauno. Tini ama taitai waraxinuana?’ nieyai.

²⁷ Kakati pa apu poripori xotapae Moses xiyeri wasuwetai. Kakeri kunauna, ‘Yue kanati sinipo tumu saine kuna xekexeke sainena?’

²⁸ Xurise kire Isipupo ouweitiai sie ye ouwiyeppure xinere, wo?’ woyai.

²⁹ Kakati Mosesie pa kuna iyeseeri ximi xouna, Mitiani nikau ouro puroyai. Poro xui tina sawai nono amore tuku xeyai.

³⁰ “Kakina 40-teu xitosani xouwatia, Sainai totou tomuro ou apu xuweu xosa kire xenikorokoroe Moses maiyewoyai. Nu kire na misiarapu ne teu xosauo xepi minika xopuro puroyai.

³¹ Mosesie pa kapia akipaxetai xekerina xokupa nanunanu teyai. Ati xekopure nutiemu xonatia, Kokaipae ipaki kauna,

³² ‘Ye neu asinimana nikau Xoiteu. Ye Apraxamupo Xoiteu, Aisakipo Xoiteu, Yekopupo Xoiteu.’ Kakati Mosesie urerina xekopu ximikeyai.

³³ Kakati Xoiteue kauna, ‘Ne neu erieri xureieye, pa amure, mua ou ne tumutiaia ikouna xeseu.

³⁴ Ninie Isipu yeu xuiapu xokupa kapia xoxi kakinikeri xekeutiai. Ye ninipo morepi iyeseerine, Israili apimi Isipu xupunikiropu sonikepure koune. Pa xati ne sarouwo. Ye Isipu xesanepure xine,’ woyai.

³⁵ “Ximuximua Israili kinie Mosesipo supo wari ipaki kauneri, ‘Yue kanati sinipo tumu saine kuna xekexeke sainena?’ woniai. Pa apu Mosesie sore tumu saina tina, Israili xiyeri tinikepinaure Xoiteue xesawoyai. Pa xenikorokoroe na misiara xosa puroyai xati nupo kuna Moses xesauwati xowoyai.

³⁶ Mosesie Isipu weti soniki xoupopouna, 40-teu xitosani xosa xumu xonuxonu kapia Isipu erina pa Ewou Xasi xosa erina apu xuweu ou xosa eretewoyai.

³⁷ Pa Mosesie sore Israili ipaki kanikina, ‘Xoiteue tinipo kire xatatiki tumuworotia, iko sie kunatureture pupopina,’ xeyai.

³⁸ Xurise sikou asisikimanae apu xuweu ou xosa utu kununuwori, pa Mosesie sore nini xeika puroyai. Kakina Sainai totou xouro xowati, xenikorokoroe kuna tuwoyai. Nue Xoiteupo kuna ekeoma tuku tina siko sikeyai.

³⁹ “Kakatia, sikou asisikimanae Mosesipo kuna iyesepe xirexenai. Xuwe. Nupo kuna supo warineri, ninipo xonikikemupe Isipu xiyeri xowopure xenai.

⁴⁰ Aroni ipaki kauneri, ‘Pa apu Mosesie Isipupo sosiki kotaia amu amakinauna sini sipa xuwe. Pa xati nei xoiteu erinau sikau, ninie akerineri ime atarisikepineri,’ woniai.

⁴¹ Pa yause xosa kire pulmakau ara kesirou tumuworineri, pa oropu xoiteu xouineri noto ouneri xuria teneai. Kakerineri, nikou xupunikieni kesiwoniai sapire nimiriwoniai.

⁴² Pa xati asau xeika, poita xeika, pai xeikaure muris tepinerire Xoiteue nike tinikeyai. Kunatureture nikau nakau xosa kuna purotai sie, ‘Tini Israili tini xiri xosa usie ukauro 40-teu xitosani purikiniai yause xosa pulmakau xeika sipsipu xeika ounuku xuria tikiniai, tini yeure xuria tikiniaire, wo? Xuweni kutu.

⁴³ Pa kokaipa kesia ata tinie xemekiniaia yeu kesia ata xuwe. Paiya xorei xoiteu Molekipo. Tini xorei xoiteu Repanipo paipo xenumu rania xemekiniai. Tinie pa ouropu xoiteu xeniniki xosa muris takuaire kesirou tumuworikiriai. Pa xati ye tinipo sanawa xosau xesatikitia, pira ou Papiilon sanawa purotai xosa xounaria purakuai.’

⁴⁴ “Stiwenie pani ipaki kunaunua, “Sikou asisikimanae apu xuweu ou xosa puroniai yause xosa paiya, nini Xoiteupo kesia ata tuku. Pa ata xosa Xoiteue nukou kunani kutu yararirouna. Pa kesia ata xuwoniai yausepa, Mosesie amukau atarau” xuwopina xina Xoiteue kawotai sieni taineri xuwoniai.

⁴⁵ Xurise asisikimana nikau nonoe pa kesia ata tineri xetau apimi nikau ou tepure Yosua xeika koniai. Kakeri, Xoiteue asisikimana nikau muanikiro pa xetau apimi xesanikeyai. Kakati, kesia ata xuworeri nuko pa ou xosa purina utu Tepitipo yause xeyai,

⁴⁶ pa apu Tepitia Xoiteue asinaku kapia nu xosa kakirouna. Pa xati Tepitie ipaki kunikunina, “Yekopupo Xoiteupo Ata xuwopinere? Xuwere?” xeyai.

⁴⁷ Kakeyaina pana xurise, Solomonie pa ata xuworeyai.

⁴⁸ “Xoiteu Xouroni Kutua apue xuwoniai ata yau purirouwatixe. Kuna-tureturei kunawoyai sie,

⁴⁹ ‘Kokaipae ipaki kunauna, “Mena paiya yeu kokemu sai, ou paiya yeu siai iyaritiai wese. Pa xati tini amukau ata yeu xuworiyakuaina? Ye arikepine iri ana wese puopinana?

⁵⁰ Ye ikoini pa xokupa sapi iyariai,” ’ xeyai nicketai.

⁵¹ “Stiwenie kaunsolu pani kanikina, “Tini poripori tutua apimi. Tinipo xotikikemu xeika nanunanu xeika paiya xukumi nikau sie sokisoki xina. Tinipo xakutiki susuworati, Xoiteupo kuna iyesirouwarixe. Ekime tinipo asitikimanae kakeneai sie, tinie sipesi Xoiteupo Supo Youyapu kuna supo warounuku.

⁵² Amu kunatureturei ekime purati, tinipo asitikimanae asinaku kapia nu xosa kakeniaina? Xuwe. Ninie ekime apimie ipaki kunawoniai ounikieniai, kunauneri, Apu Asinaku Kapia Kakepina, kopina xeniai. Pa apu mua koati xiwai xupunikiro iyarinuku ouwari xumotai.

⁵³ Tini xenikorokoro xupunikiropu Xoiteupo tu tikiriai sorena, tini taiwopu xuwe,’ ” nicketai.

Stiweni xosa xe purereuneri ouweri xumotai

⁵⁴ Kaunsolu teue Stiwenipo kunaure, xiri kisamaira nikati maikuku woroteneai.

⁵⁵ Kakeria, Xoiteupo Supo Youyae Stiweni xosa xokope xati, mena xouro eisa wotai. Xoiteupo asinaku memeremu xeika nekei xeika mena xouro xekerina, Yesusue Xoiteupo xupo meruira tumu puroto wati xekotai.

⁵⁶ Stiwenie ipaki kunauna, “Iyesa. Ye mena xekeutia taiyati, Apupo Nonoe Xoiteupo xupo meruira tumu purina,” nicketai.

⁵⁷ Ninie pa kuna iyeserineri ere xiraxarauneri xakuniki parapara woteneai. Kakeri sauweineri keikei xona Stiweni soki xorou teteneai.

⁵⁸ Erewese kisauira xesawori munati, ouwepure xe kuruwoteneai. Ximuximu kuna xosau suwoteneai apimie, nikou nekei xuwau xurexineri apu tenemai wenumu Solu, nu nutiemu soxeteneai.

⁵⁹ Apimie Stiweni xosa xe kuruworua, Stiwenie ipaki kunikuni xina, “Kokaipa Yesusu ne yeu xenimi te,” xetai.

⁶⁰ Kakerina xoutapa ukurourouna sokisoki uru yaxina, “Kokaipa, ne kaki xanau ninipo xunu xapa teu,” xetai. Stiwenie kaki kunarina, xumotai.

8

¹ Solu ekero, pa kapia ninie kaketeneai asinaku xetai.

Solu paie Yesusu taiwoteneai xuiapu xoxixoxi nicketai

Stiweni ouweteneai yause xosa xotapa taineri Yesusu taiwoteneai xuiapu Yerusalemu puroteneai xiri xoxixoxi nicketeneai. Kakeri Yesusu taiwoteneai xuiapu xokupae ximi Yutia tistiriki xeika Samaria tistiriki xeikapu sanawa yau xouxanau woteneai. Yesusupo tianutianuwopia nini Yerusalemuni puroteneai.

² Kireu apimi nini Xoiteue xouweurouna kapia tairounerie, Stiweni upuarineri nure kokaipa morepi moroteneai.

³ Solua nu Yesusu tairouneri xuiapu xoxixoxi nikepi saina tetai. Ninipo atayau xouna xui xeika apu xeika tiniketai. Kakina puruniki xouna kakauyaro soiniketai.

Yesusupo tianutianuwopie Yutia xeika Samaria xeika xosa Yesusupo kuna uteiwoteneai

YT 8.4—12.25

Ninie asinaku kuna Samaria uteiwoteneai

⁴ Pa xuiapu ximi xouxanau woteneai, puroteneai wese yau asinaku kuna uteiwoteneai.

⁵ Pilipue kire Samariapu erewese xouna, Kristusurei asinaku kuna nini xosa uteiwotai.

⁶ Xokupa xuiapuni kutue Pilipupo kuna iyesete xumu xonuxonu kapia kakati xekotouneri, nupo kuna xosa ati xakuniki iyareteneai.

⁷ Pilipue xokupa xuiapu xosanikipo xoxi yaniyani xesanikati xekoria, pa yaniyani teue xoxi xiraxarauweineri weniki xowoteneai. Xokupa apu einiki xumuna sianiki xoxixekie, xiyeri meruketeneai.

⁸ Paire pa erewesepu xuiapue kokaipa nimariri nimariri woteneai.

⁹ Kire apue pa erewese purotai, nupo wenumu Saimoni. Ekime nue kireu tianikete xoxixoxiniketewopure osauna xoxixoxi yaniyani yainikirouna, kakati Samariapu xuiapue xekeri xokupa nanunanu teteneai. Nue ipaki kunauna, "Ye kokaipa apu," xirouna.

¹⁰ Kakati xokupa kokaipa apimi xeika kireu aipu xuimi apimi xeikae rania Saimonipo kuna iyeseppure xeteneai. Ninie ipaki kunauneri, "Muaiya, kire Xoiteupo sokisoki, wenuneri Kokaipa Sokisokini Kutu, nue Saimoni xosa purina," xeteneai.

¹¹ Nupo kuna sokisoki iyaseteneai, pa amure, xokupa yause xekoria xetau kapiani kutu kakati xokupa nanunanu tirouneri.

¹² Pana Pilipue Xoiteue xuiapu yakunikepina yauseure asinaku kuna xeika Yesusu Kristusupo wenumu xeikaure uteiwatia, xuimi xeika apimi xeikae xonikisuneri Yesusupo wenumurei ene iseteneai.

¹³ Saimonie rania xousuna Yesusupo wenumurei ene isetai. Kakerina Pilipu xeika texineri Pilipue kokaipa xumu xonuxonu kapia kakixanau wati xekerina xokupa nanunanu tetai.

¹⁴ Yerusalemu puroteneai Yesusupo tianutianuwopie, Samaria apimie Xoiteupo kuna teneai kuna iyaseteneai. Pa xati Yonino Pitano xesanieri nini xouyeniketeneai.

¹⁵ Utu putarinexeri, Xoiteue Supo Youya pa Samaria apimi tinikepinaure kunikuniwoxeteneai,

¹⁶ pa amure, Xoiteupo Supo Youyae nini xosa kopu xuwe, ai Yesusu wenumurei ene iseteneai.

¹⁷ Kunikunieinexeri, xupuniki xosaniki iyarexeri, Xoiteupo Supo Youya teteneai.

¹⁸ Yesusupo aimore tianutianuwopie xupuniki xosaniki iyareri Xoiteupo Supo Youya teri Saimonie xekeniketai. Pa xati xe nini xosa timana, ipaki kunauna,

¹⁹ "Tini mua sokisoki ye rania siari, kire apu xosa xupi iyaritua, Xoiteupo Supo Youya tepina," niketai.

²⁰ Kakati Pitae Saimon ipaki kauna, “Neu xe paiya naki xeikani xoxi xepina! Xoiteue aini tinikerina xiyeri xapa tepu xuwerouna sapia, ne xei isayawopine xi nanunere, wo? Xuweni kutu.

²¹ Xoiteu ekero neu xonikemu teteiwatixe. Pa xati sini mua Xoiteupo saina tikiriai xopu ne purowai itou xuwe. Xuweni kutu.

²² Ne xoni pirixinau neu xoxi kapia nikini tuwo. Kakinau Xoiteu kunikuninau kotowau neu xoxi nanunanu xoniro purotai xesauwepina.

²³ Ye mua kuna kunautiaia, amure, ye xekenitia ne Xoiteue ai xoniki ina tinikirouna sapi tepure ekinieni kutu nau pa kapiae kasuei xoxi siei neu nanunanu xoxi xati paie xunupo kakauya xosa purine,” wotai.

²⁴ Kakati Saimonie kuna xapa kauna, “Tinie Xoiteu kunikuniwari yeure xou kuruwati, tini kunauyatiaia sapi ye xosa moxete,” niketai.

²⁵ Yesusupo tianutianuwopi aimorei Kokaipapu kuna utei xuiapu kanikineri, Xoiteue nio xosa kapia kaketaire xeika kanikete woteneai. Kakeri xurise Yerusalemu xiyeri xowoxeteneai. Xowoxeteneai yause xosa, Samaria nikau xokupa wese yau asinaku kuna uteiwoxeteneai.

Pilipue Itiopiapu apu xosa kuna uteiwotai

²⁶ Kire Kokaipapu xenikorokoro Pilipu ipaki kauna, “Ne sarounau asau munarounaro xounau, Yerusalemue utu Kasa putawotai imerei xouwo,” wotai. Pa imepa apu xuweu masaira purina.

²⁷ Kakati Pilipue sana xowotai. Pa imeropa kire Itiopiapu apu xekotai. Nu paiya Itiopia sanawapu kokemu xuiapo kokaipa saina apu. Pa xuiapo wenumu Kantasi, pa saina apue pa kokemu xui Kantasipo xe re xuruara yakurouna. Itiopiapu kapmanie para waruwoniai. Pa apue Yerusalemu muris tepure kotaiye,

²⁸ xiyeri xowopure xetai. Nukoe misititi notoe pururouna saka xosa misitina kunatureture Aisaiapu nakau, ninaipa xowotai.

²⁹ Xoiteupo Supo Youyae Pilipu ipaki kauna, “Ne pa saka nutiemu xono,” wotai.

³⁰ Kakati Pilipue nutiemu keikei xonatia, pa apue kunatureture Aisaiapu nakau nina xati iyasetai. Pilipue kotouna, “Ne mua kuna ninaxitiaia kuna xotapa sipaunere, e xuwe?” wotai.

³¹ Kakati pa apue kuna xapa kauna, “Ye amakinei kuna xotapa sipawopinena? Kire apue kayati paiyeye sipawopine,” wotai. Kakati Pilipu kauna, “Xouro manau ye xeika mise,” wotai.

³² Pa kuna masa ninaxetaia, mua kuna tuku, “Nue kire kuna kunawopu xuwe. Sipsipu ouwepure tixowori xiraxepu xuweurouna sie. Pa xeika sipsipu ara uri katiwori xiraxepu weurouna sie.

³³ Wenumu xiri ororineri, atineri kutuni kunawopu xuwe. Pa xati apue kuna asi warinikepineri, nono teu puropu xuwe. Xuwe. Ninie ouweri, mua ouro pani puropu xuwe,” xetai.

³⁴ Pa apue pa kuna ninaiyeina, Pilipu ipaki kotouna, “Ye ne kotonine, kunatureturei yure mua kuna kunawotaina? Nu nukoure kunawotaire e kire apure kunawotai?” wotai.

³⁵ Kakati Pilipue pa apu kuna uteina kawotai. Akerina pa apue ninaxetaia kuna xotapa uteiyeina, xurise Yesusupo asinaku kunaure uteiwotai.

³⁶⁻³⁷ Imeyau pani xouneria utu kire enero putawoxeteneai. Pa apue kunauna, “Xekowo, ene purina. Kire sapie ime parawati ye ene isepi xuweuwopinere?” wotai.

³⁸ Kakerina, saka titi kauwati nue muri keuwati saka puruwoteneai notoe tumuwoteneai. Kakeri Pilipue pa apu xeika enero munaneri, Pilipue Yesusupo wenumurei ene iseruwotai.

³⁹ Nini ene wetineri xouro moxeria, sapauni Kokaipapu Youyae Pilipu sou xowati, pa apue nu xiyeri xekopu xuwe. Pa apue nimaririeina nukou ime tai xowotai.

⁴⁰ Pilipue Astot erewese putarina, xokupa erewese yau texina Yesusupo asinaku kuna uteipa texetai. Teipa xouna xurise utu Sisaria erewese putawotai.

9

Solue xoukemu pirixetai

(YT 22.4-16 xeika YT 26.9-18)

¹ Pa yause xosa Solue Kokaipapu tataiwopi xoxixoxi nikina ounikiepure sokisoki kunani kunawotai. Kakerina, ere xuriatiti xosa xouna,

² Yuta nikau kununu atapu tumu teu erewese Tamaskusu puroteneai xosa, nakau xayarinikepinaure ere xuriatiti kotowotai. Kakati ere xuriatitie nakau xayaxayauna Solu tuwotai. Nakau teu xosa mua kuna tuku, "Solue xekenikati kireu xuimie re apimie Yesusupo ime taiworria, nue kakauyaro soinkinapa Yerusalemu soniki kopina," xi xayawotai.

³ Solue Yerusalemu wetina Tamaskusu xowotai. Nu Tamaskusu ma putaeropina yause xosa paiya, mena xouropu kire memeremue sapauni kouyewotai. Pa memeremue xiri sokisoki xati,

⁴ Solue oro uraki xouna iyesatia, kire apu supoe ipaki kunauna, "Solu, Solu, ne amakati ye xoxixoxi yepi saina tinena?" wotai.

⁵ Kakati Solue kunauna, "Kokaipa, ne yuena?" wotai. Kokaipae kauna, "Ye Yesusu, nei ye xoxixoxiyepi saina tine.

⁶ Ne sarounau erewese xouwo. Sewai kire apue kire sapi kakewaire kanepina," wotai.

⁷ Solu xeika xowoteneai apimie ureuweineri, kuna xuweuweteneai. Apu supue kunawati iyeseteneaina pana, kire apu xekopu xuwe.

⁸ Solue sarouna eke perewotai sorena, kire sapi xekopu xuwe. Pa xati xupo xaike tineri Tamaskusu sou xowoteneai.

⁹ Xou xeimore asau purotaina pana, ekekemu ukumuni purotai. Nu xoye xeika ene xeika nepu xuwe.

¹⁰ Yesusupo kire taitaiwopie Tamaskusu purotai, nupo wenumu Ananias. Kokaipae xiniwepirei nupo wenumu tina, "Ananias," xetai. Kakati kunauna, "Kokaipa, ye purine," wotai.

¹¹ Kokaipae ipaki kauna, "Ne sanau mua ime xouwo, ime wenumu Ime Kutu. Yutasipo atoropa kire apu Tarsusu erewesepure kotoxewai, nupo wenumu Solu. Nue kunikuni purina.

¹² Ekekemu ukumuna pana, xiniwepie kire apu wenumu Ananiasi xekoatia ma xupo xosau iyarati xiyeri eke teteiwopinaure, atoro manetai," wotai.

¹³ Kakati Ananiasie ipaki kuna xapa kauna. "Kokaipa, pa apue neu xokupa xuiapu Yerusalemu puroteneai xosaniki xoxixoxi kapia kakati kunawori iyesitiai.

¹⁴ Neu weninirei muris tineri kunikunirouneri wesepu xuimi apimi kakauyaro soinikepure ere xuriatiti supunikiropu iyo kuna tetai," wotai.

¹⁵ Kakati Kokaipae ipaki kauna, "Ne xouwo. Pa apu nu ximine yeu saina apu xina. Nu xetau xuimi apimi xeteneai xuimiapimi xuna kokemu xuna, Israili xuna xosa xouna yeu wenimi nini xosa uteiwopinaure tumuworitai.

¹⁶ Nu xouna yeu wenimi uteiwopina yause xosa xokupa tatau xeika xu xeika xemeropinaure ataruwopine,” wotai.

¹⁷ Ananiasie xouna atareira mana, Solu xosa xupo iyari ipaki kauna, “Yewapu Solu, Kokaipa Yesusue ne imero maiyenerina, xesayati ne kouyene. Neu ekini ati teteiwati xiyeri sapi xekowaua, Xoiteupo Supo Youyae ne xosa xokope xepina,” wotai.

¹⁸ Ananiasie kunauwatia, sapauni kesimasa siei Solupo ekero purotaie uraki koati, xiyeri sapi xekotai. Kakati sarouna Yesusupo wenumurei ene isetai.

¹⁹ Kakerina xoye nina xiyeri sokisoki tetai.

Solue Tamaskusu asinaku kuna uteiwotai

Solue Yesusupo tataiwopi xeika Tamaskusu kireu asau purianiketai.

²⁰ Xurise Yuta nikau kununu atoroni kutu xouna, ipaki kuna uteina, “Yesusu nu Xoiteupo Nono,” xetai.

²¹ Xokupa apue Solupo kuna iyeserineri kokaipa ure urewoteneai. Kakeri kunauneri, “Yesusu wenumurei muris tineri kunikunirouneri xuimi apimi mua apue sore xoxixoxinikirouna. Yerusalemu kaketaie ximine muoro kouna kakauyaro soinikina ere xuriatiti xosa soniki xowopina,” xeteneai.

²² Pana Solupo sokisokie xiri kokaipa xati Yuta apimi Tamaskusu puroteneai xosa atina kutuni ipaki kanikina, “Yesusu apua Xoiteue nukou xuiapu sonikepure unareyai,” xetai. Yuta apimie Solupo kuna iyeseri ureuweineri wenumu ororepure kire kuna kunawopu xuwe.

Yuta apimie Solu xiwaixiwaiwori ximi xowotai

²³ Xokupa asau xouwatia, Yuta apimie Solu ouwepure kunununeri kuna ouwoteneai.

²⁴ Kakeri, Solue nini kuna ouwoteneaire iyesetai. Yuta apimie Solu ouweri xumopinaure asau xeika ukumu xeika rania, erewesepu xokupa isima parawoteneai.

²⁵ Kakeria, Solupo tataiwopie kokaipa sepuri erewese katoreki xouro ukumani sou xowoteneai. Kawori kire keru xosa misitati, xupeu isimarei iyososowori erewese kisauira xowotai.

Solue Yerusalemu purotai

²⁶ Solue Yerusalemu xouna, Yesusupo tataiwopi xeika kununuwopure xetai. Kakati nu Yesusupo tataiwopi xana xuweworineri ximikuwoteneai.

²⁷ Kakeria, Parnapasie Yesusupo tianutianuwopi xosaniki sou xou yatawotai. Solue imero Kokaipa xekoati, Kokaipae kuna tuwotaire, Parnapasie asi wariniketai. Solue ximikepu xuweu Yesusupo wenumu Tamaskusu sokisoki uteiwotaire rania Parnapasie asi worotai.

²⁸ Kakati, Solue nini xeika Yerusalemu purina nini xeika texetai. Nu ximikepu xuweu Kokaipapu wenumurei sokisoki kuna uteiwopi saina tetai.

²⁹ Solue Yuta apimi Kriki kuna kunauneri xeika kuna tuwata xeteneai. Kakati ouwepure ime xireketeneai.

³⁰ Solupo xataumana Yesusu tairounerie paire siparineri, Solu Sisaria sou xouneri, erewese Tarsusu xesawori xowotai.

³¹ Pa xati xokupa Yutia sanawapu xuiapu xeika Kalili sanawapu xuiapu xeika Samaria sanawapu xuiapu teu xeikae Yesusurei xonikisuneri tairounerie ati puroteneai. Kireu apimie nini xoxixoxinikepu xuweu-wori, Xoiteu taineri xonikisuwoteneai xuiapu xokupa xina sokisoki xetai. Ninie Kokaipa irue puropi kapia taiwori, Xoiteupo Supo Youyae ninipo xonikikemu sokisoki wotai. Kakati xokupa xuiapue maneri Xoiteure xonikisuwoteneai.

Pitae Ainiasi atieretai

³² Pitae xokupa sanawa teipa xouna Lita erewese rania xouna Xoiteupo xuiapu tuku poro purotai.

³³ Kire apu nupo wenumu Ainiasi pa wese xekotai. Nupo xokupa eupara xumueki, suariro kireni 8-teu xitosani xini purotai.

³⁴ Pitae ipaki kauna, "Ainiasi, ximine Yesusu Kristusue atinati xiyeri merukine. Ne sarounau neu suari atiwo," wotai. Kakati sapauni sarotai.

³⁵ Kakati Lita erewesepu xokupa apimi xeika Saroni ku xosaua xeikae, Ainiasi xiyeri merukati xekerineri, Kokaipa xosa xoniki pirixeteneai.

Pitae Tapita xiyeri saretai

³⁶ Kire Yesusupo tataiwopi xuie Yopa purotai, nupo wenumu Tapita. Kriki kunaie Torkas xineri. Nue sipesi asinaku kapia tina xuiapu xuru xuweu tianikirouna.

³⁷ Pa yause xosa supa tina xumotai. Ene isieruworineri iri ata kama tureture xouro xosa iyareteneai.

³⁸ Lita erewesepa Yopa tomuro purati, Yesusupo tataiwopie Pita Lita purina kuna iyaseteneai. Pa xati aimore apu xesanikeri xouneri ipaki kauneri, "Eio, ne sini xosa sapauni kouwo. Ne kaki xanau xororowou," woteneai.

³⁹ Kakeri Pitae mana nini xeika xowotai. Putawatia souneri, ata kama xouroni kutu xosa xowoteneai. Kakeri xokupa xui oyemasie Pita nutiemu maneri tumuneri muripuroteneai. Kakineri Tapitae xokupa nekei tatama xetai ataruwoteneai.

⁴⁰ Pitae xokupa xuiapu xesanikati kisau mauweria, xoutapa ukurourouna kunikuniwotai. Kakerina moakemu pirixina xui mou xekeuna ipaki kunauna, "Tapita, ne sarouwo," xetai. Kakati xuie eke pereuweina, Pita xekeri, sarouna misetai.

⁴¹ Pitae xupo xaike tina sarati, tumurotai. Kakati Pitae Xoiteupo xuiapu xeika xui oyemasi teu xeika yainikeri atarinikina, Tapita ekeoma purina xetai.

⁴² Pitae kaketai kapiaure Yopa erewesepu xokupa sanawa yau kuna oi xouxanau wati, xuiapue iyaseteneai. Paire xokupae Kokaipaure xonikisuwoteneai.

⁴³ Pitae xokupa asau Yopa purotai. Kire apu nupo wenumu Saimoni xeika purotai. Pa apue pulmakau nikau ipisa tina kireu sainapure atiatina teukirouna.

10*Xenikorokoroe Korniliusu maiyeuna kuna tuwotai*

¹ Kire apue Sisaria erewese purotai, wenumu Korniliusu. Nu Romupo 100 xomatua teu nikau tumu. Nu paiya Itali nikau xomatua kini xeteneai po xomatua.

² Nu Xoiteue xouweurouna kapia tairouna. Xokupa apimie nuko xeika nukou atoro purirounerie Xoiteu irue purirouneri. Yuta apimi xauna puropi puroria, xokupa tinikina tianikirouna. Kakina xokupa yause Xoiteu xosa kunikunirouna.

³ Kire asau, 3 kiloku xoruwatisie xosa xiniwepi sie kire sapi yarani xekotai. Xoiteupo kire xenikorokoroe atoro mana ipaki kauna, "Korniliusu," xetai.

⁴ Kakati, Korniliusue xekerina xiri ximikerina, ipaki kunauna, "Kokaipa apu, amakatina?" wotai. Kakati, xenikorokoroe Korniliusu ipaki kauna, "Xoiteue neu kunikuni iyaserina, nei xuiapu xeara xuweu purori tianikiroune kapiaure nanunanuna. Neu pa kapia Xoiteue xouweuna.

⁵ “Ximine kireu apimi xesanikari Yopa xouneri, kire apu nupo wenumu Saimon, kire wenumu Pita. Nu xekeri kaworia kopina.

⁶ Kire Saimoni nu pulmakaupo ipisa xosa saina tirouna. Nu nupo atoro purina. Pa atapa xasi maro purina,” wotai.

⁷ Xenikorokoroe Korniliusu kuna kaworina xowotai. Kakati, nupo aipu saina apu aimore xeika kire xomatua xeika yainikati moteneai. Pa xomatuae rania Xoiteue xouweurouna kapiaure xina Korniliusu xeika sipesi purirouna.

⁸ Korniliusue pa xokupa kapia yaraxetaire pa xeimore apimi ati kanikati Yopa xowoteneai.

Pitae xiniwepi sie sapi xekotai

⁹ Korniliusue xesaniketai apimie xouneri ime kamamu xineteneai. Xumi xati pani xouneri asauniki xepure xatia Yopa erewese tomuro xonoteneai. Pa yause xosa Pitae kunikuniwopure ata youpo saka xouro xowotai.

¹⁰ Pitae iriawati xoye nepure xetai. Nini xoye irei purineria, kire sapi xiniwepi sie xekotai.

¹¹ Menae taiyati, kire sapie kokaipa mari sie koati xekotai. Kire sapie muira pairapu xaku xaku teri iyososo wati oro kotai.

¹² Pa mari xosa xokupa noto xeika xaima xeika xetaxetau ni xeika puroteneai.

¹³ Kire supue ipaki kunauna, “Pita, ne sanau noto ounau ne,” wotai.

¹⁴ Kakati Pitae kunauna, “Kokaipa, ye kakepi xana xuweni kutu! Ye xakusu kire yause ne ekiniro kire xeseu xeki sapi nepu xuwe xati, nepinukua xeseu,” wotai.

¹⁵ Xiyeri xina pa supoini ipaki kunauna, “Xoiteue kakati asinaku xina xeseu xuweuwotai sapia, nei kunaunau xeseu xeu,” wotai.

¹⁶ Xeimore yause pa kapia kakerina, sapauni pa marie mena xouro xiyeri xowotai.

¹⁷ Pitae xokupa nanunanu tiei kunauna, “Ye mua xiniwepi xekeutaia, amu xiniwepi xotaparau?” xetai. Paire nanunanu watia, Korniliusue xesanikati koteneai apimie putawoteneai. Apimi kotonikineri Saimonipo ata anoro purinarineri, ma ata isimaro tumuwoteneai.

¹⁸ Kakeri uru ipaki yaxineri, “Saimoni, kire wenumu Pita, nu muoro purinare e xuwe?” xeteneai.

¹⁹ Pitae pa xiniwepireni nanunanu puratia, Xoiteupo Supo Youyae ipaki kunauna, “Iyese. Xeimore apue ma ne xirekinineri.

²⁰ Pa xati ne sarou munanau nini xeika xouwo. Ne kaki xanau ere nanunanuwou. Ye ikoini xesanikiti koteneai,” wotai.

²¹ Pitae pa apimi xosa muna ipaki kunauna, “Pa apu tini xirekepi saina tikiriaia, ye sore. Tini amure kounukuna?” niketai.

²² Kakati ninie ipaki kunauneri, Korniliusu nu 100 xomatua teu nikau tumu. Nue xesasikati kounuku. Nu asinaku apu Xoiteure ximikirouna. Xokupa Yuta kinie kunauneri, nu asinaku apu xirouneri. “Nei nupo atoro utunau kireu kuna kunawau iyeseinaure, kire Xoiteupo xenikorokoroe kawati yainetai,” woteneai.

²³ Kakeri Pitae atoro soniki mana yakuniki xinetai. Xumi xatia saneri xirini xowoteneai. Yesusupo kireu tataiwopi Yopa puroteneae Pita xeika xirini xowoteneai.

Pitae Korniliusupo atoro xowotai

²⁴ Pita xeika pa apimi xeikae teipa xouneri, kireni ukumu ime kamamu xineteneae, Sisaria erewese utu putawoteneai. Kakeri Korniliusue nini

yakuniki purotai. Nupo emeumana xeika marouyaumanani kutu xeika yainikati, kouneri kununu puroteneai.

²⁵ Pitae atoro manatia, Korniliusue nutiemu mana siau sakoro xoutapa ukurouna nu xosa muris tetai.

²⁶ Kakati Pitae ti sari ipaki kauna, “Ne sarouwo. Ye rania apu sore,” wotai.

²⁷ Kakerina nu xeika atareira kunaupa maneri, xokupa xuiapue kununu purori xekeniketai.

²⁸ Kakeri nue ipaki kanikina, “Takieni sipa, sini Yuta paiya sinipo asisikimana nikau kapia tuku. Pa xati xetau sanawapu xuiapu kini tuku puropinukure e nutieniki xonopukiri xana xuwe. Xeseuni kutu. Pana Xoiteue kapia atariyetaina, ye Xoiteu ekeru kire apu xunu tukuna nu xeika lixepi xana xuwe xepixe.

²⁹ Pa xati ye tinipo kuna suputiki woropixe. Ye tinipo uru iyesserine koune. Paina ye kototikine, amakati ye yaikiriaina?” niketai.

³⁰ Kakati Korniliusue ipaki kunauna, “Xeimore asau xowotai xosa, kire sapie ye xosa putawotai. Paiya muai. Yeu atoro purine 3 kiloku xosa kunikunitiai, paiya muanumu yause sie xosa kunikunitia, sapauni kire apue yeu ekiro tumuwotai, nupo mari paiya xiri una puromuwoki.

³¹ Pa apue kunauna, ‘Korniliusu, Xoiteue neu kunikuni iyesserina, nei xuiapu xeara xuwe xati xuru xuweu purori tianikiroune kapiaure nanunana.

³² Pa xati apimi xesanikau Yopa xouneri apu Saimoni kire wenumu Pita yawwopineri. Pa apua nu kire Saimonipo atoro purina. Nu pulmakau ipisa xosa saina tirouna, nupo ata xasi maro purina,’ yetai.

³³ Kakati, sapauni kireu apimi xesanikiti ne xosa utoteneai. Kakeri, ne asinaku kapia tine koune. Paina ne xokupa kuna Kokaipae kanetai sini kasikau iyesePINUKURE, sini xokupae kounuku Xoiteu ekeru purinuku,” wotai.

Pitae Korniliusupo atoro kuna uteiwotai

³⁴ Pitae ipaki kunauna, “Suwauni kutu, ximine ye sipaune, xuiapu nini xetaxetau kinipo sorena, Xoiteue kireni kapiiani kakerouna.

³⁵ Xokupa sanawapu xuiapu tutue nu irue purineri asinaku kapia kakerouneria, Xoiteue xouwenikirouna.

³⁶ Xoiteue sini Israili kini sikeyai kuna tini sipa. Nue asinaku kuna ipaki uteina, Yesusu Kristusu nu xokupa apu nikau Kokaipa, nue kakati sini Xoiteu xeika xosiki tumaxirounuku.

³⁷ Xokupa xuiapue ene isepinerire Yonie kuna uteiyatia, Yutia Propinsi xosa xokupa kapia akipa xeyai tini sipa. Kalili tistrikie pa kapia xotapa tayeyai.

³⁸ Tini sipa, Xoiteue Nasaretipo Yesusu tumuworina, Xoiteupo Supo Youya xeika sokisoki xeika tuwotai. Kakati, wese yau xouna xuiapu tianiketai. Xoiteue nu xeika purati, xokupa apu Satanie xoxixoxi niketai xiyeri atiniketai.

³⁹ Nue sini Yuta xeika Yerusalemu xeika sikau ekisikiro wesewese saina tetaire sini kuna uteinuku. Nu kire na nikitoto xosa isarineri, pa kapiareni ouweri xumotai.

⁴⁰ Pana asau xeimore xosa Xoiteue xiyeri sarati xuiapu ekinikiro putawotai.

⁴¹ Nu xokupa Yuta ekinikiro putawotaixe. Xuwe. Xoiteue ekime sini nupo kuna uteiwopinuku apu tumusikereyayi ekisikiro putawotai. Nu upureni xiyeri sarotia, sinie nu xeika xoye tuku ene tuku nikiriai.

⁴² Yesusue kasikina sinie asinaku kuna uteinuku xuiapu ipaki kanikinukua, 'Yesusu apu paiya xumoteneai apu nikau kuna iyesete, ekinikioma puroteneai apu nikau kuna iyesete, wopina apu Xoiteue tumoretai xepinuku.'

⁴³ Nue kakepina sainaure, xokupa kunatureturei ipaki kunauneri, mua apu wenumurei kireni, Xoiteue xokupa apue nure xonikisuwoteneai po xunu weterinikepina xeneai," xetai.

Yentail xeteneai apimie Xoiteupo Supo Youya teteneai

⁴⁴ Pitae kuna uteiwatia, Xoiteupo Supo Youyae xokupa xuiapue purineri kuna iyeseteneai xosaniki kotai.

⁴⁵⁻⁴⁶ Yutapu Yesusupo tataiwopie Pita xeika koteneai xuiapue xetaxetau kuna irae lirauneri Xoiteupo wenumu xouroreri, ureuwei ipaki kunauneri, "Xekoa. Xoiteue nupo Supo Youya xetau xuiapu teu rania aini tinikerina xiyeri xapa tepu xuweuouna sapi tinikina xeteneai." Kakeri, Pitae ipaki kunauna,

⁴⁷ "Mua xuimi apimie siko sie Xoiteupo Supo Youya tieineri. Pa xati sini Yesusupo wenumurei ene iserinikepua yue taiyerisikepinana?" xetai.

⁴⁸ Kakeri Pitae pa xuiapu ipaki kanikina, "Tini Yesusu Kristus wenumurei ene isakuai," niketai. Nini ene isieineria, Pitae kireu asau pani purianikepinaure kawoteneai.

11

Pitae Yerusalemu xouna kapia akipaxeteneaire kunawotai

¹ Yesusupo tianutianuwopi teu xeika xuimiapimi xonikisuwoteneai xeikae Yutia Tistriki purixanauwoteneai, xetau xuimiapimie rania Xoiteupo kuna teteneaire kuna iyeseteneai.

² Pitae Yerusalemu xowotai yause xosa, Yesusupo tataiwopi nini mari takepi kapia sokisoki taiwoteneai auwoteneai.

³ Ipaki kunauneri, "Ne amu kapia tine mari takepu xuweuouneri apimi nikau atoro xoune nini xeika xoye ninena?" woteneai.

⁴ Kakeri Pitae xokupa kapia nu xosa yaraxetaire perawotai. Ipaki kunauna,

⁵ "Ye Yopa erewese purine, kunikuni purine, kire sapi xiniwepi sie xekeutiai. Ye kire sapi kokaipa marini kutu sie, mena xourei koati xekeutiai. Kire sapie mari xaku xaku tipurina ye xosa iyososowati kotai.

⁶ Ye atinei pa sapi sipawopure pa mari minika oioixitia, apue yakunikirouneri noto xekenikine, noto pas xekenikine, xaima xekenikine, ni xekenikineutiai.

⁷ Kakitia kire supue ipaki kaina, 'Pita, ne sanau noto ounau ne,' yetai.

⁸ Kakatia yei kunaune, 'Kokaipa ye kakepi xana xuweni kutu! Sini nepi xuweuwopinuku sapi ye xakusu kire yause kire sapi xeseu xeki ne ekiniro niaixana xuwe,' utiai.

⁹ Kakatia mena xourei pa supo kotaie xiyeri aimore yause ipaki kunauna, 'Xoiteue kunauna na xetai sapia, kaki xanau xeseu xe,' yetai.

¹⁰ Pa kapia xeimore yauserina, xokupa sapi mena xouro xiyeri manetai.

¹¹ "Pa yause xosauni kutu, xeimore apue sini purikiriai ata xosa koteneai. Kire apu Sisaria purotaie xesanikati ye xosa koteneai.

¹² Xoiteupo Supo Youyae ipaki kaina, 'Ne nini xeika xouwo. Ne kaki xanau xokupa nanunanu teu,' yetai. Kakati xataimana 6-teu apu rania ye tuku xirini xounuku, pa apupo ata minika makiriai.

¹³ Makiria xenikorokoroe nupo atoro mana tumurati xekotaire kasiketaitai, xenikorokoroe kunauna, 'Ne apimi xesanikau Yopa xouneri Saimoni xirekepineri, nupo kire wenumu Pita. Nu kopinaure kawopineri.

¹⁴ Nue kireu kuna tinatia, pa kuna Xoitue naki xeika xokupa xuimiapimi xeika neu atoro purikiriai xiyeri titikepina,' xetai.

¹⁵ Pa apu yaiyetaie kunauwatia, yei kuna kereriti, Xoituepo Supo Youyae ximuximu siko xosa kotai sie nini xosa kotai.

¹⁶ Kakati ekime Kokaipae kunawoyai kuna xiyeri nanutiai. Ipaki kunauna, 'Yonie xuiapu enero ene iseriniketaina pana tini paiya Xoituepo Supo Youyae ene isakuai,' xeyai.

¹⁷ Ekime sini Yesusu Kristusure xosikisukiri, Xoituepo Supo Youya sikeyai. Panumu sie ximine Xoituepo nini rania tinikina. Pa xati ye yu xati Xoituepo nukoini nini xosa kaketai saina parawopinena?" nicketai.

¹⁸ Apimie Pitapu kuna iyaserineri, pani makopineri nanunanu xuwexetai. Xoituepo wenumu xourori ipaki kunauneri, "Ximine sini sipaunuku, Xoituepo xetau apimi kini rania wetinikati xoniki pirixineri ekinioma tineri," xeteneai.

Antiokupo xuiapue Yesusupo tataiwopi sayeteneai

¹⁹ Stiweni ouweri xumatia, kireu xuiapue Yesusure xonikisuwoteneai rania xoxixoxiniketeneai. Pa xati nini xokupae ximi xouxanauwoteneai. Kireue Ponisia tistriki xeika Saiprusi sou xeika erewese Antioku xeika xosa xouneri Yesusupo kuna uteiwoteneai. Nini xetau xuimiapimi xosa kuna uteiwopu xuwena Yuta xosa kireni kuna uteiwoteneai.

²⁰ Nini xopuropu kireu apimia, nini Saiprusipo xeika erewese Sairinipo xeikae Antioku xouneri Kriki apimi rania Yesusupo kuna tiniketeneai.

²¹ Kakeri Kokaipapu sokisokie nini xosa purati, xokupa xuiapue xonikisuneri xoniki pirixineri Kokaipapu tataiwopi sayeteneai.

²² Yesusurei xonikisuwoteneai xuiapu Yerusalemupoe pa kuna iyaserineri, Parnapasi xesawori Antioku xowotai.

²³ Nue xou putarina xekenikatia, Xoituepo tianikina xiri atinikati, xoukemu asinaku xetai. Kakeri, xokupa xuiapue sipesi Kokaipa taiwopinerire taitainiketaitai.

²⁴ Parnapasi nu asinaku apu xati, Xoituepo Supo Youyae nu xosa koxati, nu sokisoki xousu tuku xetai. Kakati kokaipa xuiapu kinie Kokaipa taiwoteneai.

²⁵ Parnapasie Solu xekopure Tarsusu xowotai.

²⁶ Utu xekerina, Antioku sou kotai. Kireni xitosani xosa nini Yesusure xosikisuwoteneai xuimiapimi xeika Antioku misineri, kokaipa xuimiapimi kini Xoituepo kuna uworiniketeneai. Kakeri, xuimiapimie Yesusu taineri Kristeni weniniki kopou teteneai.

²⁷ Pa yause xosa kireu kunatureturei Yerusalemu wetineri Antioku koteneai.

²⁸ Kire kunatureture wenumu Akapusu xeteneai, nue Xoituepo Supo Youyapu sokisokirei sana xokupa sanawa kokaipa mause mopinaure kuna uteiwotai. Xurise, kokemu Klotusue Sisari saina ti puratia, pa mause yause putawotai.

²⁹ Kristusupo xuiapu teue Akapusupo kuna iyaserineri, Yesusupo tataiwopi Yutia puroteneai xosa xe tianikineri xesarinikepure kuna ouwoteneai. Kakerineri nini xokupae xe kununuwoteneai.

³⁰ Parnapasino Soluno xesanieri ninie pa xe tixouneri Yesusure xonikisuwoteneai nikau tumu tiniketeneai.

12

Erotie Yemusu ouweina Pita kakauya xosa iyaretai

¹ Pa yause xosa kokemu Erotie kireu Yesusure xonikisuwoteneai apimi xoxixoxiniketai.

² Nue kunawati, Yonipo xataua Yemusu, sawaruwarue ouweteneai.

³ Yuta apimie pa kapia xoxi kaketaire xonikiewori xekerina, Pita rania kakauya xosa iyaretai. Pereti Pususu Xuweupo Kokaipa Yause xosa nu pa kapia kaketai.

⁴ Pita soki tina kakauya xosa iyaretai. Xomatua surup teu xosa iyarati, tianitianiwata xineri Pita yakuwoteneai. Pa surup teu xomatua xosa paiya surup teu surup teu xomatua tuku, xokupania 16-teu xomatua. Erotie Xoiteue Israil Weinikitati Ati Pursionai Kokaipa Yause Nanuwoniai yause yakuwati xuwxati paiyeye, xuiapu ekinikiro Pita sou kouna kuna xosa iyarepure xetai.

⁵ Kakati Pitae kakauya atoro purati xomatuae yakuwoteneai. Pana Xoiteue Pita tianuwopinaure Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue sipesi sokisoki kunikunirouneri.

Pitae kakauya ata wetepinaure xenikorokoro tianuwotai

⁶ Erotie Pita kuna xosa iyarepinaure kire asau iyaretai. Ukumani, asau mopu xuweuni, Pitae xomatua aimore xopuro xinipurotai. Sokisoki xume aimorei tarineri, kireu xomatuae kakauya ata isima yaku puroteneai.

⁷ Kakeria, Kokaipapu xenikorokoro sapauni moati, kakauya ata kama xosa memeremu motai. Xenikorokoro Pita kisa koruwati saroati, kauna, "Ne sapau saro," wotai. Kakati sokisoki xume aimore Pita xuporo xurexina oro uraki kotai.

⁸ Xenikorokoro kauna, "Kikai ati takerinau erieri erere," wati Pitae kaketai. Kakati xenikorokoro kauna, "Neu mupuniropu erieri xuwaui ati ererinau taiye," wotai.

⁹ Kakati Pitae pa ata kama wetina xenikorokoro taixowotai. Xenikorokoro pa sainani kutu tetaiya, Pitae paire nanuna ye ai xiniwepixine xetai.

¹⁰ Xonanexeri aimore xomatuae isima yaku puroteneai emeserikinineri, kakauya weti erewese xowopineri sokisoki isimaroni kutu xosa putawoteneai. Kakeri pa isima nukoni taiyati, kisau munaneri kire imero xounexeria, xenikorokoro sapauni lemeni Pita wetina xowotai.

¹¹ Pitapu nanunanu teteiati, ipaki kunauna, "Ximine ye ati sipaune, Kokaipae nupo xenikorokoro xesawati kouna Eroti xuporopu xeika Yuta apimie xokupa kapia kakepure nanunanu woteneai xeikaure xiyeri soina," xetai.

¹² Kakerina Yonipo ana, Mariapu atoro xowotai. Yonipo kire wenumu Maki. Xokupa xuiapue pa ata kunununeri kunikuni puroteneai.

¹³ Pitae ata kisauira isima korukoru xati, kire saina xui wenumu Rota, nue isima tayepure motai.

¹⁴ Pa xuie Pitapu kuna iyaserina, xoukemu xiri nimaririeina, isima taiyepu xuwe. Xuwe. Atareira keikei mana xuiapu ipaki kanikina, "Pitae mana isimaro purina," niketai.

¹⁵ Kakati ninie ipaki kauneri, "Ne nanana xinere?" woteneai. Pana nue ipaki sokisoki kanikina, "Xuwe. Nukoe suauni kutu purina," niketai. Kakati ninie kunauneri, "Ne nupo xenikorokoro kireni xekeutiairau," woteneai.

¹⁶ Pitae isima pani korukoru xetai. Xonaneri isima taiyeineri xekeri, kokaipa ure urewoteneai.

¹⁷ Kakeri, Pitae supuniki parauna xupusoxupuso niketai. Kakerina, kakauya ata wetina kisau kopinaure, Kokaipae kapia kaketaire perariniketaitai. Kakeri ipaki kunauna, “Tini Yemusu xeika xataimana xeika mua kapiaure kanika,” xetai. Kakerina weniki kire sanawa xowotai.

¹⁸ Xoripesau xomatuae xekoria Pitae puropu xuweu wati ureuweineri nikoniko kotokotowata xineri, “Pita anoro xowotaina?” xeteneai.

¹⁹ Erotie Pita puropu xuweu wati siparina, xirekepinerire apu kaniketaitai sorena, ninie xekopu xuwe. Paire Pita yakuwoteneai xomatua kuna xosa iyainikerina nini xumopineri xetai. Xurise, Erotie Yutia wetina toupa Sisaria erewese xouna purotai.

Eroti xumurotai

²⁰ Kokemu Erotie Tairi erewese xeika Saitoni erewese xeikapu xuiapu tuku ere makawotai. Pa xati ninie kirenini kununuworineri kou xekoteneai, pa amure, nini Erotie yakuwotai sanawa xosa xoye tirouneri. Kokemu xinirouna ata kama yakurouna saina apu Plastusu xeika akeri kunakunaworia, iyo niketai. Kakerinera, xouneri Eroti xekeuneri kotowoteneai, xou kuruwati kuna xumuwpinaure.

²¹ Erotie kire yause iyarina, pa yause xosa kokemupo nekei ererina, nukou kokemu sai xosa misina kokaipa kuna kaniketaitai.

²² Kakati, xuiapue ipaki yaxineri, “Nu kire xoiteupo supo. Nu apupo supo xuwe,” xeteneai.

²³ Erotie ninipo kuna iyaserina, nu Xoiteupo wenumu xourepu xuweuwati, sapauni Kokaipapu xenikorokoro ouwotai. Kakati supa xoxie nu xosa moati, temerie kereuneri xumotai.

²⁴ Pana Kokaipapu kuna paie sokisoki xina xokupa wesewese xowotai.

²⁵ Kakati Parnapasino Solunoe Yerusalemu saina xuweiyexeri, Antioku xiyeri xouneri Yoni Maki sou xowoteneai.

Polue Yesusupo kuna xokupa sanawa uteiwotai

YT 13.1—21.14

13

Parnapasino Polunoe Xoiteupo saina ti xanau wopinerire tumunikereteneai

¹ Antiokupo Yesusure xonikisuwoteneai kireu apimie kunatureture kuna kunaourounerina kireuepa Xoiteue xouweurouna kapia xuiapu taitainikirouneri. Ninipo weniniki paiya, Parnapasi, Simioni, nupo kire wenumu Nikeri, Sairini erewesepu Lusiusi, Solu, Manaini, nu paiya akereki kapmani Erotipo emeu.

² Kire yause xosa muris tineri xoye xuriketeneai. Kakeri, Xoiteupo Supo Youyae ipaki kanikina, “Tini Parnapasino Soluno tumunikerari, ninie saina tepinerire yainikitiaina saina tepineri,” niketai.

³ Kanikati xoye xurikeri kunikunineri xupuniki xosaniki sorineri, xesanikeri xowoxeteneai.

Parapasino Solunoe asinaku kuna Saiprusi uteiwoxeteneai

⁴ Xoiteupo Supo Youyae xesaniati, Selusia erewese xowoxeteneai. Selusia kokouna xouro epiteri kokounae Saiprusi sou xosa soniki xowotai.

⁵ Salamisi erewese utu putarineri, Yuta nikau kununu ata yau xouneri Xoiteupo kuna uteiwoteneai. Yoni Makie nini xeika xouna tianietai.

⁶ Ninie Saiprusi sou xosa xokupa sanawa masa teipa xouneri erewese Paposi putawoteneai. Kire apu nupo wenumu Paryesusue purati xekoteneai. Nu xoreixorei kapia tina osa wowourouna apu. Nu kire Yuta nikau xoreixorei tua kunatureture.

⁷ Nu akereki kapmani xeika purirouna, wenumu Sekiusu Paulusu. Sekiusu Paulusu apua nu asinaku nanunanu xeika sipa xeika tuku. Nue Xoiteupo kuna iyeseppure Parnapasino Soluno yainikati koxeteneai.

⁸ Pa apu xoreixorei kapia tina osa wowourouna paiya, Kriki kuna wenumu tineri Elimasi xirouneri. Nue Parnapasino Soluno niau saina touwerinikepure xetai, pa amure, nu akereki kapmani Sekiusie Paulusue Yesusue xousuwopina xirarina kaketai.

⁹ Pana Solu, kire wenumu Polu, Xoiteupo Supo Youyae nu xosa koxati Elimasi sokisoki kukou puri ipaki kauna,

¹⁰ “Ne Satanipo nono. Ne xokupa kapia kutupo xiwai. Xokupa xoreixorei kapia xeika xoxi kapia xeika ne xosani kutu xokopexina. Ne kokaipapu xokupa ime kutu xoxixoxiroune. Ne pa xoxi kapia wetewaiya ama?”

¹¹ Paina iyese. Ximine Kokaipapu xupoe ouninana, ekini sauworepina. Ximine ne asau xekopu xuweu xayakaxayaka xuwau yause puowai,” wotai. Polue kaki kunawati sapaunini iyou siei xiri ukumurouna Elimasipo eke pararetai. Kakati, xupo tina ime ataruwopinaure, eketutu titoutatouna apu xireketai.

¹² Kakati akereki kapmanie pa kapia xekerina xousuwotai. Kakina Kokaipapu kunaure nupo nanunanu xiri sarotai.

Parnapasino Polunoe Erewese Antiokupo tistiriki Pisitia kuna uteiwoteneai

¹³ Polue nu xeika texeteneai apimi xeika erewese Paposi wetineri, kokouna tineri Pampilia propinsipo erewese Perka putawoteneai. Yoni Makia nu weniki Yerusalemu xiyeri xowotai.

¹⁴ Perka wetineri, teipa xouneri erewese Antioku tistriki Pisitia xosa putawoteneai. Yuta nikau Arikepi Yause xosa, ninipo kununu atoro maneri miseteneai.

¹⁵ Kununu atapu tumue tuxotapapu kuna xeika kunatureture nikau kuna xeika ninaiyeineri, kire apu kawori xona Polu xeika saina emeumana xeika ipaki kanikineri, “Yewapu xura, tini xuiapunikau xonikikemu sokisoki wakuai kuna tuku xatia, paina uteiwa,” niketeneai.

¹⁶ Polue sarouna punisi xuwxepinerire, xupo korekoreri ipaki kunauna, “Tini Israili apimi xeika, tini xetau apimi xeikae Xoiteu irue purikiriai, tini iyesa.

¹⁷ Israili kini nikau Xoiteue sinipo asisikimana, nukou xuiapu sie tumunikereyai. Ninie nikou ou wetineri Isipu xouneri puroria, Xoiteue kakati xuiapu inainauweneai. Xurise nukou sokisokieni Isipupo soniki koyai.

¹⁸ Nini aipu usie ukauro puroniai yause xosa, nue ninipo xu 40-teu xitosani xemeroyai.

¹⁹ Kenani ouro Xoiteue 7-teu xetaxetau xuiapu tutu xuweinikieina, Israili nikau ou puropinaure pa ou tinikeyai.

²⁰ Ximuximu Israil apimie Isipu xouneri porokireukireu xitosani puroneiaiye, Mosesie sonikati xiyeri apu xuweu wese xiri xosa teipa xouneri xouneri kireu xitosani xuwxeteneai. Pa xokupa kapia kakipa xouneri 450 xitosani sie xeteneai. Xurise Israil apimie ou teri, Xoiteu Israil tumu teu tumunikereyai. Kakipa kouna kunatureture Samuelipo yause xosa xeyai.

21 “Pa yause xosa kire kokemu tepure yaxeri yakunikepinaure Xoiteue Solu tumuworati, nue 40-teu xitosani tumu puroyai. Solu nu Kisipo nono nu Pensaminipo apu kini.

22 Xoiteue Solu xesauwei Tepitie ninipo kokemu puropinaure tumuworeyai. Tepitire apu kanikina, ‘Ye Yesipo nono Tepiti xekeuweitiai, yeu xoikemue pa apu xoieune, nue yeu xoiropu xokupa nanunanu taiwopina.’

23 Ekime Xoiteu nukoe sokisoki kuna kunawoyai sie, pa apu Tepitipo apu kiniropu siko xiyeri tisikepinaure Xoiteue xesawati Israili kotai. Pa apu nu Yesusu.

24 “Yesusue nupo saina sarepu xuweu yauseni, Israili apimi xoniki pirixineri Yesusupo wenumurei ene isepinerire Yonie Israili apimi kuna tiniketai.

25 Yonie nupo saina xuweiyepure xinapa, ipaki kunauna, ‘Tini ye yue paxi nanunukuna? Yepa tini yakukiriai apu, xuwe. Pana tini iyesa. Xurise kire apu kopinana, ye asinaku apu xati nupo erieripo muri xurexepixe.’

26 “Yewapu xura, tini Apraxamupo apu kini xeika tini xetau apimi xeika Xoiteu irue purirounuku, iyesa. Xoiteue nuko xuiapu xiyeri sonikepure, xesawoyai kuna, siko xosa rania xesawotai.

27 Apimie ninipo tumu teu xeika, Yerusalemu puroteneaia, nini pa apu atineri sipawopu xuwe. Nini kunatureture nikau kuna xokupa Yuta nikau arikepi yause xosa ninaxirouneria nanurouworixe. Pa xati kunauneri mua apu xumopinani kutu xeniai, pa kapiarei ekime kunatureturei kunawoniai kuna taiwoteneai.

28 Nu kuna xosa tumuworineri kire xoxi kapia xekeri xumopina sie xeniai xana xuwe, ai akereki kapmani Pailatie ouwepinaure sokisoki xeteneai.

29 Kakerineria, ekime kunatureturei kunauneri apue kakepineri xeniai sie kakerineri na nikitoto xouropu tikouneri kire kopaupuro upuareteneai.

30 Pana Xoiteue kopaupuropu xiyeri sarati,

31 xokupa asau xosa apue Kalili wetineri Yerusalemu nu xeika xourounerie nu xekoteneai. Pa apimie ximine nupo kuna Yuta apimi xosa uteirouneri.

32 “Sinie tini xosa asinaku kuna ipaki uteinuku. Xoiteue asisikimana sokisoki kuna kanikina, apu xesautia siko xiyeri kou tisikepina xeyai,

33 pa xati sini ninipo nono teu xosa sokisoki kuna kunawoyai sie kakepinaure Yesusu kopaupuropu saretai. Mua kapiapu kuna paiya Siri Nakau xosa xoka 2 siri xosa purina. Kuna paiya muanumu, ‘Ne yeu nono.

Ximine ye neu emini xine,’ xeyai.

34 “Xoiteue kopaupuropu saretaina, nu kopaupuro pani xiyeri xouna xusaxepuwatixe. Paiya Xoiteue kunauna, ‘Ekime Kokemu Tepitie sokisoki kuna kauyai sie, ye atiatikineaia asinaku asinaku sapi tikepine xeyai. Ye kunautia sieni kutu mua sapi akipa xepina,’ xeyai.

35 Kire kuna rania Xoiteupo nakau xosa purina. Paiya muanumu, ‘Ne apu xokumoe neu saina tepinaure nakie tumuworiai wetau kopaupuro xusaxete,’ xeyai.

36 Siko sipa, Tepitie ouro puroyai yause xosa, nu Xoiteupo kuna taiwoyai. Xurise xumati nukou asamana nikau kopaupuro upuareri xusaxeyai.

37 Pana mua apua Xoiteue kopaupuro sareyaina, nupo mupokemu xusaxepu xuwe.

38 Pa xati, yewapu xura, sinie tini xosa ipaki mua kuna uteinuku. Tini ati sipawa, mua apu nue tinipo xunu xesauweritikepure kotai.

³⁹ Mosesipo tue tinipo xunu xesauweritikina tini apimi asinakuni kutu xepuwatixe. Pana mua apua nu xokupa apue nure xonikisuwoteneai nikau xokupa xunu xesauwerinikina nini asinaku apimini kutu xina.

⁴⁰ Pa xati tini sosopa epixa. Mua sapi ekime kunatureturei kunawoneai tini xosa moxete. Ninie ipaki kunauneri,

⁴¹ 'Tini pirexirounuku apimi, tini xekexekewa, tini ure titikatia xoxi xakuai. Tini xopu ye xetau xumu xonuxonu kapia kakitia yaraxepina. Ye kakepure xitiai kapiaure, kire apue katikatia tini xotikisuwakuaixe xeyai,' " xina kaniketai.

⁴² Polue kuna tinikiatia, nio Parnapasinoe kununu ata wetineri kisau xowopurexeria, xuiapue ipaki niranira kuna kanikineri, "Emeu Yuta Nikau Arikepi Yause xosa xiyeri kounaxari pa sapire kasikakuai," niketeneai.

⁴³ Kakeri Yuta nikau kununu ata weti kisau xouneria, xokupa Yuta xeika xetau apimi xeteneai xuiapu kini xeikae Yuta nikau muris tepi kapia taineri, Poluno Parnapasino tainiketeneai. Kakeri ninie kuna tiniketeneai. Nini Xoiteupo asinaku purupi taineri, nupo sokisoki xoukuru xosa puropinerire kuna tinikineri ninipo nanunanu sareteneai.

⁴⁴ Emeu Yuta nikau arikepi yause xosa, pa erewesepu xokupa xuiapue Kokaipapu kuna iyeseppure Poluno Parnapasino xosa koteneai.

⁴⁵ Pana Yuta apimie pa kokaipa xuiapu tutu xekoria, xonikikemu xiri xoxixoxi xetai. Kakati Polu xeika kuna tuwata xineri nupo kuna ororineri pirowoteneai.

⁴⁶ Kakeri, Poluno Parnapasinoe sokisoki kuna nini ipaki kanikineri, "Suwau, tini Yuta apimi xite Xoiteupo kuna sini akeri katikepinuku. Pana mua kuna nikitiki tunuku takieni ipaki kunaunuku, 'Sini ekisikioma purupi sipesi tepukirixe xikiriai.' Pa xati tini iyesa. Sini xetau apimi teu xosa kuna uteiwoipinua,

⁴⁷ pa amure, Kokaipae ipaki kasikina, 'Yei ne xokupa xetau xuiapu nikau memeremu sie iyainerine, nei xokupa ou yaupo xuiapu tianikau, yei xiyeri tinikepine xeyai,' " niketai.

⁴⁸ Xetau xuimiapimie pa kuna iyaserineri, Kokaipapu kunaure xiri nimaririwoteneai. Kakeri, pa xokupa xuiapu sipesi ekinikioma puropinerire Xoiteue tumunikeretaie xonikisuwoteneai.

⁴⁹ Kakeri ninie Kokaipapu kuna pa tistiriki tixouxanauwoteneai.

⁵⁰ Kakeri xuimi weniniki tuku xeika, erewesepu tumu teu xeika nini Xoiteure muris tepi kapia tairounerina pana, Yuta apimie xoniki xuseri Poluno Parnapasino xoxixoxiniketeneai. Kakeri pa tistiriki xosaupo xesanieteneai.

⁵¹ Kakeri, xuiapue sipauneri sini xoxi kapia tikiriaina xu tuku xepinuku xepinerire, Poluno Parnapasinoe sianikiropu mai pokuwoxeteneai. Kakerineri Antioku wetineri erewese Aikoniamu xowoxeteneai.

⁵² Kakexeri Xoiteupo Supo Youyae Antiokupo xuimiapimie Yesusure xoniki suwoteneai xosa xokopexati xiri nimaririwoteneai.

14

Parnapasino Polunoe Aikoniamu kuna uteiwoxeteneai

¹ Poluno Parnapasinoe Antioku kakexeteneai kapia sieni Aikoniamu kakexeteneai. Yuta nikau kununu ata manexeri kuna uteiwoxeteneai. Kuna ati piteuneri uteiwoxeri, Yuta xeika Kriki xeikapu kokaipa xuiapu kinie xonikisuwoteneai.

² Kakeria kireu Yutapu xonikisuwopu xuweue, xetau xeteneai xuiapu xoniki xuseri, ninie xonikisuwoteneai xuiapure xonikikemu xoxixoxixeteneai.

³ Ninie Aikoniamu xuwau yause purineri, Xoiteue xoukemu tiniketaipo kuna ximikepu xuweu uteiwoxeteneai. Kakexeri Xoiteue sokisoki tiniati, xumu xonuxonu xonuxonu kapia erexeteneai. Pa kapiarei Xoiteue xuiapu ipaki atarinikina, mua kuna ninie uteiwoxeteneai suwani kutu xetai.

⁴ Pana pa erewesepu xuiapue purixineri aimore tutu xeteneai. Kireue Yuta nikau kuna taiwoteneaina, kireue Yesusupo aimore tianutianuwopi, taiwoteneai.

⁵ Xurise Yuta teu xeika xetau xeteneai apimi xeikae ninipo tumu teu xeika saneri, Poluno Parnapasino xiwaxiwainiketeneai. Kakerineri, ounikiepure xe tapuniki kuruwopure xeteneai.

Parnapasino Polunoe Likonia kuna uteiwoxeteneai

⁶ Apimie pa kapia kakepure xeri Parnapasino Polunoe kuna iyeserineri Likonia tistirikipo erewese aimore, Listra erewese xeika Terpe erewese xeika xosa ximi xowoto, pa erewese aimore tomuro puroteneai wese yau xeika xosa ximi xowotowoteneai.

⁷ Pa wesewese xounexeri asinaku kuna uteiwopi saina texteteneai.

⁸ Listra erewese paiya kire apu, nupo siau sokisoki xuweu purotai. Anae iyaratia, siau xoxixati xayakaxayaka texirouwatixe.

⁹ Polue kuna uteiwati pa apue kuna iyesetai. Kakati Polue sokisoki kukouna xekoatia, pa apu xousuwotai nu asinaku xepina sie xetai.

¹⁰ Paxati Polue sokisoki kuna, kunauna, "Ne sarounau tumuwo," wotai. Kakati pa apue potirouna sarou textetai.

¹¹ Xokupa xuiapue pa kapia Polue kakati xekerineri, Likonia nikau kuna ipaki yaxineri, "xoiteue apu sie putauneri sini xosa kouneri," xeteneai.

¹² Kakerineri Parnapasi xoiteu Susu woteneai. Polua nu kuna tua xati, wenuneri xoiteu Ermesi woteneai.

¹³ Pa xoiteu Susupo muris ata paiya erewese koikato wotaipo sepuri isimaro purina. Pa muris atapu xuriatitie kireu pulmakau sona xeika kireu kakai kinuworoki xeika tina, erewesepu sepuri isimaro kotai. Nuko xeika xuimiapimi xeikae Parnapasino Poluno xoniki iwopure kaketeneai.

¹⁴ Kakeri Yesusupo tianutianuwopi aimorei nini Parnapasino Polunoe paire kuna iyeserineri kokaipa ure urerineri, ninipo nekei kiraikaraiwoxeteneai. Kakerineri xuiapu xopu keikei xonaneri ipaki yaxineri,

¹⁵ "Yewapu xura, ama tini mua kapia kakinukuna? Sini apu, taki sieni. Sini tini xosa asinaku kuna ipaki uteinua, tini mua aipu sapi xosa muris tirounuku wetinari, Xoiteu ekeoma tuku xosa pirixinari xouwa. Xoiteu nue xokupa sapi purotai tuku mena iyarina, xasi iyarina ou iyarina woyai.

¹⁶ Suwau, asitikimana nikau yause xosa paiya xokupa xuiapu wetinikati nikou kapiarei texeneai.

¹⁷ Pana apue sipawopu xuweuwopinerire xiri ximiakeyaixe. Xuwe. Xokupa yause tini xosa asinaku kapia kakirouna. Nue ene tumuwati mena weti tini xosa kouna, kakati xokupa asinaku xoye mana. Tini xokupa xoye tikati tinipo xotikikemu nimaririnuku," niketai.

¹⁸ Ninie pa kakerineri kunawoteneai sorena, xuimiapimie nio xiri xoniki iwopureni kutu xeri taiyerinikeri xiri sokisoki xeteneai.

¹⁹ Pana xurise kireu Yuta nini Antioku erewesepu xeika Aikoniamu erewesepu xeikae Listra erewese kouneri, xuiapu nikau nanunanu puruporo nikeri Polu xiwaixiwaiwoteneai. Kakerineri Polu xe kuruwoteneai. Kakerineri xumurounarineri, puru ti erewese kisauira weteri purotai.

²⁰ Kakeri Yesusure xoniki suwoteneai xuimiapimie ma tumuneri Polu koitauwori, xiyeri sarouna erewese minika manetai. Xurise kire asau xosa Parnapasi xeika Terpe erewese xowotai.

Parnapasino Polunoe Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimi xonikikemu sokisoki niketeneai

²¹ Poluno Parnapasinoe Terpe asinaku kuna uteiwoxeri xokupa xuiapue Yesusupo tataiwopi sayeteneai. Kakerinexeri xurise xiyerineri Listra xowoto, Aikoniamu xowoto, Antioku xowotouneri,

²² Yesusupo tataiwopi nikau xonikikemu sokisoki niketeneai. Sokisoki kuna ipaki kanikineri, “Tini sokisoki xotikisu xosa pura. Sini Xoiteue Yakunikepina Xuiapu Tutu xosa manepure xinukua, xokupa xu purotai ime xosa akeri marinukueye,” niketeneai.

²³ Kakerinexeri pa xokupa erewesepu xuiapue Yesusure xonikisuwoteneai nikau tumu tumunikereteneai. Pani nio xoye xuri katieinexeri kunikuniwoxeteneai. Pa kapiarei Kokaipaure xoniki suwoteneai xuimiapimi, Kokaipa xuporo iyainikereteneai.

Parnapasino Polunoe Antioku tistiriki Siria xosa xiyeri xowoxeteneai

²⁴ Xurise Parnapasino Polunoe Pisitia tistiriki xopu xoworinexeri, Pampilia propinsi putawoxeteneai.

²⁵ Xoiteupo kuna Perka erewese uteieineri, xurise Atalia erewese munoxeteneai.

²⁶ Ataliae kokouna xosa epixeri, sonikina Antioku xowotai, pa erewese paiya ekime Yesusure xonikisuwoteneae nini sokisoki nikineri pa saina texepinerire Xoiteu xuporo iyainikereteneai. Kakeri saina tieinexeri Antioku xiyeri xowoxeteneai.

²⁷ Utu putarinexeri, Yesusue xonikisuwoteneai xuiapu yainikeri kou kununuwoteneai. Kakeri, Xoiteue nini xupunikiro xokupa kapia kaketaire kaniketeneai. Ipaki kunaunexeri, “Xoiteue xetau xeteneai xuiapu nikau ime taiyerinikati xonikisuwoteneai,” niketeneai.

²⁸ Kakerineri Yesusupo tataiwopi xeika Antioku xuwau yause puroteneai.

15

Yesusure Xonikisuwoteneai kokaipa kununu Yerusalemu kaketeneai

¹ Kireu Yutiapu apimie Antioku kouneri Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimi ipaki taitainikineri, “Tini Mosesipo tuxotapa taiwopu xuweuwari muputiki ipisa katiepu xuweuworia, Xoiteue xiyeri sotikepuwatixe,” niketeneai.

² Poluno Parnapasinoe pa kuna apimie kunawoteneai iyaserineri, nini xeika kuna sari ere tuwatarineri, pani paire kuna ouwoteneai. Kakerineri, Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimie Poluno Parnapasino, nio xeika kireu apimi xeika Yerusalemu xouneri tum teu xeika Yesusupo tianutianuwopi xeika kuna kutuwopinerire tumunikereteneai.

³ Yesusure xonikisuwoteneae xesanikeri, Ponisia tistiriki xeika Samaria tistiriki xeika xopu xosa xowoteneai. Pa aimore tistikipo xuimiapimie Yesusure xonikisuwoteneai xosa xouneri ipaki akumenikepi saina tineri, “Xoiteue kakati kireu xeteneai xuiapu kinie xoniki pirixeteneai,” xeteneai. Kakeri, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue pa kuna iyaserineri xonikikemu xiri asinaku xetai.

⁴ Xouneri Yerusalemu putawori, Yesusure xonikisuwoteneai xokupa xuiapu xeika Yesusupo tianutianuwopi xeika tumu teu xeikae kusonikete-neai. Kakeri, Poluno Parnapasinoe Xoiteue nio xupunikiro xokupa saina tetaire kaniketeneai.

⁵ Pana Parisi kini nikau kireu Yesusure xonikisuwoteneae sari ipaki kunauneri, “Xetau apimi xeteneai apimie siko xopu mopure xineria, mupuniki ipisa kakatieinari, kanikari Mosesipo tu taiwopineri,” niketeneai.

⁶ Kakeri, Yesusupo tianutianuwopi teu xeika tumu teu xeikae pa kuna kutuwopure kununuwoteneai.

⁷ Xokupa kuna kunauweineri, Pitae sarouna ipaki kanikina, “Yewapu xura, tini sipa, ekime Xoiteue saina uteina sikeyai, yepa xetau xeteneai apimie asinaku kuna tinikiti iyaserineri xonikisuwopinerire tumuyereyai.

⁸ Xoiteue xokupa xuiapu nikau xonikikemu sipauweina, siko sikeyai sie Xoiteupo Supo Youya tiniketai. Nu xoukemu nimaririrei tinikepure pa kapia atarisiketai.

⁹ Nue kire kapia siko xosa kakina nini xosa xetau kapia kakatixe. Xuwe. Nure xonikisuwori, pa xonikisuwopi imerei sore xunu xesauwerinikati ekeru asinaku xeteneai.

¹⁰ Pa xati tini ama Xoiteu eruruwopure xinukuna? Tini kaki xanari mua xu sapi Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xauranikiro tawaku. Ekime asisikimana xeika siko xeika rania mua xu xemeropu itou xuwe.

¹¹ Pana pa apimi rania xiyeri tiniketai sie, Kokaipa Yesusupo xousuwarei tianisikati sini Xoiteue xiyeri tisikepina xi xosikisunuku,” niketai.

¹² Pitae ipaki kunawatia, apimi kununu puroteneae kire kuna xapa tepu xuwe. Nini Parnapasino Poluno niau kuna xosa xakuniki iyareteneai. Kakeri, xetau xeteneai xuiapu kini xopu xosa Xoiteue nio xupuniro xumu xonuxonu kapia eretaire kunawoxeteneai.

¹³ Ninie kunauwexeria, Yemsie ipaki kunauna, “Yewapu xura, tini yeu kuna iyesa.

¹⁴ Saimonie tini katikina ximuximu yause Xoiteue xetau xeteneai xuiapu xosa kouna, ninipo xuiapu kini ikou xuiapu xi tinikati nukou xuiapu sayeteneai xetai.

¹⁵ Kunatureture nikau kuna rania panumuni. Ninie ipaki kuna xayauneri,

¹⁶ ‘Kokaipae kunauna, “Tepitipo apu kini paiya kire kesia ata suruwotai sie. Pana xurise ye xiyeri kouneia xiyeri sarepine. Mua atoropu xuru xoxixetaia, yei xiyeri atineia, pa ata xiyeri sarepine.

¹⁷⁻¹⁸ Kakitia xetau xeteneai xuiapue ye Kokaipa xirekiyepineri. Paiya xetau xeteneai xokupa xuiapu, ikouni tumunikeitiai.” Muaiya Kokaipapu kuna. Ekimeni kutu kunauna mua kapia akipa xepineri xeyai.’

¹⁹ “Pa xati yeu nanunanu muai, sini mua xetau xeteneai xuiapue xoniki pirixineri Xoiteu xosa xowoteneai xu tinikepuxe. Xuwe.

²⁰ Mua kuna nakau xosa xayaunuku xesau ipaki kanikinuku, apue xorei xoiteu xouiwoteneai xoye sapi nini texeni, pa kapia paie nu Xoiteu ekeru xunu tuku xina. Nini kakixaneri xoxixoxi ayaka kapia kakexeni. Nini kakixaneri apue noto paru muri tineri ouweri xumotai nexeni. Pa amure noto xosa yawi purati nexeni.

²¹ Siko sipa, ekimeni kouna mua xosapa xetau xeteneai nikau xokupa erewese xosa Mosesipo tuxotapa uteirouneri apu tuku. Ninie xokupa Yuta nikau arikepi yause xosa nupo kuna kununu ata yau ninaxirouneri.”

Ninie Yesusure xonikisuwoteneai xetau xuiapu xosa nakau xesarinikete-neai

²² Yesusupo tianuwopi xeika tumu teu xeikae Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xeika kuna ouworineri, aimore apu tumunikereteneai. Kire nu Yutasi, nupo kire wenumu Parsapasi, kire Sailasi. Ninie Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xopu tumu puroxeteneai. Nini axiri Poluno Parnapasino tuku xesanikeri erewese Antioku xowoteneai.

²³ Nini xupunikiro kire nakau mua kuna tuku xesauneri, “Sini Yesusupo tianutianuwopi xeika tumu teu xeika, sini takipo xatatikimana, sinie mua nakau xayaunuku, tini xetau xeteneai xatasikimana kini erewese Antioku xeika propinsi Siria xeika Silisia xeikapu xokupa sanawa yau purikiriai xosa mua nakau aiyau xesaunuku. Yewapu xura asinaku asau.

²⁴ “Sini kuna ipaki iyesikiria, siniropu kireu apimie tini xosa utuneri kuna xotiki xuseri tini xouxou wakiriai. Kakineri tinipo nanunanu puruporowopi saina teteneai. Paiya sinie panumu kakanikepu xuwe.

²⁵ Pa kapia kaketeneaire kuna sinie iyeserinuku, xatasikimana aimore xesanikikiri tini xosa kopinerire xosiki tumaxi kuna ouwori tumunikeri, emesikimana axiri xiri xosikienikirounuku, nini Parnapasino Poluno tuku xesanikinuku.

²⁶ Nini xumopineri sieni kutu itouna, nini sikou kokaipapu wenumu Yesusu Kristusure kunawopi ximikerixe.

²⁷ Pa xati sinie Yutasino Sailasino xesanikikiri tini xosa utuneri, mua kuna niou supunieni tini katikepineri.

²⁸ Xoiteupo Supo Youyae sini xeika purati ipaki kuna onunuku tini xosa sini xokupa xu soxepi xiraxinuku. Pa xati tini mua kapia kireni taiwa.

²⁹ Tini kakixanari xorei xoiteu xoniki iwopure noto ouwoteneai naku. Tini kakixanari noto xosa yawi purati naku, kaki xanari apue noto paru muri tineri ouweri xumotai naku. Pa xeika tini xokupa ayaka kapia emeseriwakuai. Tini ati epinari pa kapia kapia emeserinari paiya asinaku. Sinipo kuna pa kireni. Tini asinaku puropi pura,” niketeneai.

³⁰ Yesusue xonikisuwoteneai xuiapue pa apimi xesanikeri toupa Antioku xowoteneai. Antioku pa xosa Yesusue xonikisuwoteneai xuiapu kunununikerineri pa nakau tiniketeneai.

³¹ Xuiapue ninaieineri, niko sokisokinikepina kuna asinaku tiei nimaririwoteneai.

³² Yutasino Sailasino nini kunatureture. Pa xati xokupa kuna asinaku Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu tinikineri, pa kapiae ninipo xonikikemu sokisokiniketeneai.

³³⁻³⁴ Nini xayakaxayaka xuwau yause Antioku puroxeteneae, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue nini kusonikineri xoniki kururei xesanieri, koteneai apimi xosa xiyeri xowoxeteneai.

³⁵ Poluno Parnapasino paiya nini Antioku puroxeteneai. Kireu xokupa apimi xeika Xoiteupo kuna xuiapu taitainikete, Kokaipapu kuna uteiwopi saina tetewoxeteneai.

Poluno Parnapasinoe xoniki tumaxepu xuwe

³⁶ Kireteu asau xouwatia, Polue Parnapasi ipaki kauna, “Sini xokupa erewese xiyeri xounuai, ekime sioe Kokaipapu kuna xatasikimana tinikianiai xekexekenikaxau. Kakinuai, nini asinaku purinerire, e xuwerauna sipawaxau,” wotai.

³⁷ Kakati Parnapasie Yoni, nupo kire wenumu Maki, nio xeika xowopin-aure sowopure xetai.

³⁸ Kakati Polue kunauna, "Pa apue ekime propinsi Pampilia weisiterina, sini xeika xou saina tepi xirexetai, pa xati sini xuweu xowaxau," wotai.

³⁹ Paire ere kawataxeteneai. Kakerineri xetaxetau uteieineri kirenini saina tepu xuwe. Parnapasie Yoni Maki sou xouna kire kokouna xosa epineri Saiprusi sou xosa xowoxeteneai.

⁴⁰ Kakati Polue Sailasi sowotai. Nini xowopuxeri yause paiya, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue nini kanikinexeri, "Kokaipae xousuwawati tiani tikirounae tini xeika purina," niketenai.

⁴¹ Poluno Sailasinoe propinsi Siria xeika Silisia xeika teixanaunexeri, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu payau puroteneai Polue sokisokiniketai.

16

Timotie Polu xeika xowotai

¹ Polue Terpe xeika Listra xeika xosa utu putawotai. Pa erewese xosa kire Yesusure xousuwotai apu, nupo wenumu Timoti, nue purototai. Nu kire Yutapu Yesusure xousuwotai xuiapo nirau. Nupo omo paiya nu Kriki nikau.

² Listrapu xuiapu Yesusure xonikisuwoteneai xeika Aikoniamupo xuiapu xeikae nupo kapiaure ipaki kunauneri, Timoti nu asinaku apu xeteneai.

³ Polue Timoti sou xowopure, tina mupo ipisa katieruwotai. Yuta apimie pa sanawa yau purori, nanuworina pa kapia kaketai. Pa amure, xokupa Yuta nini sipa, Timotipo omo paiya nu Kriki.

⁴ Erewese xouxanauneri, mua kuna ekime Yesusupo tianutianuwopi xeika tumu teu xeikae Yerusalemu ouwoneai, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapiami tiniketeneai. Kunauneri, "Tini mua kuna taiwa," niketeneai.

⁵ Kakeri Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu teu nikau xonikisu xiri sokisoki xati, xokupa asau xosa ninipo xoka xiri kokaipa xetai.

Polue Mesetoniapu apu xiniwepirei xekotai

⁶ Polu xura Sailasi xura Timoti xurae propinsi Esia kuna uteiwopineria, Xoiteupo Supo Youyae taiyerinikati, Prikia tistiriki xeika Kalesia tistiriki xeika xopurei xowoteneai.

⁷ Misia tistiriki xexe xoworineri, propinsi Pitiniaro manepineria, Yesusupo Supo Youyae taiyeriniketai.

⁸ Pa xati Misia emeserineri touna erewese Troasi xowoteneai.

⁹ Ukumani Polue kire sapi xiniwepi sie xekotai. Xekoatia kire apu propinsi Mesetoniapue tumu puri ipaki yauna, "Ne xasi xusanau Mesetonia kounau tianisike," wotai.

¹⁰ Polue pa kapia xekerati, sini sapauni Mesetonia xowopure ime xirekiria. Sini sipa, nini xosa kuna uteiwopinukure Xoiteue yaisiketai.

Litiae Yesusure xousuwotai

¹¹ Pa xati Troasie tauro xosa epitikiri, kokounae Samotresi souni kutu munauti mautipa xowotai. Kire asau xosa paiya kokounae Neapolisi xowotai.

¹² Pa wese wetinuku Pilipai utu putaukiria. Paiya kire erewese ekime Romue kou poro miseniai, paiya tistiriki Mesetoniapu akereki erewese. Pa erewese xosa kireu asau purikiria.

¹³ Yuta nikau arikepi yause xosa erewesepu sepuripo isima kisauira munanuku, kire enero xoukiria. Sinie nanukiriaia, pa ene tomuro kire kunikunirouneri iri purina xikiria. Pa enero kireu xuiemie kununu purori xekenikerinuku, nini xeika misinuku kunaukiria.

¹⁴ Kire xui nupo wenumu Litia, nue pa kuna iyesetai. Nue Xoiteu xosa muris tirouna. Nu Taiataira erewesepu xui, nu mari ewou xosa xe saina tirouna. Kokaipae xoukemu pirierati, Polue kunawotai kuna xosa xaku iyaretai.

¹⁵ Nuko Yesusupo wenumurei ene isati, ata emeumana rania kaketeneai. Nuko Yesusupo wenumurei ene isieinapa sini kasikina, "Tini nanunuku ye Kokaipaure xiri xousuna xinaria, manari yeu atoro pura," niketai. Kakerina xiri sokisoki xati nupo kuna taikiriai.

Poluno Sailasinoe Pilipai kakauya ata puriteneai

¹⁶ Kire asau xosa sinie kunikuniwopure kire iri xosa xoukiria, kire aipu xuie imero tutumasiketai. Pa xui nu kire yaniyani tuku purati, paie xurise akipa xepina sapire kunaourouna. Kakati pa xui yakuwoteneai apimie nupo saina xosa kokaipa xe tirouneri.

¹⁷ Pa xuie Polu xeika sini xeika taisikinani ipaki yaxina, "Mua apimia nini Xoiteu Xouropu saina apimini kutu. Xoiteue xiyeri titikepina ime nini katikirouneri," niketai.

¹⁸ Xokupa asau pa xuie kaketai. Kakati Polue nupo uru iyesepi xiri xirari, pirixina pa yaniyani kauna, "Yesusu Kristusupo wenumurei, ye kanine, ne mua xui wetinau xouwo," wotai. Kakati pa yaniyanie sapauni pa xui wetina xowotai.

¹⁹ Pa xuipo yayakue xekoria ninipo xe tepineri ime xiri xuwexetai. Paire Poluno Sailasino xoroniki tinikineri, kununu wesepu tumu xosa puruniki xowoteneai.

²⁰ Kuna xekexeke xosa soniki xouneri ipaki kanikineri, "Mua apu aimore nini Yuta kinipo. Ninie sikou erewese xosa poripori sarepi saina tinexeri.

²¹ Kakineri, siko Romu sanawapue kireu xeseu kapia kakepi xeseu paiya, xuiapue nini tainikepinerire purunikepure xineri," niketeneai.

²² Xuiapu kou kununuwoteneae rania nini xosauni kuna suwoteneai. Kakeri kuna xekexeke apimie ninipo nekei unonorinikineri, sina pokae ounikepinerire kireu apimi kaniketeneai.

²³ Ninie xoxi ouounikeri, kuna xekexekei kakauya ata xosa iyainikereteneai. Kakerineri, ati yakuniepinaure kakauya ata yakuwotai apu sokisoki kuna kawoteneai.

²⁴ Kakauya yayakue kuna xekexeke nikau kuna iyeserina, kakauya ata kama minikani kutu xosa iyainieretai. Kakerina ninipo sieniki namasae sokisoki taretai.

²⁵ Xinepiniki Poluno Sailasinoe Xoiteure kunikunineri siri woropi saina texteteneai. Kakeri kireu kakauya apimie iyesi puroteneai.

²⁶ Kukupuni kire kokaipa mimie mana, kakauya atapu xokupa xai litowotai. Kakati kakauya atapu xokupa isima taixanauwati, xokupa kakauya apimi nikau sokisoki xume xuxurexetai.

²⁷ Kakauya apimi yayakue sarouna xekoatia, kakauya atapu xokupa isima tatai purati, nanuna xokupa kakauya apimi ximi xouweteneai xetai. Pa xati nukou sawaruwaru puru tina nukoini nuko ouwepure xetai.

²⁸ Kakati Polue sokisoki uru yaxina, "Ne kakixanau nakieni naki xoxixoxiwou. Sini xokupa purinuku," wotai.

²⁹ Kakauya apimi yayakue naku timopinerire apimi iyainikerina keikei Poluno Sailasino puroxeteneai ata kamoro manetai. Xiri ximikeri urerina Poluno Sailasino niau siani sakoro utu ukurowotai.

³⁰ Kakerina kisau soniki munana, ipaki kotonikina, "Kokaipa apu axiri, ye amu amakiti Xoiteue ye xiyeri tiyepinana?" niketai.

³¹ Kakati ninie ipaki kunauneri, “Ne Kokaipa Yesusure xonisuwaua, Xoiteue naki xeika neu kinianimana xeika titikatia tini nukou xakuai,” woteneai.

³² Kakerineri Kokaipapu kuna nuko xeika nukou kiniaumana xeika xosa uteiwoteneai.

³³ Kakexeri, xinepiniki pa kakauya yayakue ninipo usi kurorinietai. Kakerina nuko xeika nukou kiniaumana xeika Yesusupo wenumurei ene iseteneai.

³⁴ Kakerineria kakauya yayakue, nupo atoro soniki xouna xoye tinietai. Pa kakauya yayaku xeika nupo xokupa xuimiapimi kini xeikae Xoiteure xonikisuneri xiri nimaririwoteneai.

³⁵ Xoripesau kuna xekexekei xokai teu xesanikeri, kou kauya yayaku ipaki kauneri, “Kuna xekexeke teue kunauneri, ne pa apu aimore weinikitaui xowoxepineri,” woteneai.

³⁶ Kakeri kakauya yayakue Polu xona kawotai. Ipaki kauna, “Tini kakauya weu xowaxakuare kuna xekexekei kuna xesawoteneai. Pa xati tini kakauya weti xounaxari, xotiki asinakurei puraxa,” nietai.

³⁷ Paire Polue xokai teu ipaki kanikina, “Sini Romu sanawapu apu axiri. Amakati kuna xekexekeipa sinipo kuna ati xekerineri nini pa kapia xoreiereteneai re xuwesikepu xuwena? Xuiapu ekinikiro ai ousiketeneai. Kakineri kakauyaro iyaisikereteneai. Paire rau yopini ximiarei xesasieri xowopinua, wo? Xuweni kutu. Nikoini maneri kisau xesasikepineri,” niketeneai.

³⁸ Polupo kuna xokaie kuna xekexeke xosaniki tixowoteneai. Poluno Sailasino nini Romupo xeri kuna xekexekei pa kuna iyaserineri, ximikete-neai.

³⁹ Kuna xekexekei kakauya ata xouneri eiyo kuna kanikerineri, kisau muna yataniketeneai. Kakeri kanikineri tini mua erewese weti xouwa niketeneai.

⁴⁰ Nini kakauya ata wetineri, Litiapu atoro xowoxeteneai. Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xekenikerineri xonikikemu sokisoki nikepure kireu kuna tiniketeneai. Kakerineri erewese wetineri xowoxeteneai.

17

Tesalonaika apimie Poluno Sailasino ouniepure xeteneai

¹ Polue emeumanapu erewese Ampipolisi teipa xowoteneai. Pa erewese wetineri erewese Apolonia xowoteneai. Pa erewese rania wetineri erewese Tesalonaika xou putawoteneai. Yuta nikau kire kununu ata pa erewese purina.

² Polu nuko kakirouna sie kapia kaketai. Yuta apimi xeika pa kununu atoro mana, xeimore asau Yuta nikau arikepi yause xosa Xoiteupo kuna nakau xosa purotaire nini xeika kunawotai.

³ Xoiteupo kuna xotapa ipaki piteu kanikina, “Mua apu Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepinaure tumuworeyai, nu tatau tina xumopinae sewai xiyeri saropina,” niketai. Kakeri ipaki kanikina, “Mua Yesusu, nupo kuna ye uteiyeyeritikitiaia, pa apu nu sore Xoiteue nupo xuiapu tinikepure tumuworetai,” niketai.

⁴ Kakati kireu xuiapue xonikisuneri Poluno Sailasino tainiketeneai. Kakeri, xokupa Kriki kinie Xoiteure muris tirounerie rania nini tainiketeneai. Kakeri xokupa xui nini ere weniniki tukue rania tainiketeneai.

⁵ Yuta apimie pa xuimiapimi xekenikeria, nini tainikeri xonikikemu tatauwotai. Paire kireu xoxi apimi kununu wese yau purirouneri tinikete-neai. Kakerineri xokupa xuiapuni kutu kununikerineri, pa erewesepu

xuimiapimi xonikikemu sareri, ninie xouneri Yesonupo ata isima kere-woteneai. Kakineri Poluno Sailasino kisau soniki xouneri, xuimiapimi xupunikiro iyainikerepure xirekinikepi saina teteneai.

⁶ Pana nini xekenikepu xuwe. Yesonu xeika kireu Yesusure xonikisu-woteneai xuiapu xeika purunikineri pa erewesepu tumu xosa xowoteneai. Kakineri ipaki yaxineri, “Mua apimie xokupa sanawa texineri xoxi kapia kakirounerie ximine mua kou purineri.

⁷ Yesonue nupo atoro soniki xou purotai. Pa xokupa apimie Sisaripo tu taiworixe. Kunauneri, ‘Kire kokemu purina nupo wenumu Yesusu xirouneri,’ ” xeteneai.

⁸ Xuiapu xeika erewesepu tumu teu xeikae pa kuna iyaserineri ureri xiraxarawoteneai.

⁹ Kakerineri tumu teue Yesonu xeika kireu apimi xeika kanikati xei kuna isayaxeri weinikiteri xowoteneai.

Poluno Sailasinoe Peria erewese xou saina texeteneai

¹⁰ Xori euti moati, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue Poluno Sailasino xesanikeri Peria erewese xowoxeteneai. Peria utu putauneri, Yuta nikau kununu atoro manexeteneai.

¹¹ Yuta xuimiapimi Peria puroteneai nikau kapia paiya, Tesalonaika puroteneai nikau kapia xiri emeserineteneai. Ninie Polupo kuna iyaserineri xiri xonikiewoteneai. Kakineri Polupo kuna suaure xoreire xi sipawopure, xokupa asau Xoiteupo kuna nakau xosa purotai ninaxineri uteirouneri.

¹² Kakineri Yuta xuimiapimi xokupae xonikisuwoteneai. Kakeri xokupa Kriki xuimi weniniki tukue rania xonikisuwori, apimie rania xonikisuwoteneai.

¹³ Xurise Tesalonikapu Yuta apimie, Polue Xoiteupo kuna Peria utei purina kuna iyaseteneai. Paire pa erewese xouneri xuimiapimi xoniki xusineri nanunanu puruporo niketeneai.

¹⁴ Kakeri, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue sapauni Polu xesawori toupa usiemaro xowotai. Sailasino Timotinoe Peria puroxeteneai.

¹⁵ Polu yatawopu koteneai xuimiapimie, Atens xexe Polu yatawoteneai. Xiyeri xowopurexeria, Polue Sailasino Timotino ipaki kuna xesarinikina, “Tini sapauni kouyeyaxakuai xi kuna xesari,” nietai.

Polue Atens kuna uteiwotai

¹⁶ Polue Sailasino Timotino Atens yakuniki purina, xokupa xoreixorei xoiteu nikau xeniroroj xekotai. Paie kakati xoukemu xiri xoxixoxixetai.

¹⁷ Pa xati Yuta nikau kununu ata xosa xouna, Yuta apimi xeika xetau xeteneai xeikae Xoiteure muris tirouneri xosa kunawotai. Kireni kireni asau xosa kununu wese xouna xuiapue pa wese kou purori kuna kanikirouna.

¹⁸ Kakati kireu Epikurian kinipo sipa apimi xeika Stoikipo sipa apimi xeikae nu xeika kuna tuwata xeteneai. Kireue kunauneri, “Mua apu peroroipa nu amu kuna kunawopure xinana?” xeteneai. Kakeri kireue kunauneri, “Kireu wese wesepu xoiteupo kuna uteina rau,” xeteneai. Polue Yesusupo asinaku kuna kanikepure, Yesusure kanikina xumunuku kopa upurei xiyeri saropi kapiaure kanikete wati, ninie pa kuna kunawoteneai.

¹⁹ Polu tineri Areopakusi siriro kununurouneri kaunsolu xosa sou xowoteneai. Ipaki kauneri, “Mua oma kuna nei xuiapu tinikiroune sini sipawopure xinuku.

²⁰ Sinie neu kuna iyelikiria, xiri xetauni kutu. Pa xati ne kunautia kuna xotapa sini sipawopure xinuku,” woteneai.

²¹ Xokupa Atensi musimore xeika kireropue kouneri Atensi erewese puroteneai xeika nini kire sapi tirouworixe. Xuwe. Nini sipesi oma nanunanure kunani kutu iyeseppure xirouneri. Kakineri nikoniko xetau kuna iyesezeneaire kunaourouneri.

²² Polue Areopakusi siriro kaunsolu teu xopuro sarou ipaki kunauna, “Tini Atensipo apimi, tinie muris tepi xokupa sokisoki kapia kakari xeketikine.

²³ Ye ximuximu teipa xoune, tinie muris tirounuku xuru xekeutiai. Kire alta xosa mua kuna ipaki xayareniai, ‘Mua alta paiya kire xoiteu sini sipa xuweupo xi xayareneai rania xekeutia.’ Pa Xoiteu tini sipa xuweu ai nure muris tikiriaire, ye tini xosa kuna uteiwopurexine.

²⁴ “Xoiteue mena xeika ou xeika iyarina xokupa sapi pa xosa iyarati puroyai, pa Xoiteu nu mena xeika ou xeikapu Kokaipa. Pa xati, nu apimie xuwteneai muris ata xosa misirouwatixe.

²⁵ Nu amu sapire xuwe xati apu xupusikie kire sapi iyari nu tuwopuxe. Xuwe. Nukoini xokupa xuiapu ekinikioma tinikina, youya tinikina, xokupa sapi tinikinaourouna.

²⁶ Xoiteue kakati kireni asisiki piourei xokupa xuiapu ekinikiposi ouwoyai. Kakina xokupa ouyau soinikati purineri. Nukoini nini puropineri yause iyarina, ninipo oupo atu sorinikieyai.

²⁷ Xuiapue maneri Xoiteu nuko xiri sipawopineri paire xina, pa xati nu xirekepi saina tepinerire, iyainikerati purineri. Pana siko xokupa kireni kireni weisikiteri xetauro puratixe.

²⁸ ‘Sini nu xosa ekisikioma tinuku nuko kirenie sokisoki sikati texirounuku.’ Paiya takipo kireu sipa apimie kunauneri, ‘Siko rania nukou nono purinuku,’ xeneai sie.

²⁹ Sini Xoiteupo nono purinukuna, Xoiteu nu kolu sie silwa sie xe sie xinuku nanuwopuxe. Nu siko apu xupusikie, nanusikie erirounuku sapi sie xinuku nanuwopu xana xuwe.

³⁰ “Ekimepu apimi nini sipa xuwe xati, pa yause kakirouneri kapiature Xoiteue xekepi kunaourouwati xana xuwe. Pana muaiya xokupa wesepu apu xotiki pirixa xina sokisoki kunauna.

³¹ Nue xuiapu kuna xosa iyainikerepinaure kire yause itou iyaretai. Nukou kutu kapiarei, ouropu xokupa xuiapu nikau kapia uteiwopina. Pa kuna yakuwopina apu itou tumuworetai. Pa apua xumati Xoiteue kopa upuropu xiyeri saretai. Pa xati Xoiteue pa saina tuwotaire sini xiri xosikisuwopu,” niketai.

³² Apu upurei xiyeri saropi kuna ninie iyaserineri, kireue Polu pirewoteneai. Kakeri kireue kunauneri, “Pa kuna xiyeri kunawau sini iyeseppure xinuku,” woteneai.

³³ Kakeri Polue weniki xowotai.

³⁴ Kakati kireu apimie taineri xonikisuwoteneai. Kire nu Tionisiusu, nu kaunsolu teu xopuropu Areopakusi siriro kununurouna. Kire xui nupo wenumu Tamarisi, nue xousuwati, kireu xuimiapimie rania xonikisuwoteneai.

18

Polue erewese Korini kuna uteiwotai

¹ Xurise Polue Atensi wetina Korini xouna,

² kire Yuta tutumawotai. Nupo wenumu Akuila. Akuilapu weseni kutua propinsi Pontusu. Ekimenini, nupo xui Prisilano Itali sanawa wetineri koniai, pa amure, xokupa Yutae erewese Romu wetineri kire sanawa

xowopinerire Sisari Klotiusue kunawoyai sie kaketeneai. Polue xouna nini xekenietai.

³ Ninie saina tirounexeri sieni nu saina tina kesia ata tatamaxirouna. Polue nini axiri xeika purina saina tipurirouneri.

⁴ Xokupa Yuta nikau arikepi yause xosa Polue Yuta nikau kununu atoro xouna nini xeika kunaourouna. Yuta xeika Kriki xeika nikau nanunanu saroati Yesusure xoniki suwopinerire kakirouna.

⁵ Sailasino Timotinoe Mesetonia wetineri koxeria, Polue xokupa asau Xoiteupo kuna uteiwopi saina tetai. Yuta xosaniki ipaki sokisoki kuna uteina, "Yesusu nu Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepure tumuworetai apu," nicketai.

⁶ Pana Yuta apimie nupo kuna iyesepe xirarineri, pirowoteneai. Pa kakeri nukou nekei xosa inaina purotai pokuweina ipaki kanikina, "Tini xuwxinaria, takipo xuni. Ye paire xu xuwe. Muaiya xetau xeteneai apimi xosa xounei kuna uteiwopine," nicketai.

⁷ Polue kakerina pa kununu ata wetina, kire apu wenumu Titiusu Yastusu, nupo atoro xowotai. Pa apue Xoiteure muris tirouna, nupo ata paiya Yuta nikau kununu ata tomuroni kutu purina.

⁸ Yuta nikau kununu atapu tumupo wenumu Krispusu. Nupo xui xeika nono momuko xeika, nini Kokaipaire xonikisuwoteneai. Kakeri, Korinipo xokupa xuiapue Polupo kuna iyeseineri, ninie rania xonikisuneri Yesusupo wenumurei ene iseteneai.

⁹ Kire ukumu xosa Kokaipae Polu xosa kire xiniwepi sie sapie maieuna, ipaki kauna, "Ne kaki xanau ximikeu. Xuwe. Ne kunauweye. Ne supuni xotoxeu.

¹⁰ Ye ne xeika purinena, kire apue sarouna ne xoxixoxinepu wati xana xuwe, pa amure, yeu xuiapu xokupa mua erewese purineri," wotai.

¹¹ Kakati Polue kireni xitosani 6-teu poita Korini purina, Xoiteupo kuna uworinicketai.

¹² Pana Kalioe Akaia propinsipo akereki kapmani tumuwotai yause xosa, Yutapue xirini saneri Polu xiwaixiwaiwoteneai. Kakeri kuna xosa sou xouneri, ipaki kunauneri,

¹³ "Mua apue xuiapu taitainikina tini kaki xanari tu taiwaku nikinani kireu kapiarei Xoiteure muris tirouna," xeteneai.

¹⁴ Polue ninipo kuna xapa kanikepure xetai sorena, Kalioe Yuta ipaki kanikina, "Tini Yuta, mua apue tu opokaiwatire e kire kapia xoxi kakati xoia, ye tinipo kuna iyesepine itou.

¹⁵ Muaiya tini takipo kunaure, wenitikire, tu xeikaure eiyorinuku ye xosa kounuku. Xeuxana takieni mua kuna kutuwa. Ye panumu sapire kuna xekopixe," nicketai.

¹⁶ Kakerina kuna xosa xesanicketai.

¹⁷ Kakati Yutapu apimie Sostenesi xorou teteneai. Nu Yuta nikau kununu atapu tumu xati, kuna wese tomuro ouwoteneai. Kakeria Kalioe pa kaketeneai kapiare ei xepu xuwe.

Polue Korini wetina Antioku xiyeri xowotai

¹⁸ Polue xokupa asau Korini purotaie, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xupuniki tina kusonicketai. Kakerina Senkria erewese xouna tistriki Siria xowopure kire kokouna xosa manetai. Prsilano Akuilano nu xeika xowoxeteneai. Polue Senkria purotai yause xosa tapa uri asiwotai, pa amure, Xoiteu sokisoki kuna kawoyai xati kaketai.

¹⁹ Epesesi erewese utu putarineri, Polue poro weinikitetai. Nukoni Yuta nikau kununu atoro mana nini xeika kunakunawotai.

²⁰ Ninie ipaki kauneri, “Sini xeika xayaka xayaka xuwau yause puro,” woteneai. Kakeri kanikina, “Ye kakepuxe,” nicketai.

²¹ Xurise xupuniki tina kusonikipuri kanikina, “Xoiteue xouweyati xoia ye tini xosa xiyeri kopine,” nicketai. Kakerina kokouna xosa xiyeri xouna Epesesi wetetai.

²² Kokounae xouna Sisaria erewese putawatia, Polue kokouna wetina pipa Yerusalemu xouna Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimi kusoniketaitai. Kakerina xurise weinikiterina toupa erewese Antioku xowotai.

²³ Polue xayakaxayaka xuwau yause Antioku purotaie xurise xowotai. Tistriki Kalesia xeika Prikia xeikapu oupo wesewese puroteneai xosa teipa xouna, Yesusure xonikisuwoteneai xokupa xuiapu nikau xonikisu sokisoki nicketai.

Apolosie Epesesi kuna uteiwotai

²⁴ Kire Yuta, nu erewese Aleksantriapue kouna Epesesi purotai. Nupo wenumu Apolosi. Nu asinaku kuna tua, nu Xoiteupo nakau sipani kutu.

²⁵ Kokaipapu Ime uworuwoniai xati, xuiapu uworinikepure nupo xoukemu xiri sokisoki xati, Yesusue kaketai kapiaureni kutu kanikirouna. Pana nu Yonie ene iserikirouna xotapa kireni sipa.

²⁶ Yuta nikau kununu atoro xouna kuna uteiwotai. Nu xuimi apimi ximikinikepu xuwe. Kakati Prisilano Akuilano nupo kuna iyeseinerexeri, sou xouneri Xoiteu ati sipawopinaure nupo Ime kawoxeteneai.

²⁷ Xurise Apolosie propinsi Akaia xowopure xatia, Epesesipo xuiapu Yesusure xonikisuwoteneae xowopina nanunanu sokisokiwoteneai. Akaia iapu xuiapu Yesusure xonikisuwoteneae sowopinerire nakau xayauneri kaniketeneai. Apolosie Akaia putauna, pa xuimiapimi Xoiteue xoukurunikina xonikisu tinikeyai xiri tianiketaitai.

²⁸ Yuta kinie xoreixorei kuna kunawoteneai kuna xapa tina xiri xuweyerinikepure, xuiapu ekinikiro kuna uteina xiri sokisoki xetai. Yesusu nu apu Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepure tumuworetai xina, Xoiteupo nakaupo kunarei atina kuna pitewotai.

19

Polue Epesesi kuna uteiwotai

¹ Apolosie Korini purotai yause xosa, Polu nu siriro purixanauwoteneai weseweseni textaie, xurise erewese Epesesi kouna putawotai. Kireu Yesusupo tataiwopi Epesesi tutumanikerina,

² ipaki kotonikina, “Tini xotikisunukua, Xoiteupo Supo Youya tinukure, e xuwe?” nicketai. Kakati ninie kunauneri, “Xuwe. Sini kire Xoiteupo Supo Youya purina kuna iyesepe xuwe,” woteneai.

³ Kakeri Polue ipaki kanikina, “Pa xati tini amukau ene isepi isikiriaina?” nicketai. Kakati ninie kunauneri, “Sini Yonipo ene isepi isikiriiai,” woteneai.

⁴ Kakeri Polue ipaki kunauna, “Ekime Yonie xuiapu ene iserinikipuri ipaki kunauna, ‘Tini xotiki pirixinari ene isa. Kakinari pa apu iko tuiro kotai apure xotikisuwa,’ xeyai. Pa apure Yonie kunawotaia nu Yesusu,” nicketai.

⁵ Ninie pa kuna iyeseineri Kokaipa Yesusupo wenumurei ene iseteneai.

⁶ Polue xosaniki xupo iyarati. Xoiteupo Supo Youyae nini xosa koati, xetaxetau kunarei kunauneri, kunatureturei kuna uteiyewoteneai.

⁷ Pa apimi nini 12-teu siei kaketeneai.

⁸ Polue Yuta nikau kununu atoro mana asinaku kunaure sokisoki kuna-wotai. Nini xeika kunaupuri Xoiteue xuiapu yakunikirouna yausepu sapire ninipo nanunanu saretai. Nu xeimore poita panumu saina kaketai.

⁹ Pana kireue xonikikemu xiri ukumuworeki xati xonikisuwopu xuwe. Xuiapu ekinikiro kokaipapu Ime niniawoteneai. Kakeri Polu xeika Yesusure xonikisuwoteneai kini xeikae Yuta nikau kununu atoro pani manepu xuwe. Xokupa asau Polue Tiranesipo xaya atoro xouna kuna uteirouna.

¹⁰ Aimore xitosani panumu kaketai. Kakati Yuta xeika Kriki xeikapu xuiapu propinsi Esia puroteneaeie Kokaipapu kuna iyeseteneai.

Skepapu niraumanae xoxi yaniyani xesawopure xeteneai

¹¹ Polupo xuporo, Xoiteue sokisoki xumu xonuxonu kapia eretai.

¹² Xuiapue nesikiki xeika mari xaku xeika Polupo muporo sorineria, pa xuru ti xouneri supa apimi tinikirouneri. Supa apimie teri, ninipo supa xuwe xatia, xoxi yaniyanie weniki xourouneri.

¹³ Kireu Yutae texineri xoxi yaniyani xesauneri xe saina tirouneri. Kireue, Kokaipa Yesusu wenumu tineri pa imerei erurouneri xoxi yaniyani xesawopure xeteneai. Ipaki kunauneri, "Pa Yesusupo wenumurei, Polue nupo kuna uteirouna paie, ye sokisoki kuna kunaune tini xouwa xine," xirouneri.

¹⁴ Kire Yuta nikau ere xuriatiti, nupo wenumu Skepa. Nupo niraumana 7-teue panumu kuna xoxi yaniyani xosa kunaourouneri.

¹⁵ Kire asau xosa pa kuna kunawori xoxi yaniyanie ipaki kuna xapa kanikina, "Ye Yesusu sipa ye Polu sipa. Pana tini yuxunani kutuena?" nicketai.

¹⁶ Kakati pa apu xoxi yaniyani nu xosa purotaie, nini xosa potirouna, nueni xiri ouniketai. Ninipo mupuniki xiri xoxixoxieina, nekei kirakaraieri nicketai. Kakati pa ata wetineri mari xuweu xuweu keikei xowoteneai.

¹⁷ Xokupa Yuta xeika Kriki xeika Epesesi puroteneaeie pa kapia yaraxetaire kuna iyaserineri, kokaipa ximi ximiketeneai. Paire Kokaipa Yesusupo wenumu xouroreteneai.

¹⁸ Xokupa xuiapu xonikisuwoteneaeie kouneri, xetau xuimiapimi ekinikiro, ekime xoxixoxi kapia nikoe kakirounerire kunawoteneai.

¹⁹ Xokupa xuiapu osaurounerie, xokupa osapu nakau xokupa kunununi xokupa xuiapu ekinikiro eseteneai. Pa xokupa nakaupo xe paiya 50,000 xe silwa waxi ninaxeteneai.

²⁰ Pa kapiarei Kokaipapu kuna xuiapu xosa sokisoki saina tati, ninipo misepi asinaku sokisoki xetai. Kakati texineri xokupa sanawa kuna uteiwoteneai.

Epesesi apimie Polure kisamaira nikati xiraxarawoteneai.

²¹ Epesesi saina sokisokiati, Xoiteupo Supo Youyae nanunanu taitaiwati, propinsi Mesetonia xeika Akaia xeika xoworina xurise Yerusalemu xowopure kuna ouwotai. Ipaki kunauna, "Paireira masa xou xekerineia, xurise xounei Romu rania xekopine," xetai.

²² Kakerina tianurouneri apu aimore, Timotino Erastusuno xesaniati Mesetonia akeri xowoxeteneai. Polu nuko paiya xayakaxayaka xuwau yause Esia propinsi purotai.

²³ Pa yause xosa kireu apimie Kokaipapu Ime xiwaixiwaineri ere kuna tuwata xeteneai.

²⁴ Kire apu purotai nupo wenumu Temitriusi, nue silwa paie xuru erirouna. Nu xoiteu xui Artemisipo muris atapu xeniroroi erirouna xe saina tuku. Silwa sapi erineri kokaipa xe tirouneri apimi xokupa saina tinicketai.

²⁵ Temitriusie pa apimi xeika, xetaxetau sapi erirouneri apimi xeika kunununikeri, ipaki kanikina, "Yewapu xura, tini sipa, sinipo asinaku xe mua xepu saina tirounuku xosa marouna.

²⁶ Mua apu Polue kokaipa xuiapu kini purunikina ninipo nanunanu poronikati, tini xekoto iyese teukiriaia. Nu erewese Epesesi kireni muanumu kapia kakatixe. Xuwe. Esia propinsi inainauwepure xina. Nue kunauna, 'Xupusikie erikiriaia xoiteu, nini xoiteuni kutu xuwe,' xirouna.

²⁷ Polupo mua kuna sinipo xepu saina wenumu touwerisikepina. Pani kire kuna muanumu. Nupo kuna kokaipa xoiteu xui Artemisipo muris ata paiya, xuiapu nikau nanunanu xosa xoxi sapi xepina. Ximuximua xokupa xuiapu propinsi Esia xeika xokupa sanawa yaupo xeikae mua xoiteu xuire muris tirouneri. Pana Polupo kuna nupo ere wenumu xoxixepure xina," nicketai.

²⁸ Apue pa kuna iyaserineri, xiri kismaira nicketai. Kakati ipaki sokisoki xiraxarauneri, "Siko Epesesi sikau Artemisi nu akereki," xeteneai.

²⁹ Kakineri pani pa ere wese xosa ere xiraxarawori, xuiapue ere kuauxanauwoteneai. Kakineri xirini saneri kununu wese keikei woxoteneai. Mesetoniapu apu aimore Kaiusino Aristakusuno, nini Polu xeika texirouneri purunikeri niko xeika xowoteneai.

³⁰ Polu nuko xuiapu xopu xowopure xetai sorena, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue taiyeruwoteneai.

³¹ Pa xeika, kireu Esiapu kapmani nini Polupo marou xati kuna xesaruwoteneai. Ne kakixanau kununu wese xowouneri sokisoki kuna xesaruwoteneai.

³² Pa kokaipa xuiapu kinipo, nanunanu tururutararawotai. Kakati xiraxarauneri xetaxetau kuna kuauxanauwoteneai. Xokupa xuiapu nini amu xotapaure kou kununuwoteneai nini paiya sipa xuweni kutu.

³³ Yuta apimie Aleksantari suwari xuiapu ekinikiro xona tumuratia, kireu apimie xekeri nanuneri, nue poripori xotapa xeteneai. Xuiapue kuna youwari kuna xapa tinikepure Aleksantarie xupo xourowarina korekorewotai.

³⁴ Kakati xekerineri, nu Yuta kinipo apu xi sipawoteneai. Pa xati xokupa xuiapue supuniki turuneri ipaki ere urue yaxineri, "Siko Epesesi sikau Artemisi nu akerekini kutu," xeteneai. Xuwau yause panumu uru kireni yexeteneai.

³⁵ Xurise Epesesi erewesepu nakau xayaxayatuae xuiapu aunikeri, ipaki kanikina, "Tini Epesesipo apimi, iyesa. Epesesi erewese nu kokaipa xoiteu xui Artemisipo muris ata yakuwoto, mena xouropu xeseu xe, uraki koyai xeika yakuwotouna. Paia tini sipa.

³⁶ Pa xati, apue mua kuna xasese manepuwati xana xuweni youweiya. Tini kaki xanari sapauni kire kapia kakaku.

³⁷ Takie pa apu aimoro soniki makiriaia. Pana ninie sikou muris atoropu sapi tepu xuwe. Pa xeika ninie sikou xoiteu xui pirowopu xuwe.

³⁸ Temitriusi nu nupo saina apimi xeikae kire apure kuna tuku xatia, kuna iyese pi yause purina. Akereki kapmani purineri. Ninipo kuna, kuna xosa kutuwopineri.

³⁹ Tini pani kireu kuna tuku xatia, kununu yauseni kutuworakuai.

⁴⁰ Pa xati iyesa. Sini mua kapia kakikiriaire kapmanipo akereki saina apue iyesianeria, sini kokaipa poripori sarepure xinuku xineria, sini kuna xosauni kutu iyaisikerepineri. Sini mua kapia kakikiriaia xiri xotapa xuwe. Sini kotosikineri amakati kou kunununuku xiraxaraunukunaxeria, sini kire kuna xapa tepuxe," nicketai.

⁴¹ Nakau xayaxayatuae kunarina, xuiapu xesanikati xowoteneai.

20

Polue Mesetonia xeika Kriki xeika xosa teipa xowotai

¹ Xuiapu nikau punisi xuweiroatia, Polue Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu yainikati kouneri kirero tutumawoteneai. Xonikikemu sokisokinikepi kuna tinikerina, kusonikeri, Mesetonia propinsi xowotai.

² Pa yau texina Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau xonikikemu sokisokinikepure, xokupa kuna tiniketai. Kakerina xurise Kriki sanawa xowotai.

³ Xeimore poita Kriki puropaie kokouna tina Siria tistriki xowopurexetai. Yuta apimie ouwepure kuna ouwoteneai kuna iyaserina, nanunanu purieina Mesetonia xiyeri xowotai.

⁴ Kire apu Peria ere wesepu, nu Sopateri, Pirusi nirau, nue Polu xeika xowotai. Tesalonaika erewesepu apu aimore, nini Aristakusuno Sekuntusuno, Terpe erewesepu Kaiusi xeika, Timoti xeika, pa xeika Esia propinsipo apu axiri, nini Tikikusuno, Tropimusino, ninie rania Polu xeika xowoteneai.

⁵ Pa apimie akeri xouneri Troasi erewese yakusiketeneai.

⁶ Sini Pilipai purikiri Tupumoru Pususu Xuweupo Kokaipa Yause xuwexeri, kokouna xosa epinuku Pilipai wetikiriai. Autapa asau xuwxatia, Troasi yakusiketeneai apimi xosa xou putaunuku, kireni muris Troasi purikiriai.

Polue Troasi Yutikusu xiyeri ekemiri kusawetai

⁷ Murisipo akereki asau xosa Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xeika xoye nepure kununukiriai. Polue iyati xowopinaro xati xuiapu xosa kuna uteiwotai. Kunaupa xouna xouna xinepi nikietai.

⁸ Sini kununukiriai ata kama paiya xouroni kutu tureture ata xosa purati xokupa nakue u puropai.

⁹ Pa ata kama paiya xouro turetureuneri xeimore iri xuwoiki xosa purati, kire nono tenemai, nupo wenumu Yutikusu, nue kire xupeuisima xosa misi puropai. Polue pani kuna suworisuworiwati, Yutikusue xinimewati ekutawotai. Xurise xiri xouiritina oro uraki kotai. Munaneri teteneiaia xiri xumuroki.

¹⁰ Polue rania munana pa nono tenemai xosau xinina xoniketai. Xuiapu ipaki kanikina, "Tini kaki xanari eisekurowaku. Nu ekeoma purina," niketai.

¹¹ Polue xouro xiyeri mana, tupumoru poroporouna, xuimiapimi xeika netai. Kakerina nini xeika kunau xinati, xumietai. Xumiatia Polue xowotai.

¹² Kakati pa nono tenemaie ekeoma purati, xoniki merurei souxowoteneai.

Polue Troasi wetina Miletusu xowotai

¹³ Sinie Polu wetinuku kokouna xosa epinuku erewese Asosi xou putaunuku poro Polu yakukiriai. Polu nuko imerei kopure, tini akeri xouwasikati kakikiriai.

¹⁴ Nu kouna Asosi tutumasikatia, kokouna xosa souxounuku, erewese Mitilini xoukiriai.

¹⁵ Mitilini wetinuku, kire asau xuwxatia Kiosi sou tomuro putaukiriai. Pani kire asau xuwxatia Samosi sou xosa putaukiriai. Pani kire asau xuwxatia erewese Miletusu xou putaukiriai.

¹⁶ Polue Epesesi emeseriwopure nanunanu ouwotai, pa amure, nu xuwau yause Esia propinsi puropi xirarina kaketai. Itou xatia Pentikosipo Kokaipa Yause Yerusalem xekopure, nu sapauwopure xetai.

Polue Epesesi Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau tumu teu kusoniketaitai

17 Sinie erewese Miletusu putaunuku Polue Epesesi Yesusure xonikisu-woteneai xuiapu nikau tumu teue xekopinerire kuna xesarinikati, kouneri xekoteneai.

18 Kouneri xekoria, ipaki kanikina, “Ye ximuximu Esia putaune xokupa yause tini xeika purine, kapia kapia kakitiai takieni sipa.

19 “Tini sipa, xokupa yause Yuta kinie yeu saina ororepure kuna ouwori, paie xoikemu tatau xeika eruru xeika sieki sieki wati xokupa yause muriroune. Kakeri ikou wenimi xiri ororine, Kokaipapu saina titiai.

20 Ye ximirei tini tianitikepi sie asinaku kuna uteiwopu xuwe. Xuiapu nikau kununu xosa xeika takipo xokupa atoro xeika rania, tini taitaitikitiai, paiya tini sipa.

21 Sini Xoiteu xosa xosiki pirixirounuku, sikou Kokaipa Yesusure xosik-isuwopu xeikaure, sipesi Yuta xeika Kriki xeika xosa sokisoki kuna uteiyai.

22 Paina iyesa. Muaiya Xoiteupo Supo Youya paie kakati Yerusalemu xoune. Yerusalemu ye xosai amu wau akipa xepina, ye sipa xuwe.

23 Xokupa wese ye xoutia xosa paiya, Xoiteupo Supo Youyae ipaki kuna utei kairouna, kakauya xeika xokupa xu xeika yakunina xirouna. Ye pa kireni sipa.

24 “Ye ikou ekioma akereki sapi xine nanui xana xuwe. Ye ikou ekioma sokisoki tepure sokisoki xitixe. Xuwe. Ye mua ime xoutiai tainei mua saina Yesusu Kokaipa xosaupo titiai xuweiyepure xine. Mua saina paiya Xoiteupo xoukurure asinaku kuna uteiwopire saina.

25 “Paina Yewapu xura, iyesa. Ye ekime tini xopu purine, Xoiteu xuiapu yakunikepina yausepu kuna uteitiai. Pana muaiya ye sipa, sewai tini xokupae yeu muaikemu pani xekoakuai xana xuwe.

26 Pa xati ye ximine atinei tini kuna katikepure xine. Kire apu tini xopuropu xuwe xinari paiya, yeu xu xuwe,

27 pa amure, Xoiteupo xokupa nanunanu ye ximirei tini xosa uteiwopu xuwe.

28 Tini ati sosopani epinari, Xoiteupo xuiapu Yesusure xonikisuwoteneai yakunikinariwa, pa xuimiapimi paiya nukou Nonopu yawieni kutu isayaniketai. Xoiteupo Supo Youyae pa Xoiteupo sipsipu teupo yayaku tini tumutikerati purinuku.

29 Ye sipa, ye tini wetiki xouroutia, mamumamu xoxini kutue tini xopu maneria, sipsipu xoxixoxinikepineri.

30 Takipo kireu apimieni Xoiteupo xuiapu purunikeri niko tainikepinerire, saneri xoreixorei kuna, kunau xanawopineri.

31 Pa xati xokupa yause tini atinari sosopa epixakuai. Ye kakiai kapia kaki xanari nanunanu wetaku. Xeimore xitosani xosa asau xeika ukumu xeika xosa tini kireni kireni apu asinaku nanunanu tikepi ye wetepu xuwe. Ye tini taitaitikitia yeu ekiropu morepi kiririwotai.

32 “Yei tini Xoiteu xuporo iyaitikeriti purinukuna, tini xoukurutiketaipo kuna nanuwakuaire xine. Pa xoukurue sokisokitikina, Xoiteue xokupa sapi nukou xuiapuni kutu tumunikeretai tinikirouna paia tini tikepina.

33 “Yei kire apupo silwaurere kolurere e mari sapire ekie nepu xuwe.

34 Takieni sipa, ye ikoini ikoure saina tete ye xeika purianiyeteneai apimi xeikaure saina teteuroune.

35 Ye xokupa saina tinepa, ipaki ataritikiyai, sini sokisoki saina tepu kapia taiwopu. Kakinukua apimi nikoini niko tianikepu xuweu woteneai tianikepu. Sini mua kuna Kokaipa Yesusu nukoini kunawoyai nanuwopu. Ipaki kunauna, ‘Apue kireu apimi sapi tiniketaipo nimariri paiya, apue nukou sapini tetaipo nimariri emeserina xeyai,’ ” niketai.

³⁶ Polue pa kuna kunarina, xoutapa ukurouna xokupa tumu teu xeika kunikuni wotai.

³⁷ Kakati xokupae ere murineri, Polu xonikineri uritokowoteneai.

³⁸ Polue kanikina yeu muaikemu pani xekoakuai xana xuwenikati, nure xiri xonikisuaxetai. Kakerineri kokouna xosa sou xouneri yatawoteneai.

21

Polue kokouna xosa mana Yerusalemu xowotai

¹ Tumu weniki xounuku kokouna xosa makiri, kokounae muri wetetai. Kakati sou Kosi xosauni kutu xoukiria. Kire asau xuwxatia sou Rotesi xosa putaukiria. Rotesi wetinuku Patara ewewese xou putaukiria.

² Patarae kire kokouna xekeukiri Ponisia tistriki xowopurexati, pa kokouna xosa epikiri muri xurexetai.

³ Saiprusi sou xekerinuku sakipaira emeserukiria. Kokounae xuru Tairi ewewese wetepure xati, Siria propinsi putarinuku ewewese Tairi kokouna putawotai. Pa amure, pa ewewese xosa kokounae xuru wetepure xati kakikiria.

⁴ Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu utu xekenikerinuku, pa ewewese 7-teu asau purikiria. Xoiteupo Supo Youyae kanikati, Polu kauneri, ne Yerusalemu xowouna wete woteneai.

⁵ Kokounae Tairi wetepure xatia, ewewese wetinuku teipa xoukiria. Yesusure xonikisuwoteneai apimie ninipo inenikimana xeika nono xeikani sini sosiki xouneri ewewese kisaura yatasiketeneai. Utunuku usie maro xosikitapa ukurounuku kunikunikiria.

⁶ Kakerinuku sikosiko kusowataieinuku, sini kokouna xouro epikiria, nini nikou atoro xiyeri xowoteneai.

Kunatureture Akapusue Sisaria Polu kuna tuwotai

⁷ Tairi wetinuku ewewese Tolesesu xounuku putaukiria. Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu kusonikerinuku, nini xeika kireni asau purikiria.

⁸ Kire asau xuwe xatia, Tolesesu wetinuku Sisaria ewewese xouputaukiria. Pilipupo atoro xounuku nu xeika purikiria. Nue asinaku kuna xuiapu xosa uteirouna. Nu Yesusupo tianuwopi teu tianikirouneri apimi 7-teu xosaupo.

⁹ Nu momuko makuna 4-teu tuku nini apu xuweu. Ninie Xoiteupo kuna kunatureture siei kuna uteirouneri.

¹⁰ Sinie Sisaria kireu asau pani purikiri, kire kunatureture, nupo wenumu Akapusu, nue Yutia tistriki wetina Sisaria kotai.

¹¹ Sini xosa kouna Polupo kikai tina nukoini nukou siau xeika xupo xeika taretai. Kakerina ipaki kunauna, "Xoiteupo Supo Youyae ipaki kunauna, 'Muanumu kapiarei Yerusalemu puroteneai Yutae mua kikaipo omo tarineria, Xetau apimi xeteneai apimi xupunikiro tinikepineri,' " nicketai.

¹² Sinie pa kuna iyaserinuku, pa ewewesepu xuimi apimi xeikae Polu kaunuku ne kakixanau Yerusalemu xowouna wete xinuku, sokisoki kuna kaukiria.

¹³ Pana Polue xiyeri ipaki kunauna, "Tini ama yeure morepi morepinuku xotikemu xotikikemu tutumurikinukuna? Ye kakauya xosa iyaiyerepinerire ireine. Ye Kokaipa Yesusupo wenumurei Yerusalemu xumopineure rania ireine," sicketai.

¹⁴ Polu xekeukiria xowopure sokisoki xati, pani nupo nanunanu porowopi wetikiria. Kunaunuku, "Kokaipae pa kapia akipa xepina xetaia, akipa xepina," xikiria.

Polue Yutia kakauya xosa purati nupo kuna iyesteteneai

YT 21.15—26.32

Polue Yerusalemuni xou putawotai

¹⁵ Kireu asau xuwxatua, xuru ireinuku Yerusalemu xoukiria.

¹⁶ Kakikiri kireu Yesusupo tataiwopi Sisaria puroteneae xirini xoukiria. Saiprusipo apu Nasoni, nupo atoro sosiki xowoteneai. Nu ekimeni Yesusupo tataiwopi sayetai.

¹⁷ Yerusalemu putaukiria, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue ni-maririrei tisiketeneai.

¹⁸ Kire asau xuwxatua, Polue Yemusua xekopure xati xirini xoukiria. Yesusure xonikisuwoteneai nikau xokupa tumue rania pa yause kou kununuwoteneai.

¹⁹ Polue kusionerina, xetau xeteneai apimi xopuro Xoiteue nu xuporo xokupa kapia kaketaire atina perariniketai.

Tumu teue Polu kauneri Xoiteupo Aoro xouwo woteneai

²⁰ Tumu teue Polupo kuna iyaserineri, Xoiteupo wenumu xourore-
neai. Kakeri kauneri, “Yewapu, ne sipa, xokupa tauseni Yutae Yesusure
xonikisuwoteneai. Pa xokupa xuimi apimie Mosesipo tu xotapa taiwopi xiri
sokisokineri.

²¹ Pana kireu apimie neure, ipaki kanikineri, ‘Polue Yuta apimi xe-
tau xeteneai apimi xopu puroteneai, Mosesipo tu xotapa weta xina
kanikirouna. Ipaki kanikina, “Tini kakixanari tinipo nonomi nikau
mupuniki ipisa kakatiwaku xirouna. Pani kaki xanari ekimepu kapia pani
taiwaku xina kaniketai xineri,” ’ kawoteneai.

²² Siko sipa, ne kouroutiai kuna iyeseperineri. Pa xati sini amu amakepuna?

²³ Paina ne kire kapia taiwowaire sini kanepure xinuku. Sini apu 4-teu
tuku, ninie Xoiteu xosa sokisoki kuna kunawoniai.

²⁴ Nei pa apimi tinikinau taki xokupa Xoiteu ekero ekitikipitiwopi kapia
taiwa. Kakinari Xoiteu xouiwo-pineri asinaku sapi isayarunikau paiye Xoi-
teu xouineri tapuniki uri korowopineri. Nei panumu kakauwa, mua kuna
ninie kaneteneai paiya, ai xorei kuna xineria, xokupa apue sipawopineri.
Ne rania, tu xotapa tairoune xineria sipawopineri.

²⁵ Xetau xuimiapimie Yesusure xonikisuwoteneai xosa paiya, ekime
oukiniai kuna nakau xayaunuku nini xosa xesarinikikiniai. Kanikinuku ati
purinari, apue xorei xoiteu xouiwo-pure ouwoteneai noto naku, yawi tuku
noto nete, apue paru muri kiritiwori xumotai noto neteunari, ayaka kapia
kakaku,” xinuku nakau xesarinikikiniai.

²⁶ Polue pa apimi Xoiteu xosa sokisoki kuna kunauwoteneai tinikina,
xurise kire asau xosa nuko eke pitiwopi kapia taina nini xeika eke pitiwotai.
Kakerina anakiserau ekiniki pitieineria, niko xetaxetauni Xoiteu xou iwopi
sapi xuru tikopinerire xuriatiti kanikepure Xoiteupo ata tumau manetai.

Yuta kinie Xoiteupo ata tumau Polu soki xorou teteneai

²⁷ 7-teu asau xuwe xepure xatia, Yuta kinie Esia propinsi koniaie Xoiteupo
Ata Tumau Polu purati xekerineri, xokupa xuimiapimi xoniki xuseri Polu
xosa makawoteneai. Kakerineri Polu soki xoroutineri,

²⁸ ipaki uru yaxineri, “Tini Israili apimi tianisika. Mua apue sikou
xatasikimana nikau weniniki ororina Mosesipo tu ororina Xoiteupo Atapu
wenumu ororeteuna wesewesepu xokupa apimi kanikirouna. Mua kapia
kireni kakati xana xuwe. Kriki apimi Xoiteupo Ata Tumau xosa xuruniki

koati Xoiteue mua wese ikou xetai wese Xoiteu ekero xunu titouneri," xeteneai. Mua kuna kunawoteneai,

²⁹ pa amure, ekime erewese Epesesipo Tropimusue Polu xeika Yerusalemue erewese purati xekoniairo, Polue Xoiteupo Ata Tumau sou motai xi nanuwoteneai.

³⁰ Xuiapue pa kuna iyeseri, xokupa Yerusalemue xiri urerineri, xuiapue keikei kouneri kununuwoteneai. Kakerineri Polu soki xorou tineri Xoiteupo Ata Tumau kisau puru munoteneai. Pani sapauni Xoiteupo Ata Tumaupo xokupa isima nanakieteneai.

Romupo Xomatuae Polu teteneai

³¹ Apimie Polu ouwopi saina teri, Romupo xomatua nikau akereki saina apue muanumu kuna iyesetai, "Xokupa Yerusalemue makarineri waraixanauneri," kuna iyesetai.

³² Pa xati sapauni xokupa xomatua kini xeika xomatua nikau tumu xeika tinikina xomatua nikau ata wetineri xuimiapimi puroteneai iri xosa keikei munoteneai. Akereki saina apue xomatua xeika munori, Yuta apimie xekerineri Polu ouwopi weteteneai.

³³ Xomatua nikau akereki tumue Polu nutiemu mana soki xoroutina, aimore xumei tarepinerire xomatua kaniketai. Kakeri Yuta apimi ipaki kotonikina, "Mua apu, nu yuna? Nue amu amaketaina?" niketai.

³⁴ Kokaipa xuiapu kinie purineri, xiraxarauneri xetaxetau kuna kuna-woteneai. Kakeri ere xakuririxeri, xomatua nikau akereki tumue ninipo kuna xotapa iyese-pina itou xuwe xetai. Pa xati xomatuae nikou atoro Polu souneri xowopinerire kaniketai.

³⁵ Pana Polue pa atapu apasiro mana putawatia, xuimiapimie xiri ouwepure sokisoki xeri xomatuae xekenikerineri xeme tineri xowoteneai.

³⁶ Kakeri kokaipa xuimiapimi kinie tainikineri ipaki sokisoki yaxineri, "Ouwari xuma!" xeteneai.

Polue nupo xousu xotapaure Yuta kini kaniketai

³⁷ Xomatuae nikou atoro Polu sou manepure xeria, Kriki kunairae xomatua nikau akereki tumu ipaki kauna, "Ye kire kuna ne xosa kuna-wopinere?" wotai. Kakati xomatua nikau akereki tumue kunauna, "Ne Kriki kuna sipare, wo?" wotai.

³⁸ Kakeri kauna, "Nepa Isipu apue xayaka xayaka ekime kapmani xeika xoma sarina, sawaruwarue xomaxirouneri 4,000 apimi sonikina apu xuweu wese xowoyai apu xi nanune," wotai.

³⁹ Kakati Polue ipaki kunauna, "Ye Yuta kinipo apu. Ye tistriki Silisia erewese Tarsusupo apu. Yeu erewese nu kokaipa wenumu tuku. Wo, ye xuiapu kuna tinikepure xine," wotai.

⁴⁰ Kotowati xomatua nikau akereki tumue iyo wati, Polue pa apasi xosa tumuna xuiapue kuna youwepinerire xupo ouro warina korekore xetai. Kakati xokupae youweria, Polue nini Ipru kuna kaniketai. Ipaki kunauna,

22

¹ "Xatai xura xauwa xura, tini iyesa. Ye kire kapia xoreierepu xuwena ximine ati katikepure xine," niketai.

² Kakerina Ipru kuna kanawati iyaserineri, youweineri peunini kutu puroteneai. Kakeri Polue pani ipaki kunauna,

³ "Yepa kire Yuta. Yeu anikae tistriki Silisia erewese Tarsusu xosa iyaiyeretaina pana, mua erewese xosa asaxitiai. Ye Kamalielipo makuna, nue ye xesina asisikimana nikau xokupa tu xotapa atinani kutu uworiyeyai.

Pa xati tini mua kakikiriai sie, ye Xoiteue xouwewotai kapia sokisokine xiri irerei saina titiai.

⁴ Yei xuimi xeika apimi xeikae mua Ime taineri xonikisuwoteneai xoxixoxi nikepi saina tine ounikiepure xitiai. Kakine sokisoki xumei tainikine kakauya atoro xuruniki xouyai.

⁵ Ere xuriatiti xeika Yutapu tumu teu xeikae yei kakiyai kapia sipana nini paire katikepineri. Sikou xatasikimana Tamaskusu puroteneai xosa nakau xayawoteneai sieniai. Kakeri, pa wesepu xuiapue xonikisuneri pa Ime taiwoteneai, kakauya xosa soiniekpure Tamaskusu xouyai. Yerusalemu soniki koutia kokaipa apimie xoxixoxi kapiani kutu nini xosa kakepinerire kakitiai," niketai.

*Polu nuko Yesusure xousuwotaire asiworotai
(YT 9.3-19; 26.12-18)*

⁶ Polue pani ipaki kunauna, "Ye teipa xoune asauniki 12 kiloku sie xosa Tamaskusu tomuro matiai. Sapauni kire kokaipa memeremue mena xourei kouna ye xosai leiwotai.

⁷ Kakati oro titikiri xoutia kire apu supoe ipaki kotoyati iyesitia, 'Solu, Solu, ama ne ye xoxixoxi yepi saina tinena?'

⁸ Kakati kunaune, 'Kokaipa, ne yuena?' utiai. Kakitia kunauna, 'Ye Nasaretipo Yesusu, ne ye xoxixoxi yepi saina tine,' yetai.

⁹ Ye xeika puroteneai apimie memeremu xekoteneaina pana, ye kuna sietai apupo kuna atineri iyesepe xuwe.

¹⁰ "Kakati yei kunaune, 'Kokaipa ye amu amakepinena?' utiai. Kakiti Kokaipae ipaki kaina, 'Ne sarounau Tamaskusu erewese kamoro mane. Yei xokupa saina ne tinitiai poro kire apue kanepina,' yetai.

¹¹ Pa memeremue xiri una piririkati, ye kire sapi xekopine sie xuwe xitiai. Pa xati ye xeika puroteneai apimie xupi xaike tineri Tamaskusu soi xowoteneai.

¹² "Kire apue Tamaskusu purotai, nupo wenumu Ananiasi. Nue Xoiteue irue purina tuxotapa xiri atina tairouna apu. Xokupa Yuta apimi Tamaskusu purirounerie kunauneri, nu asinaku apu xirouneri.

¹³ Nue ye nutiemi ma tumuna ipaki kaina, 'Xatai Solu, neu ekinikemu xiyeri pereuwopina,' yetai. Pa yauseni kutu yeu eki xiyeri merukati, nuko xekeutiai.

¹⁴ Kakiti kunauna, 'Sikou asisimana nikau Xoiteue ne tumuneretaina nukoe xouesiketai kapia nei sipaunauwa, asinaku kapia kaketai apu Yesusu xekoauwa nukou supoini kunawati iyesewai.

¹⁵ Nei nu xekerinau nupo kuna iyeseinauwa xokupa xuiapu xosa nupo kuna naki xakunieni iyesitiai uteiwowai.

¹⁶ Paina ne amakati purixainena? Ne sanau ene ise. Nupo wenumu tauwa, nue Yesusupo wenumurei ene iserinina neu xunu xesauwerinepina, yetai,' " niketai.

Xoiteue xetau apimi xosa Polu xesawati xouna kuna uteiwotai

¹⁷ Polue xuiapu pani ipaki kanikina, "Xurise Yerusalemu xiyeri koune, ma Xoiteupo Aoro kunikuni puritia, xiniwepi sie

¹⁸ ye Kokaipa xekeutiai. Nue ipaki kaina, 'Ne sapauni sanau Yerusalemu wetinau xouwo. Ne mua erewese xosa yeu kuna uteinauwa, ninie neu kuna iyesepuworixe yetai.'

¹⁹ Kakati yei kunaune, 'Kokaipa, nikoini sipa, ekime ye xokupa kununu ata yau texine xuiapu ne xosa xonikisuwoteneai, kakauya xosa soinikine, kasinikitiai.

²⁰ Neu kuna uteiwoyai apu Stiweni ouweniai yause xosa, nutiemu tumuyai, yeu ekiro pa kapia kakeneaia asinaku.' Yei Stiweni ouweteneai apimi nikau nekei xuwau yakuworinikitai utiai.

²¹ Kakiti Kokaipae ipaki kaina, 'Ne xouwo. Xetau xeteneai xuiapu xetauro wesewese puroteneai xosa xesanitia xowowai yetai,' " nicketai.

Polue xomatua kanikina ye Romupo apu nicketai

²² Yuta kinie iyaseria Polue xetau xuimiapimire kunawati, nupo kuna pani iyesepe xire xeteneai. Paire ere urue ipaki yaxineri, "Ouwari xuma! Panumu apue mua ouro puropuwatixe! Nu ekeoma puropuwatixe!" xeteneai.

²³ Polue kunawotai kuna xiri xirarixineri uru yai xanauneri ninipo kumukumu xurexi purepareuneri, xouro mai purerewoteneai.

²⁴ Pa xati akereki saina apue kunauwati, xomatua nikau akereki tumue nikou atoro Polu souneri xowoteneai. Kakeri, pa xu xotapa sipawopure kasiworinari kotowa xina kaniketai. Amakatirau xuiapue kisamaira nikati Polue sokisoki uru yaxeteneai, ati sipawopure kaketai.

²⁵ Polupo xupo xeika siau xeika tawoteneai. Kakeri ninipo tumue nutiemu tumu purati Polue xekerina ipaki kotouna, "Tuxotapae kunauna Romu sanawapu apu xosa mua kapia tini kakakuare e xuwe? Ye kuna xosa tumuyerepe xuweuni ye kasiyepurexinuku, pa kapia itoure, wo?" wotai.

²⁶ Tumue pa kuna iyaserina, xou xomatua nikau akereki tumu ipaki kauna, " 'Sini amu amakepuna?' Mua apua nu Romupo," wotai.

²⁷ Xomatua nikau akereki tumue Polu xosa mana kauna, "Ne ye kaye. Ne Romupo apure, wo?" wotai. Kakati Polue kunauna, "Iyo," wotai.

²⁸ Kakati xomatua nikau akereki tumue ipaki kunauna, "Ye Romupo apu xepure kokaipa xeni kutu wetitai," wotai. Kakati Polue kunauna, "Yepa xuwe. Anikae iyaiyerati ye Romu sanawapu apu purine," wotai.

²⁹ Xomatuae kasiwopure xeteneai pa kuna iyaserineri sapauni kereuwoteneai. Polu nu Romupo xati xomatua nikau akereki tumue siparina, nue rania ximiketai, pa amure xomatua kanikati sokisoki xumei tawoteneairo ximiketai.

Polue Yuta nikau kaunsolu xosa kunawotai

³⁰ Polue amu kapiiani kutu rau xoreiyeretaire Yuta apimie nanuwori, xomatua nikau akereki tumue ati sipawopure xetai. Paire kire asau xosa Polu sokisoki xumei tareteneai xureiyaina, xokupa xuriatiti xeika Yuta nikau kaunsolu xeikae kou kununuwopinerire kuna xesariniketai. Kakerina Polu sou kouna nini nutieniki tumuworetai.

23

¹ Polue kaunsolu kukoniki puri ipaki kanikina, "Yewapu xura, ye Xoiteupo ekeru texine asinaku kapia kakipa koune koune ximine yeu xoikemu itou xina. Ye kire kapia xoreiyerepe xuwexi nanune," nicketai.

² Panumu kaki kunawati, ere xuriatiti Ananiasie nuko nutiemu tumu puroteneai apimi kanikina supotumau puturuweiya nicketai.

³ Kakati Polue ipaki kauna, "Xoiteue ne xemu ounepina, pa amure, nepa sepuri xoxi kore karaie umuweki, apimie sapi xoxi iruwo purotai xekopu xuweu wopineri sie. Ne pa tuxotapa taiwopi kapia nanu purine ye kuna xosa iyaiyerine, pa xati ne mane misipurine. Pana nakieni tuxotapa kereune, ouyepinerire kanikine," wotai.

⁴ Nutiemu tumuwoteneai apimie, pa kuna iyesserineri Polu ipaki koutouneri, “Pa amakatina? Ne Xoiteupo ere xuriatiti niniawopure xinere, wo?” woteneai.

⁵ Kakeri Polue kunauna, “Yewapu xura, mua apu nu ere xuriatiti paiya, ye sipa xuwe. Ye xoreiyerine, pa amure, Xoiteupo nakau xosa mua kuna tuku, ‘Tini kaki xanari kire tinipo tumu niniawaku xetai,’ ” niketai.

⁶ Polu nu sipa, kireu kaunsolu nini Satusipona kireu nini Parisipo. Pa xati nue kaunsolu xosa ipaki yaxina, “Yewapu xura, ye Parisi kini nikau apu, ye Parisi nikau nono. Ye ipaki xoisune, apimi xumoteneai xiyeri saropineri xiti, pa kuna xotapa paire ye kuna xosa iyaiyerineri,” niketai.

⁷ Polue pa kaki kunawati, Satusi xeika Parisi xeikae kuna tuwatarineri, kununu purieteneai.

⁸ Satusie ipaki kunauneri, apimie xiyeri kopa upurei saropuworixana xuwe, xenikorokoro xeika yaniyani xeika rania purori xana xuwe xirouneri. Pana Parisia nini paire xonikisuneri.

⁹ Pa xati ere uru xourei pani yaxepi saina teteneai. Kakeri kireu Parisipo tuxotapa sipa apimie ipaki sokisoki kunauneri, “Sinie mua apu xekeukiria nu xu xuwe. Nu suwau kunawopina tuku, kire yaniyaniere, e kire xenikorokoro kuna tuwotai,” xeteneai.

¹⁰ Xomatua nikau akereki tumue xekoatia pani ere kuna tuwataxeri, panumu kakineria aimore tutue Polu puruneri kukeu kakeu xaneri mupo sirakieria xumopinarina ximiketai. Pa xati Yuta xupunikiropu Polu munaneri xesauweineri xomatua nikou atoro sou xowopinerire kaniketai.

¹¹ Ukumani Kokaipae Polu nutiemu tumu puri ipaki kauna, “Ne sokisoki tumuwo, kaki xanau ximikeu. Ne Yerusalemu yeu kuna sokisoki uteitiai sie, panumu kapiiani yeu kuna Romu uteiwowai,” wotai.

Yuta apimie Polu ouwepure kuna ouwoteneai

¹² Yuta kinie Polu ouwepure xoripesau kuna ouwoteneai. Sokisoki kuna ipaki kunauneri, “Suwauni kutu suwau, Polu ouwepu. Sini ouweikiri xumopu xuweuwa, xoye ninuku ene nepuxe,” xeteneai.

¹³ Apimi pa sokisoki kuna kunawoteneai xoka paiya 40-teu emeseruwotai.

¹⁴ Pa apimie ere xuriatiti xeika Yuta nikau tumu xeika xosa xouneri ipaki kunauneri, “Sini xiri sokisoki kuna ipaki kunaunuku, sini xayaka xayaka xoye tepu xuweu utunuku, Polu ouwepinuku.

¹⁵ Pa xati tini xeika kaunsolu xeikae xomatua nikau akereki tumu xosa kuna xesawari, tini xosa Polu sou kopina. Ipaki xoreunari kaunaria Polupo kireu kuna xotapa ati xirekepura xakuai. Kakaria sini ireinukua yakutiki puropinuku. Kakikiri nu tini xosa munopu xuweu yauseni ouwepinuku,” niketeneai.

¹⁶ Pana Polupo ukopu nonoe pa kapia kakepure xeteneai kuna iyesserina, xomatua nikau atoro xouna Polu kawotai.

¹⁷ Kakati Polue kire xomatua nikau tumu yawuwati moati ipaki kauna, “Mua apu tenemai nu xomatua nikau akereki tumu xosa sou xouwo. Nu kire kuna tuku xati nu tuwopure xina,” wotai.

¹⁸ Kakati xomatua nikau tumue xomatua nikau akereki tumu xosa, sou xou kunauna, “Kakauya apu Polue yaiyeri kaina mua apu tenemai ne xosa sou xouwo xetai. Nu kire kuna tuku xati ne tinepure xina,” wotai.

¹⁹ Kakati xomatua nikau akereki tumue xupo xaike tina, maro sou xonotai. Nioni purinexeri, apu tenemai ipaki kotouna, “Ne amu kuna ye siepurena?” wotai.

²⁰ Kakati apu tenemaie ipaki kunauna, “Yuta kinie ne kotoneri iyati kaun-solu xosa Polu sou munowaire kuna ouwoteneai. Xoreinineri kunauneria, nupo kuna xotapa ati xirekepure xepineri.

²¹ Kakeria ne ninipo kuna taiwou. Apimi nikau xoka 40-teu, ninie sokisoki kuna kunauneri, xoye nineri ene xukoriwopu xuweu purineria Polu ouwepineri xeteneai. Muaiya nei ninipo kuna iyo xewaire yakuni purineri,” wotai.

²² Kakati xomatua nikau akereki tumue pa apu tenemai, ipaki sokisoki kuna kauna, “Yei mua kuna xomatua nikau akereki tumu kautiai xi kire apu kawouworina,” xesawotai.

Akereki kapmani Peliksi xosa Polu xesawoteneai

²³ Xomatua nikau akereki tumue, xomatua nikau tumu aimore yainikeri ipaki kanikina, “Tinie 200 teu xomatua xeika 70 teu xomatua os xosa misirouneri xeika 200 teu xomatuae xori teteneai xeika tinika. Kakinari ukuman 9 kiloku Sisaria xowakuaire ireiwa.

²⁴ Polupo os rania ireiyerunari, akereki kapmani Peliksi xosa ati sou utu yatawakuai,” niketai.

²⁵ Xomatua nikau akereki tumue nakau ipaki xayauna,

²⁶ “Ye Klotiusu Lisiasi ye mua nakau kokai apu xosa xayaune, nu akereki kapmani Peliksi. Asinaku yause.

²⁷ Yuta kinie mua apu soki xorou tineri ouwepure xineri. Pana ye iyesitia nu Romupo apu xati, iko xeika xomatua teu xeikae xounuku nini xupunikiropu xiyeri tikiriai.

²⁸ Mua apu xosa kuna xosau suwoteneai kuna xotapa sipawopure, nikou kaunsolu xosa sou munatiai.

²⁹ Ye kotonikitia, nikou tuxotapapu kireu kuna kaineri pa kuna xosau suwoteneai. Sini ouwepure e kakauya xosa iyarepu sie imerei kuna xosa iyarepu xuwe.

³⁰ Ye iyesitia mua apu ouwepure irue kuna ouwoteneai. Pa xati sapauni ne xosa xesauti utuna. Nu xosa kuna suwoteneai apimi kanikine, Peliksi moaroni kutu xounari kunawari, nu tumuworikiriaire kuna sipawopina nikitiai,” xi xayawotai.

³¹ Xomatuae nikou akereki tumupo kuna taineri pa ukumu xosa Polu sou xouneri erewese Antipatrisi yatawoteneai.

³² Xurise kire asau xosa os xosa misirouneri xomatuae, Sisaria erewese Polu sou xou yatawoteneai. Kireu xomatua paiya xomatua nikau atoro Yerusalemu xiyeri xowoteneai.

³³ Os xosa misirouneri xomatuae Sisaria xou putauneri, akereki kapmani nakau tuworineri, Polu rania nutiemu sou maneri tumuworeteneai.

³⁴ Akereki kapmanie nakau ninaiyeina, Polu ipaki kotouna, “Ne amu sanawapuna,” wotai. Kakati Polue kunauna, “Ye Silisiapu,” wotai.

³⁵ Akereki kapmanie ipaki kunauna, “Kuna xosani suwoteneai, apimie koria, yei neu kuna iyesepine,” wotai. Kakeri kunauna, Erotipo kapmani ata xosa iyarari yakupineri niketai.

24

Yutapu tumu teue Polu kuna xosa iyareteneai

¹ 5-teu asau xuwe xatia, ere xuriatiti Ananaiasie, tumu teu xeika, kire Romu nikau tuxotapa sipa apu wenumu Tertulusu xeika, erewese Sisaria kotai. Kouneri Polu kuna xosa iyarepure xeteneai kuna akereki kapmani kawoteneai.

² Akereki kapmanie Polu yauwati moatia, Tertulusue kuna xotapa taina kuna xosau suwotai. Nue ipaki kunauna, “Kokaipa apu Peliksi, sini ati misepinukure ne tianisikau, kire xoma mopu xuwe. Neu asinaku nanunanue, ekime xokupa sapi ati puropu xuweuwotai paiya nei sinipo apimi tianikitiai.

³ Sinie pa xokupa sapi xekeunuku, sinipo xosikikemu xiri asinaku xati, ne xiri eiyaseninuku.

⁴ “Ye ere xuwau yause kuna sosoainepixe. Ne sinire xonikurunau sinipo kuna nuxuto iyesisike.

⁵ Sinie mua apu xekeukiria, nu xokupa poripori sarepitua. Nue xokupa Yuta kini xopu xokupa sanawa xoma sarirouna. Nu paiya, apimie sini weisikiterineri xetau konikoni kapia sarineri, Nasareti kini xeteneai nikau tumu.

⁶⁻⁸ Nue Xoiteu ekero Xoiteupo ata rania xunu tutuwopure xetaina, sikoe soki xorou tikiriai. Pa xati nakieni mua apu, kotounau sini xokupa kapiaure kuna xosa tumuworikiriaire nukou suporopu kuna te,” wotai.

⁹ Yuta apimie rania Tertulusupo kuna tianuneri Polu kuna xosau suwoteneai. Ipaki kuna pereuneri, “Mua xokupa kuna paiya suwau,” xeteneai.

Polue Peliksi xosa kunawotai

¹⁰ Polue kunawopinaure akereki kapmanie xupo xourowari korekore xati, Polue ipaki kuna xapa kunauna, “Ye sipa, xokupa xitosani ne mua xuiapu nikau kunaxekexeke puriyai. Pa xati ne xosa kuna ye xapa kunawopure yeu xoikemu asinaku xina.

¹¹ Ne kotokoto xinau, xirekinauwa yei 12-teu asau xowotai xosa Yerusalemu muris tepure, xoutiaire sipawowai.

¹² Yuta apimie ye xekeyeri kire apu xeika Xoiteupo Ata Tumau kuna tuwata xepu xuwe. Nini xekeyeri yei kununu ata yaure e erewese xosa xuiapu nikau kununu saritiaixe. Xuwe.

¹³ Ye mua kuna xosa iyaiyereteneai, suwau xuwe. Ninipo kuna suwau xi atarisikepineri ime xuwe.

¹⁴ “Suwau kuna paiya muanumu, ye mua xetau konikoni kini Ime xeteneai tairoune. Ye pa Ime taine sinipo asisikimana nikau Xoiteu xosauni muris tine. Xokupa kuna tuxotapa xosa purotai xeika kunatureturei xayawoniai xeika ye xoisune.

¹⁵ Xumuweteneai apimi, kutu xeika xoxi xeika Xoiteue xiyeri sainikerepinaure ye xoisune yakune. Xoiteue pa kakepinaure mua apimi rania xonikisuneri yakuneri.

¹⁶ Pa xati xokupa yause Xoiteu ekero xeika xuiapu ekinikiro xeika yeu xoikemu kutuni xu xuweu puropinaure ye sokisoki xine.

¹⁷ “Ye kireu xitosani xosa xetau wesewese puriyaie, xurise ikou kini xosa koutiai. Xuiapu xauna tianikepure xe ara tikoune, Xoiteu xouiwopi sapi tikotoutiai.

¹⁸ Xoiteupo ata tumau xowopure, Xoiteupo ekero ekisiki pitiwopi kapia taiyeine xoutiai. Kakerine Xoiteupo ata tumau puriti xekeyeria, eki pitieki puritiai. Xokupa apue ye xeika puropu xuwe, apimie punisi panisi xanauwopu xuwe.

¹⁹ Kireu Esia propinsipo Yutae maneri soki xoro tiyeteneai. Pa apimi nini yeure kuna tuku xatia, nikoini muoro naki nutieni kouneri kuna xosa tumuyerepineri itou.

²⁰ Xuwe xatia, mua apimie ye nikou kaunsolu xosa kuna tinikitia yause xosa puroniaina, amu kapia yei xoreiyeriti xekoneaia ninie kanepineri.

²¹ Ye kire kuna kireni kunauyaire rau nini nimaririworixe. Ye nini xopu tumutiai yause xosa, ipaki yaxine, 'Ye ipaki xoisune, xumoteneai apimi xiyeri saropineri xiti, pa xotapaure kireni ximine tinipo kuna xosa soi koteneai,' " wotai.

²² Xuiapue Kokaipapu Ime taineri xonikusuwoteneai nikau kapia paiya, Peliksi nu xiri sipa xati, Polue kunauwatia, Yuta kanikina xemuna pura niketai. Ipaki kunauna, "Xomatua nikau akereki tumu Lisiasi koati yauseye, mua tinipo kuna kutuwopine," niketai.

²³ Kakerina xomatua nikau tumu kauna, Polu kakauya xosa iyarewaina, kaki xanau ere sokisoki kakauya xosa iyareu wotai. Polupo maroue xuru nanuwopinerire kaki xanau xuwe nikeu wotai.

Peliksie Polu aimore xitosani kakauya xosa iyaretai

²⁴ Kireu asau xuwe xatia, Peliksie nupo xui Trusila tuku kotai. Trusila nu Yuta kinipo xui. Peliksie Polu yauworina nupo kireu kuna iyasetai. Polue Yesusu Kristusure xosikisuwopi kapiaure kawotai.

²⁵ Pani asinaku kapiaure kauna, apue nukou ekeoma ati yakuwopire kauna, Xoiteue sewai kuna xosa tumusikerepinaure kauna wotai. Peliksie pa xokupa kuna iyaserina ximiketai. Kakeri kunauna, "Ne xouwo. Ye sewai yause tuku xatia, ye xiyeri yainepine," wotai.

²⁶ Peliksie kire sapire rania yakuwotai. Polu niraniraina xei xoi iwatia wetiti aini xowopina nanunanu tetai. Pa xati xokupa yause yauwati moatia nu xeika kunakuna wotai.

²⁷ Aimore xitosani xuwe xatia, Porsiusu Pestusue Peliksipo iri tetai. Kakati Yutae Peliksi xurarauwopinerire Polu kakauya xosa wetati purotai.

25

Polue kunauna Sisarie yeu kuna iyesequina xetai

¹ Pestusue kouna Yutia tistrikipo akereki kapmani xetai. Xeimore asau purotaie Sisaria erewese wetina pipa Yerusalemu xowotai.

² Kakati Yuta nikau ere xuriatiti xeika kokaipa apimi xeikae nu xosa xonaneri Polu kuna xosau suwoteneai. Pestusu ipaki sokisoki kuna kauneri,

³ "Ne sini tianisikinau mua apu xesawau Yerusalemu kopina," woteneai. Ninie ipaki kunawoteneai, pa amure, apimie imero ximiaki purokie Polu ouwepinerire kaniketeneairo kunawoteneai.

⁴ Kakeri Pestusue ipaki kuna xapa kanikina, "Polu nu Sisaria kakauya xosa purina. Ikoini Sisaria xowopine yause xuwau xuwe.

⁵ Kakitia tinipo tumu teue ye xeika munopineri. Pa apu nu kapia xoreyeretai xatia, ninie kuna xosa iyarepineri," niketai.

⁶ Pestusue 8-teu asaure 10-teu asau sie, nini xeika purotaie Sisaria munotai. Kire asau xosa kuna atoro misina Polu sou mouwa niketai.

⁷ Polue moatia, Yuta kini Yerusalemu wetineri koteneai, nu nutiemu tumuneri, xokupa kuna nu xosau suwoteneai. Kunauneri, nue xoxixoxi kapiani kutu kaketai xeteneaina pana, Pestusue ninipo kuna suwau xina ati sipawopu xuwe.

⁸ Ninie kunauweria, Polue ipaki kuna xapa ti kunauna, "Ye kire poripori erepu xuwe. Ye Yuta nikau tu purixepu xuwe, ye Xoiteupo Ata xosa kire kapia xoxi kakepu xuwe, ye Sisari xosa kapia xoxi kakepu xuwe," niketai.

⁹ Pestusue Yuta kini nimaririwopinerire, Polu ipaki kotouna, "Ne Yerusalemu xounau kunawowaire? Pa xatia, ye neu kuna Yerusalemu iyaserinepine," wotai.

¹⁰ Kakatia Polue ipaki kunauna, “Muoro mua ata, ximine tumutia xosa paiya Sisaripo kuna ata. Mua ata kireni yeu kuna iyesewai. Ne sipauweitiai, ye Yuta kini xosa kire xoxi kapia kakepu xuwe.

¹¹ Ye kire xoxi kapia xoreiyeritiare xumopine xatia, ye xumopine. Pana nini ye kuna xosai iyareteneai kuna, xorei xatia, apu yue nini xupunikiro iyaiyerepuwatixe. Ye Sisari nukoini yeu kuna iyesevina,” nikitai.

¹² Kakati Pestusue nanunanu turouneri apimi xeika kunarina, Polu ipaki kauna, “Ne kunaune Sisarie neu kuna iyesevina xinena, paina Sisari xosa xouwo,” wotai.

Pestusue Kokemu Akripa Polure kotowotai

¹³ Kireu asau xouwatia, Kokemu Akripano nukou uko Pernaisinoe Pestusu kusowoxepure Sisaria koxeteneai.

¹⁴ Xokupa asau Sisaria purinexeri Pestusue Polupo kunaure kokemu xakume wotai. Ipaki kunauna, “Ekime kire apu Peliksie kakauyaro iyarati purotai, pani kakauya xosa purina.

¹⁵ Ye Yerusalemu puritia yause xosa Yuta nikau ere xuriatiti xeika tumu teu xeikae nu kuna xosau suneri, yei ipaki kunaunei, nu xu tukuna xomatuae manman tepineri xinei kunawopineure xeteneai.

¹⁶ Kakeri yei ninipo kuna xapa ipaki kanikine, ‘Sini Romua kire apu aini manman tepi kapia xuwe. Apu kuna tukua, nu kuna xosa iyareteneai apu muanikiro tumuwati paiyeye, amu sapire kuna xosa iyareteneaire kuna xapa terinikepina yause tuwopu nikitiai.’

¹⁷ “Ye Sisaria xiyeri koutiai yause xosa, pa apimie ye xeika koteneai. Kakeri ye xenenewopu xuwe. Kire asau xowatia kuna atoro misine pa apu sou mouwa nikitiai.

¹⁸ Kakeri, kuna xosa iyareteneai apimie tumuwoteneai. Ye nanutiaiye xoxi kapia kaketaire kunauneri xitiaina, xuwe.

¹⁹ Nikou murisipo kapiaure nu xeika kuna tuwata xete kire apu xumotai, nupo wenumu Yesusu, paire xeika kuna tuwata xeteneai. Polue kunauna, pa apu ekeoma purina xetai.

²⁰ Ye pa kuna xotapa xirekepura xitiai sorena, nanaxitiai. Pa xati kotoune, ‘Ne Yerusalemu xowou, neu kuna Yerusalemu iyaserinepinere?’ utiai.

²¹ Kakiti Polue kunauna, ye kakauya xosa puriti, sewai Sisari nukoini yeu kuna iyesevina xetai. Kakati, yei kunaune kakauya xosa puratieye, ime xekeunei Sisari xosa xesauti xowopina xitiai,” xetai.

²² Akripae pa kuna iyaserina Pestusu ipaki kauna, “Ikoini mua apupo kuna iyesevina,” wotai. Kakati Pestusue kunauna, “Iyati ne iyesevai,” wotai.

²³ Kire asau xosa Akripano Pernaisinoe ninipo asinaku nekei nekeiyeinexeri moxeteneai. Pa erewesepu xomatua nikau akereki tumu teu xeika kokaipa apimi xeikae kununu atoro xirini maneteneai. Kakerineri Pestusue kunawati, Polu sou moteneai.

²⁴ Pestusue ipaki kunauna, “Kokemu Akripa xeika sini xeika purikiriai xokupa apimi xeika, tini mua apu xekoa. Yutapu xokupa xuimiapimie Yerusalemu kuna xosau suwoteneai, muoro rania kuna xosau suwoteneai. Ninie ye xosa ipaki sokisoki yaxineri, ‘Ne pa apu ouweyewai. Nu ekeoma puroxete,’ xeteneai.

²⁵ Kaketeneaina pana nu xumopina sie ime ye xekeuti kire kapia xoreiyerepu xuwe. Nu Sisarieni nupo kuna iyaseruwopinaure xina. Pa xati Sisari xosa xesauti xowopinaure kuna outiai.

²⁶ Pana amu kunani kutu sikou kokaipa apu xosa xayaunei xesaruti, amu xotapaure pa apu kuna xosa iyareteneaire sipawopina paiya ye sipauixe. Pa xati Kokemu Akripa, naki xeika mua kireu apimi xokupa xeika xosa rania mua apu tini xosa sou mane. Sini nupo kuna atinuku iyaserinukueye, ye nakau xosa xayawopine kuna sipawopine.

²⁷ Ye kire kakauya apu xesaune nu amurerau kuna xosa iyareteneaire kuna xeika xesawopu xuweuwa, pa asinaku kapia xuwe xi nanune,” nicketai.

26

Polue Akripa xosa kuna uteiwotai

¹ Akripae Polu ipaki kauna, “Ne nakipo kunani kunawo,” wotai. Kakati Polue xupo xouro warina nupo kuna ipaki kunauna,

² “Kokemu Akripa, Yuta kinie kuna xosai suwoteneai kuna xapa kuna-wopure nanutaiya, ne xosa yeu mua kuna kunawopine itou.

³ Sini Yuta sikau xokupa kapia xeika, amu sapire kuna tuwata xirounuku xeikaure ne xiri sipa. Pa xati ne peuni misinau yeu xokupa kuna iyese.

⁴ “Xokupa Yutae ye ati sipayeteneai. Ye nono arani yeu xataimana xopu puriaiye, xurise ye Yerusalemu xoune puriyai nini sipa.

⁵ Ninie ye sipaiyeteneaina, kunawopure xineria, nikoini yeu kapiaure kanepineri. Ye tenemai yauseni, ye Parisi kini tuku purine ninipo kapia taiyai nini sipa. Parisi kini nini tu xokupani kutu xati taiwopu sie itou xuwe. Sini Yuta sikau kireu apimi kinia, nini Parisi nikau muanumu tu sokisoki tuku sie xuwe.

⁶ Ye mua tumuti, kuna xosa iyaiyerineri. Kuna xotapa muai. Ekime Xoiteue sinipo asisikimana kanikina ye saina tepine xeyai sie, kakepinaure ye xoisune yakune.

⁷ Sinipo apu kini 12-teue Xoiteure asau ukumu muris tineri pa sapi mopinaure kireni xonikisuneri yakuwoneai. Pa xati kokemu, ye rania xoisune pa sapi yakune. Pa kuna xotapaure Yuta kinie ye xosai kuna suneri.

⁸ Tini kireu apua ama nanunuku, apimi xumoteneai Xoiteue xiyeri sainikepu watixana xuwena xosikisuwopuxe xinukuna?

⁹ “Ekime ikoyeni nanune Nasaretipo Yesusu wenumu ororepure xokupa kapia xoxi kakepine xiyai.

¹⁰ Kakine pa xokupa kapia Yerusalemu kakiyai. Ye ere xuriatiti xosa wenimi tuku saine, Xoiteupo xokupa xuiapu kakauya xosa soinkiyai. Xuiapu ouniekpure tumue kuna ouworai, yei rania, xumopinerire kunauiya.

¹¹ Xokupa yause xoroniki tine xemekaskasi nikepure ninipo kununu ata yau maroune. Ninie Kokaipa nikiniki tuneri ninia wopinerire kokaipa saina tiyai. Ninire xiri kisamaira yati, xemekaskasi nikepure xetauro puroteneai erewese yau rania xoune xirekinikiyai,” wotai.

Polu nuko Yesusure xousuwotaire kunawotai (YT 9.3-19; 22.6-16)

¹² Polue pani kunauna, “Ere xuriatiti teu xosa kokai wenimi titi xesayeri xoune Tamaskusu erewese teipa xoutiai.

¹³ Paina Kokemu, 12 kiloku asauniki sie xosa imero teipa xoutia, kire kokaipa memeremue mena xourei koati xekeutiai. Pa memeremue xiri sokisoki una asaupo memeremu emeseriwotai. Iko xosa kou uwoto, xirini xoukiriai apimi xosa uwotowotai.

¹⁴ Kakati sini xokupa oro uraki xoukiria, kire apu supoe Ipru kuna ye ipaki kotoina, ‘Solu, Solu ne ama ye xoxixoxiyepi saina tinena? Ne ye xoxixoxiyepi saina tine xinena, pana, naki xoxixoxinepi saina tine yetai.’

¹⁵ Kakati yei kunaune, 'Kokaipa, ne yuena utiai.' Kakiti Kokaipae ipaki kunauna, 'Ye Yesusu, ne ye xoxixoxi yepi saina tine.

¹⁶ Pana ne sanau tumuwo. Ne yeu saina tewaire tumunerepure ye mane. Ne mua xekeutiai kapia xeika, sewai atarinepine kapia xeikaure kuna uteiwowai.

¹⁷⁻¹⁸ Ye ne weinititi nakipo xatanimana xeika xetau apu kini xeikae ne xoxixoxinepuworixe. Xuwe. Nini ekiniki perewopinerire ne xesaniti nini xosa xowauwa, ninie ukumu xosa nikiniki tuworineria xoniki pirixineri memeremu xosa kopineri. Nini Satanipo sokisoki weti Xoiteu xosa kopineri itou. Kakeri ninipo xunu weterinikitia, yeure xonikisuwoteneai xuiapu xeika weniniki tuku xineria, ikou xine tinikitiai xuiapu xopu puropineri,' " yetai.

Polu nuko Yesusupo wenumurei saina tetaire Akripa kawotai

¹⁹ Polue pani ipaki kunauna, "Kokemu Akripa, ye mena xouropu sapi xekerine, nupo supo worokixe. Xuwe.

²⁰ Tamaskusu apimi xosa akeri kuna uteiyeine, xurise koune Yerusalemu xuiapu xosa uteiyeine, Yutia sanawa yau uteiyeine, xetau xuimiapimi xosa rania uteiyai. Ye ipaki kuna uteine, 'Tini xotiki pirixinari Xoiteure xotikisunaria, takipo kapia paiye tini xotiki pirieikiriai kapia atarinikakuai.'

²¹ Ye muanumu kuna kireni uteirouti, pa xotapaure Yuta apimie ouiyepure, Xoiteupo atoro xoro tiyeteneai.

²² Xoiteue ye tianiyati ye ati puritiai xati pani mua purine. Pa xati ximine ye mua tumune xokupa aipu apimi kuna tinikete kokai apimi kuna tiniketeune. Ye xetau kuna uteixana xuwe. Ekime kunatureture teue kunawoniai, Mosesie rania paire kunawoyai kuna kireni sore uteine.

²³ Ninie ipaki kunauneri, 'Pa apu xuiapu xiyeri tinikepinaure Xoiteue tumuworetaia, nu tatau xemeropinae, sewai nu akeri kopa upurei saropina. Kakinapa Xoiteupo memeremupo kuna Israil xosaniki uteinapa xetau apimi xosa rania uteiwopina xi kayetai,' " wotai.

Polue kunauna Akripae xousuwopina xetai

²⁴ Polue kunau xowatia, Pestusue ipakina ere xirayeina, "Polu, ne nanana. Ne ere xaya ata puritiaie, neu kokaipa sipae ne xiri nanana xine," wotai.

²⁵ Kakati Polue kunauna, "Kokaipa apu Pestusu, ye nanana xixe xuwe. Ye suwau kunaune, ye nanunanu tuku xati kunaune.

²⁶ Ye mua xokupa sapire kunauweitiaia, Kokemu Akripa nu sipauwetai. Pa xati ye kutu nu kaunena, ye ximiki xana xuwe. Ye sipa pa xokupa kapia nupo ekei xakue emeseriwokixe. Xuwe. Nu itou sipanikiena, pa amure, pa xokupa kapia ximiarei yaraxepu xuwe.

²⁷ Kokemu Akripa, ne kunatureture nikau kuna xonsunere, e xuwe? Ye sipauweine, ne xonsune," wotai.

²⁸ Kakati Akripae Polu ipaki kotouna, "Pa ama? Mua yause nuxuto xosapa, nei ye Kristusure xoisuwopine apu saiyerewaire?" wotai.

²⁹ Kakati Polue kuna ipaki xapa kauna, "Yause nuxutore xuwau rania ye Xoiteu xosa ipaki kunikunine, naki xeika xuimi apimi xeika yeu kuna mua iyesikiriaia, tini xokupa iko sie xakuai. Tini ikou sie xosa sokisoki xume soxeri tini kakauya xosa puropi xiraxine," wotai.

³⁰ Kokemu xeika, akereki kapmani Pernaisi xeikae, niko xeika puroteneai apimi xeika saneri, ata kama wetineri xowoteneai.

³¹ Nikoniko ipaki kunauneri, "Mua apu nu kire kapia xoreiyeretairo, nu kakauya xosa puropinare e xumopina siexe xuwe," xeteneai.

³² Kakerineri Akripae Pestusu ipaki kauna ne mua apu somo wetau xowopina itouna pana, “Nukoe kunauna Sisarie yeu kuna xekeriypina xetai,” wotai.

Polue Romu xowotai

YT 27—28

27

Romu xowopina kokouna xosa Polu iyareteneai

¹ Sini Itali sanawa xowopinukure, ninie kuna ouweteneai. Kakerineri 100-teu xomatua nikau kire tumu xuporo kireu kakauya apimi xeika Polu iyareteneai. Pa tumupo wenumu Yuliusu, nu Sisaripo xomatua kini xosaupo.

² Sini Atramitiumu ere wesepu kire kokouna xosa makiriai. Pa kokounae Esia sanawapu erewese yaupo au yau xowopure xetai. Kakati muri ureiyeri xoukiriai. Mesetonia sanawa xosa erewese Tesalonikapu Aristakusie sini xeika xowotai.

³ Kire asau xosa Saitoni erewese utu tuarinuku, Yuliusue Polu nakenake wotai. Polue xouna nupo marou xekenikina xoye tepinaure iyowotai.

⁴ Xurise Saiton wetikiria, xupeue porosikati, Saiprusi Sou nikereira kokouna xowotai.

⁵ Kakati Silisia sanawa xeika Pampilia sanawa xeika tomuro xasi xusanuku, xurise Lisia sanawapu erewese Maira xosa putaukiriai.

⁶ Pa erewese xosa xomatua nikau tumue erewese Aleksantriapu kokounae, Itali xowopure purati xekotai. Kakati pa kokouna xosa xona yatasiketai.

⁷ Muri ureiyeri kireni muris sie kokounae peuni peuni xowotai. Pa amure kokaipa xupeue porosiketai. Kokouna xosaupo saina apimie saina xiri irereiworu erewese Nitusu tomuro utu putaukiriaina pana, xupeue paraisikati, pani xowopu xuwe. Pa xati Salmone puau tomuro xosa pirixinuku, Kriti sou pira masani kutu xoukiriai.

⁸ Kokouna xosaupo saina apimie saina irereiworu Kritipo usie ma tai xoukiriai. Xurise kire wese wenuneri Asinaku Au xeteneai, pa wese paiya erewese Lasea purotai tomuro utu putaukiriai.

⁹ Xokupa asau xuwe xati, Yuta apimie xoye xurikirouneri yause, aini xuwe xetai. Xasie xiri xoxi xati, Polue nini ipaki kanikina,

¹⁰ “Tini apimi, iyesa, ye sipa, sini mua xounukua, sini xiri xoxixinukua, xokupa sapi wetepu. Xuru xeika kokouna xeika kireni xuwexepu watixana. Xuwe. Siko rania xumuwepu,” niketai.

¹¹ Kakatia xomatua nikau tumue Polupo kuna iyetaixe. Xuwe. Nu kokounatiti xeika kokouna xataku xeika nikau nanunanu taiwotai.

¹² Pa au paiya kokounae kokaipa xupeue ximiaki puropina asinaku iri xuwe. Pa xati kokounaropu apimi xokupae pa wese weti xowopure kuna ouweteneai. Nini itou xatia, Piniksi xou putauneria kokaipa xupeue yause xosa xeimore poita sie poro puropineri. Piniksi paiya Kriti soupo au, asau munarouna sanawa masaira purina. Nu asau munarouna masaira xekeu purina.

Xupeue xeika kokaipa xasi xeika sarotai

¹³ Asau munarouna masairapu xupeue sana, ere sokisoki xepu xuwe. Kakati kunawoteneai au xosa ati xowopinuku xineri nanuwoteneai. Kakineri kokouna soki titi naipa puruweineri Kriti usie ma tomuroni kutu munauti mauti xowoteneai.

¹⁴ Kakeria xenene xuwe, kire sokisoki xupeue sarotai. Pa xupeua asau marounairapu xupeu xi wenuwoteneai. Pa xupeua Kriti sou masairae mana,

¹⁵ kokouna sokau xiri sokisoki porowotai. Kokounapu saina apimie kokouna pirixineri xiyeri xowopure xeteneai sorena, itou xuwe xeteneai. Pa xati weteri xupeue kokouna sokau porowati xowotai.

¹⁶⁻¹⁷ Kire sou xayaka wenuneri Kauta xeteneai xosa, asau munarouna masaira kokounae ene xosa munauti mautiwati xoukiriai. Soue xupeu xayaxayaka parawati ouso kokouna nutiemu purunuku irereikiriai. Kokouna xosaupo saina apimie ouso puruweri kokouna xouro moati sokisoki tareteneai. Kakerineri sokisoki xume kokouna iruworu otuworineri kokouna sokisoki xepinaure sokisoki tareteneai. Aprika tomuro purotai xasi xopu xosaupo usie xosa kitiwopina ximikepi xeikarineri, kesia ororeri xupeue kokouna porowati xowotai.

¹⁸ Xupeu xeika sokisoki xasi xeikae xiri sokisoki porosikati, kire asau xosa kokouna xosaupo saina apimie xotapa taineri xuru purerewoteneai.

¹⁹ Asau xeimore xosauwa, kokouna xosaupo saina apimie xoniki xoxixati kokouna xosaupo kesia xeika kireu sapi xeika purewoteneai.

²⁰ Xokupa asau sini isa xeika pai xeika xekopu xuweukiri, xokupa yause kokaipa xupeuni kutue xiri porosiketai. Pa xati sini pani kakati puropinuku xi nanuwopu xuwe. Sini xokupa xuwe xepinuku xi nanukiriai.

²¹ Xokupa asau apimie xoye tepu xuweuwori, Polue nini xopu tumuna ipaki kunauna, "Tini apimi, tini yeu kuna tainuku Kriti sou wetepu xuweukiriai xakua, mua yause xoxi tinuku, xokupa xuru purere wakuxe.

²² Pana ye mua katikine, tini xotiki yorowa, pa amure, sini kire apu xuwe xepuxe. Kokouna kireni xuwe xepina.

²³ Ye Xoiteupo apu, ye nure muris tiroune. Ximine ukumani Xoiteupo xenikorokoroe mana ye nutiemi tumuna,

²⁴ ipaki kaina, 'Polu ne kaki xanau ximikeu. Ne xounau Sisari moaro tumuwowai. Iyese. Xoiteue neu kunikuni iyesetaina, xokupa apimi kokouna xouro ne xeika puroteneai, nini xuwe xepuworixe.'

²⁵ Xenikorokoroe ipaki kunawotaina, tini apimi, tini kaki xanari ximikaku. Xoiteue ye kayetai sie xokupa kapia kakepina xati nure ye xoisune.

²⁶ Pa xati sini kokouna wetikiri xowati, xupeue kokouna sokau porowati kire sou xosa utu kitiwopina," niketai.

²⁷ Xoka 14 ukumu xosa paiya kokaipa xasi Mititerenia xosa xusakiriai. Ukumani 12 kiloku tomuro xosa kokouna xosaupo saina apimie kokouna kire usie xosa putawopure xina xineri xonikie saina teteneai.

²⁸ Pa xati xasi xiri minikare xuwere xi sipawopure mita xeteneai napoka otuneri, 40 mita xosa otuwoteneai. Kokounae pani xayaka xayaka xounati 30 mita xosa iyareteneai.

²⁹ Kokounae xe tuku iri xosa munauti mauti xonana kitina xiri porouwexete xineri paire ximiketeneai. Pa xati kokouna soki titi naipa 4-teu kokouna xotaporo otuwoteneai. Kakerineri asau sapau mopinaure kunikuniwoteneai.

³⁰ Kokouna xosaupo saina apimie kokouna wetepure ime xireketeneai. Kakerineri ouso iyososowori munati, xoreixineri kokouna soki titi naipa kokouna nuturo otuwopure xinuku xeteneai.

³¹ Polue xomatua nikau tumu xeika xomatua xeika ipaki kanikina, "Mua apimie kokouna xosa puropu xuweuworia, tini xuweakuai," niketai.

³² Pa xati xomatuae kokouna tipurotai sokisoki xume puromuweri ouso xasi xosa uraki xouna tiriri xowotai.

³³ Asau mopure tomuro xatia, Polue xokupa apu kaniketai. Sainikeri xoye tinikepure ipaki kunauna, "Xuwau yause xotikikemu ati misepu xuweuwati tini xoye nepu xuwe. Tini aini kutu, 14 asau purikiriai.

³⁴ Pa xati ye sokisoki kuna katikine, tini kireu xoye takuai. Kakaria sokisoki tikepina. Iyesa. Tini kirei xakusu xoxixakuaixe. Xuwe. Tini ati purakuai," niketai.

³⁵ Kaki kunarina, tupumoru tina ekinikiro Xoiteu eiyase wotai. Kakerina tupumoru porouweina netai.

³⁶ Kakati xokupa apimi nikau xoniki asinaku xati, ninie rania kireu xoye neteneai.

³⁷ Sini kokouna xosa purikiriai apimi, sini 276-teue apimi teue purikiriai.

³⁸ Xoye itouni nieineri, kokouna xirikeu xepinaure, wit waxi xasi xosa purerewoteneai.

Kokouna xoxixetai

³⁹ Asau putawati, kokouna xosaupo saina apimie siko putaukiriai usie ukau xekoteneaina pana, amu sanawapu usie ukau nini sipa xuwe. Kire au xiri xururoni kutu asinaku usie tuku xekoteneai. Paire nanuneri sini itou xatia kokouna xauwakiri pa usie ukau xosa xowopina xeteneai.

⁴⁰ Kakerineri xokupa kokouna soki titi naipa xosaupo sokisoki xume kakatieineri xasi xosa weteri purotai. Pani kokouna tairouneri kasira kokai aimore, sokisoki xumei tareneai xureiyeteneai. Kakerineri xupeu tepure kesia xayaka xouropu puruweri, kokouna usiero xemeyouyou xowotai.

⁴¹ Pana kokounae kire usie, xasi ukauro purotai xosa xou nutu warina xiri sokisoki kiti purotai. Kakati xasie kokouna nikekemu ouna porouwotai.

⁴² Kakauya apimie xasi sopipineria ximi xowopineri xi, xomatuae nanu-worineri ouniekiepure xeteneai.

⁴³ Kakeri xomatua nikau tumue Polu tianuwopurerina, kakixanari kakauya apimi ounikiaku niketai. Kakerina ene sopipirouneri apimie, xasi xosa potixineri pira putawopinerire kaniketai.

⁴⁴ Kireu apimia na masamasa xeika kokouna porowotai masamasa xeika tineri, xasi sopipi xouneri putauwopineri xetai. Xomatua nikau tumue kunawotai sie kakeri, sini matotoni utu usie xosa putaukiriai. Kire apue xuwe xepu xuwe.

28

Polue Malta sou xosa purotai

¹ Sinie usie xosa asinakuni putarinuku, kire sou wenuneri Malta xeteneai xosa purinuku xi sipaukiriai.

² Pa wesepu apimie asinaku kapiani kutu sini xosa kaketeneai. Ene moati wese ututua xati ninie xepi kararineri ututua woropinukure sini xokupa xepi tomu sosiki xonoteneai.

³ Polue kireu xepi mou kunununa karawotai. Kakati kire matu xepi teu xosa purotaia xepi omopue tati, kisau mana Polupo xupo xosa ma katotouna tua purotai.

⁴ Pa matue Polupo xupo katotouna tua purati wesapu xuimi apimie xekoteneai. Kakati nikoniko ipaki kunauneri, "Xekoa. Mua apu nu apu ouweirounarau. Nu xasi xosa xumopu xuwena pana muaiya, xoiteu nu wenuneri Xapa Tepina xeteneai nu ekeoma puropi xiraxina," xeteneai.

⁵ Polue pa matu putauwati xepiro munotaina pana, nuko amakepu xuwe.

⁶ Xuiapue nanuneri Polupo mupo orewopinare e sapauni titikiri xouna xumopina xineri xuwau yause yakuwoteneai sorena, nu amakepu xuwe. Pa xati nanunanu pirixi kunauneri, “Nu kire xoiteu,” xeteneai.

⁷ Pa wese tomuro purotai ou paiya, pa sou xosaupo akereki tumupo ou, nupo wenumu Pupliusi. Pa apue nupo atoro sosiki xouna, xeimore asau ati yakusiketai.

⁸ Pupliusipo omo supa purotai. Mupokemu xepie kerieuna pirawotai. Kakati Polue nu xosa xonana kunikuniwotai. Nu xosa xupo iyarati, xiyeri meruketai.

⁹ Polue panumu kakati, pa sou xosaupo kireu supa apimie nu xosa kori, nini rania atinikati meruketeneai.

¹⁰ Ninie sini atineri yakusiketeneai. Xurise sini weniki xowopure xikiriai yause xosa rania, sinipo xokupa xuru xuwexetai sikineri, kokouna xosa soxeteneai.

Polue Romu utu putawotai

¹¹ Sinie xeimore poita Malta sou xosa purikiriai. Xurise kire kokouna, kokaipa xupeu yause xati pa sou xosa purotai xosa epixikiriai. Pa kokouna paiya Aleksantria erewesepu. Nupo moakemuropa xoiteu Susupo nono aimore etopu nikau xeniroroi kesiwoki tuku. Sinie Malta sou wetinuku pa xosa xoukiriai.

¹² Sinie erewese Sirakyusu xou putaunuku, xeimore asau purikiriai.

¹³ Sirakyusu wetinuku Rekiumu erewese xou putaukiriai. Xurise kire asau xosa, asau munarouna masairapu xupeue saroati, Rekiumu wetikiriai. Asau xoka xeimore xosa paiya sini erewese Puteoli putaukiriai.

¹⁴ Pa erewese xosa kireu Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xekenikikiriai. Nini xeika puropinukure kasikeri, nini xeika 7-teu asau purikiriai. Nini weinikiterinuku, kokaipa erewese Romu xoukiriai.

¹⁵ Romupo Yesusure xonikisuwoteneai teue sini kounuku kuna iyeserineri, kamamu tutumasikepure koteneai. Kakeri sinie Apiusipo Maket xeika wenuneri Xeimore Toro Ata wese xeteneai xeika xosa tutumanikikiriai. Polue nini xekenikerina, Xoiteu eiyaseiworina nupo xoukemu sokisokixetai.

¹⁶ Romu minika makiria, kapmanie Polu nu nukoni kire atoro kire xomatuae yaku puropinaure iyo wotai.

Polue Romu asinaku kuna uteiwotai

¹⁷ Polue xeimore asau Romu purina, Yuta nikau tumu yainiketai. Ninie kou kununueria, ipaki kanikina, “Yewapu xura, yei sikou xuiapu oroinikepure re e asisikimana nikau kapia porowopure amu amakepu xuwe. Pana Yerusalemu kakauya xosa iyaiyerineri, Romu xupunikiro iyaiyereteneai.

¹⁸ Romue yeu kuna iyeseteneai, ye ouiepineri sie xu xekopu xuwe xati weitepure xeteneai.

¹⁹ Yuta apimie sokisoki xeteneai. Pa xati ye kire ime xuweitauyetai. Sisarie yeu kuna xekeriyepina xi kunautiai. Ye ikou xuiapu rania kire sapire kuna xosa iyainikerepine sie xuwe.

²⁰ Ye tini xeketikinei kuna tikepure, pa xotapaure kireni ye yaitikiti koukiriai. Siko Israili yakukiriai sapi ye xoisune yakune. Mua sokisoki xumei ye taiyeretaia pa xotapaure,” niketai.

²¹ Kakati ninie ipaki kauneri, “Kireu Yutiapu apimie neure kasikepure nakau xayau xesarisikepu xuwe. Pa xeika kire Yutapu apue sini xosa kouna perauna neure kireu xoxi kuna kunawopu xuwe.

²² Pa xati nakieni neu nanunanu uteiwau sini iyeseppure xinuku, pa amure, sini sipa, xokupa wese paiya, mua oma apu tutu siko Yuta xopu xosa sarotaire xuiapue xoxixoxi kuna kunaurouneri," woteneai.

²³ Paire kire asau xosa kununu iyareri, xokupa apimie Polu nuko purotai ata xosa koteneai. Kakeri Xoiteue xuiapu yakunikirouna yauseure, xoripesauni kuna utei xouna xouna xoruwati xetai. Polue kireu kuna Mosesipo tuxotapa xosa puroto, kunatureture nikau xosa purotowotai kunaen ninipo nanunanu sarati Yesusure xonikisuwopinerire, sokisoki saina tetai.

²⁴ Kakati kireu apimie nanuneri mua kuna Polue kunawotaia, suwau xeteneai. Kireua nupo kunaure xonikisuwopu xuwe.

²⁵ Nikoniko kuna tuwatarineri, xowoteneai. Xowopure xeria Polue kireu kuna ipaki kanikina, "Xoiteupo Supo Youyae suwauni kutu kuna kunatureture Aisaiapu suporei sikou asisikimana kanikayai. Ipaki kunauna,

²⁶ 'Ne pa apimi xosa xounau ipaki kanike, "Tini xokupa yause kuna iye-sakuai sorena, nupo xotapa sipawakuaixe. Tini xokupa yause oioiwakuai sorena, tini kire sapi xekeu sipawakuaixe," xeyai.

²⁷ Pa xuiapu nikau nanunanu parauwati, xakunikie kuna iyeseppi xiraxineri, ekiniki sasauweteneai, kire sapi xekeri kuna iyeseppi kuna xotapa sipauwei, xoniki pirixineri ye xosai kori, yei xiyeri atinikiti merukepi xiraxineri,' " nicketai.

²⁸⁻²⁹ Polue pani ipaki kunauna, "Pa xati tini sipawa, Xoiteue xiyeri tisikeypura asinaku saina teyai kuna paiya, Xoiteue xetau xuiapu xosaniki xesawoyai. Kakati ninie iyeseppineri," nicketai.

³⁰ Polue aimore xitosani kireni ata xosa purotai. Pa ata xosa puropure ata xataku apu xe turouna. Apimie nupo atoro koria xekenikeri nimaririrouna.

³¹ Kakina Xoiteu xuiapu yakunikirouna yauseure kuna uteina, Kokaipa Yesusu Kristusupo kuna xuiapu kanikirouna. Nu kuna uteiwopi ximikepu xuweuwati kire apue taiyeruwopu xuwe.

Polue Kalesia xosaniki xayawotai nakau Akereki kuna

Ximuximu Yesusu taiwoneai kini paiya, nini Yuta kini kireníe. Pana xurise Yesusue Yesusu tianuwopi Polu xesawati xouna xetau xetau xuimiapimi xosa rania kuna uteiwotai. Kakati pa xuimiapimie rania xotapa taineri Yesusupo kini xosa moria, kire xue putawotai. Yuta apimie kakirouneri sie ekime pa xuimiapimie Mosesipo tu tairouworixe. Pa xati nini Yesusure xonikisuneria, nini rania Moesesipo tu taiwopinerire e xuwere?

Yuta nikau kapiarei mari takineri Mosesipo kireu tu taiwopinerire kireu apimie pa apimi xosa kaketeneai. Pana Polue xuwe xetai. Nue kunauna, sini Yesusu Kristusue xosa xosikisunuku xati, pa kireníe kakati sini Xoiteupo ekeró askinaku xuiapu sainuku, sini oma ekisikioma tinuku.

Yuta kini xopuropu kireue propinsi Kalesia masaira xouneri, Mosesipo tu taiwopinerire Yesusure xonikisuwoteneai kuna kaniketeneai. Pa kakete-naire Polue kuna iyaserina ninipo xonikisu xeika kapia xeika kutuwopure nini Kalesia xosa mua nakau xayawotai.

Ximuximu Polue ipaki kunauna Xoiteu nukoyeni ye Yesusu tianuwopi saina tepineure tumuyereyai xetai. Ye ikou xoieni tumunere e kire apupo kuna kireni taiti xana xuwe. Xoiteue ye yaina yei xetau xeteneai xuimiapimi xosa kuna uteiwopineure saina sieyai. Xurise Polue ipaki kunauna, Kristusue Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nini kireníe Xoiteu ekeró asinaku xuiapu sairouneri xetai. Mua nakaupo xurisepu kuna paiya muanumu, Kristusue kakati sini somoropu sainuku paiya, Xoiteupo Supo Youyae sinipo sesepi taitairouna xati kireu apimi xosa asinaku kapia kakirounuku.

Polue tianiwopi saina tepinaure Xoiteu nukoini tumuwoyeyai

1.1—2.14

¹ Ye Polu Yesusupo tianuwopi. Apimie ye xesayeneaxe, kire apue tianuwopi saina xosa iyaiyerekiye. Xuwe. Ye mua saina Yesusu Kristusue xeika Xauwa Xoiteu nukoe Kristusue kopa upuropu sareyai xeika xupunikiropu tiyai.

² Iko xeika xokupa xataimanae purianiyeteneai xeikae mua nakau xayaunuku tini Yesusure xotikisukiriai xuiapu Kalesia propinsi purikiriai xosa xesaritikinuku.

³ Sikou Emisiki Xoiteu xeika, Kokaipa Yesusu Kristusue xeikae, tinire xounikisuaxati xouniketikeria tinipo xotikikemu yororepineri.

⁴ Kristusue Emisiki Xoiteupo nanunanu taiwotai xati, sikou xunu wetepure nukou ekeomani wetetai. Mua kapia xoxi mua ouro purotai xosauo xiyeri tisikepure nue panumu kaketai.

⁵ Pa xati sini Xoiteupo wenumu sipesi sipesi xourorepu. Pa suau.

Kireni asinaku kuna kireni purina

⁶ Tinie pa kapia kakari yeu xoikemu xiri karakani kutu karakauna. Kristusue tinire xousuaxati xouwetiketai sainaure, Xoiteue tini nupo xuiapu

kini sayakuare yaitiketaina pana, tinie nu sapauni wetinuku, kire xetau xonuxonu asinaku kuna tainuku.

⁷ Pana xetau asinaku kuna puratixe. Xuweni kutu. Kireu apimie tinipo nanunanu parawopi saina kireni tineri, ninie Kristusupo asinaku kuna pirixanauwopurexineri.

⁸ Pana sikoini tini xosa asinaku kuna uteikirire kire mena xouropu xenikorokoroe uteiwati, pa asinaku kuna ekime sinie asinaku kuna uteikiniai siexepu xuweuwatia, pa kapia kaketai apu paiya nu xepi xosa xuwxepina.

⁹ Mua kuna ekime kunaukiniai, ximine yei xiyeri pa kunani kunaune. Kire apue asinaku kuna tini xosa uteiwati, pa asinaku kuna ekime tinie tikiniai siexepu xuweuwatia, pa apu nu xepi xosa xuwxepina.

¹⁰ Tini amuxi nanunukuna? Yei mua kuna kunautiai paiya, apimie yeure xonikikemu asinaku xepinerire e Xoiteue yeure xoukemu asinakuxepina? Yei apimi ai xakuxakunikinere, wo? Iyesa. Ye apimi xakuxakunikepi saina pani tineia, ye Kristusupo saina apu xuwe.

Polue Yesusupo tiantianuwopi sayeyai asi

¹¹ Xatai xura, ye kutuni katikine, pa asinaku kuna yei ekime tini xosa uteiyai paiya, kire apue yarareyai sapi xuwe.

¹² Mua asinaku kuna ye kire apu xosaupo tepu xuwe. Pa xeika apimie paire ye taitai yepu xuwe. Xiri xuwe. Yesusu Kristusu nukoini ye xosa mua asinaku kunapu ximiaropu kuna xokupa yararetai.

¹³ Yei ekime kakiai kapiaure tini kuna iyeseiekiriai. Tini sipa, yei Yuta nikau xonikisu sokisoki taine, Xoiteupo xuiapu Yesusure xonikisuwoteneai xiri xoxixoxinikiai. Kakine nini xiri xoxixoxinikepi saina tiai.

¹⁴ Yeu asukamana nikau xokupa kapia xiri sokisoki taine, pa xokupa kapia kakiroune. Yutapu nono tenemai iko sie emeimana nikau kapia emeserinitiai.

¹⁵ Panaanikae ye iyaiyerepu xuweu yauseni, Xoiteue ye tumuyerina, nukou xousuaxina xouwesikepi kapiae, ye nukou apu sayepineureni yaiyetai. Kakina nukoini iyaretai yause xosa,

¹⁶ yei saina tinei xetau xeteneai xuimiapimi xosa nukou asinaku kuna uteiwopineure, nukou Nono ye xosa atariyetai. Xoiteue pa kapia ye xosa kaketai yause xosa, ye xoune kireu apimi kotonikepu xuwe.

¹⁷ Ye Yerusalemu xoune akerineri Yesusupo tiantianuwopi sayeneai apimi xekenikepu xuwe. Ye Arepia sanawa xoune puritiai. Kakerine xurise Tamaskusu erewese xiyeri xoutiai.

¹⁸ Xeimore xitosani xouratia, Pita xeika kunakunawopure Yerusalemu xoutiai. Xoune nu xeika 15-teu asau purianutiai.

¹⁹ Pana pa yause xosa ye kireu Yesusupo tiantianuwopi xekinikepu xuwe. Yemusu, nu Kokaipapu xatau, nu kireni xekeutiai.

²⁰ Mua kuna ye tini xosa xayautiaia, ye Xoiteu ekeru xiri suauni kutu kunaune, ye tini xoreitikiti xana xuwe.

²¹ Xurise xiyerine Siria propinsi xeika Silisia propinsi xeika xosa teixanautiai.

1:7 1.7 YT 15.1; 15.24;2 Ko 2.17; 11.4; 11.13 **1:8 1.8** 1 Ko 16.22 **1:9 1.9** Tu 4.2;Asin 30.6;XKY 22.18-19 **1:10 1.10** 1 Ts 2.4;Ye 4.4;1 Yo 3.19 **1:11 1.11** Mt 16.17;1 Ko 15.1 **1:12 1.12** 1 Ko 15.1-3;Ka 1.1;Ep 3.3 **1:13 1.13** YT 8.3; 9.1; 22.4-5; 26.9-11;1 Ti 1.13 **1:14 1.14** YT 22.3; 26.9;Pl 3.6 **1:15 1.15** Ais 49.1;Yer 1.5; 49.1;YT 9.15;Ro 1.1 **1:15 1.15-16** YT 9.3-6; 22.6-10; 26.13-18 **1:16 1.16** Ro 11.13;2 Ko 4.6;Ka 2.7 **1:18 1.18** Yo 1.42;YT 9.26-30 **1:19 1.19** Mt 13.55 **1:21 1.21** YT 9.30

²² Pana Yesusure xonikisuwoteneai apimie Yutia tistrikipo xosa puroteneai, ninie yeu moaikemu xekopu xuweuwoneai.

²³ Ninie yeure kireni kuna ipaki iyeseirouneri, "Ximuximu pa apue siko ousikiepi saina teyai, pana muaiya pa xosikisuwopi kapiapu asinaku kuna ekime nukoe xoxixoxiwoyaire uteirouna," xeteneai.

²⁴ Xoiteue ye xosa kaketai kapiaure iyeseirineri ninie nupo wenumu xouoreteneai.

2

Yesusupo kireu tianianuwopie Polu xeika xoniki tumaxeteneai

¹ Ye 14-teu xitosani ere puritiaie, xurise sini Parnapasino Yerusalemu xiyeri xouyatiai. Ikoie Taitusu souti xirini xoukiriai.

² Ye xowopineure Xoiteu nukoini atariyeai. Pa xati ye Yerusalemu puritiaie yause xosa, Yesusure xonikisuwoteneai kokaipa apimi kireni xeika kunakunau kanikine, pa asinaku kuna xetau xeteneai apimi xosa uteirounexi kanikitiai. Ye nanutiaia, ye mua saina titiai xeika ekime saina tiyai xeika rania, aini xuwxetexine.

³ Taitusue ye xeika purotai, nu Kriki kinipo apu. Pana nupo mupokemu kesewopinukure kokaipa apimie kunawopu xuwe.

⁴ Suau, kireu xoreixorei xatasikimanae sinipo kununu xosa ximiarei moteneai. Yesusu Kristusue Mosesipo tuxotapapu kakauya xosaupo siko xesasikieina somoro iyaisikerina pa kapia siketaire tusikiworopure kote-neai. Kakineri siko kakauya xosa xiyeri iyaisikerepure xeteneai.

⁵ Pana pa xoreixoreitutuae Taitusupo mupo ipisa kesewopure xeteneai paiya, sinie iyo xepu xuwe. Sinie xayakaxayaka ninipo kuna iruexepu xuwe. Asinaku kunapu kunani kutu pirixepu xuweuwati, tinie kutuni sipesi taiwakuaira xinuku.

⁶ Kireu apimi nini Yesusure xonikisurouneri xuiapu sie tumu teu puroteneai. Nini kokaipa weniniki tukure xuwerau, paire ye nanunanu xuwe. Xoiteue apu nikau weninikire nanurouwatixe. Pa weniniki tuku apimie, yeu kuna xosa kire kuna pani turewarerixe.

⁷ Xuweni kutu. Pitae Yuta apimi xosa asinaku kuna uteiwopinaure Xoiteue saina tuwotai sie, xetau xeteneai xuimi apimi xosa asinaku kuna uteiwopineure saina siati xekeyeteneai.

⁸ Iyo, Pitae Yesusupo tianuwopi saina Yuta apimi xopu saina tepinaure Xoiteue sokisoki tuwotai, panumu sie ye xetau xeteneai xuiapu xopu Yesusupo tianuwopi saina tepineure Xoiteue sokisoki sietai.

⁹ Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue Yemusi xuno, Pita xuno, Yoni xuno kokaipa tumu sie xekenikeri, Xoiteue yeure xousuwaxati xouweyerina mua saina ye sietai. Ninie pa saina xekerineri sini Parnapasino xeika xosikemu tuma xepinukure xupusi teteneai. Kakeri xosiki tumari ipaki kuna onunuku, sinie xetau xeteneai xuiapu xopu saina tepinua, niko paiya Yuta apimi xopu saina tepineri xikiriai.

¹⁰ Nini kirenje kireni kuna kasieteneai. Ninie Yesusure xonikisuwoteneai xuiapiapimi xopu saruku puroteneai apimi tianikepi saina tepinuaure kasieteneai. Ekimeni ye pa saina tine nimaririyai xati, ye sokisokineni saina tine.

Polue Pitapu xoxi akiparetai

2:1 2.1 YT 11.30; 15.2   **2:3 2.3** YT 16.3   **2:4 2.4** YT 15.1; 15.24;2 Ko 11.20; 11.26;Ka 1.7; 5.1; 5.13
2:5 2.5 Ka 3.1; 4.16   **2:6 2.6** Tu 10.17;YT 10.34;Ro 2.11;2 Ko 12.11;Ka 6.3   **2:7 2.7** YT 22.21   **2:9**
2.9 Yo 1.42;Ro 1.5;Ep 3.8   **2:10 2.10** YT 11.29-30

¹¹ Xurise Pitae erewese Antioku koati moa tine autiai, pa amure, nue asinaku kapia kakepu xuweuwotaire.

¹² Yemusipo xataumana kopu xuweuni, Pitae xetau xeteneai apimi xeika xoye nirouna. Pana pa apu teue kouweria, Pitae mari takepure sokisokirouneri Yesusu tairouneri xuimiapimi teure ximiketai. Pa xati xetau xeteneai apimi weinikiteri nukoni purina, nini xeika pani lixepi wetetai.

¹³ Kireu Yutae rania nu xeika panumu xoreixorei kapia kaketeneai. Kakeri ninipo pa xoxi kapiiae Parnapasipo nanunanu rania porowotai.

¹⁴ Pana yei nini xekenikitia asinaku kunapu kunani kutu ati taiwopu xuweuwori, nini ekinikiro Pita ipaki kaune, “Ne Yuta kinipo kire apuna pana, ne xetau xeteneai nikau apue sie ninipo kapia taiwau, ne Yutapu apu sie xuwxina. Pa xati amakati xetau xeteneai apimie Yuta nikau kapia taiwopinerire ne xiri sokisokixinenaxi?” kautiai.

Yesusu Kristusure xonikisuwoteneai xuimiapimi kirenje nini Xoiteu ekero kutu asinaku xuimiapimi 2.15—4.31

Apue Yesusure xousuna paiya nu apu kutu asinaku saina

¹⁵ Suau, sini Yuta kini paiya, sini xunu erirouneri apimi nini xetau xeteneai apimi kinirei putawokixe. Xuwe.

¹⁶ Pana siko sipa, apue Mosesipo tuxotapa taiwotai, pa xotaparei Xoiteue nu apu kutu asinakuwatixe. Xuwe. Apue Yesusu Kristusure xousuwotai pa kireni, Xoiteue apu asinaku xirouna. Siko rania sini Kristusu Yesusure xosikisukiriai, pa amure, sini sipa, pa imerei kireni Xoiteue sini apu kutu asinakusikepina, tuxotapa taiwopi imerei xuwe. Pa amure, kire apue atina tuxotapa taiwati Xoiteue apu kutu asinakuwopina siexe. Xuwe.

¹⁷ Sini mua ime Kristusure xosikisuwopi tainuku Xoiteu ekero kutu asinaku apu sainukua, siko Yuta rania xekeukiria xetau xeteneae xunu ereteneai sie xunu erinuku. Paina sini kunaunuku, Kristusu nukoini kakati xunu sokisokixepure xina xepure, wo? Sini panumu kakinuku kunawopuxe. Xuweni kutu.

¹⁸ Ye tuxotapa irue puropi kapia xuweiyeyine xurise pa kapia xiyeri sarine paiya, ye ikoini xunu erepi apu saine.

¹⁹ Pana tuxotapae ye xumopine ime iyaiyeretai xati, tuxotapa ekero ye xumoki sie apu purine. Pa imerei ye Xoiteu xeika mua ekioma purine. Ye Kristusu xeika na nikitoto xosa tuane nu xeika xumutiai

²⁰ xati oma ekioma titiai. Pana pa ekioma paiya ikounixe. Xuwe. Kristusu xosa ye ekioma purina. Ye ximine xokupa kapia xeika saina xeika mua ouro kakitiai paiya, ye xoisu imerei kakine. Ye Xoiteupo Nonoure xoisuti nue ye xiri xouweina tianiyepure nokou ekeomani wetetai.

²¹ Xoiteue yeure xousuaxati xouweyetai kapia yei aipu sapi siexepi xiraxine. Mosesipo tuxotapae Xoiteupo ekero sini asinaku kutu apimi saisikepina paiya, Kristusu nu aini xumotai.

3

Tuxotapa tainuku, xosikisu taiwopi kapia

2:12 2.12 YT 11.3   **2:14 2.14** 1 Ti 5.20   **2:16 2.16** Siri 143.2;YT 13.38-39; 15.10-11;Ro 1.17; 3.20-28; 4.5; 11.6;Ka 3.11;Ip 7.18-19   **2:17 2.17** 1 Yo 3.8-9   **2:18 2.18** Ro 7.4-6   **2:19 2.19** Ro 6.11; 6.14; 7.6;2 Ko 5.15;1 Ts 5.10;Ip 9.14   **2:20 2.20** Yo 13.1;Ro 6.11;Ka 1.4;Ep 5.2;Ta 2.14;1 Pi 4.2   **2:21 2.21** Ka 3.21;Ip 7.11

¹ Tini Kalesiapu apimi tini nananatua, sinie Yesusu Kristusu atarikikiriai. Takipo ekitikieni xekoari na nikitoto xosa tua purotai. Yue tinipo nanunanu porounana?

² Ye kire sapire kireni kototikepurexine. Tini amu imerei Xoiteupo Supo Youya tikiriaina? Tuxotapa taiwopi imereire? E asinaku kuna iyessinuku xotikisuwopi imerei?

³ Tini nananaieikiriaire, wo? Tini Xoiteupo Supo Youyapu sokisokie sesexepi xotapa taikiriaina pana, ximine takipo sokisokieni xuweiepure xinukure?

⁴ Ekime tini xosa xu moneai paiya, tini aini xemekiniare, wo? Pana ye nanutiaia tini aini xemeropu xuwe.

⁵ Xoiteue Supo Youya tikerina tini xopu xonuxonu eretai. Amakati nu panumu kaketaina? Tinie tuxotapa taiwari nue kaketaire? E tinie asinaku kuna iyeseeri xotikisuari nanuworina kaketaire?

⁶ Xoiteupo nakau muanumu kuna tuku, "Apraxamue Xoiteupo kuna xousuwati, Xoiteue apu kutu asinaku," woyai.

⁷ Pa xati tini sipa, asinaku kunaure xonikisuwoteneai apimia, nini Apraxamupo niraumanani kutu.

⁸ Xoiteue ekimeni sipauna, xurise xetau xeteneai xuiapue asinaku kunaure xonikisuworina, nini xuiapu kutu asinaku xepinexina nanuwoyai. Pa xati Xoiteupo nakaue kunawotai sie Apraxamu xosa asinaku kuna uteina, "Ne xosa Xoiteue, kakatia xokupa xuiapu asinaku sayepineri," xeyai.

⁹ Apraxamue xousuwati Xoiteue nu atina mupoxusi ouwoyai. Xokupa xuiapue xonikisuworina Xoiteue panumuni kakepina.

¹⁰ Apue nanuneri tuxotapa taiwopi kapiae kakatia sini Xoiteu ekeru kutu asinaku xuiapu sayepinuku xeteneai, Xoiteue xokupa xoxixoxinikepina. Pa amure, Xoiteupo nakaue mua kuna tuku, "Kire apue tuxotapapu nakau xosa purotaipo xokupa kuna xiri taiwopu xuweuna paiya, Xoiteue nu xiri xoxixoxiwopina," xeyai.

¹¹ Xoiteupo nakaue pani muanumu kuna tuku, "Xonikisuwoteneai apimia, Xoiteue nini apimi kutu asinaku nikatia nini ekinikioma puropineri," xeyai. Pa kunaie sini yarani ipaki atarisikina, kire apue tuxotapa taiwoti Xoiteue nu apu kutu asinakuwopina ime xuwe.

¹² Tuxotapa taiwopi ime paiya, xosikisuwopi sapixe. Xuwe. Paiya nukou sapini. Pa amure, Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Xokupa tuxotapa taiwotai apua, nu ekeoma puropina," xeyai.

¹³ Tuxotapae ipaki kunauna, sini xokupa apue xokupa tuxotapapu kuna taiwopu xuweunuku paiya, sini xiri xoxiepu. Pana Kristusu nukoini tianisikepure, mua wenumu "xoxixepina apu tetai" xati nue xiyeri tisiketai. Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Xokupa apimie na xosa toaroteneai paiya, nini xoxixepineri apimi kireni Xoiteue xekeniketai," xeyai.

¹⁴ Xoiteue Apraxamu mupoxusi ouweina xetau xeteneai xosa asinaku kapia kakepine xina kunawoyai. Kakeyai xati ekime Xoiteue kunawoyai sie, mua saina Yesusu Kristusue teyaie, ximine xokupa xuiapu kini xosa mua mupusikixusi ouwopi saina akipa xati, siko xokupae asinaku kunaure xosikisunuku Xoiteupo Supo Youya tepu.

3:1 3.1 Ka 2.13-14; 5.7 **3:2 3.2** Yt 10.47; 15.8; Ro 10.16-17; Ip 6.4 **3:3 3.3** Ka 4.9; Ip 7.16; 9.10 **3:4 3.4** Ip 10.35-36; 2 Yo 8 **3:6 3.6** Stt 15.6; Ro 4.3; Yer 2.23 **3:7 3.7** Yo 8.39; Ro 4.11-12; 4.16 **3:8 3.8** Stt 12.3; 18.18; 22.18; Yt 3.5; 3.25; Ro 9.17 **3:9 3.9** Ro 4.16 **3:10 3.10** Tu 27.26; Yer 11.3 **3:11 3.11** Ap 2.4; Ro 1.17; Ka 2.16; Ip 10.38 **3:12 3.12** XS 18.5; Nem 9.29; Ro 4.4; 10.5; 11.6 **3:13 3.13** Tu 21.23; Ro 8.3; 2 Ko 5.21; Ka 4.5 **3:14 3.14** Ese 11.19; Yol 2.28-29; Sek 12.10; Yt 2.33

Xoiteupo tuxotapae Xoiteupo sokisoki kuna xesauwepuwatixe

¹⁵ Xatai xura, ye ximine siko apu sikau kapiaure kunaune. Kire apue nanuna ye xumopinerina, nupo nonomi atina nupo xuru uteiyerinikepure nakau xayawopina, paina nupo pa kuna paiya kire sokisoki xoka kuna siena, kire apue pa kuna xouro kireu kuna pani iyarirouwatixe, pa xeika kire apue kunauna, "Sini mua sokisoki xoka kuna taiwopuxe," xirouwatixe.

¹⁶ Ekime Xoiteue kunauna asinaku sapi xurise yaraxepina xeyai. Xoiteue pa sokisoki kuna Apraxamu nirauno tinieyai. Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Neu nonomi xosaxepu," xuwe. Nu xokupa nonomire kunawokixe. Xuwe. Nu kirenire kireni, ipaki kunauna, "Neu nono xosa," xeyai. Pa nono paiya Kristus.

¹⁷ Yeu kuna xotapa muai. Xoiteue ximuximu Apraxamu xeika sokisoki xoka woyai. Xitosani 430-teu xouratia, tuxotapae putawoyai. Pa tuxotapa paiya xuriseni kutu putawoyaina, nue pa sokisoki xoka kuna ekime Xoiteue kunawoyai xesauwepuwatixe. Ekime Xoiteue pa sokisoki kuna kunawoyai xuweiyepuwatixe.

¹⁸ Xoiteue sini akituworisikeyai sapi tepure tu xotapa taiwopua, sini sokisoki kunapu imerei tikirixe. Pana siko sipa, Xoiteue mua xokupa sapi Apraxamu tuwopinexina sokisoki kuna kunawoyai.

¹⁹ Panumu xatia, paina amakati tuxotapa purinana? Paiya muanumu. Xunu yarani akipaxepinaure Xoiteue pairexina, pa xati Xoiteue sokisoki kuna tuweinapa, xurise tuxotapa rania tuwotai. Kakina tuxotapa puratieye pa nono ekime Xoiteue sokisoki kuna kunauna xokupa sapi tuwopine xeyai putawopina. Xoiteue mua tuxotapa xenikorokoro tinikati ninie kire xopuropu apu xosa uteiworu xopuropu apue siko siketai.

²⁰ Xoiteue Apraxamu sokisoki kuna tuwoyai xati kire xopuropu apu nupo kuna tuwopu xuwe. Pa xati Xoiteu nu kireniara xati, nukoini sokisoki kuna kunawoyai.

Tuxotapa paiya Kristus xosa sosikixouna yakusikepi emisiki

²¹ Tuxotapa paiya ekime Xoiteue sokisoki kuna kunawoyaipo xiwai siexi kunawopinerau? Xuweni kutu. Sini ekisikioma tepure, Xoiteue xetau tuxotapa sikeyai xakua, paina tuxotapa taiwopi kapia paie kakatia sini apu kutu asinaku sayepu.

²² Pana Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Xunue xokupa xuiapu kakauya xosa iyainikerati," Xoiteue pa sapi wetati moati, paiya apimie xonikisuworua pa sapi tinikepine xina Xoiteue sokisoki kuna kunawoyai xati sini Yesusu Kristusure xosikisukiriai apimia pa sapi tepu.

²³ Xosikisuwopi yause putawopu xuweuni, tuxotapae kakauya xosa iyaisikeri purotai. Sini kakauya xosa purikiri xosikisuwopi yause yara putawotai.

²⁴ Sini Kristus xosa sosiki koati, asinaku kuna xosa xosikisukiri Xoiteue sini xuiapu kutu asinaku xepinaure tuxotapae sikou emisiki yayakusikepi purieuna.

²⁵ Ximine xosikisupo yause putawotai xati, pa emisiki yayakusikepi irue sini purikirixe.

Xosikisue kakati sini Xoiteupo nonomi sainuku

3:16 3.16 Stt 12.3; 12.7;YT 7.5; 17.7;1 Ko 12.12   **3:17 3.17** XT 12.40;Ro 4.13-14;Ka 3.21   **3:18 3.18** Ro 4.14; 8.17; 11.6   **3:19 3.19** Tu 5.5; 5.22-27;Yo 1.17;YT 7.38; 7.53;Ro 5.20;Ip 2.2   **3:20 3.20** Ro 3.29-30   **3:21 3.21** Ro 8.2-4   **3:22 3.22** Ro 3.9-19; 3.23; 4.11-12; 4.16; 11.32   **3:23 3.23** Ka 4.3
3:24 3.24 YT 13.39;Ro 10.4;Ka 2.16;Kl 2.17;Ip 9.9-10

²⁶ Tini xokupae Yesusu Kristusure xotikisunuku nu xeika etokinuku, pa kapiarei tini Xoiteupo nonomi sainuku.

²⁷ Tini xuiapue Yesusu wenumurei ene isinuku nu xeika etokikiriai paiya, apue nupo nekei xuwau ereretai sie tini xokupae Kristusu taukiriai.

²⁸ Yesusupo apu kini xosa paiya, Yuta kini xeika Kriki kini xeika xuwe. Aipu saina apimi xeika somoropu apimi xeika xuwe. Xuimi xeika apimi xeika xuwe. Ximine Kristusu Yesusu xosa paiya tini xokupae xiri kirenieri purinuku.

²⁹ Tini Kristusupo apu kini purinaria, tini rania Apraxamu nonomi purinuku. Ekime Xoiteue Apraxamupo apu kini pa sapi tinikepure sokisoki kuna kunawoyai paiya tini pa apu kini sore.

4

Yesusupo sainarei, sini saina apue, Xoiteupo nonomi sainuku

¹ Yeu kuna paiya muanumu. Xauwae kireni nono tuku xatia, paina pa nonoe sewai omopu xokupa xuru tepina. Pa xuru teua nonopu xuru sie purotai. Pana pa nono nu tenemai purotai yause paiya nu omopu aipu saina apimi sie purotai.

² Nu apu yayaku xeika tumu teu xeika irue puropina puropinae utu omoe iyaretai yause xepina.

³ Pa xati siko rania panumu sie. Sini nono misiarara sie purinukua, sini mena xeika ou xeikapu sapi yakurouneri yanyani nikau aipu saina apimi sie purikiriai.

⁴ Pana Xoiteue iyareyai yause xosauni kutu paiya, nukou Nono xesawati kotai. Xuie nu iyarati, nue tuxotapa irue puropu apu sayetai,

⁵ paiya sini xuiapu tuxotapa irue purikiriai isayasikati, Xoiteupo nonomi sayepure kaketai.

⁶ Ximine tini Xoiteupo nono purinuku. Pa xati Xoiteue nukou Nonopu Youya xesawati sikou xosikiro kotai xati Youyae kakati sinie Xoiteu ipaki uru yaunuku, "Apa, Xauwa," xinuku.

⁷ Pa xati ne pani aipu saina apu purauxe. Xuwe. Xoiteue kakati ne nupo nono saitiai. Ne Xoiteupo nono purinaua, ne sipa, ne nupo xokupa asinaku sapi tewai.

Polue Kalesia kinire xiri xousuaxetai

⁸ Ekime tini Xoiteu sipa xuwe xati, xoiteuni kutu xuweupo aipu saina apimi purikiriai.

⁹ Pana muaia tini Xoiteu sipauweikiriai. E ye kunaunei, Xoiteue tini sipatikietai xepinerau. Pa xati tini amakati pa xoxi yanyani xiri sokisoki xuweu xosa xiyeri xonarinuku, ninipo aipu saina apimi sayepurexinukuna?

¹⁰ Muris tepi kokaipa asau xeika oma poitapu xeika oma xitosanipo kokaipa muris tepi xeikaure tuxotapa taiwopure tinie sipesi nanurounuku.

¹¹ Tinipo pa kapiaure ye nanuworine ximikine, panumu yei tini xopu saina tiyai paiya aini xuwxete.

¹² Xatai xura, tini iko sie xa xi kototikine. Ye ikoini tuxotapa wetine tini sixiti, pa yause xosa tinie ye xosai kire kapia xoxi kakepu xuwe.

3:27 3.27 Ro 6.3; 13.14   **3:28 3.28** Yo 10.16;Ro 10.12-13;1 Ko 12.13;Ep 2.14;Kl 3.11   **3:29 3.29** Ro 4.13; 9.7;Ka 4.7; 4.28; 5.1;Ep 3.6;Ip 11.18   **4:3 4.3** Ka 2.4; 3.23;Kl 2.20   **4:4 4.4** Stt 3.15;Mt 5.17;Lu 1.31;Yo 1.14;Ro 1.3;Ep 1.10;Ip 2.14   **4:5 4.5** Mt 20.28;Yo 1.12;Ka 3.13;Ep 1.5-7;1 Pi 1.18-19   **4:5 4.5-7** Ro 8.15-17   **4:6 4.6** Ro 5.5   **4:6 4.6** Mk 14.36   **4:7 4.7** Ka 3.29   **4:8 4.8** Ro 1.25;1 Ko 8.4-6; 12.2;Ep 2.11-12;1 Ts 4.5   **4:9 4.9** Ro 8.3;1 Ko 8.3;Kl 2.20;Ip 7.18   **4:10 4.10** Ro 14.5;Kl 2.16

¹³ Tini pani nanunukure, wo? Kire supae tiyetai xosa, ximuximu yei koune tini xosa asinaku kuna uteiyai.

¹⁴ Yei mupi sokisokixepu xuweuwati, paie tini kokaipa xu tikitiai. Pana tinie ye nikitiki sinuku, ye xeika puropi tini ouyexepu xuwe. Tinie ye kire Xoiteupo xenikorokoro sie tikiriai, paire tini Kristus Yesusu nukoni tieukiriai.

¹⁵ Pa yause xosa tini yeure xotikikemu asinaku xati nimaririxikiriaina pana, tinipo pa nimariria ximine amuro purinana? Ye suauni kutu kunaune, pa yause xosa, tinie ye tianiyepure ere xotikieikiriai xakua tinipo ekitiki xexesiraunaku siaku.

¹⁶ Pana muaia amakatina? Ye tini xosa suau kuna uteiti, paie kakati ye tinipo xiwai sainere, wo?

¹⁷ Iyesa. Pa apimie tini xakuxakutikepi saina teteneaia, nini tini tianitikepineri nanunanu tukuxe. Xuwe. Tinie nini tianikakuaire kireni, ninie tini katoitikepurexineri.

¹⁸ Sini kireu xosa asinaku kapia kakepure nanunanu sokisokixinuku paiya, pa itou. Ye tini xeika purupu xuweuti rania, tini sipesi pa kapia kakakuai.

¹⁹ Yeu nonomi, xuiie nono iyarepure tatau tirouna sie, ye xiyeri tatau tine, pa amure, tini Kristus nuko sieni Xoiteupo nononi kutu sayakuairixine.

²⁰ Ye xiri xoisuaxina, muaia ye tini xeika puri xana xuwe. Ye taki xeika purinei xoia, asinaku kuna tini xeika xayakaxayaka kunawopine. Ye tinire xiri xoisuaxinana, ye sipa xuwe, ye amakinei tianitikepinerau.

Akarino Serano niau xonu kuna

²¹ Tini tuxotapa irue purupure xikiriai apimi, tini ximine ye kaya. Tini tuxotapapu kuna sipa xuwere, wo?

²² Xoiteupo Nakaue ipaki kunauna, Apraxamu nu sawai nono aimore tuku. Aipu saina xui, Akari, nu kire iyaretaina, somo purotai xuiie kire iyaretai.

²³ Pa aipu saina xuipe nono paiya, xuiapue nono soxirouneri imerei iyareyai. Pana somo purotai xuipe nono paiya, Xoiteue sokisoki kuna kunawoyai xati nu putawoyai.

²⁴ Mua kuna asi minika xosa xonu kuna tuku. Pa xui aimorei nini sokisoki xoka aimore tukue tumuwoteneai. Akarie Sainai siripo sokisoki xoka kunaure tumuwotai xati nupo nonomi paiya aipu saina apimi sayeteneai.

²⁵ Akari paiya pa Arepia sanawapu siri Sainaire tumuwotai, pa xeika mua purotai Yerusalemure tumuwotai. Pa Yerusalemua nupo nonomi xeika aipu saina xuimiapimi purineri.

²⁶ Pana kire Yerusalemua mena xouro purotai paiya, nu somo purina. Nu paiya sikou anisiki.

²⁷ Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Ne nono iyarepu xuweuroune xauna xui, ne nimaririwo. Xui ne, nono iyarepi tatau tepu xuweuyai, ne xonikemu asinakuxe. Ne siri wanau nimaririnau uru yaxe, pa amure, nei apu tuku xuipe nonomi emeserininikinaua, xokuxokupa nonomi tuku," xewai.

²⁸ Xatai xura, tini paiya Aisaki sie. Xoiteupo sokisoki kunaie tini nupo nonomi saikiniai.

²⁹ Pana pa nono xuiapue nono iyarirouneri imerei putawotai paie, pa kire nono Xoiteupo Supo Youyapu sokisokirei putawoyai nono xoxixoxiwoyai. Kakeki xati mua rania panumu kapiiani purina.

³⁰ Xoiteupo nakau xosa amu kuna tukuna? Nue ipaki kunauna, "Pa saina xui xeika nupo nono xeika xesanika. Saina xui nonoe kire sapi masa tepuwatixe. Pa somoropu nono paie xokupa sapi tepina," xeyai. Xoiteupo nakae kakina kunawotai.

³¹ Paina xatai xura, siko sipa, sini aipu saina xui nonomixe. Xuwe. Sini somo purotaipo xui nonomi.

Kristusue kakati sini Somo purikiri, Xoiteupo Supo Youyae sikou sesepi taitaiwati, kireu apimi xosa asinaku kapia kakirounuku

5—6

5

Sini somoni kutu puropu

¹ Sini tuxotapa irue puropu xuweure, Kristusue somo iyaisikeretai. Pa xati tini sokisoki tumuwa. Tini kakixanari apimi weinikitari xiyerineri tini aipu saina apimi sieitikexeni.

² Iyesa. Ye Polue tini katikine, tini weinikitari tinipo muputiki ipisa katiworia, Kristusupo saina tini xayakaxayaka tianitikepuwatixe. Xiri xuwe.

³ Tini xokupa apimie weinikitari tinipo muputiki ipisa katiwoteneai paiya, ye mua kuna xiyerinei ati katikepurexine, tini panumu kapia kakinaria, tini xokupa tuxotapa xeikani taiwakuai.

⁴ Tini tuxotapa taiwopurexinari, pa imerei Xoiteue sini apimi kutu asinakisikepina xinaria, tini Kristusu wetikiriai. Tini Xoiteue xouwetikina xotikiewotai kapia wetikiriai.

⁵ Xoiteupo Supo Youyapu sokisokie Xoiteu xosa xosikisunukuna nue sini apimi kutu asinaku xepinaure yakunuku.

⁶ Apue Kristusu xosa purina paiya, nupo mupo ipisa katiwopi kapia paiya aipu sapi, pa xeika apue mupo ipisa katiwopi xuweuna rania, aipu sapi. Pana apue xousuwopi kapia kakati paie kire apimi xonikiewopi kapia saratia, pa asinaku sapini kutu.

⁷ Ekime tinie Kristusupo imerei texirounuku. Pana yue ime parawati kunani kutu taiwopu xuweunukuna?

⁸ Tinie mua nanunanu taikiriai paiya, Xoiteue yaitikirouna imerei koatixe.

⁹ Paiya pususu misiarae kakati xokupa tupumoru pususurouna sie.

¹⁰ Kokaipae tini tianikati, yeu nanunanu tainaria, xetau nanunanu taiwopu xuweuwakuaixi xoisune. Yuerau tinipo nanunanu porowopi saina tetai paiya, ye sipa xuwena pana xeuxana, pa apua nukou xure xu xoxini kutu tepina.

¹¹ Xatai xura, apimie mupuniki ipisa katiwopinerire yei pani suau kuna uteiroune xatia, amakati ye xoxixoxiyepi saina pani kakinerina? Apimie

---

4:29 4.29 Stt 21.9;Ka 5.11; 6.12   **4:30 4.30** Stt 21.10;Yo 8.35   **4:31 4.31** Yo 8.36;Ka 3.29; 5.1; 5.13
5:1 5.1 Yo 8.32; 8.36;YT 15.10;Ro 6.18;Ka 2.4; 5.13;1 Pi 2.16   **5:3 5.3** Ka 3.10   **5:4 5.4** Ro 9.31-32;Ip 12.15   **5:5 5.5** Ro 8.24-25;2 Ti 4.8   **5:6 5.6** 1 Ko 7.19;Ka 6.15;Kl 3.11;Ye 2.18-22   **5:7 5.7** 1 Ko 9.24;Ka 1.6; 3.1   **5:9 5.9** 1 Ko 5.6; 15.33   **5:10 5.10** 2 Ko 2.3; 8.22; 10.6; 11.15;Ka 1.7   **5:11 5.11** 1 Ko 1.23; 15.30;Ka 6.12; 6.17

mupuniki ipisa katiwopinerire kunauneia, na nikitotopu kuna apimi nikau nanunanu pani xoxixoxixepuwatixe.

¹² Pa apimi nini tinipo nanunanu puruporowoteneae, mupuniki ipisa katiwopi kapiaure xiri sokisoki xineri. Pana kakineria, xeuxana nikou mupuniki ipisani katieineri sakumu xiri xesauwepineri.

¹³ Xatai xura, suau, tini somo purakuaire Xoiteue tini yaitikeyai. Pana tini ipaki nanunari, "Sini somo purinukuna, xipiki xosikemupo kapia kakepinuku," xaku. Xuwe. Tini kaki xanari panumu nanunanu taku. Tini takieni xotikikemu xotikiewatixinari takieni takitaki tianuwataxa.

¹⁴ Tuxotapapu xokupa kuna mua kireni kuna yoiria xosa kireni purina, "Ne nakie naki xonieutiai sie kireu xonienike," xina.

¹⁵ Pana tini takitaki kawataxinari waraxinaria, tini sosopa epixakuai. Panumu taki xokupani xuwexaku.

Xoiteupo Supo Youyapu kapia xeika xipiki xosikikemupo kapia xeika

¹⁶ Yeu kuna paiya muai, tini Xoiteupo Supo Youya wetari nue tinipo sesepi taitaitikepina. Tini panumu kakinaria, tini xipiki xotikikemupo nanunanu taiwakuaixe.

¹⁷ Siko sipa, xipiki xosikikemue Xoiteupo Supo Youya ororepurexati, Xoiteupo Supo Youyae xipiki xosikikemu ororepurexina. Nini axirie xiwaixiwaiwataxeri, tini kakepure xikiriai sapi paiya kakakuaixe.

¹⁸ Pa xati tini Xoiteupo Supo Youya tainaria, tini tuxotapa irue purarixe.

¹⁹ Tini xipiki xotikikemupo kapia sipauweikiriai. Paiya nini muanumu kapia, ayaka kapia xeika xunu kapia xeika xoxi kapia kakepure xosikemu saropi kapia xeika,

²⁰ xorei xoiteu teu xosa muris tepi kapia xeika seu tepi kapia xeika xiwai sayepi kapia xeika kismaira kapia xeika makawopi kapia xeika xosiki xoxixoxixepi kapia, ekisikie nepi kapia, nakieni iko kireni paxine kuna tuwataxine kini purixepi kapia xeika,

²¹ ati puroteneai apimi xosa maikukuworopi kapia xeika ene nerineri wou erineri xaniki sirakineri xiraxarawopi kapia, kakineri panumu panumu kapia kakineri. Ekime ye katikiyai xati ximine pa kunani xiyeri kunaune. Xokupa apimie muanumu kapia kaketeneai paiya, nini Xoiteue xuiapu yakunirouna yause manepuworixe.

²² Pana Xoiteupo Supo Youya paie muanumu asinaku kapia sinie kakepure saisikerirouna, paiya kireu apimi xiri xonikiewopi kapia xeika nimaririwopi kapia xeika xosikikemu yororei puropi kapia xeika sapauni kismaira sarepi xuweu kapia xeika apimi tianikinuku asinaku kapia nini xosa kakepi kapia xeika, nei xuiapu ekinikiro asinaku kapia kakiroune paiya nakieni nanuroune sieni kake,

²³ yoroarani purinuku xipiki xosikikemupo puropi ororepi kapia. Kire tuxotapae muanumu kapia kapia xeseuxatixe.

²⁴ Kristusu Yesusupo kinipo xokupa xuiapue xipiki xonikikemu xeika xoxi sapire xoniki xumati xiri xonikieuroune xeika tineri na nikitoto xosa wareri nu xumotai.

²⁵ Xoiteupo Supo Youyae sini ekisikioma siketai, pa xati sini Xoiteupo Supo Youya wetikiri nue sinipo xokupa sesepi taitaiwopina.

²⁶ Sini aini sikou wenisikini xourorinuku, xoma sarepinerire kireu nikau

5:13 5.13 1 Ko 8.9; 9.19;1 Pi 2.16;2 Pi 2.16-19   **5:14 5.14** XS 19.18;Mt 5.43; 7.12;Ro 13.8-9;Ye 2.8
5:16 5.16 Ro 6.12; 8.4; 13.14;Ka 5.25;1 Pi 2.11   **5:17 5.17** Ro 7.15-23; 8.6-7;1 Pi 2.11   **5:18 5.18**
Ro 6.14; 8.2; 8.14   **5:19 5.19** 1 Ko 3.3; 6.9-10;Ep 5.3;Kl 3.5;Ye 3.14-15   **5:21 5.21** 1 Ko 6.9;Ep 5.5;Kl
3.6;XKY 22.15   **5:22 5.22** 1 Ko 13.7;Ep 5.9;Kl 3.12;Ye 3.17   **5:23 5.23** 1 Ti 1.9   **5:24 5.24** Ro 6.6;
13.4;Kl 3.5;1 Pi 2.11   **5:25 5.25** Ro 8.4-5;Ka 5.16   **5:26 5.26** Pl 2.3

xoniki xusepuxe, pa xeika kireu apimi nikau xurure ekisikie nepuxe.

6

Xotikisukiriai xuiapu tini takitaki tianuwataxa

¹ Xatai xura, tini xopuropu kire apue xunu eretai sipaukiriai xatia, tini Xoiteupo Supo Youya taikiriai apimie, pa apu peuni tianunari nakenakewari nupo kapia kutuwopina. Pana taki rania atinari sosopa epixakuai. Panumu taki rania Satanie erurutikati xunu xosa uraki xowaku.

² Tini kireu tianikinari ninipo xu xemeroa. Panumu kapiae tini Kristusupo tuni kutu tainuku.

³ Kire apue nanuna nu wenumu xeika xepinana pana, nu wenumu xuweuna paiya, pa apu nu nukoini nuko xoreuna.

⁴ Pana xokupa apue nikou saina asinakure xoxiraua atinerini kutu uteiwepineri. Apue panumu kakina paiya, nukoini kaketai kapiaure nimaririna nukou kapia xeika kire apupo kapia xeika uteiwopuwatixe,

⁵ pa amure, xokupa apu kirenikerenie nikoini kaketeneaipu xu xemeropineri.

⁶ Apue Xoiteupo kuna uwotai paiya, nue nupo kireu asinkau sapi nukou xesepeu tuwopina.

⁷ Tini takieni xoreiyerinari Xoiteu eke tepinuku xinari nanuwaku. Tini itouworakuai xana xuweni kutu. Ne amukau xoye waritiai paiya, panumu xoyeni kutu neu sainoro putawopina.

⁸ Kire apue nukou xipiki xoukemupo nanunanu taina paiya, pa xipiki xoukemupo kapia paie xoye xoxi yararatia xiri xoxixepina. Pana nu Xoiteupo Supo Youyapu kapia tainapa, Xoiteupo Supo Youyae paiye pa apu nu xoye asinaku sie yararatia ekeoma sipesisipesi asinaku puropina.

⁹ Pa xati sini asinaku kapia kakepure ouyexepuxe. Sini saina tepure ouyeouyexepu xuweunukua, xoye tepu yause xosa paiya sini asinaku xoyeni kutu tepu.

¹⁰ Pa xati amu yause sini kireu apimi xosa asinaku kapia kakepua, sini kakepuni kutu. Kakinuku kireu xuiapue Kokaipaure xonikisuwoteneai xosa sini xiri sokisokinuku nini xosa asinaku kapia kakepu.

Polue Kristusupo na nikitotoure nimaririxetai

¹¹ Mua kuna masa paiya ye ikoini xayaritai. Iko xupieni yeyekene kokaipa kokaipa xayautiai.

¹² Iyesa. Pa apimie tinipo muputiki ipisa kakatiwopure sokisokixeteneae panumu kakineri, pa amure, kireu apimi ekinikiro kokaipa weniniki tuku xepure kakineri. Ninie ximikeri ipaki nanurouneri, "Panumu kireu Yuta apimie sipauneri sini Yesusu Kristusupo na nikitotoure xosikisunuku xineria panumu xoxi kapia kakisikepure xepineri," xetai.

¹³ Yuta nikau kapia tieteneai nini atineri tuxotapa tairouworu xana xuwe. Pana ninie tinipo muputiki ipisa katiwopure xineria, pa kapia tinipo muputiki xosa kakeneaire nini kokaipa weniniki tepineri.

¹⁴ Pana ye ikou wenimini xourorepinerire e kire apupo wenumu xourorepuxe. Xuwe. Ye Kokaipa Yesusu Kristusupo wenumu kireni

6:1 6.1 Mt 18.15;1 Ko 2.15; 4.21; 7.5;2 Ti 2.25;Ip 12.13;Ye 5.19 **6:2 6.2** Yo 13.14-15;Ro 15.1;1 Ts 5.14;1 Yo 4.21 **6:3 6.3** Ro 12.3;1 Ko 8.2;2 Ko 3.5 **6:4 6.4** 1 Ko 11.28;2 Ko 13.5 **6:5 6.5** Ro 2.6; 14.12;1 Ko 3.8 **6:6 6.6** Ro 15.27;1 Ko 9.11; 9.14 **6:7 6.7** Yop 13.9;Lu 16.25;Ro 2.6;1 Ko 6.9 **6:8 6.8** Os 8.7; 10.12;Yo 3.6; 6.63;Ro 8.13;Ye 3.18 **6:9 6.9** 1 Ko 15.58;2 Ts 3.13;Ip 3.6; 3.14;XKY 2.10 **6:10 6.10** Ep 2.19;1 Ts 5.15;1 Ti 6.18;Ip 3.6 **6:11 6.11** 1 Ko 16.21 **6:12 6.12** Ka 2.3; 2.14; 5.11;Pl 3.18 **6:14 6.14** Ro 2.29; 6.6;1 Ko 1.31; 2.2;Pl 3.3; 3.7-8

xourorepine. Nue na nikitoto xosa xumotai xati, paire kireni ye nimaririne. Kristusue na nikitoto xosa kaketai saina paie, mua ouropu kapia paiya yeu nanunanu xosa xuweirotai xati, ye ikoini na nikitoto xosa xumuyeutiai xati ye ouropu kapia pani taiwopixe.

¹⁵ Ximine mupusiki ipisa katiwopi kapia paiya aipu sapi, pa xeika apue mupo ipisa katiwopu xuweu kapia rania aipu sapi. Xoiteue kakati sini oma xuiapu saikiriai, pa kapia kireni xiri asinaku sapi.

¹⁶ Xokupa xuiapue pa nanunanu tineri tairouneri paiya Xoiteue nini xouwenikina xoukuruwopina, kakinapa ninipo xonikikemu yororepina. Pa xuiapu kini paiya nini Xoiteupo Israilini kutu.

¹⁷ Ye kire apue xu pani siepi xiraxine. Xuwe. Apimie ouyeneai usi kuru yeu mupi xosa puroteneae ye Yesusupo saina apuni xina atarina.

¹⁸ Xatai xura, sikou Kokaipa Yesusu Kristusupo xousua kapia xeika xouwesikepi kapia xeikae tini kireni kireni xosa puropina. Pa suau.

Polue Epesesi xosaniki xayawotai nakau Akereki kuna

Mua nakaupo nanunanu xotapa paiya muanumu Xoiteue xokupa sapi Kristusu xosa kununuwopurexina, paiya mena xouropu xokupa sapi xeika ouropu xeika kununuwatia, Kristusue xokupa sapi xiri tapaxi puropina. (1.10) Xoiteue nukou xuiapuni sainikerepurexina, kakatia ninie Kristusu xeika xiri etokineria kirenini xonikikemu puropineri.

Akereki kuna masa paiya Xoiteupo xousua xeika xouwesikepi kapia xeikae kakati xokupa xuiapue Kristusue xonikisuwoteneae xirini kunununi kireni xuiapu kini sayeteneaire Polue xokupa kuna kunawotai. Yesusupo saina paie Xoiteue xuiapu xiyeri tinikina Xoiteupo Supo Youya tiniketai. Nukoe sokisoki kuna kunawoyai siena paiya nukoe xokupa asinaku kapia nini xosa kakepine xeyai. (1.14) Xoka axiri nakaupo kuna masa xosa Polue ipaki kunauna Yesusue xonikisuwoteneae Kristusu xeika etokineri, pa xati ninie xiri kireni xonikikemu xineri Xoiteupo kapiani kutu taiwopineri.

Mua nakau xosa paiya xuiapu nini Kristusu xeika etokineri kireni xuiapu kini xineri xina yarani atarinikepure Polue kunaourouna. Nue ipaki kunauna Xoiteupo xuimiapimi paiya nini kireni mupuniki xati Kristusue pa mupunikipo tapakemu sie xetai. (4.1-16) Pa xeika Xoiteupo xuimiapimi paiya nini kire ata sie xati Kristusu nukoe atapu akereki xai xetai. (2.19-22) Xoiteupo xuimiapimi paiya nini kire xui sie xati Kristusue pa xuiipo xamu sie xetai. (5.22-32) Mua nakau xosa paiya asinaku asinaku kapia Xoiteue nukou xuiapu xosa kakepure xetai xosa sikoe atinukuni kutu xekeurounuku.

Kristusu xosa Xoiteue sini oma xuiapu saisiketai

1—3

¹ Ye Polu, ye Kristusu Yesusupo tianuwopi. Nukoe ye xouweyati Xoiteue ye Yesusupo tianuwopi tumuyeretai. Tini Xoiteupo xuiapue Epesesi erewese purinuku Kristusu Yesusu taiwopi menamenaukiria xosa mua nakau xayaritikine.

² Sikou Emisiki Xoiteu xeika Kokaipa Yesusu Kristusu xeikae, tini xonikietikineri xonikikemu tikeria tinipo xotikikemu yoroara puropina.

Xoiteue Kristusu xosa xokupa mena xouropu asinaku sapi siketai

³ Sini Xoiteupo wenumu xouropu, nu sikou Kokaipa Yesusu Kristusupo Omo xeika nukou Xoiteu xeika. Sikou xenisiki tianuwopure, nukoe Yesusu wenumurei mena xouropu xokupa asinaku sapi siketai.

⁴ Sini xeseu puropure Xoiteue ou iyarepu xuweu yauseni, sini Kristusu xeika etokepure tumusikeretai. Kakeki xati sini nukou ekeru kutu asinaku xu xuweu xuiapu puropu.

⁵ Yesusu Kristusue saina tina siko xiyeri tisikepinaure, ekimeni kutu nukoe xouwesikina nukou nononi kutu sayepure tumusikeretai. Xoiteue nukou nanunanuni nimaririeina taina panumu kaketai.

1:1 1.1 YT 18.19-21; 19.1; Ro 1.1; 1.7; 1 Ko 1.1; Kl 1.1   **1:2 1.2 2** Ko 1.2; Ka 1.3; Kl 1.2; Ta 1.4   **1:3 1.3** Ep 2.6   **1:4 1.4** Yo 15.16; 17.24; Ro 8.28; Ep 5.27; Kl 1.22; 2 Ts 2.13; 2 Ti 1.9; Ye 2.5; 1 Pi 2.20   **1:5 1.5** Yo 1.12; Ro 8.29-30; 2 Ko 6.18; Ka 4.5

⁶ Nukoe pa Nono xiri xouwewotai wenumurei, Xoiteue xiri xouwesikina xoukemu sikeyai. Pa xati nue ere xouwesikina xoukemu siketaire nanunuku Xoiteupo wenumu xourorepu.

⁷ Xoiteue xouwesikina xoukemu sikepu kapia xiri xokopexina. Pa xati Kristusue sini xiyeri isayasikepure xumotai xati, nupo yawie sikou xokupa xunu Xoiteue xesauwetai.

⁸ Xoiteue xouwesikina xoukemu siketai kapia siko xosa panipani kusauna, xokupa xetaxetau sipa xeika asinaku nanunanu xeika siketai.

⁹ Ekime Xoiteue Kristusupo saina xosa mua kapia kakepure nanunanuwoyai. Pana nupo pa nanunanu paiya ximiaki puriyai xati ximine nupo nanunanu itou atarisikina.

¹⁰ Pa sapi kakepure xetaia muanumu. Xokupa sapi taitai xouna xouna, pa yause iyaretai xosa paiya, xokupa sapi mena xouropu xeika ouropu xeika rania Kristusue xosa kununuwopina. Kakatia Kristusue xokupa sapi tapaxi puropina.

¹¹ Xoiteu nukou xouweni nukou nanunanu taina xokupa sapi kakati marouna, kakina ekime nukou xouweni apimi Kristusue xeika etokinuku nupo xuiapu sayepinukure tumusikereyai.

¹² Sinie akerinuku Kristusue xosikisunuku taikiri, nukou kokaipa memeremu xeika sokisoki xeika xosa sipesi nanunuku nukou wenumu xourorepinukure sini Xoiteue tumusikeretai.

¹³ Tini xetau xuiapu kini tinie rania suau kuna iyeseieikiriai, paiya pa Xoiteupo asinaku kunaie tini xiyeri titiketai. Kakati Kristusue xotikisunuku. Tinie nukou xuiapu kinini kutu purinuku, Kristusue xeika etokari, ekime Xoiteue sokisoki kuna kunawoyai taina Xoiteupo Supo Youya tiketai.

¹⁴ Sini Xoiteupo Supo Youya tieikiriai, pa xati siko sipa, Xoiteue kireu asinaku sapi nukou xokupa xuiapu tinikepure sokisoki kuna kunawoyai sie xurise sini rania tepu. Xoiteue xiyeri tisikati nuko xeika somoni kutu puropu yause xosa pa sapi tepure yakunuku. Kakinuku pa sokisoki saina tixanauwoyaire nanunuku nukou kokaipa wenumu xourorepu.

Xoiteue Epesesi sipa tinikepinaure Polue kunikuniwotai

¹⁵ Tinie Kokaipa Yesusue xotikisunuku Xoiteupo xokupa xuimiapimi xosa xotikikemu tinikirounuku kuna ye iyeseitai.

¹⁶ Pa xati ye kunikuninepa, sipesi tinire nanunanune Xoiteu eiyaseuroune. Kakine

¹⁷ ye Xoiteu kotoutiai, nu Kokaipa Yesusu Kristusupo Xoiteu, nu kokaipa memeremu xeika sokisoki xeika nikau Eminiki. Nue asinaku nanunanu tikatia tinie nukou kuna xotapani kutu sipawari, nukoini kakatia, tini nupo xiri sipawakuai.

¹⁸ Nue tinipo nanunanu xosa memeremu tikepinaure xoiyeune, kakatia tini takuai sapire yaitikatia atinari sipawakuai xine, paiya tinie yaku purikiriai sapire kunaune. Kakinaria Xoiteue sini nukou xuiapu xosa asinaku asinaku sapi iyarerisiketai sipawakuai.

¹⁹ Kakinari ipaki sipaunaria, mua Xoiteupo sokisokie sini nure sipesi xosikisuwopi saina tikiriai xuiapu xosa pani kokaipa saina tina xakuai. Sini

1:6 1.6 Mt 3.17;Yo 3.35;Ro 3.24; 5.15;Kl 1.13   **1:7 1.7** Yt 20.28;Ep 2.7;Kl 1.14; 1.20;Ip 9.12;1 Pi 1.18-19
1:9 1.9 Ro 16.25;Ep 3.4; 3.9-11;Kl 1.26;2 Ti 1.9   **1:10 1.10** 1 Ko 3.22-23;Ka 4.4;Pl 2.9-10;Kl 1.16; 1.20;Ip 1.2;1 Pi 1.20   **1:11 1.11** Ro 8.17; 8.28-29;Kl 1.12;Ta 3.7;Ye 2.5;1 Pi 1.4   **1:13 1.13** 2 Ko 1.22; 6.7;Ep 4.30;Kl 1.4-6   **1:14 1.14** Lu 21.28;Ro 8.23;2 Ko 1.22;1 Pi 2.9   **1:15 1.15** Kl 1.4   **1:16 1.16** Pl 1.2-4;Kl 1.3;1 Ts 1.2   **1:17 1.17** Kl 1.9   **1:18 1.18** Yt 26.18;Ep 2.12; 4.4;Kl 1.12   **1:19 1.19** Ep 3.7;Kl 1.11; 1.29; 2.12

nupo sokisoki uteiwopu xana xuweni kutu. Pa Xoiteupo kokaipa sokisoki sini xosa saina tirouna,

²⁰ paie sore ekime Kristusue xosa saina tetai. Kristusue xumurati, pa Xoiteupo kokaipa sokisokie sarina mena xouro sou xouna nukou xupo meruira miseretai.

²¹ Pa xati Kristusue xokupa xetau xetau yaniyani xouroni kutu puroto, xokupa tumu teu xouro puroto, xokupa kapmani xouro puroto, xokupa sapi sokisoki tuku teu xouro purotouna. Nue xokupa apimi mua yause xosa weniniki tuku xeika sewai yausepu xeika tuku xouro purina.

²² Xoiteue xokupa sapi Kristusue turo iyarina kawati, nue xokupa sapi tapaxi purati, pa kapiarei nu Yesusure xonikisuwoteneai nikau tumu purina.

²³ Kristusure xonikisuwoteneai apimi paiya nini Kristusupo mupokemu. Kristusue xokupa sapi minika purina xiri xokopexina, nue Yesusure xonikisuwoteneai apimi xosa xokope xetai.

2

Xoiteue kakati sini xumuweikiriai apimie Kristusue xeika ekisikioma purinuku

¹ Tinie ekime xonuxonu xonuxonu xunu erari paie outikiati xumurunuku.

² Pa yause xosa tinie mua ouropu kapia xoxi xosa texikiniai. Kakinuku mena xouro puroteneai xoxi yaniyani nikau tumupo kapia tinie taikiniai, paiya pa sokisoki yaniyanie Xoiteupo kuna sokau porourouneri xuiapimi nikau kamunikiro xemu saina tina.

³ Ekime siko xokupae pa apimi kini xeika purinuku, sikou xipiki xosikie xouweurouna xoxi kapia kireni sini taikiriai. Sini pa xipiki xosikie xouweurouna kapia kireni tainuku sikou nanunanue xouwewotai kapia taiwotoukiriai. Sini panumu kaki purikiriai yause xosa panumu xoxi kapia xokupa xuiapue kakeri Xoiteue xoxi yause tinikepure ireyetai sini tiku.

⁴⁻⁵ Suau, sikou xoxi kapiiae sini ousikiati xumuweikiriai. Sini xiri xumuweteneai apimi sie purinuku. Pana Xoiteue sini xouwesikina xoukemu siketai kapiiae xiri koxetai. Nukoe kakati sini Kristusue xeika ekisikioma purinuku. Iyo, Xoiteue sini xouwesikina xoukemu siketai kapia kirenienie tini xiyeri titiketai.

⁶ Nue Kristusue Yesusu xeika siko saisikeretai. Nue mena xouro nukou kokemu sai xosa Kristusue xeika miseisikeretai.

⁷ Kristusue Yesusupo saina paie kakati nue mua asinaku kapia siko xosa kaketai, pa amure, xurise xokupa yause xosa xokupa apimi nukoe xiri xouwenikina xoukemu tiniketai kapia atarinikepurexina.

⁸ Tinie Kristusure xotikisuxari, Xoiteue tini xouwetikina xoukemu tiketai kapia kirenienie, Xoiteue tini xiyeri titiketai. Paiya tini takieni kakikiriai sapixe. Xuwe. Xoiteue tini aini tiketai.

⁹ Paiya tini saina tinuku xe tikiriai sie xuwe. Pa xati kire apue nukou wenumuni xourepuwatixe.

1:20 1.20 Siri 110.1;2 Ko 13.4;Kl 1.16; 2.10-12; 3.1;Ip 1.3   **1:21 1.21** Ro 8.38;Pl 2.9-10;Kl 2.10; 2.15;Ip 1.4   **1:22 1.22** Siri 8.6;Mt 28.18;Kl 1.18;Ip 2.7   **1:22 1.22-23** Kl 1.18   **1:23 1.23** Ro 12.5;Ep 4.10; 4.15;Kl 2.9; 3.11   **2:1 2.1** Ep 4.18;Kl 1.21   **2:1 2.1-5** Kl 2.13   **2:2 2.2** Yo 12.31;Ep 5.6; 6.12;Kl 1.21; 3.6-7;Ta 3.3   **2:3 2.3** Ro 5.12;Ka 5.16;Kl 3.6;Ta 3.3;1 Pi 4.3   **2:4-5 2.4-5** Lu 15.24; 15.32;YT 15.11;Ro 5.6-10; 6.4-5; 6.13; 10.12;Ep 1.7; 2.1; 2.7;Kl 2.12-13   **2:6 2.6** Ep 1.20;Kl 2.12   **2:7 2.7** Ep 1.7   **2:8 2.8** Yo 4.10;Ro 4.16; 10.14-17;Pl 1.29;2 Ti 1.9;Ip 6.4   **2:9 2.9** Ro 3.20; 3.27; 4.2;1 Ko 1.29-31;2 Ti 1.9

¹⁰ Kristusue Yesusue kakati Xoiteue sini oma xuimiapimi saisikeretai, paiya siko asinaku kapiapu imerei texepure ekimeni Xoiteue ireiyerisikeyai ime.

Kristusue xiwai kapia xuweiyati aimore kinie kireni tutuxineri

¹¹ Tini sipa, Yuta apimie apimi nikau mupuniki ipisa kakirounerie, tini ipaki kakikirouneri, “Nini mupuniki ipisa katiwopu xuweu apimi,” xirouneri. Paiya apimie nikou mupuniki masareni mamarikaourounerire kunawotai. Paina tini atinari nanuwa, ekime tini xetau xeteneai xuiapu purinuku,

¹² pa yause xosa Kristusue nutiemu puropu xuwe. Tini Israili kini xeika puropu xuwena kisau purikiniai. Xoiteue Israili xeika sokisoki kuna kunarina nini xeika kuna ouna xoniki tumareyaina tini paiya nini xeika purarixe. Tini mua ouro purinuku, sewai kire asinaku sapi purotai putawopina tini yakuwarixe. Pa xeika tini Xoiteu sipa xuwe.

¹³ Ekime tini xetauroni kutu purikiniai. Pana muaiya Kristusupo yawie sotiki koati, Xoiteu nuko nutiemuni kutu purinuku.

¹⁴ Kristusue nukoini kakirouwati sini xosikikururei xirini ati misinuku. Ekime Yuta kinie xetau xeteneai apimi xeika xiwaixirouneri, kakeri pa xiwai kapia paie sepuri sie Yuta kini xeika xetau xeteneai apimi kini xeika purotai. Pana Kristusue nukou mupoini pa sepuri kereuweina pa xiwai kapia xuweiyaina, pa aimore kini kunununikerina kireni kini nikeretai.

¹⁵ Nue Mosesipo tuxotapa xeika xokupa kuna masa xeika nupo kireu xetau tuxotapa xeika xesauwetai. Nue aimore kini kunununikerina, kireni apu sieinikerepure pa kapia kaketai. Nue pa kapia kaketai xati sini xosiki tumaxi purinuku.

¹⁶ Kireni mupoe pa aimore kinie Xoiteu xeika xoniki tumaxi puropinerire na nikitoto xosa xumotai. Kakina ekime puroyai xiwai kapia na nikitoto xosa xumuwetai.

¹⁷ Nue kouna asinaku kuna ipaki uteina, “Tini ximine xotikikemu kirenini pura,” xetai. Nue mua asinaku kuna tini xetauro wese purixanaukiriai apimi kini xosa uteiwotowotai, tomuroni puroteneai xuiapu xosa rania uteiwotai.

¹⁸ Xoiteue wesikitati nukou xosa xouwopure, Kristusue panumu kakati Xoiteupo Youyae sini aimore tutuni tianisiketai.

Sini Yesusu taikiriai sini Xoiteupo atani kutu

¹⁹ Muaia tini ou xuweu kamariorio puroteneai apimi siexe. Xuwe. Tini Xoiteupo xuiapu tuku kireni kinipu purinuku. Tini Xoiteupo xuiapuni kutu purinuku.

²⁰ Tini Xoiteue xuwotai ata sie. Mua atapu xai sie nue sini Yesusupo tianutianuwopi xeika kunatureture xeika waisikereyai. Yesusu Kristusue nuko paiya akereki xaini kutu.

²¹ Mua atapu xokupa arawae Kristusue xosa wawaiwoki, kakineri xoku-pani atineri wawaiwoteneai. Xoiteue pani pa ata xuwati, Xoiteu nukou atani puropinaure pa ata xiri kokaipa xepurexina.

²² Tini rania Kristusue xosa wawaiwari, Xoiteue nukou kireu xuiapu xeika

---

2:10 2.10 1 Ko 3.9;2 Ko 5.5; 5.17;Ep 4.24;Ta 2.14   **2:11 2.11** Ro 2.28-29;1 Ko 12.2;Ep 5.8;Kl 1.21
2:12 2.12 Ro 9.4; 9.8;Ka 4.8;Ep 4.18;Kl 1.21;1 Ts 4.5; 4.13   **2:13 2.13** Ka 3.28;Ep 2.17;Kl 1.20   **2:14**
2.14 Ais 9.6;Mai 5.5;Yo 16.33;YT 10.36;1 Ko 12.13;Kl 1.20; 2.14   **2:15 2.15** 2 Ko 5.17;Ka 6.15;Ep 4.24;Kl
1.20-22; 2.14; 2.20   **2:16 2.16** Sek 9.10;Ro 6.6; 8.3;Kl 1.20; 2.14   **2:17 2.17** Ais 57.19;Sek 9.10;YT
2.39;Ro 5.1   **2:18 2.18** Ro 5.2;1 Ko 12.13;Ep 3.12;Ip 4.16;1 Pi 3.18   **2:19 2.19** Ka 6.10;Ep 3.6;Pl 3.20;Ip
12.22-23   **2:20 2.20** Mt 16.18;1 Ko 3.9-11;Ka 2.9;XKY 21.14   **2:21 2.21** 1 Ko 3.16-17;2 Ko 6.16;Ep
4.15-16;Kl 2.19   **2:22 2.22** 1 Pi 2.5

kununuwati, tini Xoiteupo atani kutu xatia, nuko xeika Xoiteupo Supo Youya xekae pa atoro puropineri.

3

Polue xetau xeteneai apimi xosa asinaku kuna uteiwopina saina tuku

¹ Xoiteue tini xiri asinakuni kutu saitiketai xati, pa xotapaure sore ye Polu ye kakauya xosa purine pa amure, tini xetau xeteneai xuiapu tianitikepure Kristusu Yesusupo saina tiroune.

² Tini xosa rania pa saina kakina xouwetikina xoukemu tiketai sie, yei pa saina tepineure Xoiteue ye xouweina xoukemu sierina tumuyeretaire, tini iyesikiriaixi nanune.

³ Mua kuna Xoiteue ekime kakeyai kapiaure paiya ximiaki puroyaina pana, Xoiteu nukoini ye xosa yarareyai paiya, ye xayaka xayaka kuanuweitai.

⁴ Kristusue ximiarei pa saina tetaire kuna ye xiri sipani kutuna, tinie mua kuna ninaxinaria tini panumu sipawakuai.

⁵ Ekime xokupa yause xosa, Xoiteue mua ximiaropu kuna atina uteiwopu xuwe. Pana muaia Xoiteupo Supo Youya xosa, Xoiteue sini Yesusupo tianuwopi xeika Xoiteupo kunatureture xeika xosa atina kuna uteiwotai.

⁶ Mua kuna paiya muanumu. Asinaku kuna xosa paie tini xetau xeteneai apimi kinie sini xeika kireni kini xinuku kireni mupusiki sainuku. Kakinuku siko xokupae Kristusu Yesusu xosa Xoiteue xokupa sapi akituworisikeyai tirounuku.

⁷ Yei mua asinaku kuna uteiwopineure Xoiteue kakati ye saina apu saitiai. Nue ye xouweina xoukemu sierina, nue sokisokiyati pa saina tepineure, nupo sokisoki ye sietai.

⁸ Ye paiya Xoiteupo kireu xuiapu irueni kutu purinena pana, nue ye xouweina xoukemu sierina pa saina sietai, paiya xetau xeteneai apimi xosa kuna uteiwopineure. Mua asinaku kuna paiya, asinaku sapi nikau, paiya Kristusu taiwoteneai xuiapue tepineri. Mua xokupa sapi paiya sini apue uteinuku ninaxepu sie xuwe.

⁹ Xoiteue xokupa sapi iyarina, ximuximuni nukoe kapia kakepurexeyai nanunanu ximiakereyai. Kakati ekime pa nanunanu sipesi ximiaki purotai. Pana muaia yei nupo nanunanu yarani uteiwopineure saina sietai.

¹⁰ Ekime ximiakereyaina pana, muaia nukoe kakati nukoure xonikisuwoteneai xuiapu putawori, pa kapiarei nupo xokupa xokupa asinaku nanunanu xeika sipa xeika yaraxeri, mena xouropu sokisoki yaniyani xeika tumu xekae Xoiteupo nanunanu sipawopineri.

¹¹ Ekimeni Xoiteue mua saina kakepure nanuwoyai xati, ximine sikou Kokaipa Kristusu Yesusupo saina saina tietai.

¹² Kakati sini Kristusure xosikisunuku, sini ximikiroukirixe. Sini xiri sipa, Kristusu nu Xoiteu xosa putawopu ime.

¹³ Pa xati ye ximine tini katikine, tini tianitikepure mua tatau xemetiaire xekepi nanunanuware, tinipo xotikisu oro koxete. Xuwe. Mua sapi yaraxetaire tini nimaririwa, pa amure, tini Xoiteu xeika ati purakuaire tianitikepina.

3:1 3.1 Ep 4.1;Pl 1.7; 1.13;Pm 1; 9   **3:2 3.2** Kl 1.25   **3:3 3.3** Ep 1.9-10;Kl 1.26   **3:4 3.4-6** Kl 1.26-27
3:6 3.6 Ka 3.14; 3.28-29;Ep 2.13-19   **3:7 3.7** Kl 1.23-25   **3:8 3.8** 1 Ko 15.9-10;Ka 1.16;Ep 1.7;Kl 1.27;1 Ti 1.13-15   **3:9 3.9** Ro 16.25;1 Ko 2.7;Ep 1.9;Kl 1.16; 1.20;Ip 1.2   **3:10 3.10** Ro 8.38; 11.33;Ep 1.21;1 Pi 1.12   **3:12 3.12** Yo 14.6;Ro 5.2;Ep 2.18;Ip 4.16   **3:13 3.13** Kl 1.24

Epesesie sokisoki puropinerire Polue kunikuniwotai

¹⁴ Xauwae kakeyai kapiaure nanune nure xoitapa ukurouroune.

¹⁵ Nue xokupa kini mena xouro puroto ouro purotowoteneai nikau Eminiki xati, nukoini nini xokupa weniniketai.

¹⁶ Yei xoitapa ukuroune ipaki kunikunine, Xauwae tini asinaku asinaku sapini kutu tikepure akituworitiketai, pa xati nukou Supo Youya tinipo xotikiro koratia tini xiri sokisokini kutu purakuai xiroune.

¹⁷ Tinipo xotikisue kakatia Kristusue tinipo xotikiro puropina. Kakatia kireu xiri xonikiewopi kapia paie, tinipo xotikikemu tuporo xiri sokisokina paiya ouwe na poru soki tati nae soki tumurouna sie kakatia tini sokisoki tumuwakuai.

¹⁸⁻¹⁹ Pa xati tinie Xoiteupo xuiapu xeika sokisoki takuai, kakinari Kristusue kireu xiri xouwenikepi kapia paiya, xiri kokaipani kutu xati, tini xokupae atinari sipawakuai, paiya pani xuwau xouna, xouroni kutu xouna, taipa toupaini xouna. Iyo, Kristusue kireu xouwenikepi kapia paiya xokupa sipa xiri emeserinikinana pana, tini nu xiri sipawakuai. Kakinaria xokupa asinaku sapi Xoiteu nuko xosauni koxetai paiya, tini xosa rania koxepineri.

²⁰ Xoiteupo sokisokieni sikou xosikiro saina tirouna xati, pa sokisokie sikou nanunanu xiri emeserina. Xoiteue xokupa sapi kakepinaure koutourounukua, nini Xoiteupo sokisoki sieni kutu xepuworixe.

²¹ Pa xati Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue, sipesi sipesi Kristusu Yesusupo wenumurei Xoiteupo wenumu xokupa yause rania xoure-pineri. Pa suau.

Sini Kristusupo mupokemu purinuku sini Xoiteu nukou kapiani taiwopu

4

4—6

Sini Yesusure xosikisukiriai apimi xosiki tumaxi puropu

¹ Ye Polu ye kakauya xosa purine, pa amure, ye Kokaipapu saina tiroune. Xoiteue nukoni kutu taiwakuaire yaitikeyaire ye nanune, pa xati nukoe xouwewotai asinaku kapiarei texakuaire xakumetikepurexine.

² Kireu apimi nini Yesusure xonikisuwoteneai irueni kutu tini purinari, asinaku kapia nini xosa kaka. Tini xosa kapia xoreiyereri kakixanari nini xosa kisamairatikexete. Tini kireni kirenine tinipo xotikikemu nini tinikinari ninie tini tiketeneai xu xemeroa.

³ Xoiteupo Supo Youyae xosikikemu kirenini tumaxi puropu kapia sikati, pa kapiiae muri sie taisikerati kireni kinipuere sini purinuku. Pa xati tini pa kapia soki tepure sokisokixa.

⁴ Mupusiki kireni tuku, Xoiteupo Supo Youya kireni tuku. Panumu sie tini kireni sapi kireni yakuwakuaire Xoiteue yaitikina, paiya Xoiteue siko xosa kakepurexetai asinaku sapi xousokuwopina.

⁵ Kireni Kokaipa kireni purina, xosikisuwopi kapia kireni, Xoiteupo wenumurei ene isepi kireni.

3:15 3.15 Ep 1.10;Pl 2.9-11   **3:16 3.16** Ro 9.23;2 Ko 4.16;Pl 4.19;Kl 1.11; 1.27   **3:17 3.17** Yo 14.23;Ep 2.22;Kl 1.23; 2.7   **3:18-19 3.18-19** Yo 1.16;Ro 10.3; 10.11-12;Ep 1.18; 1.23;Kl 2.2; 2.9-10   **3:20 3.20** Ro 16.25;1 Ko 2.9;Kl 1.29   **3:21 3.21** Ro 11.36; 16.27;Ip 13.21   **4:1 4.1** Ep 3.1;Pl 1.27;Kl 1.10;1 Ts 2.12;Pm 1; 9   **4:2 4.2** Yt 20.19;Ka 5.22-23;Kl 3.12-13   **4:3 4.3** Kl 3.14-15   **4:4 4.4** Ro 12.5;1 Ko 12.4; 12.11-12;Ep 1.18; 2.16-18   **4:5 4.5** Yo 10.16;1 Ko 1.13;2 Ko 11.4;Ka 3.27-28;Ip 6.6

⁶ Kireni Xoiteu tuku, nu siko xokupa sikau Emisiki. Nue xokupa xuiapu oronikina, nue xokupa xuiapu xopuro saina tina, xokupa xuiapu xosa purina.

⁷ Kristusue kokaipa sokisoki xeika sipa xeika siko siketai xati, panumu sieni Xoiteue siko xokupa kireni kireni xouwesikina xoukemu siketai.

⁸ Xoiteupo nakaue ipaki kunauna,
 “Nue xouroni kutu xouna,
 kokaipa kakauya apimi kini sonikati
 nuko xeika xowoteneai.
 Kakina sokisoki xeika sipa xeika
 apimi tiniketai,” xetai.

⁹ Mua kuna “nu xouro xowotai” paiya Kristusu nu xouro kireni xowopu xuwexi atarisikina. Xuwe. Ximuximua nu ou toupai miniminikani kutu purotai xosa xowotai.

¹⁰ Pa apue ximuximu ou minika xowotaieni, xouro rania xowotai. Nue xokupa sapi inainawopure, xokupa mena xouroni kutu xowotai.

¹¹ Nue sore muanumu sokisoki xeika sipa xeika siketai. Kireu apimi xosa paiya Yesusupo tianutianuwopi saina tiniketai. Kireu apimi xosa paiya kunatureture saina tiniketai. Kireu xosa paiya xuiapu xosa asinaku kuna uteiwopineri saina tiniketai. Kireu xosa paiya yayakunikepi saina tinikete Xoiteue xouwewotai kapia xuiapu taitainikepineri saina tiniketewotai.

¹² Sini Xoiteupo xuiapue nukou asinaku saina tepuxati Kristusue sokisoki xeika sipa xeika tianisikepure siketai. Pa xati Kristusupo mupokemu sokisoki xinapa ati puropina.

¹³ Mua saina xowoki xowoki wati xosikisukiri paie kakatia, sini xiri xosikikemu tumaxi purinuku siko xokupani Xoiteupo Nono sipawopu. Kakinuku Yesusure xosikisunuku sokisokixinukua Kristusu nuko sieni asinaku kapia tepu.

¹⁴ Sini nono misiarara sie pani puropuxe, pa xakuxakutua nikau kuna paiya nini xoreixepineri xokupa kapia xiri sipani kutu, paie kakati xupeu xeika xasi xeikae sini xosa sokau porourouna sie porosikepuwatixe, ousoe xasi ukauro kamariorio tiririkixanauna xowopurexetai wese xowopu xuweurouna sie xuwe.

¹⁵ Sini panumu kuna xosa xakusiki iyarepuxe. Xuwe. Sini kireu xiri xonikiewopi kapia tainuku nini xosa suau kuna kireni kunawopu. Kakinuku sokisoki xuiapu sainuku, siko tapusiki Kristusu xeika xiri lixepu,

¹⁶ nue kakati sikou mupusikipo xokupa xupusiki siasiki ekisiki paiya nukoe siko kireni kireni saina siketai xati asinaku saina tirounuku. Nue kakati siko xokupa xosikitapapu tunie xiri kiritinuku kireu xatasikimana xosikienikepi kapia tairouna, pa kapia paie kakati mupusiki kokaipaxina sokisokixirouna.

Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nini oma kapia xosa texepineri

¹⁷ Pa xati ye tini xosa kire kuna kunawopure xine. Kokaipapu wenumurei ye ipaki sokisoki kuna kunaune, tini xukumi nikau kapia xosa pani texaku. Ninipo nanunanu paiya turutaruwati,

¹⁸ ninipo sipa paiya ukumu sie xina. Nini sipa xiri xuwe xati, xonikikemu kitire, pa xati nini Xoiteupo misepirei purorixe.

4:6 4.6 Ro 11.36;1 Ko 12.6   **4:7 4.7** Ro 12.3; 12.6;1 Ko 12.11   **4:8 4.8** Siri 68.18;Kl 2.15   **4:9 4.9** Yo 3.13   **4:10 4.10** Ip 4.14; 9.24   **4:11 4.11** Ro 12.7;1 Ko 12.28;2 Ti 4.5   **4:12 4.12** 1 Ko 12.7;Ep 1.23;2 Ti 3.17   **4:13 4.13** 1 Ko 14.20;Kl 1.28; 2.2   **4:14 4.14** Ais 28.9;1 Ko 14.20;2 Ko 2.17;Ip 13.9   **4:15 4.15** Ep 1.22; 4.25;Kl 1.18;1 Yo 3.18   **4:16 4.16** Kl 2.19   **4:17 4.17** Ro 1.21;1 Pi 1.14   **4:18 4.18** Yt 26.18;Ka 4.8;Ep 2.12;1 Ts 4.5

¹⁹ Nini xoxixoxi kapia kakerineri paire mayaxirouworixe. Nini ayaka kapia kamatupo xosa maneri, xoxixoxi kapia kakepure xonikemu sana.

²⁰⁻²¹ Tini Kristusupo kuna iyesari, Yesusu xosa purotai suau kuna taitaitiketeneaxi nanune. Paina ye sipa, tinie pa xukumi nikau kapia xoxi kakakuaire taitaitikepu xuwe.

²² Tini rania ekime xipiki xotikikemupo kapia xosa texikiniai, paiya xoreiyeri xosiki saroati xoxi kapia kakepi xotapa, pa kapiae apu xoxixepina ime yatawotai. Pana ximine tini mua xipiki kapia kakepi xotapa xesauwari,

²³ tinipo nanunanu oma xepina.

²⁴ Tini oma xuiapu saya, paiya Xoiteu nukoini kakati oma xuiapu saineri Xoiteu nuko sieni purineri, pa amure, Xoiteu nuko ekeru ninipo kapia paiya xiri teteiwoki xoseini kutu.

²⁵ Pa xati tini xoreixepi kapia weta. Tini xokupae kireu xuiapu Yesusure xonikisuwoteneai xosa suau kuna kireni kunawa, pa amure, siko xokupa paiya kireni mupusikipo masa purinuku.

²⁶ Tini kisamairatikatia, tini sosopa epixakuai. Panumu tini xunu eraku. Panumu tini kisamaira xosa purariporonu asau munoxete.

²⁷ Panumu tini Satanipo isima taiyaku.

²⁸ Petuae pani pexeni. Xuwe. Nini mua saina ati tineri, xokupa sapi tineri, kireu apimi xuru xuweu puroteneai tianikepineri.

²⁹ Tini kakixanari xoxixoxi ninia tinipo suputikerei wetari koxete. Xuwe. Apimi irerewoteneai sokisokinikepure, asinaku kuna kireni kopina. Muanumu kuna paie kuna iyeseteneai apimi xosa Xoiteue xouwesikina xoukemu sikirouna kapia kopina.

³⁰ Tinie Xoiteupo Supo Youya kakixari xoukemu tutumuriwaku. Xoiteu nukou xuiapuni kutu purakuaire yekutikina Xoiteupo Supo Youya tiketai, kakina xiyei sotikati somoni kutu purakuai yause ataritikepurexina.

³¹ Tini xokupa xotikikemu xoxixoxixepi kapia wetinari, makawopi wetinari, kisamaira wetinari, xatiki kopuwopi wetinari, pire wetinari, xokupa kapia xoxi weta.

³² Tinie Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xotikikemu tinikinari nini xosa asinaku kapia kakinari, takitaki tianuwataxa. Xoiteue Kristusu wenumurei tinipo xunu wetetai sie, tinie ninipo xunu wetakuai.

5

Sini memeremu xosauni kutu texepu

¹ Xoiteue tini xiri xouwetikirouna xati, tini nupo nono purinuku. Pa xati nukoe kakirouna kapiani tini taiwa.

² Kristusue siko xiri xouwesikina tianisikepure nukou ekeomani siketai. Nue Xoiteu xosa xouiwori asinaku xurituku sapie somu xuri pukaourouna sie nukou ekeoma Xoiteu tuwotai. Pa xati tinie kireu xiri xoutikieninikepi kapiani kuturei texa.

³ Tini kakixanari ayaka ayaka kapia kakinari xokupa xoxixoxi xunu kapia kakinari, kireu apimi nikau sapire ekitikie netewaku. Pa xoxixoxi

---

4:19 4.19 Kl 3.5 **4:22 4.22** Ro 6.6; 8.13; Ep 2.2-3; 4.17; Kl 3.9; Ip 12.1; 1 Pi 4.3 **4:23 4.23** Ro 12.2; Kl 3.10 **4:24 4.24** Stt 1.26; Ro 6.4; Ep 2.10; Kl 3.10 **4:25 4.25** Sek 8.16; Ro 12.5; Kl 3.8-9 **4:26 4.26** Siri 4.4; Ye 1.19-20 **4:27 4.27** 2 Ko 2.10-11; Ye 4.7; 1 Pi 5.9 **4:28 4.28** 1 Ts 4.11; 2 Ts 3.8; 3.11-12 **4:29 4.29** Ep 5.4; Kl 3.8; 3.16; 4.6; 1 Ts 5.11 **4:30 4.30** Ais 63.10; Ro 8.23; Ep 1.13-14; 1 Ts 5.19 **4:31 4.31** Kl 3.8; 3.18-19; Ta 3.2-3; 1 Pi 2.1 **4:32 4.32** Mt 6.14; 18.22-35; Mk 11.25; 2 Ko 2.10; Kl 3.13 **5:1 5.1** Mt 5.48; Lu 6.36 **5:2 5.2** XT 29.18; XS 1.9; Siri 40.6; Yo 13.34; Ro 14.15; 2 Ko 2.15; Ka 2.20; Ip 7.27; 10.10; 1 Yo 3.11; 3.23 **5:3 5.3** Ro 6.13; 1 Ko 5.1; 2 Ko 12.21; Kl 3.5; 1 Ts 4.3

kapiapu kuna rania tini xopuro xayaka xayaka moxete. Tinie panumu kapia kakinari ime taiyaria xuiapue tini kuna xosatiki suwopineri.

⁴ Tini kakixanari xunu kuna kunaunari nanana kuna kunaunari ner-aunari ninia kuna kunawaku. Sini panumu kapia xoxi kakepuxe. Xuwe. Xoiteu xosa kireni eiyase kuna kunawa.

⁵ Tini panumu atinari sipawa, ayaka kapia kakineri xunu kapia kakepineri xuiapu xeika ekinikie sapi nirouneri xuiapu xeika nini xorei xoiteu xosa muris tepi sie kapia kakineri, nini panumu xuiapu kinia nini Kristusuno Xoiteunoe xuiapu yakunikepineri yause xosa manepuworixe.

⁶ Tini sosopa epixa, apimie purutikeri pa xoxi kapia xona kakakuare katikeri ninipo inainaropu aipu kuna xoxi taiwaku. Panumu kapia sore kakeri Xoiteue xasese maneteneai apimi xosa kisamairauna.

⁷ Pa xati tini panumu apimi xeika kakixanari lixaku.

⁸ Tini ekime ukumu xosa purikiniai, pana muaia Kokaipae memeremu xosa iyaitikeretai. Pa xati tini memeremu xosaupo xuiapu sie xosa texa.

⁹ Memeremu paie xokupa asinaku kapia xeika kutu asinaku kapia xeika suau kunapu kapia xeika yararirouna.

¹⁰ Tini Kokaipae xouweurouna kapia sipawopure xaute sokisokixa.

¹¹ Tini ukumu xosaupo kapia kakirouneri apimi xeika lixaku. Panumu kapiae asinaku xoye erirouwatixe. Xuwe. Xeuxana, tinie apimi panumu atarinikinari, muanumu kapia xoxi nika.

¹² Ninie ximiakineri kakirouneri kapiaure ye kunawopure xuwe. Ye panumu kapiaure kunawopinepa ye mayaxine.

¹³ Pana memeremue xokupa kapia xotapa yararatia yarani purirouneri.

¹⁴ Memeremue kakati kire sapi yarani puratia, pa sapi rania memeremu siexina. Pa xati mua kuna purina,
"Apu ne mua xinitiaia, ne sarouwo.

Ne kopa upurei saroaua

Kristusue ne memeremu
tinepina," xetai.

¹⁵ Pa xati tini sesepi texinaria tini sosopani epixakuai. Tini nanana xinari sipa xuweu apue teiyewaku. Xuwe. Tini sipa tuku apue teiyewa.

¹⁶ Tini Xoiteupo kapia kakakuai yause muai. Pana sini mua yause xosa purikiriai paiya xoxi yause, pa xati sosopa xakuai, panumu mau yause aini xuwxete.

¹⁷ Tini kakixanari nanana kapia kakaku. Xuwe. Tini Xoiteue xouwewotai nanunanu atinari sipawakuai.

¹⁸ Tini kakixanari xisa ere ninari nanana xaku. Xuwe. Panumu kapiae tini xoxirounuku. Tini Xoiteupo Youya wetari tini xosa koxepina.

¹⁹ Tini Xoiteupo kireu xuiapu xeika kunaunari paiya, siri Siri Nakau xosa puroteneai kuna tete muris tepupo kireu siri tete, Xoiteupo Supo Youyae xotikiro saretai siri teteunari, tinipo kuna xosa iyara. Kakinari tinipo sputikirei xeika xotikirei xeika rania, tini Kokaipaure siri wawaiwa.

²⁰ Kakinari sikou Kokaipa Yesusu Kristusupo wenumurei, tini sipesi xokupa sapire Xauwa Xoiteu eiyasewa.

5:4 5.4 Mt 12.35;Ro 1.28;Ep 4.29   **5:5 5.5** 1 Ko 6.9-10;Ka 5.19-21;Kl 3.5   **5:6 5.6** Ro 1.18;Kl 2.4; 2.8;2 Ts 2.3   **5:8 5.8** Yo 12.36;YT 26.18;Ro 1.21;2 Ko 3.18;Ep 2.11-13;Kl 1.13;1 Pi 2.9;1 Yo 2.9   **5:9 5.9** Ka 5.22   **5:10 5.10** Ro 12.2;Pl 1.10;1 Ts 5.21;1 Ti 2.3   **5:11 5.11** Ro 6.21;1 Ko 5.9-11;Ka 6.8;2 Ts 3.6; 3.14;2 Yo 10-11   **5:13 5.13** Yo 3.20-21;Ip 4.13   **5:14 5.14** Ais 26.19; 60.1;Ro 13.11   **5:16 5.16** Ka 6.10;Kl 4.5   **5:17 5.17** Ro 12.2;Kl 1.9;1 Ts 4.3; 5.18   **5:18 5.18** Asin 20.1;Ais 5.11; 5.22;Lu 21.34   **5:19 5.19** Siri 34.1;YT 16.25;1 Ko 14.26   **5:19 5.19-20** Kl 3.16-17   **5:20 5.20** Siri 34.1;Ais 63.7;Ip 13.15;1 Pi 2.5

Polue xuiapue tiwataxeteneaire kunawotai

²¹ Tini Kristusu sinipo Kokaipaxi nanunari, tini kireni kirenie Xoiteupo kireu xuiapu irue pura.

²² Tini xuia, tini Kokaipa irue purikiriai sie takipo xamutikimana irue pura.

²³ Pa amure, Kristusue nukoure xonikisuwoteneai nikau tumu sie, apue nupo xui tapaxina. Yesusure xonikisuwoteneai Kristusupo mupokemu xati, Kristusue xiyeri sowotai.

²⁴ Yesusure xonikisuwoteneai Kristusu irue purineri. Panumu sie tini xui rania, xokupa yause tinipo xamutikimana irue pura.

²⁵ Kristusue nukoure xonisuwoteneai tianikepure xiri xouwenikina nupo ekeoma wetetai sie, tini apue rania tinipo xui xiri xotikienika.

²⁶ Nukou ene xeika kuna xeika xosa Kristusue nikoure xonikisuwoteneai ene iserinikati nupo ekeru asinaku teteiwoteneai. Panumu kapiae nukoe Yesusure xonikisuwoteneai ikou xetai.

²⁷ Nukoe nukou ekeroni kutu Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu atinikati xiri xoseiyeri, panumu xunu xeika kesi xeika tukuxepuwatixe. Xuwe. Yesusure xonikisuwoteneai paiya xu xuweu xeseu puropineri.

²⁸ Panumu sie tini apu tini takipo muputikini xotikiekiriai sie, tini takipo xuimi xotikienika. Apue nukou xui xiri xouwewotai paiya, nu nukoini nuko xiri xouweuna.

²⁹ Siko sipa, kire apue nukou mupokemuni xiwairouwatixe. Xuwe. Nu xoye tuna ati yakurouna. Kristusue nukoure xonikisuwoteneai xuiapu yakunikirouna sie,

³⁰ pa amure, siko paiya Kristusupo mupokemupo siau xeika xupo xeika ekekemu xeika sie.

³¹ Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Pa xati apue omo ana wetina nupo xui xeika lixirouna, kakina nini kireni mupuniki sairouneri," xetai.

³² Mua ximiaropu kuna paiya nu kokaipa nanunanu tuku. Ye ikoni nanune, paiya Kristusu xeika nukoure xonikisuwoteneai xuiapu xeikaure kunaunaxine.

³³ Pana mua kunaie rania kunauna tini apu kireni kirenie takire xirounuku sieni tinipo xui xiri xotikienika. Xui paiya nupo xamu irue purina ati yakuwopina.

6*Polue nono xeika eminikimana aninikimana xeikaure kunawotai*

¹ Tini nonomi, Xoiteue xouweiwotai kapia tinie emitikimana xeika anitikimana xeika nikau kunani kutu taiwa. Tini panumu kapia kakinaria, tini asinaku kapia kakinuku.

² Xoiteupo nakaue ipaki kunauna, "Ne eminianinipo kuna tainau nini irue puro," xetai. Mua tuxotapa paiya akereki tuxotapa sokisoki kuna xeika purina,

³ paiya sokisoki kunaie ipaki kunauna, "Ne panumu kakinaua, xokupa saina sie kakitiai asinaku xatia, ne mua ouro xuwau yause purowai," xetai.

⁴ Tini eminikimana, tini kakixanari niretikimana nikau nanunanu xoxixoxiwaku. Panumu nini kisamairanikexete. Xuwe. Tini Kokaipa ekeru

5:21 5.21 Pl 2.3;1 Pi 5.5 5:22 5.22 Stt 3.16;Ep 6.5;Kl 3.18;1 Pi 3.1 5:23 5.23 1 Ko 11.3;Ep 1.22-23;Kl 1.18 5:25 5.25 Ka 1.4;Kl 3.19;1 Pi 3.7 5:26 5.26 Yo 15.3; 17.17;Ta 3.5;Ip 10.10; 10.22;1 Yo 5.6 5:27 5.27 2 Ko 11.2;Ep 1.4;Kl 1.22 5:30 5.30 Ro 12.5;1 Ko 6.15; 12.27;Ep 1.22-23 5:31 5.31 Stt 2.24;Mt 19.5;Mk 10.7-8;1 Ko 6.16 5:32 5.32-33 Kl 3.19;1 Pi 3.6;XKY 19.7 6:1 6.1 Asin 23.22;Kl 3.20 6:2 6.2 Mt 15.4 6:2 6.2-3 XT 20.12;Tu 5.16 6:4 6.4 Tu 4.9; 6.7; 6.20-25;Siri 78.4;Asin 19.18; 22.6;Kl 3.21

asinaku kapia kakinari, tinipo nono atinari kutunikinari Xoiteupo kuna xosa taitainika.

Polue saina apu xeika tumu xeikaure kunawotai

⁵ Tini aipu saina xuimiapimi, tinie tinipo saina yayaku kokaipaure nanunari ninipo kuna taiwa. Tini kakixanari xoreire pa kapia kakaku. Xuwe. Tini Kristusupo kuna iyesinuku tairounuku sieni ninipo kuna xiri taiwakuai.

⁶ Ninie tini nutietiki purori ai niraniranikinari ekiniki tepure nanuwori asinaku saina taku. Pa xuwe. Tinie ipaki nanunaria sini Kristusupo aipu saina apuni purinukuxinari, Xoiteupo nanunanu taiwopure xotikikemu nimaririwa.

⁷ Pa xati tini xotikikemu nimaririrei saina ta. Tini apu nikau saina tarixe. Xuwe. Tini Kokaipa nukou sainani tinuku.

⁸ Tini nanuwa. Kire apu nu aipu saina apure e nu somo purotaie asinaku saina tatia, Kokaipae nu asinaku xe tuwopina.

⁹ Tini saina yayuku teu, tinie rania tinipo aipu saina apimi xosa asinaku kapia kaka. Tinie nini ximikepineri kapia kakaku. Mena xouro purotai Kokaipa paiya nu tinipo Kokaipa nini rania ninipo Kokaipa, nu kireni kapiareini xokupa xuiapu nikau kapia uteirouna.

Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue xomatua sie purineri

¹⁰ Paina muaia yeu kuna ipaki xuweiyepure xine, tini Kokaipa xeika lixikiriai, pa xati tini nupo xokupa kokaipa sokisokire nanunari tini sokisoki tumuwa.

¹¹ Tini Xoiteue xokupa xomapu nekei sikirouna nekei nekeiyerinari, sokisoki tumunaria Satanie ximiakina kakirouna xokupa xoreixorei kapia sokau porowakuai.

¹² Atinari nanuwa, sini xuiapu xeika waraxiroukirixe. Xuwe. Sini xokupa tumu teu xouro puroteneai xeika, kokaipa weniniki tuku yaniyani xeika, xokupa sapi sokisoki xeika waraxinuku, ninie ukumupo yause xosa ou yakurouneri. Pa xeika xokupa sokisoki xoxixoxi yaniyani xouro puroteneai xeika rania sini waraxinuku.

¹³ Pa xati tini Xoiteue xokupa xuiapu xoma xakuai nekei tikirouna tinari xoxi yause xosa tini sokisoki tumunari xoma xakuai. Kakinari xoma xuwxatia, tini sokisoki tumunaria purakuai.

¹⁴ Tini sokisoki tumuwopurexinari paiya suau kuna tinipo kikai sie takerinari, kutu asinaku kapiae marimasa sokisoki sie tototikiro ererari xotorepina,

¹⁵ kakinari Xoiteupo xuiapu xonikikemu tumaxepurexetaire asinaku kuna uteinari ireinaria, tinipo erieri sie pa kapia erera.

¹⁶ Tini pa xokupa xomaxakuai sapi tinari, xotikisuwopi kapia rania, kupira masa sie sokisoki tinari paiya, pa apu xoxi Satanie xokupa xepi xori piti xati tini xosa kourouna xukuwakuai.

¹⁷ Tini Xoiteue xiyeri titiketaire nanunanuwari, pa nanunanue koike kapa kuroreki sie xepina. Kakinari Xoiteupo Supo Youyapu saripripiri nu Xoiteupo kuna takuai.

¹⁸ Tini sipesi Xoiteupo Supo Youyapu sokisokirei kunikuniwa. Kakinari

6:5 6.5 2 Ko 7.15;Pl 2.12;Ta 2.9-10;1 Pi 2.18   **6:5 6.5-8**Kl 3.22-25   **6:8 6.8** 2 Ko 5.10;Ka 3.28;Kl 3.11
6:9 6.9 Tu 10.17;Ro 2.11;Kl 3.25; 4.1   **6:10 6.10** 1 Ko 16.13;Ep 1.19; 3.16;Kl 1.11   **6:11 6.11** Ro 13.12;2 Ko 6.7; 10.4;Ep 4.14;1 Ts 5.8   **6:12 6.12** Yo 12.31; 14.30;Ro 8.38;1 Ko 15.50;Kl 2.15;1 Pi 5.8-9
6:13 6.13 2 Ko 10.4;Ep 5.16   **6:14 6.14** Ais 11.5; 59.17;2 Ko 6.7;1 Ts 5.8   **6:15 6.15** Ais 40.9; 52.7;Na 1.15;Ro 10.15   **6:16 6.16** 1 Yo 5.4   **6:17 6.17** Ais 49.2; 59.17;1 Ts 5.8;Ip 4.12;XKY 19.15   **6:18 6.18** Mt 26.41;Lu 18.1;Ro 12.12;Kl 4.2;1 Ts 5.17;1 Ti 2.1

Xoiteue tianitikepinaure nu kotounari xonuxonu kunikuni kunikuniwa. Tini sipesi sosopa epinari tini panumu kapia wetakuaixe. Tini kakixanari arikaku. Xoiteue nupo xokupa xuiapu tianikepinaure tini sipesi kunikuni-nari Xoiteu kotowakuai.

¹⁹ Kakinari ye rania Xoiteu kotounari tianiya. Tini panumu kakinari kunikuniwaria, Xoiteue yeu supiro kuna iyaratia ye ximikepi wetinei asinaku kunapu ximiaropu kuna xiri uteiwopine.

²⁰ Yei mua asinaku kuna uteiwopineure Xoiteu nukoini xesayati xoutiai xati, ye pa xotapaure kakauya xosa purine. Ye kuna uteiwopine saina tuku, pa xati tinie Xoiteu xosa kunikuniwari ye sokisoki yatia ximikepi wetinei xuiapu xosa sokisoki kunawopine.

Nini tianikepinaure Polue Xoiteu kotowotai

²¹ Yei xokupa saina titiaire Tikikusie tini xakumetikepina. Tikikusi nu sikou xatasikini kutu, nu Kokaipapu asinaku saina apuni kutu.

²² Sinipo puropi purikiriai tini sipawakuaire, yei tini xosa nu xesauti utuna, nu utuna paiya tinipo xotikikemu sokisokiwopina.

²³ Xoiteu Emisiki xeika Kokaipa Yesusu Kristusu xeikae tini xatasikimana tikau xotikikemu yorowatia kuruwopina, nue kakatia tini sokisoki xotik-isunaria kireu apimi xotikienikakuai.

²⁴ Xokupa apue sikou Kokaipa Yesusu Kristusu xiri xonikiewopi kapia wetepu xuweurouneri paiya, Xoiteue nini xosa xouwenikina xousuaxepi kapia kakepina.

Polue Pilipai xosa niki nakau xayawotai Akeri Kuna

Ximuximu Polue xasi xusana Yurop masaira xowoyai yause xosa, nue xouna erewese Pilipai propinsi Masetonia xosa asinaku kuna uteiwotai. (Yesusupo Tianuwopi Teu 16.8-15 xekoa) Xurise xouna kire erewese purati kakauya atoro iyareteneai. Kakauya xosa purotai yause xosa kireu apimie Yesusure xonikisuwoteneai apimi Pilipai puroteneai nikau xonikisu pororinikepure xeteneaire kuna iyasetai. Pana pa nakau Polue Pilipai xesarinikewayai ninaxinukua, pa sapie kakeri Polupo xoukemu xoxixeki xekokixe. Xuwe. Nu Yesusureni xiri xousuna nimariri purotai.

Ekime Polu nu xeara xiri xuweitauwati, Pilipai apimie nu tianuwopure xe xesauruwoneai. Pa xati Pilipai apimie kakeneai kapiaure Polue mua nakau xosa eiyaseniketai. Pa xeika, Polue kakauya xosa purinaxi xokupa nanunanu tineri xonikikemu xoxixetexina, ninipo xonikisu sokisokiwo-
ure xetai.

Xoiteue nini kokaipa sapie xoniki iwoyaire Polue nini kaniketai. Paiya ninie Kristusu Yesusu xosa pa oma ekinikioma teteneai. Nue ipaki kunauna ninie Yuta nikau tu taiwoneaire pa sapie xoniki iwoneaixi. Xuwe. Ninie Yesusure kireni xonikisuwoneai. Pilipai apimie Kristusupo kapia tepinerire Polue xiri xouweiwotai. Kristusue nanuna ye iko kirenne kokaipa apu xina nukou nanunanuni taiwotaixe. Xuwe. Nu nukoini nuko touweina pa saina Xoiteue tuwoyai tetai. Polue ipaki kunauna Kristusu xeika xiri etokeneai xuiapu paiya, nini Xoiteupo xoukuru tirouneri xati, nini pani pani nimaririrouneri.

Sini mua nakau ninaxinuku paiya, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu Pilipai erewese poroteneai Polue xiri xouweniketaire sipaunuku.

Pilipai kinie Polu xeikani lixeri Polue xiri nimaririwowotai

Pl 1—4

¹ Sini Poluno Timotino, sini Kristusu Yesusupo saina apimi, sinie tini Yesusu Kristusupo xokupa xuiapu erewese Pilipai purikiria xeika tini yayakutua xeika tini saina apimi xeika xosa mua nakau xayaritikinuku.

² Sikou Emisiki Xoiteu xeika, Kokaipa Yesusu Kristusu xeikae tinire xousuaxati xouwetikatia, tini xotiki kurunari purakuai.

Polue Xoiteu eiyasewotai

³ Ye xokupa yause tinire nanunanune paiya, yeu Xoiteu xosa eiyaseu-
roune.

⁴ Tini tianitikepure xokupa kunikuni kunikunixine paiya, ye sipesi nimaririne kunikuniroune.

⁵ Ye tinire nimaririroune, pa amure, tinie asinaku kuna uteiwopi saina xosa sini xeika lixinuku ximuximuni saina tipa kounuku kounuku mua yause xinuku.

⁶ Ye panumu sipauweitiai, Xoiteu nukoini tini xosa asinaku saina sareyai xati, saina tixouna xounapa Kristusu Yesusupo Asau xosa pa saina xuweiyepina.

⁷ Tini yeu xoikemu tuporo purinuku, pa xati ye tinire mua asinaku nanunanu tuku xitiaia asinaku. Ye kakauya xosa puritire e ye asinaku kuna tianune sokisokiwopi saina titi rania Xoiteu nukoe yeure xousuaxati xouweina sietai saina xosa tini xokupae ye xeika lixinuku saina tikiriai.

⁸ Xoiteu nu muanumu sipa, Kristusu Yesusu nukou xousuae kakati ye saiyerati tini xokupa xeketikepure xiri xoieune.

⁹ Ye sipesi ipakine kunikunine, tinipo ekitikioma xosa paiya kireu xotikienikepi kapiae xiri sokisoki xati, tini xokupa sipa tuku xaria, tinipo nanunanu xiri teteiwopinaxi kunikuniroune.

¹⁰ Kakatia tinie xokupa kapia atinari uteinaria asinaku kapiani kutu takuai. Kakaria Kristusue xuiapu kuna xosa iyainikerepina Asau xosa, tini xiri xoseini kutu kire xu tuku purakuaixe.

¹¹ Kakaria Yesusu Kristusue kapia kutu asinaku yararirounae tini xosa xiri koxepina. Kakati xuiapue xekerineri Xoiteu kokaipa wenumu tuneria nupo wenumu xourorepineri.

Polue kakauya xosa purati paie asinaku kuna tianuna

¹² Xatai xura, tini sipawakuaire ye kunaune, mua kapia ye xosai akipa xetai paiya, asinaku kuna parawatixe. Xuwe. Paie kakati asinaku kuna sokisoki xina.

¹³ Pa xati Sisaripo ata yakuwopineri xokupa xomatua kini xeika kireu apimi xokupa xeikae rania, ye kakauya xosa nikoe iyaiyereteneai nini sipa, pa amure, ye Kristusupo saina tine.

¹⁴ Kakiti xataimana nikau kokaipa apimi kinie, ye kakauya xosa puriti nanuworineri, paie ninipo xonikikemu sokisoki xati Kokaipa xosa sokisoki xonikisuneri. Kakineri ximikepi xuweu pani sokisoki xineri Xoiteupo kuna uteineri.

¹⁵ Suau, kireue xekoria apimie yeu wenimi xouroreri, paire xonikikemu tatauwati, yeu wenimi xororepure xeteneai, pa xotaparei sore ninie Kristusupo kuna uteiwoteneai. Pana kireua nini asinaku nanunanu tuku xati kuna uteiwoteneai.

¹⁶ Pa apimi nini sipa, ye asinaku kunapu saina sokisokiwopure kakauya xosa purine, pa xati yeure xiri xonikieineri kuna uteineri.

¹⁷ Pana kireu apimi paiya nikou weninikini xourorepure, Kristusupo kuna uteineri. Nini nanunanu asinaku kutu tukue kakerixe. Xuwe. Ye kakauya xosa puritia kireu xu pani xosai soxepure kakineri.

¹⁸ Pana nini asinaku nanunanu tukure e xoxi tuku rania, pa xokupa apimie Kristusupo kuna uteirouneri xati, paie kakati yeu xoikemu xiri nimaririna.

Ye ekioma purineia Pilipai tianikepinexi Polue nanuna

¹⁹ Ye pani nimaririwopine, pa amure, ye sipa, Xoiteue tianiyepinaure tinie sipesi kunikunirounuku xati, Yesusu Kristusupo Youyae ye sokisokirouwata, pa imerei Xoiteue tianiyati ye kakauya wetinei somo puropine.

²⁰ Pa xati yei kire kapia xoxi kakerinei maya tepi xiraxine. Xuwe. Ye xokupa yause kakiroune sie, ximine xeika sewai xeika rania ye sokisokini kutu tumuneia asinaku asinaku kapia kireni kakepinexi nanune. Kakinei ekioma puropinere e xumutia, ye xokupa kapia kakitiaie Kristusu kokaipa wenumu tuwopina.

²¹ Yeu nanunanu paiya muanumu. Ye ekioma purineia, ye Kristusu xeika purine. Ye xumunei paiya, ye asinaku sapini kutu tepine.

²² Ye pani ekioma purineia, ye xokupa xuiapu tianikepine sie itou. Pana ye amu imerau taiwopine? Ye sipa xuwe.

²³ Ye paire amore xoikemu tuku. Ye xounei Kristusu xeika puropineure ye xiri xoieune. Paiya xiri asinakuni kutu xepina.

²⁴ Pana ye tini tianitikepineure, pani ouro puropinerau.

²⁵ Panumu xati, ye sipa, ye xumopi xana xuwena, ye tini xeika puropine. Ye tini xeika puritia, tinipo xotikisue xiri sokisokina pani kokaipa xatia, tini nimaririwakauai.

²⁶ Pa xati ye xiyeri kounei tini xosa putautia, tinie yeure nimaririnaria Kristusu Yesusupo wenumu xourorakuai.

Xoiteue tini xeika purinana tini sokisoki purinare xu xemeroa

²⁷ Kokaipa sapi paiya, muai. Tinipo sesepi paiya kutuni asinaku purinari Kristusupo asinaku kunani kutu taiwakuai. Kakari ye kounei xeketikinere e tinire kuna kireni iyesine rania ye xemu sipauneaia tini sokisoki tumunuku kireni xotikikemu purinuku, kireni nanunanu xeika asinaku kuna xeika xosa xonikisuwoteneai xuiapu sainikepure xirini saina tinukuxi sipawopine.

²⁸ Tini kakixanari tinipo xiwaiyatikimanaure ximikaku. Tini xeketikeri ximikepu xuweuwaria, sini xuwxepinuku xineria, sipawopineri, pana Xoiteu nukoini kakatia tini xiri atinari purakuai.

²⁹ Iyesa. Xoiteue tini atitikerina weitikitati tinie Kristusupo saina tinuku. Nue weitikitati Kristusu xosa kireni xotikisuwarixe. Xuwe. Tini weitikitati nukou wenumure xeika tatau xemenuku.

³⁰ Ekime tinie xekeyari ye xomai puritiai xoma xosa xomaxitiai, muaia ye pani xomai puriti yeu kuna tini iyesinuku. Paina tini tatau xemekiriaia, pa amure, tini ye xeika lixinuku pa xoma xosa purinuku.

2

Sini kireni xosikikemu purinuku asinaku kapia kireu apimi xosa kakepu

¹ Kristusue tinipo xotikikemu sokisokiounare? Nue tini xiri xouwetikirouna xati paie kakati tinipo xotikikemu yoro purinare? Tini Xoiteupo Supo Youyapu ekeoma minika xosa purinukure? Tini kireu apimi xosa xotikisua xati xotikisuarei xotikienikirounukure?

² Panumu xatia, paina tini asinaku asinaku kapia kakari, yeu nimariri paie xiri koxepina. Tini xokupae kireni nanunanuni kutu tinari kireu apimi xotikiewopi kapia kireni taiwa. Kakinari kireni xotikikemuni kutu pura.

³ Tini kakixanari takireni nanunanunari, takipo wenitiki xourorepi saina kireni taku. Xuwe. Tini takipo kapia ororinari, kireu apimi nikau kapiae sinipo kapia emeserinaxi nanuwa.

⁴ Tini takipo xuru kireni yakuwaku. Xuwe. Tini kireni kirenie takipo kireu xuiapu nikau xuru yakunari tianikari ati puropineri.

Kristusue nukou wenumu ororati, Xoiteue nu xouretai

⁵ Kristusu Yesusu nukoe tipuroyai nanunanu sieni tini panumu nanunanuni kutu tipura.

⁶ Nu Xoiteuni kutu purotaina pana, nu Xoiteu sie puropure pa kapia soki

1:21 1.21 Ka 2.20   **1:22 1.22** Ro 1.13   **1:23 1.23** 2 Ko 5.8;2 Ti 4.6   **1:27 1.27** 1 Ko 1.10;Ep 4.1;Pl 4.3;Kl 1.10;1 Ts 2.12   **1:29 1.29** Yt 5.41;Ro 5.3;Ep 2.8   **1:30 1.30** Yt 16.19-40;Pl 1.13;Kl 2.1;1 Ts 2.2
2:3 2.3 Ro 12.10;Ka 5.26;Ep 5.21;Pl 1.15-16;Ye 3.14   **2:4 2.4** 1 Ko 10.24; 10.33; 13.5   **2:5 2.5** Mt 11.29;Yo 13.15;1 Pi 2.21;1 Yo 2.6   **2:6 2.6** Yo 1.1-2; 5.18; 10.33; 17.5;2 Ko 4.4;Kl 1.15;Ip 1.3

tepure nanuwotaixe. Xuwe.

⁷ Nu pa kapia wetina nu aipu saina apu sie sayetai. Nu apu sie putauna,
⁸ apuni kutu purati apimie xekoteneai. Kakina nukoini nuko ororina Xoiteupo kuna taipa xouna xumotai yause xetai, iyo, kakipa xouna na nikitoto xosa xumotai.

⁹ Pa xotaparei sore Xoiteue Yesusu xourorina xiri xouroni kutu iyarati purina. Kakina Xoiteue kireu kireu weniniki emeserinikina kire wenumu xouroni kutu tuwotai.

¹⁰ Nue pa wenumu Yesusu tuwotai xati, xokupa sapie mena xouro puroto ouro puroto ou minika puroto woteneai sapi xeikae Yesusu xekero xonikitapa urukurouneri nu irue puropineri.

¹¹ Kakati nini xokupae ipaki kunauneria, "Yesusu Kristusu nu Kokaipa," xepineri. Pa kapiarei Xoiteu Emisiki kokaipa wenumu tuwopineri.

Sini memeremu sie xuiapu xopuro puropu

¹² Paina, yeu xatai xura ye tinire xoi xumuna, tinie yeu kuna sipesi tairounuku xati, ximine rania panumu kaka. Ye tini xeika puritia pa yause xosa kireni kuna taiwaku. Xuwe. Ximine ye xetauro purinena, tini atinarini kutu kuna taiwa. Xoiteue tini xiyeri titiketai xati, muaiya tini urewoto ximiketeunari pa xotiki iwopure xetai sapini kutu takuaire sokisoki saina ta.

¹³ Siko sipa, Xoiteu nukoe tinipo xotikiro saina tirouna. Nukoini xouwe-wotai kapia tinie kakakuaire tinipo xotikikemu sarirouna.

¹⁴ Tini xokupa kapia kakinaria, tini peuni purinari kaka. Tini kakixanari xekepi kunaunari kuna tuwataxaku.

¹⁵⁻¹⁶ Tini Xoiteupo nonoe panumu kakinaria, tini ati purinari xoxixoxi kapia xuweu xu xuweu purakuai. Kakinari ekeoma tuku kuna soki tinaria, mua ouropu xuiapu xopu memeremu sie purakuai. Pa xuiapu kinie asinaku kapiani kutu wetineri xoxixoxi kapia kaketeneai. Pa xati Kristusue xiyeri kopina yause xosa yei tinipo kapiaure xiri nimaririwopine. Kakine sipauneia, yei tini xopu irereiyai saina paiya, ye aini kakepu xuwexi sipawopine.

¹⁷ Tinipo xotikisu paiya tini Xoiteu xouieunuku. Ye panumu sipaunei xisae xoniki irouneri sie yeu yawi xeika tinie Xoiteu xouikiriaia kapia xeika kusaworia ye paire nimaririwopine. Ye tini xeika nimaririwopine.

¹⁸ Panumu sie tini rania nimaririwakuai. Tini ye xeika xiri nimaririwakuai.

Polue Pilipai Timoti xesawopure kunawotai

¹⁹ Kokaipa Yesusupo nanunanu xatia, tini xosa Timoti xesawopure xenenewopixe. Nue xiyeri kouna tinire kayatia, ye xiri xoi meruxepine.

²⁰ Timoti sie apua kire yue ye xeika puratixana xuwe. Nu sipesi ye xeika lixina tini tianitikepure nanunanuna ime xirekirouna.

²¹ Xokupa kireu apimie nikou xurureni eiyo xineri, Yesusu Kristusupo saina pani tipa xowopi nini xiraxirouneri.

2:7 2.7 Yo 1.14;2 Ko 8.9;Ka 4.4;Ip 2.14; 2.17   **2:8 2.8** Mt 26.39; 26.42;Yo 10.17-18;Ro 8.3;Ip 5.8; 12.2
2:9 2.9 Yo 17.1-5;YT 2.33;Ep 1.20-21;Ip 1.3-4   **2:10 2.10** Mt 28.18;Ro 14.11;XKY 5.13   **2:10 2.10-11**
Ais 45.23   **2:11 2.11** Yo 13.13;YT 2.36;Ro 10.9;1 Ko 8.6   **2:12 2.12** Siri 2.11;Ep 6.5;Pl 1.5;1 Pi 1.17
2:13 2.13 Yo 15.5;1 Ko 12.6; 15.10;2 Ko 3.5;1 Ts 2.13;Ip 13.21   **2:14 2.14** Ro 14.1;1 Ko 10.10;1 Pi 4.9
2:15-16 2.15-16 Tu 32.5;Ais 49.4;Tan 12.3;Mt 5.14-16; 5.45; 10.16;Ka 2.2;Ep 5.1; 5.8;Pl 1.10;1 Ts 2.19;
3.5;1 Pi 2.12   **2:17 2.17** Ro 15.16;2 Ti 4.6   **2:18 2.18** Pl 3.1; 4.4   **2:21 2.21** 1 Ko 10.24; 10.33; 13.5;2
Ti 4.10; 4.16

²² Pana Timotipo asinaku kapia tini sipa. Tini sipa, nonoe omo tianurouna sie nue asinaku kunapu saina tianiyeyai.

²³ Pa xati ye xosai amu kapiarau yaraxepinana ye xayaka xayaka yakune siparineye, xurise tini xosa xesautia sapauni utopina.

²⁴ Kokaipae ime taiyepinaxi xoisenena, iko rania xayaxayaka xurise kouneia xeketikepine.

Polue Epaprotitusi Pilipai xesawopure kunawotai

²⁵ Tini xosa Epaprotitusi xesautia utopinaureni kutu ye nanune. Nu sikou xatasiki, nu pa xoma xosauo saina emei nu liemei, nu takie xesawari ye tianiyepinaure koyai.

²⁶ Nu tinire xiri eiyoxina xeketikepurexina. Nu supa tuku kuna tinie iyesari, paire nu siparina xoukemu tatauna.

²⁷ Suwau, ekime xoia supa tina xiri xumopure xetai. Pana Xoiteue nure xousuawati ekemiri kusawetai. Xoiteue nure kireni xousuaxepu xuwe. Yeure rania xousuaxetai, pa amure, kokaipa xuni kutu ye xoroyepi xirarina kaketai.

²⁸ Pa xati nu xiyeri xekerinari nimaririwakuare, nu xesautia utopina. Kakineia iko rania ere xoikemu tatauwopuwatixe.

²⁹ Pa xati tinie Kokaipapu wenumurei Epaprotitusi sowopure xiri nimaririwa. Tini panumu apimi xosa kokaipa weniniki tinika.

³⁰ Nue Kristusupo saina tina xiri xumopurexetai. Nu nuko asinaku puropinaure nanuwotaixe. Xuwe. Ye tianiyepina saina takie tukiriai xosa kireni nanunanuna, kakina nupo supa sokau porouna pani saina tina.

3

Apue Kristusure xousuna paiya nu apu kutu asinakuni kutu

¹ Xatai xura, ye mua kuna xuweiyepure ipaki kunawopurexine, tini Kokaipaureni kutu nimaririwa. Ye mua kuna tini xosa xiyeri xayawopure uyexixe. Xuwe. Pa amure, nue tini tianitikepinaxi nanune.

² Apimie mamumamu sie saina xoxi tirouneri xosa sosopa epixakuai. Paiya pa apimie nanuneri Israili nikau kapiarei siko xokupa sikau mupusiki xoxixoxiwopuxi kakineri.

³ Siko kireni Xoiteupo Israili kinini kutu purinuku mupusiki kesewopi kapiani kutu tainuku. Kakinuku Xoiteupo Youyapu sokisokireni sini Xoiteure muris tinuku Yesusu Kristusupo wenumu xourorirounuku. Sini sipa, apimie mupunikire sapi kaketeneai paiya, nini xayakaxayaka tianikepuwatixe.

⁴ Iyesa. Mupusikipo sapie sini tianisikepina itou xatia, iko paiya ye atineni kutu puropine. Apimie mupunikiropu kapia xosaniki moati nimaririwoneai paiya yei xiri emeserinikine.

⁵ Anikae ye iyaiyerati, 8-teu asau xosa mari takeriyeneai. Ye Israilipo apu. Ye Pensaminipo apu kini. Ye yeu xauwa anika sieni, Ipru kuna kunaouroune. Ye Parisi nikau kapiarei tuxotapa atineni kutu tairoune.

⁶ Ye Xoiteupo saina tepure xiri sokisokine, pa xati yei ekime Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu xosa xoxi kapia kakiyai. Apimie tuxotapapu kunaure nanuworineri yeu kapia uteineria, ye xu xuwe.

⁷ Ye kunauweitiai, ye mua mupusikipo kapia kapiapu ime taineia, yei

2:22 2.22 1 Ko 4.17;1 Ti 1.2;2 Ti 1.2   **2:25 2.25** Pl 4.18   **2:29 2.29** 1 Ko 16.16-18;1 Ti 5.17   **2:30 2.30** 1 Ko 16.17;Pl 4.10   **3:1 3.1** 2 Ko 13.11;Pl 2.18; 4.4   **3:2 3.2** Siri 22.16; 22.20;Ro 2.28;2 Ko 11.13;Ka 5.2; 5.15;XKY 22.15   **3:3 3.3** Ro 2.29   **3:4 3.4** 2 Ko 11.18; 11.21-29   **3:5 3.5** Lu 1.59;YT 23.6; 26.5;Ro 11.1;2 Ko 11.22   **3:6 3.6** YT 8.3; 22.4; 26.9-11   **3:7 3.7** Mt 13.44-46

kireu apimi xiri emeserinikepine. Pana ye mua xokupa sapi xekeutia aipu sapi sie xati, ye Kristusupo ime taine.

⁸ Ye mua Yuta nikau kapia kirenire kunauixe. Xuwe. Ye Kristusu Yesusu sipa, nu yeu Kokaipa xati, ye pa sapi kireni xekeuia xiri asinakuni kutuna, mua ouropu xokupa asinaku sapi paiya aipu inaina sie. Ye Kristusu kireni taiwopure ye xokupa kireu sapi wetine, Kristusu soki tineia

⁹ nu xeika lixepine. Ye tuxotapa taiwopure ikoini kakitiai kapiae apu kutu asinaku sayepinexi nanuixe. Xuwe. Ye xetau imerei apu kutu asinaku sayepurexine, paiya Kristusu xosa xoisuwopine ime. Sini Kristusure xosikisukiri Xoiteu nukoini wenisikina kutu asinaku xuiapu xirouna.

¹⁰ Ye Kristusu sipawopureni kutuxine. Kristusue kopa upuropu saroyaina, nu kokaipa sokisoki tuku xati, pa nupo sokisoki ye xiri sipawopurexine. Ye tatau xemeropi kapiaure nu xeika lixepurexine. Kakine nue xumuna nanunanu tipuroyai sie ye panumu nanunanu sie tipuropurexine,

¹¹ pa xati ye rania kopa upuropu xiyeri saropinexi nanune.

Polue atu xosa sokisoki keikei xourouna

¹² Ye Kristusupo pa kapia tieine, ye apu asinakuni kutu sainexi nanuixe. Xuwe. Pana Kristusu Yesusue soki tiyeyai sie, sipesi yei pa kapia soki tepi saina tine.

¹³ Xatai xura, ye nanutiaiya ye pa kapia xemu titixe. Pana ye kire nanunanu tuku kireni, paiya ekimepu xokupa kapia wetinei, pa sapi sewai putawopina tepure sokisoki saina tepine.

¹⁴ Ye atu xosa putaunei asinaku misepi tepineure sokisoki keikei xouroune. Pa asinaku misepi paiya muanumu. Kristusupo saina xosa, ye xouro xounei Xoiteu nuko xeika xiri ati misepineure yaiyetai.

¹⁵ Sinipo nanunanue asinaku sipa tuku apimi nikau nanunanu sie xatia, paina sini xokupae ye mua uteitiai sie nanunanu taiwopu. Tini xetau nanunanu tuku xatia, paina Xoiteue pa tinipo nanunanu kutuworepina.

¹⁶ Pana sini pa asinaku kapia tieikiriaia, sini sokisokini kutu tepu.

¹⁷ Xatai xura, tini xokupae yeu kapiani kutu taiwa. Kakinari pa apimie sinipo kapia tairouneri atinari xekenika.

¹⁸ Pana xousua tuku, xokupa apimie Kristusupo na nikitotopu xiwai purineri. Xokupa yause ninipo kapia paire katikitiai xati, ximine ye xiyeri katikiti, ekirei morepi waxi kiririna.

¹⁹ Nikou mupunikie xonikiewotai kapiani tairouneri xati, pa xonikiewoteneai kapiae ninipo xoiteu sie purina. Ninie sipesi ouropu sapire kireni nanunanrouneri xati, xoxixoxi kapia maya tuku kakepure nimaririrouneri. Pa apimia nini xepi xosa xuwexepineri.

²⁰ Pana siko paiya, sini mena xouropu xuiapu purinuku. Sini Kokaipa Yesusu Kristusue mena xouro wetina xiyeri kou tisikepinaure yakunuku.

²¹ Nukou sokisokireini, Kristusue kakati xokupa sapi nu irue puratia, pa sokisoki kirenie pa xu sikirouna mupusiki pirixepina, kakatia sinipo mupusiki paiya nukou mupokemu sieni xiri xoseini kutu xoseixepina.

3:8 3.8 Yer 9.23-24;1 Ko 2.2;Kl 2.2   **3:9 3.9** Ro 3.21-22; 9.30; 10.3-6;Ka 2.16   **3:10 3.10** Ro 6.3-5; 8.17;2 Ko 4.10-11;Ka 6.17;2 Ti 2.11-12;1 Pi 4.13   **3:11 3.11** Lu 14.14;YT 4.2;1 Ts 4.16;XKY 20.5-6   **3:12 3.12** YT 9.5-6;1 Ti 6.12; 6.19;Ip 12.23   **3:13 3.13** 1 Ko 9.24-26;2 Ko 5.16;Ip 6.1   **3:14 3.14** 1 Ko 9.24;2 Ti 4.7-8;Ip 3.1; 12.1   **3:15 3.15** 1 Ko 2.6; 14.20;Ka 5.10   **3:16 3.16** Ro 12.16; 15.5;Ka 6.16   **3:17 3.17** 1 Ko 4.16; 11.1;Pl 4.9;1 Ts 1.6-7;1 Pi 5.3   **3:18 3.18** 1 Ko 1.23;Ka 1.7; 2.21; 6.12;Pl 1.15-16   **3:19 3.19** Ro 8.5-6; 16.18;2 Ko 11.12; 11.15;2 Pi 2.1   **3:20 3.20** Ep 2.6; 2.19;1 Ts 1.10   **3:21 3.21** Ro 8.29;1 Ko 15.28; 15.43-53;Ep 1.19;Kl 3.4

4

Sini kireni xosikieni nimaririnuku asinaku nanunanu tepu

¹ Pa xati, yeu xatai xura, ye kunautiai sie, tini Kokaipa xosa sokisokini tumuwa. Yeu xoikemu tini tikiroune xati, tinire ye xoikemu xiri pirixina. Tini paiya yei sokisoki saina tine asinaku sapi tiyai sie xati, tinire ye pani nimaririroune.

² Yuotiano Sintikeno, tini iyesaxa. Tini xui axirini Kokaipapu kini xosaupo, pa xati tini kirenini xotikikemuwaxa.

³ Ne, ne yeu saina emeini kutu, ye ne kanine, ne mua xui aimore tianike. Asinaku kuna uteiwopi saina xosa ninie ye xeika atineri lixeteneai. Klemeni xeika kireu saina emeumana xeikae sini xeika saina teteneai. Pa xokupa kini nikau weniniki paiya ekisikoma purupu nakau xosa purina.

⁴ Tini sipesi Kokaipareni nimaririwa. Ye xiyeri kunaune, tini xiri nimaririwa.

⁵ Tinie xokupa apimi peuni peuni nikari ninie tinipo asinaku kapia xekopineri. Nanuwa. Kokaipa kopure tomuroirouna.

⁶ Tini kire sapire eiyo xaku. Xuwe. Tinipo xokupa xure sipesi Xoiteu kauna. Tini Xoiteu xosa kunikuninari eiyase kuna kaunari, tianitikepin-aure kotowa.

⁷ Xoiteue xosiki yoro sini sikirouna paiya, asinaku sapini kutu xati, sini apue paire xotapani kutu sipawopu xana xuwe. Xoiteue kakati tinipo xotikikemu yoroni purinaria, pa kapiae tini Kristususu Yesusu xeika atinari etokaria, tinipo xotikikemu xeika nanunanu xeika atina kutuni puropina.

⁸ Xatai xura, ye kire kuna pani kunawopurexine. Tini xokupa yause suau kapia kirenire nanunari, apimie asinaku kapia kaketeneaire nanunari, kutu kapiaure nanunari, asinaku teteiwoki kapiaure nanunari, sapi xoseixoseire nanunari, asinaku asinaku sapini kuture nanunari, xokupa kapia akerekire nanunari, apimie xokupa kapia kakeri siko apue xekeri xiri nimaririrounuku xeikaure nanuwa.

⁹ Tini xokupa kapia kakakuare ye uworitikiyai paiya ati siparinuku, xokupa kapiaure ye kuna uteiti tinie iyesinuku pani kakiti xekeukiriai, pa xokupa kapia tini sipesi kakakuai. Kakaria Xoiteu, nu xosikemu yorowopu kapia xotapa, nue tini xeika puropina.

Pilipai apimie Polu xouineri xuru xesaruwoteneaire nimaririwotai

¹⁰ Tinie ye xiyeri tianiyepure nanunanu tari, ye Kokaipa xosa xiri nimaririne. Suau, ekime tinie ye tianiyepure nanunanukiniaina pana, ye tianiyakuai ime xuwe.

¹¹ Ye sapiara xuweitauyati mua kuna kunauixe. Xuwe. Ye amu kapiae xosai moatia, ye peuni puropi kapia sipauweitiai.

¹² Ye xiri xauna purinere e ye xokupa sapi tukuxine rania, ye peuni puriroune. Ye xokupa xoye tukure e ye iriapu puropine, ye xokupa sapi tukure e ye sapiara xuweitauyepina rania ye peuni puropi kapia sipauweitiai. Xokupa sapi ye xosai putawopina, pana ye pani peuni purine xoikemu asinaku xiroune.

¹³ Kristusue ye sokisokirouna xati, nupo sokisokie ye xokupa sapi kakepine itou.

4:1 4.1 1 Ts 2.19-20   **4:3 4.3** Siri 69.28;Lu 10.20;XKY 3.5; 20.12   **4:4 4.4** Ro 12.12;Pl 3.1;1 Ts 5.16;1 Pi 4.13   **4:5 4.5** Ip 10.25; 10.37;Ye 5.8-9;1 Pi 4.7;2 Pi 3.8   **4:6 4.6** Asin 16.3;Mt 6.25-34;Lu 12.22-31;Kl 4.2;1 Pi 5.7   **4:7 4.7** Ais 26.3;Yo 14.27;Ro 5.1;Kl 3.15   **4:8 4.8** Ro 12.17   **4:9 4.9** Ro 16.20;1 Ko 14.33;Pl 3.17;1 Ts 5.23;Ip 13.20   **4:11 4.11** 1 Ti 6.6-8   **4:12 4.12** 1 Ko 4.11;2 Ko 6.10; 11.27   **4:13 4.13** Yo 15.5;2 Ko 12.9-10;2 Ti 4.17

¹⁴ Ye ipaki kunaune tinie ye tianikiriai kapiaure ye nimaririne xitiaia, pa amure, ye xu xemetiai yause xosa tinie ye xeika lixepure nanuworinuku, mua asinaku kapia kakikiriai.

¹⁵ Tini Pilipaipo xuiapu, takieni sipaukiriai, ye asinaku kuna utei-wopi saina xotapa taiyeine, Mesetonia Propinsi wetitia, kireu Yesusure xonikisurouneri apimie ye xeika lixineri xeara tianineri siepineri kapia xuwxetiai. Xuwe. Tini kirenje panumu kakikiriai.

¹⁶ Ye Tesalonaika erewese puriyai yause xosa, tinie xayaka xayaka xokupa yause tianikiriai.

¹⁷ Tini kakixanari nanunari, tinie ye xoi iwakuaire kototikine xaku. Xuwe. Tinipo asinaku kapiae pani kokaipa xati, Xoiteue tini xosa asinaku kapia kakepinaure ye xoieune.

¹⁸ Pana tinie xokupa sapi Epaprotitusu xuporo iyari kotai paiya ye itou titiai. Kakari ye xokupa sapi tuku xine paie koirotai. Tinie xuru xesawari kotaia xokupa ekeu emeserina. Tinipo xuru paiya Xoiteu xouiwopu sapi asinaku xuri tuku sie, tini Xoiteu tukiriai. Xoiteu xouiwopure panumu kakeria nu panumu tepure xiri nimaririrouna.

¹⁹ Yeu Xoiteue siko Kristusu Yesusupo xuiapu sikau xokupa sapi asinaku asinaku akituworisiketiai. Pa xati tini sapi xuweitautiketiaia nukoe xokupa sapi xiri xousokuworitikepina.

²⁰ Xoiteu nu sikou Xoiteu nu sikou Emisiki xati, sini nupo wenumu sipesi sipesi xourorepu. Pa suau.

Polue Pilipai apimi kuso kuna tiniketiai

²¹ Tini Kristusu Yesusupo xuiapu xosa kuso kuna tikine. Ye xeika puroteneai xataimanae, tini xosa asinaku asau xeteneai.

²² Xoiteupo xuiapu xokupae tini xosa ipaki kuso kuna kunauneri asinaku asau xeri, Sisaripo atoro saina tirouneri pa apimi kinie, yei tini asinaku asau kuna tikepineure sokisoki kuna kayeteneai.

²³ Kokaipa Yesusu Kristusue xousuaxina xouwesiketiai kapiae tini xokupa xosa puropina.

Polue Kolosi xosa nakau xayawotai Akereki Kuna

Kolosi paiya kire erewese nu propinsi Esia xosa purina. Nu erewese Epesesi tomuroni purinana xiri xetauro puratixe. Polu nukoini Yesusure xonikisuwoteneai nikau saina Kolosi erewese sarepu xuwewotai. Pana nu Epesesi puroyai yause xosa apimi xesanikati xouneri pa propinsipo kirereira masa xosa saina teneai. Kireu xesanikati Kolosi xowoneai.

Kolosi nikau xonikisu kireu apimie pororinikepurexeri, Polue kuna iyesserina, ninipo xonikisu sokisokiwopinerire nakau xesariniketai. Nue ipaki kunauna Kristusu nu xokupa sapipo tapa. Kristusu kirenire siko xiyeri tisikepina itouna kireu imerei sini tisikepuwatixe. Ninie xetauroni kutu yatasikeria sini Kristusu wetepu. Xoiteue Kristusu xosa xokupa sapi iyareyai xati Kristusupo saina xosa Xoiteue xokupa sapi xiyeri tepurexina. Kristusue sikoreira purati, sini oma xuiapu sainuku Kristusu nukou kapiani tainuku.

Polue mua nakau xayauna aimore apu tinikati, ninie Kolosi nakau tineri xowoneai. Xoka kireni paiya, nu Tikikusi. Xoka axiri apu paiya, nu Onesimusi, pa apue Pilemoni xosa nakau xayawoyai xati nure Polue xokupa kuna kunawoyai.

Kristusu nu xokupa sapi nikau tapuniki xati, Xoiteupo xokupa ekeoma xeika kapia xeika nu xosa koxineri

Kl 1.1—3.4

¹ Ye Polu, ye Kristusu Yesusupo tianuwopi. Xoiteu nukoini ye xouweina Yesusupo tianuwopi tumuyeretai. Yeu xatai Timotino

² sinie mua nakau tini Xoiteupo xuiapu Kolosi erewese purikiriai xosa xayaritikinuku, paiya tini xatasikimana ukusikimanae Kristusu xosa xotikisukiriai xosa. Sikou Emisiki Xoiteue tinire xousuaxati xouwetikatia tinipo xotikikemu yoroni purakuai.

Kolosi kinie Yesusure xiri xonikisuneri

³ Sini kunikuninua paiya, sipesi tinire nanunanunua Xoiteu eiyaseurounua, nu sikou Kokaipa Yesusu Kristusupo Omo.

⁴⁻⁶ Sinie muanumu kuna tinire iyelikiria, asinaku kunapu suau kuna tini xosa koati tinie iyelerinuku, pa asinaku sapi Xoiteue tini akituworitikina mena xouro iyarati purotai tepure tini xotikisukiriai. Pa xati tinie Kristusu Yesusure xiri xotikisunuku Xoiteupo xokupa xuiapu xosa xotikikemu tinikirounuku. Xokupa wese wese ninie mua asinaku kuna uteiwopi saina teri, xokupa xuiapue xonikisuneri taineri, ninipo kapia asinaku xetai. Ximuximu akereki asau xosa Xoiteue xousuaxati xouwesiketai asinaku kuna tinie iyekinuku xiri sipawari, panumu kapiani tini xopu xosa yaraxetai.

⁷ Epaprasie mua asinaku kunapu kuna tini taitaitikati, tinie sipauweikiriai. Epaprasie nu Kristusupo asinaku saina apu. Nu sinipo saina emesiki xati, sinie nu xiri xosikieurounuku. Nue tini tianitikina Kristusupo saina atinani tirouna.

⁸ Xoiteupo xuiapu xiri xouwenikepi kapia Xoiteupo Supo Youyae tini tikeyaire nue sini kasietai.

Xoiteue Kolosi kini sokisoki nikepinaure Polue kunikuniwotai

⁹ Pa xati ximuximu akereki asau xosauni, tinipo asinaku kapiaure iye-serinua, Xoiteue tini xouwetiketai atinarini kutu sipawakuaire sipesi sinie kunikuninua Xoiteue tianitikepinaure kotourounua. Kakikiri Xoiteupo Supo Youyae asinaku asinaku sipa xeika nanunanu xeika tikatia paie tini xosa xiri xokopexepina.

¹⁰ Kakati tinie Kokaipapu xuiapuni kutu nikau kapiarei texaria, tinipo xokupa kapia xouwewopina. Kakatia tinie xokupa asinaku asinaku saina takuai. Kakinari Xoiteu sipaunaria, pa sipae pani sipesi kokaipa xepina.

¹¹ Sinie ipaki kunikunirounua, nukou kokaipa sokisoki asinakuni xosa, Xoiteue tini xokupa sokisoki tikatia, tini sokisoki tumunari xokupa xu xemenaria, peuni purinari xu xuwexepineri yause yakuwakuai. Kakatia tinie nimaririeinari

¹² Emisiki eiyasewakuai. Nukoe tini akituworitikeyai asinaku asinaku sapi takuaire, nukoe kakati tini asinaku asinaku kapia taikiniai. Xoiteupo xokupa xuiapu nini nukou memeremu xosa puroteneai xeika pa asinaku asinaku sapi tini takuai.

¹³ Sini ukumupo sokisokipo iru xosa purikiri, nue xiyeri tisikina nukou Nonopu kini xosa iyaisikeretai, pa Nono paiya nukoe xiri xouweurouna.

¹⁴ Xoiteupo Nono nukoe sini xiyeri isayasikina sikou xokupa xunu weterisikeyai.

Polue Kristusupo kapia xeika saina xeikaure kunawotai

¹⁵ Sini Xoiteu xekopusie itou xuwe, pana Xoiteupo Nono nu Xoiteu nuko sieni. Nu Xoiteupo akereki Nono xati, Xoiteu nukoe xokupa sapi iyareyai xiri tapaxi purina.

¹⁶ Pa Nonopu xuporei Xoiteue xokupa sapi mena xouro xeika ouro xeika xosa iyareyai. Nue xokupa sapi xekopu xuweu xeika xekeurounuku sapi xeika iyareyai, paiya xetauxetau sokisoki xenikorokoro xeika sokisoki youya xeika xokupa sapi sokisoki tuku xeika iyareyai. Nukoe xokupa sapi nukouni iyareyai.

¹⁷ Mua xokupa sapi putawopu xuweu yauseni, nu puroyai. Nue kakati xokupa sapi ati purineri xirini atineri saina tirouneri.

¹⁸ Nue tapaxina Yesusure xonikisuneri tairouneri xuiapu yakunikirouna xati, nini paiya nukou mupokemu. Nu paiya ninipo ekenikioma xotapa. Akerina kopa upuropu xiyeri saroyai apu nuko, pa xati nukoini xokupa sapi tapatapaxi puropina.

¹⁹ Xoiteue pa Nono xosa nukou xokupa ekeoma xeika kapia xeika puropinaure xina, pa xati Xoiteu nukoini nu xosa xiri xokopexina.

²⁰ Kakina Xoiteue nu xeika xokupa sapi xeika xokumo iyarepurexetai, paiya ouropu sapi xeika mena xouropu sapi xeika rania kakepina. Pa xati Kristusu wetati na nikitoto xosa xumati, nupo yawi kusawati, pa kapiiae Xoiteue sinipo xiwai kapia ororetai.

²¹ Tini ekime Xoiteu nutiemu puropu xuwe. Tinipo nanunanue, nu

1:9 1.9 Ro 12.2;1 Ko 1.5;Ep 1.8-9; 1.15-17; 5.10; 5.17;Pl 1.9 **1:10 1.10** Yo 15.16;Ep 2.10; 4.1;Pl 1.27;1 Ts 4.1;Ip 13.21 **1:11 1.11** Ep 1.19; 3.16; 4.2 **1:12 1.12** Ep 1.11; 1.18 **1:13 1.13** Lu 22.53;Ep 2.2;1 Ts 2.12;2 Pi 1.11 **1:14 1.14** Ep 1.6-7 **1:15 1.15** Yo 1.18;2 Ko 4.4;Ip 1.3 **1:16 1.16** Yo 1.3; 1.10;Ro 8.38; 11.36;Ip 1.2; 2.10;1 Pi 3.22 **1:17 1.17** Yo 1.1-3; 8.58; 17.5;1 Ko 8.6 **1:18 1.18** Yt 26.23;1 Ko 15.20; 15.23;Ep 1.10; 1.22-23;XKY 1.5 **1:19 1.19** Yo 1.16; 3.34;Kl 2.9 **1:20 1.20** Ro 5.1;2 Ko 5.18;Ep 1.7; 1.10; 2.13; 2.16;1 Yo 2.2 **1:21 1.21** Ro 5.10;Ep 2.12; 4.18;Ta 1.15-16

xiwaixiwainuku, xoxixoxi kapia tepi saina tikiriai.

²² Pana Kristusue na nikitoto xosa xumotai xati, pa kapiarei Xoiteue tini nu xeika xotiki tumaretai. Nukou ekero tini Xoiteupo xuiapu sieni purinari muputiki teteiwoki purinari xu xuweu purakuai xati, tini nuko xosa sotiki kopure nu kaketai.

²³ Xoiteue sikou asinaku kunaure kasikekeyai sie tini tinipo xotikisu xosauni kutu puropi puropinari, atapu xai sie sokisoki tumuwaria kire sapie pa asinaku sokisoki kuna yaku purikiriaire tini purutikepuwatixe. Ye Polu ye mua asinaku kunapu saina apu saitiai xati, sinie mua ouro puroteneai xuiapu xosa kuna uteikiriai.

Polue Kolosi kini tianiketai

²⁴ Ximine tini tianitikepure tatau xemeropi nimaririne. Ye Yesusure xonikisuwoteai xuiapu tianikepurexine. Nini nukou mupokemuni. Kristusue Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu tianikepure tatau xemerotai paiya xuwe xatixe. Paina ikoe ikou mupi xosa xemetiai tatau paiya, Kristusupo tatau xousokuwopure ye kakitiai.

²⁵ Xoiteu nukoini ye tumuyerati tini tianitikepure Yesusure xonikisuwoteneai nikau saina apu xitiai. Pa xati ye Xoiteupo xokupa kuna atinei uteiwopine saina tuku.

²⁶ Ekime xokupa yause paiya mua kuna ximiaki purati, paire xokupa xuiapu kinie sipawopu xuwe. Pana muaia Xoiteupo xuiapu ekinikiro yarani putawotai.

²⁷ Xoiteu nukou xouweni kakina, mua ximiaropu kuna sini nukou xuiapu atarisikatia, sini sipaunuku, mua kuna xiri asinaku xati paie xokupa xetau xuiapu kini tianikepina xepu. Mua ximiaropu kuna paiya muai. Kristusue tini xopu purinana, sotiki xowati nuko xeika purinari nukou asinaku asinaku sapi mena xouro purotai takuaire nu yakuwa.

²⁸ Sini xokupa kireni kireni apu xosa Kristusupo asinaku kuna uteirounuku. Sinie asinaku nanunanu xeika sipa xeika tainuku taitainikinuku sokisoki kuna tinikirounuku, pa amure, ninie Kristusu sokisoki taiwopinerire xinukuna, nini kakineria Xoiteu xosa xowopineri.

²⁹ Pa xati Kristusue xokupa kokaipa sokisoki ye sirouna xati, mua saina tepure ye xiri irereiroune.

2

Sini xosikisuwopi xiri sokisokinuku xoreixorei kuna sokau porowopu

¹ Tini sipawakuairi xine, yei tini xeika Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu Laotisia erewese puroteneai xeika kireu xokupa xuiapue yeu moaikemu xekopu xuweuwoteneai xeika tianitikepure ye ere irerei saina tiroune.

² Tini xokupa tikau xotikikemu sokisokinei saitikeriti Xoiteupo kireu xuiapu xiri xotikienikinari nini xeika xotikikemu xiri tumaxinari purakuairi ye mua saina tiroune. Tini asinaku nanunanu tari, paie tinipo xotikisu sokisokixepinaxine. Pa xati tinie Xoiteupo ximiaropu kuna xotapa ati sipawakuairi xine. Kristusu nukoini mua ximiaropu kuna xotapa.

³ Xe xitam ata xosa xokopexetai sie, xokupa ximiaropu sipa xeika nanunanu xeikae Kristusu xosa xokopexina.

1:22 1.22 Ep 2.14-16; 5.27;1 Ts 4.7;Ta 2.14   **1:23 1.23** Mk 16.15;Ep 3.17;1 Ti 3.16;Ip 3.14   **1:24 1.24** Ro 5.3;2 Ko 1.5-6;Ep 1.23; 3.13;Pl 3.10;2 Ti 1.8   **1:25 1.25** Ep 3.2; 3.7-8   **1:26 1.26** Ro 16.25-26;1 Ko 2.7;Ep 3.3-5; 3.9-10;2 Ti 1.10   **1:27 1.27** Ro 9.23;2 Ko 2.14;Ep 1.18; 3.8;1 Ti 1.1   **1:28 1.28** Ep 4.13; 5.27   **1:29 1.29** Yt 20.20; 20.27;Ep 3.7; 3.20;Pl 4.13   **2:2 2.2** 2 Ko 1.6;Ep 3.4; 3.18;Pl 3.8;Kl 1.26; 3.14
2:3 2.3 Ais 45.3;1 Ko 1.24; 1.30;Ep 1.8; 3.19

⁴ Kire apue tini niraniratikina xoreitikepi ye xiraxine, pa xati ye mua kuna kunaune.

⁵ Ye tini xeika purixana xuwe. Pana yeu nanunanu paiya, ye tini xeika purieune xeketikitia tini kutuni saina tinuku Kristusu xosa sokisoki xotikisuwari ye nimaririne.

Sini Kristusu xeika etokinuku ekisikiomani kutu tepu

⁶ Tinie Kokaipa Kristusu Yesusu tieikiriai, pa xati tini nu xeikani texa.

⁷ Tini nae ou xosa sokisoki tumuwati, atae sokisoki xai xouro sokisoki tumuwotai sie, tini nu xosa sokisoki tumuwa. Tini sinie pa asinaku kuna taitaitikiniai xosa sokisoki xotikisunari, sipesi Xoiteu xosa eiyasewa.

⁸ Tini sosopa epixakuai, panumu kire apue aipu xoreixorei sipa xeika kuna xeika tini xosa uteiwati tinie nupo nanunanu taiwaku. Panumu apimie asinikimana nikau nanunanu tineri mena xeika ou xeika yakuwoteneai yaniyani nikau nanunanu teteneai. Ninie Kristusupo nanunanu tairouworixe.

⁹ Siko sipa, Kristusu nue siko apu sie sayetai xati, Xoiteupo xokupa ekeoma nu xosa xiri xokopexina.

¹⁰ Nue xokupa sapi sokisoki tuku tapaxina. Tini Kristusupo xati, Xoiteue tini ekeoma tiketai xati pa ekeomae tini xosa xiri xokopexina.

¹¹ Tinie nu xeika etokikiriai xati, mari takepi kapiani kutu tinie tikiriai. Paiya mupusikipo sapixe. Xuwe. Kristusupo kapia xosa sini xipiki xosikikemupo kapia xesauweikiriai. Mari takepi kapia paiya paini kutu.

¹² Tini Xoiteupo wenumurei ene isikiriai yause xosa, tinie Kristusu xeika etokari, Xoiteue kopa upuro Kristusu xeika upuaitiketai. Xoiteue Kristusu kopa upuropu sarepure saina teyaire tini xotikisunuku, ene isikiriai yause xosa tini Xoiteue Kristusu xeika xiyeri saitikeretai.

¹³ Tinie ekime xoxixoxi kapia kakinuku, xipiki xotikikemupo kapia tairouwari, paie outikiati xumukiriai. Pana Xoiteue kakati Kristusu xeika ekitikoma tari, Xoiteue sikou xokupa xu weterisikeyai.

¹⁴ Mosesipo tuxotapae kuna xosa tumusikerina sikou xokupa xu yararina kakati, sikoe nupo xokupa kuna xeika sokisoki xeika irue purikiriai. Pana Xoiteue kuna xosa iyaisikerepure xeteneai pa xokupa kuna xesauweina nue tuxotapapu sokisoki xuweiyeina Kristusupo na nikitoto xosa wareyai.

¹⁵ Nue sokisoki yaniyani xeika xokupa konikoni sapi sokisoki tuku xeika nikau sokisoki xuweiyetai. Xoiteue na nikitoto xosa xokupa apimi ipaki atarinikina pa xokupa sapi emeserinikiati ninie aipu sapi sieiyeteneai.

Sini Kristusu xeika xumuweikiriai xati panumu tu xana tue sini tianisikepuworixe

¹⁶ Pa xati tini kakixari kire apu wetari kuna xosatiki suna kunauna, tini xoye xeika ene xeika nepi tuxotapa taiwarixe xina, muris tepire kokaipa asaupo tuxotapa taiwarixe oma poitaure muris tepi tuxotapa taiwarixe Yuta nikau arikepi yausepu tuxotapa taiwarixe xina kunawoxete.

¹⁷ Pa xokupa kapia paiya nini aipu xeniroroi sapi sie xurise putawopure xeteneai. Pana Kristusu nuko paiya xiri asinaku.

¹⁸ Kire apue xiniwepirei xekotai sapire kuna utei kunauna tini takipo wentiki ororinari xenikorokoro xosa muris ta xatia, tini kakixanari nu

2:4 2.4 Ro 16.18; Ep 4.14; 5.6; Kl 2.8   2:5 2.5 1 Ko 5.3; 14.40; 1 Pi 5.9   2:7 2.7 Ep 2.20-22; 3.17; Kl 1.23   2:8 2.8 Ka 4.3; 4.9; Ep 5.6; Kl 2.3; 2.18-20; Ip 13.9   2:9 2.9 Yo 1.14-16; Kl 1.19   2:10 2.10 Ep 1.21-22   2:11 2.11 Ro 2.29   2:12 2.12 Ro 6.4; Ep 1.19-20; 3.7; Kl 3.1   2:13 2.13 Ep 2.1-5   2:14 2.14 Ep 2.14-16; 1 Pi 2.24   2:15 2.15 Kl 1.13   2:16 2.16 Ro 14.1-12; 1 Ko 8.8; Ka 4.10   2:17 2.17 Ip 8.5; 9.9; 10.1

wetari tini oroitikexete. Panumu apimie xipiki xonikikemupo nanunanu taineri siko kireni asinaku sipani tuku xineri,

¹⁹ sikou akerekini kutu Kristusu sokisoki tirouworixe. Pa tapae nukou mupo masa xokupa xosa xoye tinikati, paie xokupa muporopu tuni murie tumaxina atina xiri sokisokixirouna sie Xoiteue xouweouna.

²⁰ Tini Kristusu xeika xumuweikiriai xati yanyanie mena xouropu sapi xeika ouropu xeika yakurouneri nikau sokisoki irue purarixe. Pa xati muaia tini amakati ouropu apimi sie purirounukuna? Panumu tinie panumu tuxotapa tainuku,

²¹ “Ne kakixanau teu, ne kakixanau kireu xoye neu, ne nu wetau mupuniro erarawoxete,” xirounuku.

²² Panumu tuxotapae kakina kunawotaia siko saina tikiri sapauni xoxirouneri sapire kunawotai. Paiya apimi nikoini pa tuxotapa yararineri nini tainikepure taitaisiketeneai.

²³ Suau, panumu tuxotapa paie Xoiteue xouwewotai kapia sarepinaxi ninie nanuneri, pani nanuneri sini sikou mupusiki ororinuku ou purropu xineri. Pa xati, kireu apimie nanuneri mua tuxotapae asinaku nanunanu xeika sipa xeika taineri xineri. Pa xati kireu apimie nanuneri mua tuxotapae asinaku nanunanu xeika sipa xeika taineri xineri. Pana pa tuxotapae sini tianisikineri xipiki xosikikemupo kapia xiri ororepuworixe.

3

Sini Kristusu xeika xiyeri sauweikiriai

¹ Xoiteue tini Kristusu xeika saitikeretai xati, tini xouropu sapi tepureni kutu saina ta. Pa xouro wese xosa, Kristusue nukou kokemu sai xosa Xoiteupo xupo meruira misina.

² Tini xouropu sapireni kutu sipesi nanunanuwa. Tini ouropu sapire kakixanari nanunanuwaku.

³ Tini xumuweikiriaina, tinipo ekitikioma Kristusu xeika ximiaki purati tini Xoiteue xeika etokinuku.

⁴ Kristusu nukoe tinipo ekitikioma xotapa. Nu yara putawatia, tini rania nuko xeika Xoiteupo kokaipa memeremu xeika nekei xeika xosa putawakuai.

Kristusue sikoreira purati sini oma xuiapu sainuku

3.5—4.18

Sini oma xuiapu sainuku

⁵ Pa xati mua ouropu xokupa kapia tinipo xotikiro puroteneiaia xiri ounikiari xumuwepineri. Ye muanumu muanumu kapiaure kunaune, xuimi apimie ayaka xepi kapia xeika xunu kapia xeika, xosikikemu saroati xoxixoxi kapia kakepi kapia xeika xoirai kapia xeika kireu apimi nikau sapire ekisikie nepi kapia xeikaure kunauna. Mua ekisikie nepi kapia xeika xoirai kapia paiya xorei xoiteu xosa muris tepi kapia sie.

⁶ Apimie pa xoxixoxi kapia kakineri Xoiteupo kuna xosa xasese marouneri paiya, nini Xoiteue xarotnikepuwatixe.

⁷ Ekime tinie rania pa apimi xeika texinuku, pa xokupa kapia kakirounuku.

2:19 2.19 Ep 2.21; 4.15-16   **2:20 2.20** Ka 4.3-5; 4.9   **2:21 2.21** 1 Ti 4.3   **2:22 2.22** Ais 29.13;Mt 15.9   **3:1 3.1** Siri 110.1;Mk 12.36; 16.19;Ep 1.20;Pl 1.30;Kl 1.29; 2.12;1 Ts 2.2   **3:2 3.2** Mt 6.33   **3:3 3.3** Ro 6.2;2 Ko 5.7; 5.14;Ka 2.20;Kl 2.20   **3:4 3.4** Yo 11.25; 14.6;1 Ko 15.43;Pl 1.21;1 Yo 3.2   **3:5 3.5** Ro 6.6; 6.11-13; 8.13;Ka 5.24;Ep 4.19; 5.3-5;1 Ts 4.5   **3:6 3.6** Ep 5.6   **3:7 3.7** Ro 6.19-20;1 Ko 6.11;Ep 2.2

⁸ Pana muaia tinie pa xokupa xoxixoxi kapia xiri xesauweya, paiya makaunuku kisamairaxinuku xosikikemu xoxixoxixepi kapia, pa xeika kireu ninianikepi kapia xeika xoxixoxi xunu kuna kunawopi kapia xeika.

⁹ Tini kirenikirenie kakixanari kireu apimi nini Yesusure xonikisurouneri xoreinikaku, pa amure, tinie xipiki xotikikemupo xokupa kapia xesauweinuku,

¹⁰ tini oma saiyeikiriai. Xoiteue kakati tini oma apimi saiyari, sipesi tini xokupa asinaku sipa tikati, tini oma saiyeinuku nuko sienixinuku.

¹¹ Sini apu oma sasaikiriai paiya, sini xokupa panumu sieni panumu sieni purinuku. Sini pani nanunuku sini Kriki kinipo xepuxe sini Yuta kinipo xepuxe, sini mari takikirai xepuxe mari takepu xuwe xepuxe, sini xetauxetau kunapu xepuxe xetauxetau sanawapu xepuxe, sini aipu saina apu purinuku xepuxe sini somo purinuku xepuxe, pa amure, Kristusu kireni purina, Kristusu nukoini siko xokupa xosa purina.

Sini kireu xosikienikepi kapiani kutu tepu

¹² Xoiteuetini tumutikerati, tini nukou xuiapu purari, tini xiri xouwetikirouna. Pa xati tini muanumu kapiani kutu ta. Tini kireu apimire xiri eiyoxinari asinaku kapia nini xosa kaka. Tini takipo kapia ororinari apimi xosa yoro kapia kakinari, apimie tini xosa kapia xoreiyereri sapauni kisamairatikexete.

¹³ Kire apu tini xopuropu nu kire apue nu xosa kapia xoreiyeretai xati nu xeika kuna tuku xatia, xeuxana nukoini pa xu xemena xataupo xunu weteruwopina. Kokaipae tinipo xunu weteritiketai xati, tinie rania kireu nikau xunu weterinikakuai.

¹⁴ Tinipo xotikikemu kireu xuimiapimi xosa tinika. Pa kapiae xokupa kireu kapia emeserinikina, paie kakati kireu asinaku kapiae xirini kununu saina tineri sokisoki sairouneri.

¹⁵ Kristusue xosikikemu yorowopi kapia sikirouna xati sini kireni xosikikemue purikiriai, pa kapiae tinipo xotikikemuni kutu yakuwopina. Tini kirenini xotikikemu sainari kireni xotikikemu kutu purakuaire Xoiteue yaitikeyai. Pa xati tini sipesi Xoiteu eiyasewa.

¹⁶ TiniKristusupo kuna wetari tinipo xotikiro sokisoki puropina. Tini kireni kirenie Yesusure xonikisuwoteneai kireu xuiapu taitainikinari asinaku nanunanu xeika sipa xeika tinikari, asinaku kapia kireni kakepineri. Tini tinipo xotikirei Xoiteu eiyaseunari, Siri Nakaupo xeika kireu siri muris xosaupo xeika Xoiteupo Supo Youyae xotikiro iyaretai xeika sipesi worakuai.

¹⁷ Tinipo kuna xosa xeika saina xosa xeika xokupa sapi xeika kakikiriaia, tini Kokaipa Yesusu wenumurei kakakuai. Kakinari nupo wenumurei tini Emisiki Xoiteu eiyasewakuai.

Apue iya xeika nonomi xeika ati misepinerire Polue kunawotai

¹⁸ Tini xuimi, tini takipo xamutikimana irue pura. Kokaipapu ekero pa kapia xiri asinakuni kutu.

¹⁹ Tini apimi, tini takipo inetikimana xiri xotikienikinari, peuni ati yakunepu kapia kaka.

3:8 3.8 Ep 4.22; 4.25-31; 5.4; Ip 12.1; 1 Pi 2.1   **3:9 3.9** Ep 4.22   **3:10 3.10** Stt 1.26; Ro 12.2; Ep 2.10; 4.24   **3:11 3.11** Ro 10.12; Ka 3.28; Ep 1.23   **3:12 3.12** Ka 5.22; Ep 4.32; Pl 2.1; 1 Pi 2.9   **3:12 3.12-13** Ep 4.2   **3:13 3.13** Mk 11.25; Ep 4.32; 5.2   **3:14 3.14** Ro 13.8-10; 1 Ko 13.13; Ep 4.3   **3:15 3.15** 1 Ko 12.13; 12.27; Ep 2.16-17; 4.4; Pl 4.7   **3:16 3.16** 1 Ko 14.26; Ep 5.19; Kl 4.6   **3:16 3.16-17** Ep 5.19-20   **3:17 3.17** 1 Ko 10.31; Ep 5.20; 1 Ts 5.18; Ip 13.15   **3:18 3.18** Ep 5.22; Ta 2.5; 1 Pi 3.1   **3:19 3.19** Ep 4.31; 5.25; 5.28; 1 Pi 3.7

²⁰ Tini nonomi, tini xokupa sapire takipo emitikimana anitikimana nikau kuna taiwa. Kokaipae panumu kapia xouweurouna.

²¹ Tini eminikimana, tinipo nomie makawopineri kapia kakaku, panumua xonikemu xoxixoxixati kuna iyesepe xuweuwopineri.

Polue aipu saina apimi xeika ninipo yayakunikepi xeikaure kunawotai

²² Tiniaipu saina apimi paiya tinipo yayakutikepi nikau xokupa kuna taiwakuai. Ninie tini nutietiki purori ai niraniranikepure nanuworinari asinaku saina taku. Xuwe. Tini Kokaipareni kutu xiri ximikinari, tini asinaku saina takuaire kireni sipesi nanuwa.

²³ Xokupa sapi kakinaria, tini sokisokinari saina takuai. Tini apu nikau saina kireni tinarixe. Xuwe. Tini Kokaipapu saina xeika tinuku.

²⁴ Tini sipa, Kokaipae sewai tini isayatikepina, paiya asinaku asinaku sapi nukou xuiapu nikau akituworiniketai tinikepina. Nanuwa. Tini Kokaipa Kristusupo saina apimi purinuku.

²⁵ Apue kapia xoreiyerina paiya, nu xoreiyeretaipo xu xapa tepina. Xoiteue xokupa xuiapu nikau kapia kireni imereini uteirouna.

4

¹ Tini aipu saina apimi nikau yayakunikepi, tinipo aipu saina apimi xosa tini asinaku kapiani kutu kakakuai. Tini sipa, taki rania tini yayakutikepi tuku nu mena xouro purina.

Sini kunikuniwopi kapia sokisoki tainuku kutuni texepu

² Tini kunikuniwopi kapia sokisoki takuai. Tini kunikuniwakuai yause paiya, tini ati nanunanu tinari Xoiteu eiyasewakuai.

³ Tini kunikuninaria Xoiteue sini rania tianisikepinaure kunikuniwakuai. Sini Kristusupo kuna uteiwopinukure tinie kotowari ime taiyerisikepina. Mua kuna paiya ekime ximiaki puroyaie, ximine yarani putawotai. Pana apimie pa kuna iyesepe xirarineri kakauya xosa iyaiyereteneai.

⁴ Yei mua kuna ati uteiwopineure Xoiteue xouweyetai xati, tini paire kunikuniwakuai.

⁵ Tini Yesusure xonikisuwopu xuweuwoteneai xuimiapimi xeika purinaria tini asinaku nanunanu tainari asinaku kapiani kutu taiwakuai. Nini xokupa yause Kristusupo kapia atarinikepure tini ireiwakuai.

⁶ Tini sipesi kunaunari paiya, apimie iyeneri xonikieurouneri kuna kireni kunawakuai. Tini atinari nanunanu tinari xokupa apimi nikau kuna xaute atinari xonikemu tepina kuna xapa kanikakuai.

Polue Tikikusuno Onesimusuno xesanikati Kolosi xowoxeteneai

⁷ Yei xokupa saina kakitiaire paiya Tikikusuetini katikepina. Tikikusu nu sikou xatasikini kutu nu sikou saina emesiki, nu Kokaipapu asinaku aipu saina apuni kutu.

⁸ Ye pa xotapaure kireni xesauti tini xosa utuna, paiya sini amaki purikiriai sipawakuare, pa xeika tinipo xotikikemu sokisokiwapinaure utuna.

⁹ Ye Onesimusuno Tikikusuno xeika xesanikiti utunexeri. Onesimusi nu sikou xatasikini kutu, nu sikou saina emisiki, pa xeika nu takipo kuna emetiki. Ninie xokupa kapia muoro yaraxetaire katikepineri.

3:20 3.20 Ep 5.24; 6.1;Ta 2.9   **3:21 3.21** Ep 6.4   **3:22 3.22** 1 Ti 6.1;Ta 2.9   **3:22 3.22-25** Ep 6.5-8
3:24 3.24 1 Ko 7.22   **3:25 3.25** Tu 10.17;Ro 2.11;Ep 6.9;1 Pi 1.17   **4:1 4.1** XS 25.43; 25.53;Ep 6.9
4:2 4.2 Ep 6.18;Pl 4.6   **4:3 4.3** Ro 15.30;1 Ko 16.9;Ep 6.19   **4:4 4.4** Ep 6.20   **4:5 4.5** Ep 5.15-16;1
Ts 4.11-12   **4:6 4.6** Mk 9.50;Ep 4.29;Kl 3.16;1 Pi 3.15   **4:7 4.7** Yt 20.4;2 Ti 4.12   **4:7 4.7-8** Ep
6.21-22   **4:9 4.9** Pm 10-12

Polue Kolosi kini kuso kuna xesariniketai

¹⁰ Aristakusi, nu ye xeika kakauya xosa purina, nue tini kusotikina. Maki paiya, nu Parnapasipo xepeu, nue rania tini kusotikina. Ye kuna xesaritikine katikiyaia nure katikiyaina, nu tini xosa utatia, tinie nimaririrei sowakuai.

¹¹ Kire Yesusu, wenuneri Yastusu xeteneai, nue rania tini kusotikina. Yuta kini xosaupo apimi nini pa apimi kirenje ye xiri atineri taineri Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause sarepure saina tirouneri. Ninie ye atineri tianirouneri.

¹² Epaprasi nue tini kusotikina. Nu takipo xatatiki, nu Kristusu Yesusupo saina apu. Tinie Xoiteupo kapia tieinuku xouropu Xoiteupo xokupa nanunanu atinuku xiri sipauwekiriaia xati, tini sokisoki tumuwakuaire nue sipesi sokisoki kunikunina Xoiteue tianitikepinaure kotourouna.

¹³ Ye nure tini katikepurexine, nue tini xeika Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimi Laotisia erewesepu xeika Ieropolis erewesepu xeika puroteneai xosa tianitikepure xiri irereina saina tirouna.

¹⁴ Apu Luku, pa sipetuaure sini xiri xosikieurounuku, nue Temasino tini kusotikineri.

¹⁵ Tinie yeu kuso Laotisia erewese puroteneai xatasikimana tinikakuaire ye xoieune. Pani Nimpa xeika Yesusure xonikisurouneri xuiapue nupo atoro kununurouneri rania yeu kusotinika.

¹⁶ Tinie mua nakau ninaiyeinaria, Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu Laotisia puroteneai xosa xesarinikari, ninie rania ninaxepineri. Tinie rania, ye Laotisia xesauti xowotai nakau ninaxakuai.

¹⁷ Tinie Arkipusi ipaki kaunaria, "Ne Kokaipa xosaupo tiyai saina ati yakunau, pa saina atinauni kutu kake," xi kawakuai.

¹⁸ Ye Polu, ye ikoini mua kuso kuna tini xosa xayaune. Tini yeureni nanunanuwa, ye kakauyaroni purine. Xoiteue xouwesikina xoukemu sikirouna kapia tini xosa purina.

Xoka kireni nakau Polue Tesalonaika xosaniki xayawotai Akereki kuna

Erewese Tesalonaika paiya propinsi Mesetoniapu kokaipa erewese purina. Polue Pilipai weti Tesalonaika xouna pa erewese xosa Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu sainikereyai. (Yesusupo Tianuwopi Teu 17.1-9) Pana xokupa xuiapue Polupo kuna iyaserineri xonikisuneri Yesusu taiwori, Yuta apimie xekeri Polure xonikikemu xoxi xati xesawori Tesalonaika wetetai. Xurise, Polue xouna erewese Korin purotai yause xosa, nupo saina emeu Timotie kouna Tesalonaikapue Yesusure xonikisuwoteneai xosa kapia yaraxeteneaire Polu kawotai.

Polue Timotipo asi iyaserina Polu nuko xeika Sailasino Timotino xeikae ninipo xonikisu sokisokiwapure mua nakau xayawoteneai. Kireu sipa apimie nanuneri mua nakau paiya Polupo xokupa nakau kokaipa nakau yoiraxosa puroteneaipu akereki nakau xeteneai. Mua nakau xosa Yesusure xonikisuwoteneai Tesalonaika puroteneai nikau xonikisu xeika asinaku kapia xeikaure Polue nimaririwotai.

Pa xuiapue Yesusure xonikisuwoteneai paiya Kristusu nu amakina xiyeri kopina nini sipa xuwe. Ninie sipawopure kunauneri Kristusu xiyeri kopu xuweuni apimi xumuweteneai paiya, nini rania sipesi puropineri ekinikioma tepinerire? Kristusu nu amu yause yauseni kutu kopinana? Polue ninipo koto xapa ipaki kanikina, tini asinaku kapia tainari Kokaipa kopina yauseure ireiwa nicketai.

Polue nupo saina emeumanapu Tesalonaika kinire xiri eiyoxeteneai

1—3

¹ Sini Polu xuno Sailasi xuno Timoti xunoe, mua nakau tini Tesalonaika erewesepu xuiapu xosa xayaritikinuku. Paiya tinie Emisiki xeika Kokaipa Yesusu Kristusu xeikaure xotikisinuku etokipurikiriai xosa.

Xoiteue tinire xousuaxina xouwetikatia, tinipo xotikikemu yoroni purakuai.

Tesalonaika nikau xonikisure Polue nimaririwotai

² Xokupa yause sinie tinire nanunanunuku Xoiteu eiyaseurounuku. Sinipo xokupa kunikuni xosa tinipo wenitiki tirounuku.

³ Tinipo xotikisue saitikerati asinaku kapia kakakuaire, kireu xotikikemu tinikinuku asinaku saina tinuku, xotikikemu sokisoki xinuku sikou Kokaipa Yesusu Kristusu yakukiriaire, sinie sikou Xoiteu Emisiki xosa eiyaseurounuku.

⁴ Tini xatasikimana, Xoiteue tini xiri xouwetikina, tini nukouni kutu tumutikeretai xati, sini paire sipauweikiriai.

⁵ Mua asinaku kuna sinie tini xosa tikoukiniai paiya, aipu kuna sie tini xosa putawoyaxe. Xuwe. Nue sokisoki xeika Xoiteupo Supo Youya xeika putawati tinie atinuku sinipo sokisoki xosikisu xekeukiniai. Sinie tini xopu purinuku tini tianitikepure, asinaku kapia kakikiriai paiya tini takieni sipa.

⁶ Tinie Xoiteupo kuna tari, xokupa xu tini xosa putawotai sorena, tinie sinipo kapia xeika Kokaipapu kapia xeika taiwari, Xoiteupo Supo Youyae tini saitikerati tinie nimaririnuku.

⁷ Pa xati Mesetonia propinsi xeika Akaia propinsi xeika xosa xokupa xuiapue Kristusure xonikisuwori tinie asinaku kapia nini atarinikikiniai.

⁸ Tinie Kokaipapu kuna uteikiniai paie kiroma miria sie xouna xounawotai. Paiya Mesetonia xeika Akaia xeika masaira kireni xosa xowotaixe. Xuwe. Tinie Xoiteure xotikisuwari xokupa wesewesei tinire kuna iyiesiteneai xati, sini pani nini kanikepinuku saina xuwe.

⁹ Sinie tini xosa putaukiniai yause xosa kapia akipaxeyaire nikoini asiwarouneri. Tinie xoreixorei xoiteu teu wetinuku, nu sipesi purotai Xoiteuni kutu xosa xotikipirixikiriaire asiworoteneai. Tinie Xoiteupo aipu saina apu sainuku,

¹⁰ nupo Nono xumati Xoiteue xiyeri saretaie mena xouro wetina koati tinie yakuari ninie asiworoteneai. Nu Yesusu, nue sini xiyeri sosikatia Xoiteupo kisamaira kopina yause xosa sini atinuku purupu.

2

Polu nukoe Tesalonaika saina teyaire kunawotai

¹ Yewapu xura, takieni sipa, sinie tini xopu purinuku saina tikiniai paiya, aini xuwexepu xuwe.

² Tini sipa, sini tini xosa kopu xuweu yauseni, sini Pilipai erewese purikiri sinipo mupusiki xoxixowi, tatau tikiniai. Pana sinie tini xosa koukiria, sikou Xoiteue sinipo xosikikemu sokisokiwati pa xiwayasiki-manauere ximikinikikirixe. Xuwe. Sini sokisoki tumunuku tini xosa Xoiteupo asinaku kuna uteinuku.

³ Tinie Yesusure xotikisuwakuaire, tini yaitikinukua, sini kuna xoreiyer-inuku, sini xunu kapiare e xorei kapia kakekixe. Xuwe.

⁴ Pana Xoiteue sini uteisikieina nukou xouweni sini asinaku kuna uteiwopi saina siketai. Pa xati xuiapue sinipo sainaure xonikiewopineri xinuku nanuwori kuna uteikirixe. Xuwe. Xoiteueni sinipo xosikikemu uteirouna xati, nukoini sinipo saina xouwewopina xinuku.

⁵ Tini sipauweikiriai xati Xoiteue rania panumu kunani kunawopina, sinie tini niraniratikepi sie kuna kunawopu xuwe, pa xeika sinie tinipo sapire ekisikie ninuku asinaku kuna katikepu xuwe.

⁶ Sinie tini xosare kireu xuimiapimi xosa kokaipa wenisiki tepure saina tepu xuwe.

⁷ Suau, sini Kristusupo tianuwopi purikiriai. Pa xati sini sapi xosikieukiriai xakua sini tianisikakuaire tini katikiku. Pana sini tini xeika purikiniai yausepa, sini nono misiarara sie peuni purikiniai. Sini xuie nupo nonomi apuri tiniki purotai siei purikiriai.

⁸ Sini tinire xiri xosikieunuku, pa xati sini Xoiteupo asinaku kuna tini tikepure xinuku. Pa xeika sinipo ekisikioma tini tikepure rania sini ireinuku, pa amure, tinie sinipo marouni kutu saikiriai.

⁹ Yewapu xura, sinie tini xeika purinuku Xoiteupo asinaku kuna uteinuku irereikiniaiia tini sipauweikiriai. Tinie sini xoyeara sikakuai paiya tini xu

1:6 1.6 YT 17.1-9;1 Ko 4.16; 11.1;Pl 3.17;2 Ts 3.9   **1:7 1.7** 1 Pi 5.3   **1:8 1.8** Ro 1.8   **1:9 1.9** YT 14.15;1 Ko 12.2;Ka 4.8;1 Ts 2.1   **1:10 1.10** YT 17.31;1 Ts 4.16; 5.9;Ta 2.13;2 Pi 3.12   **2:1 2.1** 1 Ts 1.5; 1.9   **2:2 2.2** YT 16.19-24; 17.1-9;Pl 1.30;Kl 2.1   **2:4 2.4** Yer 11.20;Ka 1.10;1 Ti 1.11   **2:5 2.5** YT 20.33;Ro 1.9;1 Ts 2.10;2 Pi 2.3   **2:6 2.6** Yo 5.41; 5.44;1 Ko 9.1-6;2 Ko 11.9;2 Ts 3.8-9   **2:7 2.7** 1 Ko 2.3;2 Ko 13.4;2 Ti 2.24   **2:9 2.9** YT 20.34;1 Ko 4.12;2 Ko 11.9; 12.15

tikepi xirarinuku, sini asau xeika ukumu xeika xosa sokisoki sainani kutu tikiriai.

¹⁰ Tini sipa xati, Xoiteu rania sinie tini Kristusure xotikisukiriai xuiapu xosa kakikiriai kapia nu sipa. Sinie Xoiteu ekeru asinaku asinaku kapia kakikiniaina sini xoxi kapia kakepu xuwe.

¹¹ Tini sipa, eminikie nupo nonomi xosa kakirouna kapia sieni, sinie tini xosa panumu kapia kakinuku,

¹² tinipo nanunanu sarinuku xotikikemu sokisokiwopure sinie kunaukiriai. Tini Xoiteupo kapiarei itouni texakuaire kakinuku kunaukiriai, tinie Xoiteue xuiapu yakunikirouna yause minika manari mena xouro asinaku misepini kutu takuaire nu Xoiteue tini yaitikeyai.

Yesusure xonikisurouneri apimie xiri xonikisuneri sokisoki tumuneri xu xemeneri

¹³ Pa sapire rania sipesi sinie Xoiteu eiyaseurounuku. Tinie Xoiteupo kuna sinipo supusikiropu tikiriaia, tini apupo kuna sie tekixe. Xuwe. Tini Xoiteupo kunani kutu sie tikiniai. Kakari pa kuna paie tini Kristusu xosa xotikisukiriai xuiapu xotikiro sokisoki saina tina.

¹⁴ Yewapu xura, tinie Xoiteupo Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu, Yutia puroteneai sie saikiriai, nini Yesusu Kristusu xeika etoketeneai xuiapu. Tinie emetikimana nikau xupunikiro kokaipa xuni kutu tikiriai sieni, Yutiapu Xoiteupo xuiapue Yuta xupunikiropu xu teteneai.

¹⁵ Yuta apimie Kokaipa Yesusu ouweineri kunatureture rania ounikieineri, sini xesasiketeneai. Xoiteue xouwewotai kapia nikiniki tuneri, xokupa apimi xiwaixiwainikineri.

¹⁶ Sinie xetau xeteneai xuimiapimi xosa kuna uteiwopinuku paiya, ninie sinipo saina ime parauneri, pa amure, Xoiteue pa xuiapu xiyeri tinikepi nini xiraxineri. Pa xati ninie sipesi kakirouworu ninipo xunue pani kokaipa xati, Xoiteupo kisamairae nini xosa kotai purina.

Polue Tesalonaika apimi xiyeri xekenikepure xiri xouweuna

¹⁷ Yewapu xura, Yuta apimie kakeri tini xayaka xayaka weitikiteri nanukiria, eminikie nupo nonomi weinikiteri xetauro purieuna. Sini tinipo moatikikemu xekeukiri xana xuwena pana, sinipo xosikikemu paiya tini xeikani purina. Pa xati tini xiyeri kounuku xeketikepure ime xirekepi saina pani sokisoki tinuku.

¹⁸ Sinie tini kounuku xeketikepure xikiriai, ye Polu, ye kopure xokupa yause eruruyai. Pana Satanie taiyerisiketai.

¹⁹ Sikou Kokaipa Yesusue xiyeri koati yause paiya, amu sapie sini sokisokisikati nu ekeru tumunuku nimaririwopinukuna? Sini amu tikou atarunuku sinie sinipo saina ati tikiniai xepinukuna? Paiya tini kireni.

²⁰ Iyo, sini tinire nimaririroukiri, takieni kakari sini xosikikemu asinaku purinuku.

3

Timotie xouna Tesalonaika sokisokinikepinaure Polue xesawotai

¹ Sinie tinire xiri eiyorinuku, xurise sini ere xenenewopuxexi nanukiriai. Pa xati kuna ouworu kunaunuku sio Atensi puraxauna,

2:11 2.11 YT 20.31   **2:12 2.12** Pl 1.27; Kl 1.10; 2 Ti 1.9; 1 Pi 5.10   **2:13 2.13** Ka 1.11-12; 4.14; 1 Ts 1.2-3; 2 Ts 2.13; 2 Pi 3.2   **2:14 2.14** YT 17.5; Ip 10.33-34   **2:15 2.15** YT 2.23; 3.15; 7.52; 9.23; 9.29; 13.45; 13.50; 14.2; 14.5; 14.9; 17.5; 17.13; 18.12   **2:16 2.16** Mt 23.32-33; 24.6; Lu 11.52; YT 13.50   **2:17 2.17** 1 Ts 3.10   **2:19 2.19** Pl 2.15-16; 4.1; 2 Ts 1.4   **2:20 2.20** 2 Ko 1.14; 1 Ts 3.13; XKY 1.7   **3:1 3.1** YT 17.15

² Timoti xesauyati tini xosa utopinaxi kuna oukiriai. Timoti nu sikou xatasikina nu Kristusupo asinaku kuna uteiwopina Xoiteupo saina apu. Nue tinipo xotikisu tianitikina sokisokiwopinaure xesauyati utotai,

³ pa xu xeika tatau xeika tini xemekiriaie kakatia tini kireue xokupa nanunanu taku. Takieni sipa, sinie muanumu xu xemeropure Xoiteue tumusikereyai.

⁴ Sini tini xeika purikiriai yauseni ipaki katikinuku, xu xana xu siko xosa kopina xikiriai. Pa xati itou takieni sipaunuku, pa xu xoxi itou motai.

⁵ Pa xotapaure sore ye pani xenenewopu xuwe. Ye tinipo xotikisu sipa-wopure, pani Timoti xesauti tini xosa utotai. Tinipo xotikisu eruruwopina apue xakuxakutikiati, sinipo saina aini xuwexinaxi ye nanune.

Timotie asinaku kuna tikoati, Polue nimaririwotai

⁶ Paina Timotie tini weitikiterina mukatie sini xosa kouna putauna. Nue asinaku kunani kutu sini kasikina. Tinie sokisoki xotikisunuku kireu xiri xonikieurounukure kunawotai. Sipesi tinie sinire nanunanuku asinaku xotiki tuku xirounukure, nu kunauna. Kakinuku tinie sini xekesikepure eiyoxari sinie rania tini xeketikepure eiyoxinuku.

⁷ Yewapu xura, tinie xotikisuwopi sokisoki purari sinie iyaserinuku, paie xokupa xu xemekiriaia sinipo xosikikemu sokisokina.

⁸ Tinie Kokaipa xosa sokisoki purari sini sipaukiriai xati, ximine sinipo ekisikiomae xiri asinakuni kutu saina.

⁹ Sinie tinire nanunanuworinuku sikou Xoiteu ekerō xiri nimaririnuku xekeukiria, sinie Xoiteu eiyasewopi kapia paiya nue sini sikeyai nimariri xiri itouwati xana xuwe.

¹⁰ Xoiteue sini weisikitati utunuku tini xeketikepinukure asau xeika ukumu xeika xosa sini kunikuniwoki kunikuniwokinuku. Pa xati tinipo xotikisu xayaxayaka xatia, sinie xemu sokisokiworitikepinuku.

Xoiteue Polu nini xosa sou xowopinaure Xoiteu xosa kunikuniwotai

¹¹ Sikou Emisiki Xoiteu xeika, Yesusu, sikou Kokaipa xeikae tini xosa sosikiutopinerire xosikieunuku.

¹² Kokaipae tini xosa kireu xonikiewopi kapia xiri korepinaure sini xosikieunuku, kakatia tini kirenikirenienie Xoiteupo xuiapu xosa xeika xokupa xuiapu xosa xeika xiri xotikikemu tinika, paiya sinie tini xosa xosikikemu tikirounuku sie kaka.

¹³ Pa kakaria Kokaipa Yesusue nukou xokupa xuiapu xeika xiyeri kopina yause xosa paiya, tini muputiki xokumo purari xeketikepina. Tinie asinakuni kutu xu xuweu sikou Emisiki Xoiteu ekerō purakuai. Pa suau.

Nini Tesalonaika ninipo asinaku kapia sokiteria ninipo ekinikoma sokisokixepina

4

4—5

Sini ayaka kapia kakepuxe

¹ Yewapu xura, tinie Xoiteupo nanunanu tainari texakuare sinie tini xokupa kapia ataritikiriri, tinie pa kapia tairounuku. Pana muaia tinipo xotikikemu xiri sokisokinuku Kokaipa Yesusu wenumurei mua kapia pani kakakuare tini katikepure xinuku.

3:2 3.2 YT 16.1-3   **3:3 3.3** Ep 3.13;2 Ti 3.12   **3:4 3.4** YT 14.22; 20.24   **3:5 3.5** Pl 2.16   **3:6 3.6** YT 18.5   **3:7 3.7** 2 Ts 1.4   **3:8 3.8** Pl 4.1   **3:10 3.10** YT 26.7;Ro 1.10;Kl 4.12;2 Ti 1.3   **3:11 3.11** 2 Ts 2.16   **3:12 3.12** 1 Ts 4.9-10; 5.15;2 Pi 1.7   **3:13 3.13** Sek 14.5;1 Ko 1.8;Pl 1.10;2 Ts 1.7; 1.10; 2.17
4:1 4.1 Pl 1.27;Kl 1.10; 2.6;1 Ts 2.12;2 Ts 3.6

² Xokupa kuna Kokaipa Yesusupo wenumurei sinie tini tikikiriai tini sipa.

³ Xoiteupo xoukemu paiya muanumu. Tinipo ekitikiomani kutu xiri tuworinari muputiki xokumo saya. Kakinari xokupa ayaka kapia emeseruwa.

⁴ Tini kirenikirenie xotikiropu xoxixoxi kapiapu nanunanu kourouna atinari yakuwakuai, kakinari Xoiteue xouwewotai kapia xeika asinaku kapia xeika taiwakuai.

⁵ Pa xotikiropu xoxixoxi kapiapu nanunanue purutikati, xukumie Xoiteu sipawopu xuweue xoxixoxi ayaka kapia kakirouneri sie kakaku.

⁶ Tini kakixanari Yesusure xonikisurouneri xatatikimana xosa xu kakerinari, pa xoxi kapia kakinari ekinikiworaku. Muanumu kuna ekime sinie tini sokisoki katikinuku, muanumu kapia xokupa apimie kaketeneai paiya, Kokaipae nini xaro tinikepuwatixe, xikiriai.

⁷ Sini xoxi kapia kakepure Xoiteue yaisikepu xuwe. Xuweni kutu. Xoiteue sini xokumo kapia taiwopure yaisikina.

⁸ Pa xati apue mua kuna supo wana paiya nu apupo kuna kireni supo woratixe. Xuwe. Nu Xoiteupo kuna supo wana, nu nukou Supo Youya tini tikirouna Xoiteu.

Sini asinaku kapia kakikiri sokisoki xepina

⁹ Tinipo xotikikemu Xoiteupo xuiapu tinikepi kapiaure yei tini xosa kireu kuna xayawopixe, pa amure, pa kapiaure Xoiteue tini taitaitikietai.

¹⁰ Kakati Yesusure xonikisuwoteneai xuiapue Mesetonia propinsipo xokupa sanawayau puroteneai tinipo xotikikemu tinikirounuku. Pana yewapu xura, tinie pa kapia pani pani kakakuare, tinipo xotikikemu sokisokiwopure xinuku.

¹¹ Tini peuni misepi kapia sokisoki xinari takipo sainani ta. Sinie ekime tini katikikiniai sie tini takipo xuputikieni sokisoki saina tinari paiya, tini takieni sokisoki tumuwakuai.

¹² Kakinaria tini kire sapi xuweitautikepuwatixe, kakaria Yesusure xonikisuwopu xuweuwoteneai xuiapue, tinipo kapiaure nimaririwopineri.

Kokaipae xiyeri kouna kununusikepina

¹³ Yewapu xura, xumuweteneai xuimiapimi xosa amuwaurau putawopina paiya, tini atinari sipawakuare xinuku. Yesusure xonikisuwopu xuweuwoteneai xuiapu kinie xumoteneai xuiapue xiri eiyoxirouneri. Kakinari Xoiteue kopa upuropu sainikerepina yause yakuworixe. Pa xati, sini ninie eiyoxenteneai sie kakepuxe. Sini Xoiteue kopa upuropu saisikeperina yause yakuwopu.

¹⁴ Yesusue xumuna xiyeri sarotaire sini xosikisunuku. Pa xati sini sipa, Yesusupo sokisokie Xoiteue Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimi xumuweteneai xiyeri sainikeratia ninie Yesusu xeika xiyeri kopineri.

¹⁵ Sinie Kokaipapu kuna tini xosa ipaki uteinuku. Kokaipae xiyeri kopina yause paiya, sini ekisikioma tuku xuiapue pani purikiria, xumuweteneai xuiapue purori sinixite akeri xowopuxe. Xuwe.

¹⁶ Xoiteue sokisoki kunawati, akereki xenikorokoroe uru yaxatia, Xoiteupo narie miriaxepina. Kakatia Kokaipae Xoiteupo xaixai wese wetina

4:3 4.3 1 Ko 6.15; 6.18; Ep 5.3; 5.17; Kl 3.5; 1 Ts 5.23; Ip 10.10; 1 Pi 1.16 **4:4 4.4** Ro 6.19; 1 Ko 6.13-15; 6.18 **4:5 4.5** Siri 79.6; Ka 4.8; Ep 2.12; 4.17-18; 2 Ts 1.8 **4:6 4.6** XS 19.11-13; Siri 94.1; 1 Ko 6.8; 2 Ts 1.8 **4:7 4.7** 1 Ko 1.2; 2 Ts 2.13-14; Ip 12.14; 1 Pi 1.14-16 **4:8 4.8** Ese 36.27; 37.14; Lu 10.16; 1 Ko 2.10; 2 Ko 1.22; 1 Yo 3.24 **4:10 4.10** 2 Ts 3.4 **4:11 4.11** Ep 4.28; 2 Ts 3.8; 3.12; 1 Pi 4.15 **4:12 4.12** Ro 13.13; 2 Ko 8.21; Kl 4.5 **4:13 4.13** Ep 2.12 **4:14 4.14** Ro 14.9; 1 Ko 15.3-4; 15.12-13; 15.18; 15.23 **4:15 4.15-17** 1 Ko 15.51-52 **4:16 4.16** Mt 24.30-31; Yt 1.11; 1 Ko 15.23; 15.52; 1 Ts 1.10; 2 Ts 1.7

oro kopina. Kakatia Yesusure xonikisuneri xumuweteneai apimie akerineri saropineri.

¹⁷ Pa yause xosa sini pani ekisikioma purikiriai xuiapue mena xouro pa xuimi apimi xeika xounukua, siko xokupae Kokaipa tutumawopu. Kakinuku paiya sini Kokaipa xeika sipesi sipesi puropu.

¹⁸ Pa xati Xoiteupo kireu xuiapu nikau xonikikemu sokisokiwopure tinie mua kuna takitaki xotikikemu sokisokiwata xakuai.

5

Sini kokaipa kopina yauseure ireiwopu

¹ Yewapu xura, sinie katikinuku panumu asau xosa panumu yause xosa pa sapi akipa xepinaxinuku kuna xayaunuku katikepukirixe.

² Takieni sipauweikiriai, Kokaipa kopina asau paiya petuae ukumani marouna sie sapauni kopina.

³ Xuiapue ipaki kunauneri, "Ximine asinaku yauseni kutu. Xosikikemu yoroni puropu," xeria, xuie nono iyarepure xeri tatau marouna sie nini xoxi nikepina sapie sapauni nini xosa mopina. Ninie pa sapi emeseriwopuworixana xuwe.

⁴ Pana tini yewapu xura tini ukumu xosa purinuku xati, petuae moati apue xekeri urewotai sie tinie pa asau moati xekeri xoxi ure urewakuai. Xuwe.

⁵ Tini xokupa paiya tini memeremu xeika asau xeika xosaupo apimi. Sini ukumu xeika xori xeikapu kini xuwe.

⁶ Pa xati kireu apimi sie sini xinexekini. Xeuxana ekisikie pereu purati, nanusikie teteiwopina.

⁷ Sini sipa, xinepineri apimi paiya, nini ukumani xinirouneri. Xisa xukoriwopineri apimi paiya, nini ukumani xisa xukorineri puturouneri.

⁸ Pana sini asaupo kinia, sini atinuku nanunanu tepu. Sini Xoiteure xosikisunuku, kireu xiri xonikiewopi kapia tinuku, pa kapiae xomatua nikau nekei sie erepu. Kakinuku Xoiteu yakukiri xiyeri sosikepina kapia paiya, xomatua nikau koike sie kurorinuku, sini sokisoki tumunuku ati yakuwopu.

⁹ Sini Xoiteu nukou kisamaira tepure sini tumusikerepu xuwe. Sikou Kokaipa Yesusu Kristusue xiyeri sosikepinaure nue sini tumusikeretai.

¹⁰ Yesusue sini tianisikepure xumotai, pa xati sini ekisikioma purinukure e sini xumunukua, sini nu xeika ekisikioma puropu.

¹¹ Pa xati tini mua kakirounuku sie, tini kirenikirenie takitaki xotikikemu sokisokiwata akuai.

Tini Yesusure xotikisurounuku xuiapue takitaki tianuwata aukuai

¹² Yewapu xura, sinie tini ipaki katikepure xinuku, apimie tini tianitikepi saina teteneai irue pura. Kokaipae nini tinipo tumu iyainikerati purineri, tinipo kapia kutuwopure ninie tini kuna tikirouneri.

¹³ Ninie pa saina tirounerire, tinie nanunanunari xotikikemu xiri asinaku xinari xiri xotikienika. Kakinari tini xokupae kireni xotikie pura.

4:17 4.17 Yo 12.26;YT 1.9;XKY 11.12 **5:1 5.1** Mt 24.36 **5:2 5.2** Mt 24.42-44;Lu 12.39;2 Pi 3.10;XKY 3.3 **5:3 5.3** Ese 13.10;Os 13.13;Mt 24.39;Lu 21.34-35;Yo 16.21-22 **5:4 5.4** Ro 13.12-13;1 Yo 2.8 **5:5 5.5** Ro 13.12;Ep 5.8-9 **5:6 5.6** Mt 24.42; 25.5; 25.13;1 Pi 5.8 **5:7 5.7** Lu 21.34-36;Ro 13.13;Ep 5.14 **5:8 5.8** Ais 59.17;Ep 6.13-17 **5:9 5.9** Ro 9.22;1 Ts 1.10;2 Ts 2.13-14;1 Pi 2.8 **5:10 5.10** Ro 14.8-9;2 Ko 5.15;1 Ts 4.14 **5:11 5.11** Yu 20 **5:12 5.12** 1 Ko 16.18;Pl 2.29;1 Ti 5.17;Ip 13.7; 13.17

¹⁴ Yewapu xura, ouyeouye xirouneri apimi nikau kapia kutunari ximikirouneri apimi nikau xonikikemu sokisokinari sokisokixepu xuweu woteneai apimi tianikinariwakuaire tini saitikerepure xinuku. Kakinari tinie xokupa apimi peuni peuni nika.

¹⁵ Ninie tini xosa xoxixoxi kapia kakeria, tinie kaki xanari xapa taku. Xokupa yause tinie Xoiteupo xokupa xuiapu xeika kireu xuiapu xeika xosa asinaku kapiani kakepure sokisokixa.

¹⁶ Xokupa yause tinie xiri nimaririnari,

¹⁷ sipesi kunikuniwakuai.

¹⁸ Tini xuiapu Kristusu Yesusu xeika etokikiriaie panumu kapia tini xosa yaraxatia tini Xoiteu eiyasewakuai. Xoiteu nu panumu kapia xouweuna.

¹⁹ Tinie kire sapi kakakuaire Xoiteupo Supo Youyae saitikerepure xatia, tini kakixinari nu paraunari,

²⁰ apimie tini xosa kunatureture kuna uteiwopure xeria kakixanari pa kunaure xotikikemu xoxixoxixaku.

²¹ Pana xokupa kuna xeika kapia xeika ati erurunari uteiwakuai. Kakinari asinaku kapia kireni sokisoki tinari,

²² xokupa xoxi kapia emeseriwa.

²³ Xoiteu nu xoukemu yorowopi xotapa, nue kakati tinie tinipo ekitikioma xiri tuwaria tini xiri xokumo saitikerepina. Kakina tinipo xenitiki xeika muputiki xeika nanunanu xeika ati yakuwati, tini xiri asinaku purinaria sikou Kokaipa Yesusu Kristusue xiyeri kopina yause xosa tinipo xu xuwexepina.

²⁴ Xoiteue tini yaitikeyaina, nue pa xokupa sapi tini xosa kakepina, pa amure, nukoe xokupa kuna kunawoyaini kutu tairouna.

²⁵ Yewapu xura, tinie Xoiteu kunikuniwarini kutu sini tianisikepina.

²⁶ Siko Xoiteupo xuiapu sikau kapia paiya, tini kirenikirenie kireu uritoko nikakuai.

²⁷ Kokaipapu wenumurei ye tini xosa sokisoki kunaune, mua nakau tinie Xoiteupo xokupa xuiapu xosanikini kutu xosa ninaxakuai.

²⁸ Sikou Kokaipa Yesusu Kristusue xousuaxina xouwesiketai kapia tini xosa purina.

5:14 5.14 Ka 5.22; 6.1-2; Kl 3.12; 2 Ts 3.6; 3.11; 3.15; Ip 12.12   **5:15 5.15** Asin 20.22; Mt 5.39; Ro 12.17; 1 Ko 6.7; 1 Pi 3.9   **5:16 5.16** 2 Ko 6.10; Pl 4.4   **5:17 5.17** Lu 18.1; Ep 6.18; Kl 4.2; 1 Pi 4.7   **5:18 5.18** Ep 5.20; Kl 3.17   **5:19 5.19** Ep 4.30; 1 Ti 4.14; 2 Ti 1.6   **5:20 5.20** 1 Ko 14.1; 14.39   **5:21 5.21** 1 Ko 2.11; 2.15; Pl 4.8; 1 Yo 4.1   **5:22 5.22** Yop 1.1; 1.8; 2.3   **5:23 5.23** Ro 15.33; 1 Ko 1.8; Pl 4.9; 1 Ts 3.13; 2 Ts 3.16   **5:24 5.24** 1 Ko 1.9; 10.13; 2 Ts 3.3   **5:25 5.25** Kl 4.3; 2 Ts 3.1   **5:26 5.26** Ro 16.16

Xoka Axiri nakau Polue Tesalonaika xosaniki xayawotai Akereki kuna

Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu Tesalonaika erewese puroteneae Kristusu xiyeri kopina yause xosa amu sapini kutu yaraxepinana xineri xokupa nanunanu teteneai. Kireue ipaki kunauneri Kokaipapu Asau itou kotai xeteneai. Pa xati Polu nuko xeika Sailasino Timotino xeikae ninipo nanunanu kutuwopure mua nakau xayawoteneai.

Polue ipaki kunauna pa Asau putawati xana xemu xetai. Ximuximua xuiiapimie xiri poripori ereria xokupa xoxixoxi kapia paie pani sokisoki xepina. Kakeria kire apu tu sokau porowopinae mana paiya, Kristusu xiri xiwaiwopina.

Xuiapue xonikisu xosa sokisoki tumuneri xu xemeropinerire Polue kaniketai. Nuko xeika saina emeumana xeikae kakirouneri sie, nini niko yakunikepi saina sokisoki tepineri xetai. Nini saina tepure ouyexeni nini kireu tianikepure ouyexeni.

Kokaipapu Asau sewai putawopina

1—2

¹ Sini Polu xuno Sailasi xuno Timoti xuno, sinie tini Yesusure xotikisukiriai xuiapu Tesalonaika erewese purikiriai xosa mua nakau xayaritikinuku, paiya tini xuiapue sikou Emisiki Xoiteu xeika Kokaipa Yesusu Kristusu xeika etokipurikiriai.

² Xoiteu sikou Emisiki xeika, Kokaipa Yesusu Kristusu xeikae xonikisuaxati xoniketikeria tini xotiki kurunari purakuai.

Tesalonaika apimie xu yause sokisoki tumurouneri

³ Yewapu xura, xokupa yause sinie tinire nanunanunuku Xoiteu eiyaseurounuku. Sinie panumu kakepinuku xiri asinaku, pa amure, tinipo xotikisue xiri sokisoki xati, tini xokupa kirenikirenienie kireu xatatikimana xotikikemu tinikirounuku xati, pa kapiae xiri kokaipa xina.

⁴ Pa kapia xotaparei sore, sinie Xoiteure xonikisuwoteneai xuiapu xosa xouxanaunukua, tinipo wenitiki xourorirounuku. Xiwaie kakeri xokupa xu tini xosa moyaire sinie nini kanikirounuku. Paire sinie ipaki kunaunuku, “Tesalonaika kinie sokisoki tumuneri ninipo xonikisu soki tineri pa xokupa xu xeika tatau xeika xemeneri,” xirounuku.

Xoiteue asinaku kapia xosa uteisikirouna

⁵ Pa xokupa kapia tini xosa motai paiya. Xoiteue asinaku kapiani kutu kireni kakina nukoe sinipo kapia uteipopouna sini panumu atarisiketai. Tini tatau xemekiriaia, pa amure, tinie Xoiteue xuiapu yakunikepina yause sarepurexinukuna, kakaria pa yause xosa Xoiteue atina yakutikepina.

⁶ Xoiteue muanumu asinaku kapiani kutu kakepina. Apimie tini xu tikirouneri paiya nue xu xapa teritikepina.

⁷ Kakina nue pa xu ximine tinie xemekiriai xuweiyenapa, tini xeika sini xeikani arikepi sikepina. Kokaipa Yesusu xeika nupo xokupa sokisoki xenikorokoro xeikae mena xouro wetineri yarani putawopineri yause xosa Xoiteue panumu kakepina. Nue kokaipa xepireini kutu kounapa

⁸ apimie Xoiteu sipawopi xiraxineri, Yesusu sikou Kokaipapu asinaku kuna taiwopu xuweuwoteneai xaro tinikepuwatixana manimani tinikepina.

⁹ Pa apimie panumu kakineria xoxiaki xepineri. Ninie Kokaipa xeika nupo sokisoki kokaipa memeremu xeika wetineri, xetauro purineria sipesi sipesi xoxixepineri.

¹⁰ Xoiteue iyareyai Asau xosa, Kokaipae kouna paiya manimani tinikepina, pana Xoiteupo xokupa xuiapu nini xokupae nure xonikisuwoneaia ninie nupo wenumu xourorineria nure xiri nimaririwopineri. Kakeria tinie rania nini xeika nimaririwakuai, pa amure, sinie tini xopu Xoiteupo kuna uteikiri tinie xiri xotikisukiniaia.

Xoiteue Tesalonaika kini sokisokinikepinaure ninie kunikuniwoteneai

¹¹ Pa sapi putawopure xetaire nanuworinuku, sikou Xoiteu kotoukiri tianitikepinaure sinie xokupa yause kunikunirounuku. Tinie kakakuai kapiaure nukoe yaitikeyai xati nukoe pa kapia xiri atina tianitikepinaure sini xinuku. Nue tini sokisoki tikepinaure sinie kunikunirounukuna, tinipo xotikisue kakati tinie xokupa asinaku kapia kakepure xikiniaia kaka.

¹² Pa kapia xosa tinie Kokaipa Yesusupo wenumu xourorari nue rania tinipo wentiki xourorepina. Sikou Xoiteu xeika Kokaipa Yesusu Kristusu xeikae tinie xonikisuaxati xonikietikineria pa xokupa kapia tini xosa kakepineri.

2

Tu sokau porowopina apu putawopina

¹ Yewapu xura, sikou Kokaipa Yesusu Kristusue, xiyeri koati sini nu xeika kununuwopure sini ximine kunawopure xinuku. Sinipo mua kuna xosa tini atinari xakutiki iyarakuai xinu.

² Kireu apimie rau katikineri Kokaipapu Asau putawotai xeteneai. Kire apue rau nanuna Xoiteupo Supo Youyae kunatureture kuna ye sietai xepinare, e kire apue Xoiteupo kuna uteina pa kuna kunaunare, e kire apue kunauna sinie panumu kuna purotai sie xosa nakau xayaukiriaia xepina. Pana tinie muanumu kuna anayau rau iyelikiriaia xatia, tini sapauni xoxi ure ureuweinari tinipo nanunanu ere xaku.

³ Tini kakixanari kire apu wetari nupo kunare e nuko kaketai kapiaure xoretikexete. Iyesa. Pa Asau paiya aini mopuwatixe. Xuwe. Xokupa apimie akari wou erineria Xoiteu nikiniki tuwopineri. Kakeria tu xasese marouna apue yarani mopina, pa apua nu sokisoki xepi xosa xoxixepina.

⁴ Apimie xokupa sapi xosa muris tirouneri paiya nue xiwaixiwai nikina ye xoiteu paxinapa weninikepina. Kakina wouerina paiya nukou wenumu xourorina pa xokupa sapi ororepina. Kakina nukoe Xoiteupo ata minika misina paiya, ipaki kuna uteina, "Ye ikoini Xoiteu xepine," xetai.

⁵ Ye tini xeika puritiai yause xosa yei tini pa sapire katikieitiai. Tini nanunanu wetikiriaire, wo?

⁶ Ximine pa sapie pa apupo ime parawotai tini sipa, kakatia nu sapauni yaraxepuwatixe. Nu yaraxepina yause paiya Xoiteue iyareyai yause xosa nu putawopina.

1:8 1.8 Siri 79.6;Ais 66.15;Yer 10.25;Ro 2.8;1 Pi 4.17   **1:9 1.9** Ais 2.10; 2.19-21;Pl 3.19;2 Pi 3.7   **1:10**
1.10 Siri 68.35; 89.7;Kl 3.4;1 Ts 3.13   **1:11 1.11** Kl 1.9;1 Ts 1.2-3   **1:12 1.12** Ais 24.15;Mal 1.11;1 Pi 1.7; 4.14   **2:1 2.1** Mt 24.31;1 Ts 4.13-17   **2:2 2.2** Mt 24.4;Ep 5.6;1 Yo 4.1   **2:3 2.3** Yo 17.12;1 Ti 4.1;1 Yo 2.18; 4.3;XKY 13.11-14   **2:4 2.4** Tan 7.25; 11.36;Ese 28.2;1 Ko 8.5;XKY 13.6

⁷ Tini sipa, ximine paiya tu sokau porowopi kapia ximiaki purina. Nu ximiaki purati paiyeye, pa apu nupo ime parau purotaie kereu xonopina.

⁸ Kakatia pa yause xosa pa tu sokau porourouna apue yarani putawopina. Kakatia Kokaipa Yesusue nukou xa youyae ouwatia xumopina. Kokaipae nukou kokaipa memeremu xeika yarani putauna paiya, pa memeremueni pa apu tu sokou porourouna xiri xoxixoxi wopina.

⁹ Pa apu nu tu sokau porowopina paiya Satanipo sokisokie yarani putawopina. Kakinapa Satanipo xorei xorei kapiiae xokupa sokisoki saina xeika xonuxonu xeika erepina.

¹⁰ Kakina paiya xokupa xoxi kapiapu xorei xoreie pa xuiapu xoreinikatia xoxixepineri imerei texepineri. Pa xuiapu nini xoxixepineri, pa amure, Xoiteue kunani kutu tinikepina yause xosa, nini xiyeri sonikepina xati, ninie mua kuna xiri xiraxineri.

¹¹ Pa xati ninie xoreixorei kunaure xonikisuwopinerire, Xoiteue ninipo nanunanu turutaruwetai.

¹² Pa xati xokupa apimie kunani kuture xonikisuwopuxuweuneri, nini xoxi kapia kireni kakepure nimaririwoteneai, nini Xoiteupo kuna xosa tumuwopineri yause xiri manimani tinikepina.

Xoiteue tini xiyeri titikepinaure akitutikietai

¹³ Pana xatai xura, Kokaipae tini xiri xouwetikirouna xati sinie sipesi xosikirei nanunanunuku tinire Xoiteu eiyasewopinuku xinuku. Xoiteue xuiapu xiyeri tinikepure xina tinie akereki xuiapu kini xopu xosa purakuaire akitutiketai. Xoiteupo Supo Youyae tini Xoiteu nukou asinaku xuiapu sie akitutiketai xati, tinie suau kuna xotikisuwari, pa kapiarei Xoiteue xiyeri titikina.

¹⁴ Sikou Kokaipa Yesusu Kristusupo kokaipa memeremu xeika sokisoki xeika xosa purakuaire kakina, pa xati, pa asinaku kuna sinie uteikiniai xosa nue tini yaitiketai.

¹⁵ Pa xati, yewapu xura, tini sokisokini kutu tumuwa. Kakinari Xoiteupo xokupa kuna sinie tini xosa uteikiniaire e taitaitikepure nakau xayaukiniai paiya, tini atinarini kutu taiwa.

¹⁶ Sikou Kokaipa Yesusu Kristusu xeika sikou Emisiki Xoiteu xeikae sini xiri xonikiesikineri. Kakina nupo xousuae xouwesikati sinipo xosikikemu sipesi sipesi yoroni asinaku purina. Kakati xosikisunuku Xoiteu yakukiri xiri atiatisikepinaure tianisikina.

¹⁷ Nue tinipo xotikikemu sokisokiwati paiya, tinie xokupa asinaku kapia xeika asinaku kuna xeika kunawakuaire tianitikepina.

Tesalonaika apimie ouyetutua apimi atineri kutunikepineri

3

3

Tinie Xoiteu xosa kunikuniwaria sini tianisikepina

¹ Yewapu xura, sini pani kire kuna tuku. Kuna paiya muai. Xoiteue sini tianisikepinaure tinie kunikuniwari, Kokaipapu kuna xokupa sanawayau oupapaina taki xopu kokaipa wenumu teyai sie tepina.

2:7 2.7 1 Yo 2.18; 4.3   **2:8 2.8** Yop 4.9; Ais 11.4; Tan 7.10; Ip 10.27; XKY 19.15   **2:9 2.9** Mt 24.24; Yo 8.41; Ep 2.2; XKY 13.11-13   **2:10 2.10** 2 Ko 2.15; 4.3   **2:11 2.11** Mt 24.5; 24.11; Ro 1.24; 1 Ti 4.1; 2 Ti 4.4   **2:12 2.12** Ro 1.32   **2:13 2.13** Lu 1.75; Yo 15.16; Ep 1.4; 1 Ts 4.7; 5.9; 2 Ts 1.3   **2:15 2.15** 1 Ko 11.2; 16.13; Pl 4.1; 2 Ts 3.6   **2:17 2.17** 1 Ko 1.8; 1 Ts 3.13; 1 Pi 5.10   **3:1 3.1** Ep 6.19; Kl 4.3; 1 Ts 5.25

² Apimie xoxixoxi kapia kakirouneri xati, tinie Xoiteu xosa kunikuniwari nue apimi xoxi xupunikiropu sini xiyeri tisikepina. Tini sipa, xokupa apimie Kristusu xosa xonikisuworixe.

³ Pana Kokaipae suau kapiani kutu kakirouna. Pa xati sinie nureni kutu xosikisuwopu itou. Kakari nue tini sokisokitikina yakutikatia, Satanie tini xosa kire kapia kakepuwatixe.

⁴ Tinie xokupa kapia kakakuaire sinie katikikiriai sie kakari, Kokaipae kakati sini paire atinuku sipaunuku. Pa xati sewai rania tini panumu kapia kireni kakakuai.

⁵ Kokaipae tinipo nanunanu taitaitikati, Xoiteue xuiapu xiri xouwenike-taipo kapia xiri sipaunari, Kristusue sokisoki tumuna xu xemerotaipo kapia sipaunariwakuaire xinuku.

Xokupa apimi tini saina ta

⁶ Yewapu xura, sikou Kokaipa, Yesus Kristusupo wenumurei sinie tini xosa sokisoki kuna ipaki kunaunuku, kireu xatasikimanae aini purineri pa kuna sinie tikiriai taiwopu xuweurouneria, tini weniki xetauro pura.

⁷ Tini sipa, tini sinipo kapiani kutu taiwa. Sinie tini xeika purikiriai yause xosa, sini aini puriroukiri xana xuwe.

⁸ Sinie tini xuputikiropu xoye aini tekixe. Xuwe. Sini isayaxirounuku. Sinie tini xu tepi xirarinuku, sokisoki saina tinuku asau ukumu irerei-wowoukiriai.

⁹ Sinie tini xosa xoye tepu xuweuwopinuku sie xuwe. Sini xoye tepinukuni kutu itouna pana sini tepu xuwe, pa amure, takieni asinaku kapia taiwakuaire sini ataritikinuku.

¹⁰ Tini sipa, sini taki xeikani purikiriai yause xosa, tini ipaki katikinuku, apue saina tepu xiraxina paiya, nu xoye tepuwatixana xuwe xikiriai.

¹¹ Pana kireu tini xosaupoe aini ouye purori sini pa kuna iyesinuku. Ninie kire saina terixe. Nini kireu apimi nikau xokupa sapire kunau xanauwopi saina kireni tineri, paiya ninipo sapi xuwe.

¹² Pa xati ximine Kokaipa Yesus Kristusupo wenumurei sinie pa apimi mua sokisoki kuna ipaki kanikinuku, nini atinerini kutu misineri, saina tineri, nikou xoye sapini nepineri.

¹³ Yewapu xura, tini kakixanari asinaku kapia kakepire ouyexaku.

¹⁴ Sinie mua xokupa kuna nakau xosa xayaukiriai kire apue taiwopu xuweuna paiya, pa apu ati tumuworinari tini weu xetauro purari, nuko kaketai kapiature mayaxepina.

¹⁵ Paiya tini nupo xiwai xinari nanuwakuaire sini kunaukirixe. Xuwe. Sinipo xatasiki xinari, nupo nanunanu kutuwakuaire kuna tuwakuai.

Polue kuso kuna kaniketai

¹⁶ Kokaipa nu xoukemu yorowopi kapia xotapa, nue sipesi kakatia tinie xokupa sapi xosa xotikikemu yoroni purakuai. Kokaipae tini xokupa xeika puropina.

¹⁷ Ye Polu ye ikoini mua kuso kuna tini xosa xayaune. Ye nakau xayaunepa muanumu kuna xokupa nakau xosa xayauroune. Muaia ye yekuworitiai xupisui.

3:2 3.2 Yt 28.24;Ro 10.16; 15.31   **3:3 3.3** Yo 17.15;1 Ko 1.9;1 Ts 5.24;2 Pi 2.9   **3:4 3.4** 2 Ko 7.16;Ka 5.10;1 Ts 4.10   **3:6 3.6** Mt 18.17;Ro 16.17;1 Ko 5.11-13;2 Ts 3.11-14;1 Ti 6.5;2 Yo 10   **3:7 3.7** 1 Ko 4.16;Pi 3.17;1 Ts 1.6   **3:8 3.8** 2 Ko 11.9;1 Ts 2.9   **3:9 3.9** 1 Ko 9.4-6;1 Ts 1.6   **3:10 3.10** 1 Ts 4.11
3:11 3.11 1 Ti 5.13;1 Pi 4.15   **3:12 3.12** 1 Ts 4.11   **3:13 3.13** Ka 6.9   **3:14 3.14** 1 Ko 5.9-11   **3:15 3.15** 1 Ts 5.14;Ta 3.10   **3:16 3.16** 1 Ts 5.23   **3:17 3.17** 1 Ko 16.21

¹⁸Sikou Kokaipa Yesusu Kristusue xousuaxati xouwesikirouna kapiae tini xokupa xeika puropina.

Polue Pilemoni Xosa Xayawotai Nakau Akereki kuna

Pilemoni nu kire kokaipa apu. Nu Kolosi erewesepue Yesusure xousuwotai. Nupo kire aipu saina apu, nupo wenumu Onesimusi, nue nupo tumu wetina kire erewese ximi xowotai. Pa erewese xosa Onesimusue Polu tutumauna Yesusure xousuwotai.

Pa yause xosa Polue kakauya xosa puripopouna xou Pilemoni xekopina paiya itou xuwe xetai. Pa xati mua nakau xayaourouna Onesimusi tuworina xesawati, Onesimusue nupo tumu xosa xiyeri xowotai. Pa nakau xosa Polue Pilemoni ipaki kauna ne kakixanau neu saina apu auwou. Mua saina apu nu Yesusure xousuwotai xati, Pilemoni nei nu nakipo xatanini kutu sie xiyeri sowo wotai.

Pilemonipo aipu saina apue ximi xoworina xurise Yesusupo apu sayati Polue Pilemoni xosa xiyeri xesawotai

¹ Ye Polu, ye Yesusu Kristusupo kakauya apu. Ye xeika sikou xatasiki Timoti xeikae, mua nakau ne Pilemoni xosa xayaunua, ne sinipo asinaku marou xeika saina emesiki xeika.

² Sinipo ukusiki Apia xosa rania mua nakau xayaunua, Arkipusi xosa rania xayaunua, sikoe mua Xoiteupo xoma xosa purikiriai xosa nue xomatua purina. Pa xeika Yesusure xonikisuneri taiwoteneai xuiapue neu atoro kununurouneri xosa xayaunua.

³ Sikou Xoiteu Emisiki xeika Kokaipa Yesusu Kristusu xeikae xonikisuaxete xonikietiketewori tinipo xotikikemu yoroni puropina.

Pilemonipo asinaku kapiae kakati Polue nimaririxina

⁴ Xokupa yause ye yeu Xoiteu xosa kunikuninepa, ye neure nanunanune Xoiteu xosa eiyaseuroune,

⁵ pa amure, ninie ye sipesi ipaki kairouneri, nei Kokaipa Yesusu xonikemu tune nure xiri xonisune, Xoiteupo xokupa xuiapu xonienikiroune xirouneri.

⁶ Ne sini xeika etokau sini Kristusure xosikisukiriai xati, sikou xosikisu xosa Xoiteue kakati sikou asinaku sipa yaratatia Kristusu xosa xokupa asinaku sapi tirounuku ati sipawopure ye kunikunine.

⁷ Iyo, yewapu, nei Xoiteupo xokupa xuiapu xonienikiroune xati, pa kapiarei ninipo xonikikemu nei sokisokinikitiai. Nei kakau paire ye xiri nimaririti yeu xoikemu yoroarani purina.

Pilemonie Onesimusi nukou xatau sieni kutu tepina

⁸ Ne kire sapi kakewaire ye kunaunena, Kristusu wenumurei kaniti ne pa sapi kakewairau. Pana neu kapia asinaku asinaku ye sipa xati,

⁹ ye ne sokisoki kuna kanepixe xi nanune. Kireu xiri xonikiewopi kapiae sini axirini paraisirouna, pa xati ye ne yopini kanepurexine. Ye Polu, ye Kristusu Yesusupo kuna tikoutiai apu xati mua Kristusupo saina xosa sakau xine ye rania kakauya xosa purine,

¹⁰ yeu nono Onesimusi xosa, asinaku kapia kakewaire ye ne kotonepurexine. Ye kakauya xosa puritiai yause xosa, Onesimusue kouyeyati Kristusure xiri xousuwopinaure tianutiai. Pa xati ye kunaune, nue yeu nononi kutu sayetai.

¹¹ Ekime nue atina ne saina tianirouwati xana xuwe. Pana muaia nu sio axirini saina tianisiepina sie itou.

¹² Ximine yeu xoikemuenu nu xesauti, ne xosa xiyeri utuna.

¹³ Yei nu taiyeruti ye xeika puropina rania ye xiri nimaririwopine, ye kakitia nue neu sainani tina paiya, ye asinaku kuna uteiwopi sainapu kakauya apu puritiai yause xosa tianiyepina.

¹⁴ Pana paire ne iyo kuna kunawauweyexine, pa xati ye nu taiyeruixe. Nei amu sapirau kakewaire ye kanepi xiraxine. Xuwe. Ye nanutiaia, nei ye tianiyepure asinaku kapia kakepurexinaua, xeuxana nakipo xonieni kakewai.

¹⁵ Suau, Onesimusue xayaka xayaka weinitetai. Pana mua kapia yaraxetai paiya, nei nu xiyeri sowau, ne xeika sipesi puropinarau.

¹⁶ Muaia nei nanunau nu aipu saina apu xeu. Xuwe. Suau, nu neu aipu saina apu purotaina pana, muaia neu xatanini kutu sayati nei xiri xoniewowai. Nue yeu xatani kutu puriewati xekeouroune xati nu xosa yeu xoikemu tune. Pana ye sipa, nei nu xiri xoniewowai. Nue aipu saina apue kakiewati kapia xoniewowai, Kristusue xosa paiya xatanini kutu xekeuyeunaua, nu xiri xoniewowai.

¹⁷ Pa xati ne ye xekeyau Kristusupo saina xosa ye neu emenini kutu sie xitia, paina iko titiai kapia sieni Onesimusi xiyeri tewai.

¹⁸ Nu kireu kapia xoreiyeretaire e ne xosa xapa tuku xatia, paina nupo wenumu pirixinau pa xapa xosa yeu wenimi iyarewai.

¹⁹ Ye Polu, ye ikou xupieni mua kuna xayautiai. Ye ikoini pa sapi xapa iyarepine. Ye ipakine rania kunaune ne ye xosa xapa tuku, paiya nakipo ekiniomapu xapa. Pana ye paire kunawopi xiraxine.

²⁰ Xatai, iyese. Kokaipapu wenumurei nei pa asinaku kapia ye xosai kakewai. Sini Kristusupo apu purinua, pa xati pa kapiarei ne yeu xoikemu asinakuworewai.

²¹ Nei yeu mua kuna taiwowai xati ye panumu ati sipautiai, pa xati mua nakau ne xosa xayaune. Ye sipa, nei Onesimusi xosa kakewai kapia paiya, nei kakewai xine mua yei kotonitiai kapia xiri emeseriwopina.

²² Ye pani kire kuna tuku. Ye ipakine xoisutiaia Xoiteue tinipo kunikuni iyaserina paiya ye weitati tini xosa xiyeri utopine. Pa xati neu atoro xinepineure ye kire ata kama ireiyeriyewai.

Polupo saina emeumanae Pilemoni kusouneri

²³ Epaprasie ne kusonina. Nu kakauya xosa purati, sioxororoni Kristusue Yesusupo kakauya xosa purinua.

²⁴ Yeu emeimana, paiya Maki xuno Aristakusi xuno Temasi xuno, Luku xuno, ninie rania ne kuso tinineri.

²⁵ Kokaipa Yesusu Kristusue xousuwawati xouwetiketai kapia tini xeika purina.

Xoka Kireni Nakau Yonie Xayawotai Akereki kuna

Mua nakau paiya aimore nanunanu xotapa tuku. Yesusu taiwoteneai xuiapu xeika Emisiki Xoiteu xeika nukou nirau Yesusu Kristusue xeikae, tianikati kirenini xonikikemu tumaxi puropinerire xetai. Ukumu xosaupo apimi weinikiteri ninie xoreinikineri nini purunikeri Xoiteu wetepi nu xiraxina.

Nini pa “ukumu xosaupo kinie” ipaki kunaourouneri, mua ouro puroteneai sapi paiya, asinakuni kutu xana xuwe xirouneri. Yesusu nu Xoiteupo Nono, pa xati nu siko xuiapue kakirounuku sie nu apuni kutu saina ouropu sapi xeika etokepuwatixe. Ninie kunauneri, apue Xoiteu xeika ati puropurexina paiya, nu ouropu sapi teure nanunanuwopuwatixe. Asinaku kutu kapia xeika kireu xosikienikepi kapia xeika, pa rania nini ouropu sapi. Pa xati tinie panumu kapia taiwopure eiyoxaku.

Yesusu taiwoteneai apimie panumu kuna xosa xakuniki iyarepia nu xiraxina. Nue kunauna, Yesusue apuni kutu sayeyai xati, Yesusue xonikisuwoteneai xuiapu paiya nini Xoiteu xiri xonikieuneri kireu xuiapu xiri xonikiewopineri.

Sini memeremu xosa texepuna ukumu xosaupo apimi kini weinikitikiri xoreisikexeni

1.1—3.10

Ekeoma tuku kunaie yarani putawoyai

¹ Sinie kuna ekeoma tukupo kuna uteirounuku. Mua kuna paiya ekimeni kutu puroyai xati, sinie iyaserinuku, ekisikie xekeukiriai. Sinie nu xekerinuku nu xosa xupusiki iyarikiriai.

² Mua ekisikiomae yarani putawoyai xati, sinie xekerinuku, paire kuna uteirounuku. Pa ekisikomae atina sipesi sipesi purotaire sinie tini xosa kunaunuku. Ekime nue nupo Omo xeika puroyaie yarani putawati ekeukiriai.

³ Sinie xekeri iyelikiriai xati, tinie sini xeika xosikikemu tumaxi puropure tini xosa rania, kuna uteirounuku. Pa xati nupo Omo xeika, Nukou Nirau Yesusu Kristusue xeika kirenini xosikikemu tumaxi purinuku.

⁴ Sikou nimiriri xiri xokopexepinaure sinie mua nakau xayaukiriai.

Sini memeremu xosauni kutu texepu

⁵ Yesusu Kristusue kuna uteiwati iyaserinuku, sinie tini xosa uteinuku. Pa kuna muanumu, Xoiteu nu memeremu xati, xayakaxayaka kire ukumu nu xosa puratixe.

⁶ Sini kunaunuku, “Ye nu xeika kirenini xoikemu tumaxine,” xepinena pana sini ukumu xosa texinukua, sinipo mua kuna paiya xorei kuna xati, sini suau kapiarei texikirixe.

⁷ Pana nuko memeremu xosa purotai sieni, sini memeremu xosa texinukua, sini Xoiteupo kireu xuiapu xeika xosikikemu kirenini tumaxi

---

1:1 1.1 Yo 1.1-4; 1.14; 20.27; 2 Pi 1.16; 1 Yo 2.13-14   **1:2 1.2** Yo 1.14; 21.24; YT 2.32; Ro 16.26   **1:3 1.3** Yo 17.21; YT 4.20; 1 Ko 1.9; 1 Yo 2.24   **1:4 1.4** Yo 15.11; 16.24; 2 Yo 12   **1:5 1.5** Yo 1.9; 9.5; 12.35-36; 1 Ti 6.16; Ye 1.17; 1 Yo 3.11   **1:6 1.6** 2 Ko 6.14; 1 Yo 2.4   **1:7 1.7** Ais 2.5; Yo 3.21; Ep 1.7; Ip 9.14; 1 Pi 1.19; XKY 1.5; 7.14

purinuku. Pa xati Xoiteupo Nono, nu Yesusu, nupo yawie sikou xokupa xunu xesauwati xosei sairounuku.

⁸ Sini kunaunuku, “Ye xunu xuwe,” xirounukuna pana sini sikou xosikikemu xoreunuku xati, suau kuna xosikiro puratixe.

⁹ Pana sini sikou xunure kunauweikiria Xoiteu nukoe kunawoyai sie panumu kakepina. Nue asinaku kutu kapia kakinapa sikou xunu wetepina. Kakina xokupa kapia xoxi siko xosa purotai xesauwatia xosei puropu.

¹⁰ Sini kunaunuku, “ye xunu eriyaixe,” xepuna pana pa kuna paie kunaunuku Xoiteu nu xoreitua xinuku. Pa xati Xoiteupo kuna xosikiro puratixana xuwe.

2

Kristusu nu sikou tianisikepi

¹ Tini yeu nono misiarara xura, tini xunu erepu xuweuwakuaire, mua kuna tini xosa xayaune. Kire apue xunu eratia, sini sikou tianisikepi tuku, nu nupo Omo xeika purina. Nu siko xopuropu apu nu Yesusu Kristus, pa apue asinaku kutu kapiiani kutu kakepina.

² Nue nukoini sikou xunu xesawopure saina teyai. Nue sini kireni tianisikepure mua saina teyaixe. Xuwe. Xokupa xuiapu ouro puroteneai tianikepure kakeyai.

Apu Xoiteu sipani kutue, Xoiteupo kapia tairouna

³ Sini Xoiteupo kunani kutu tainukua nu sipaukiriaire xiri atinuku sipawopu.

⁴ Kire apue kunauna, “Ye Xoiteu sipani kutu,” xepina. Pana nu Xoiteupo kunani kutu taiwopu xuweuna paiya, pa apu nu xoreitua xati, nupo xoukemuro kunani kutu puratixe.

⁵ Kire apue Xoiteupo kuna taina paiya, nu nupo xoukemu Xoiteu tuwopi xiri sipa xati, sini panumu kapiarei, Xoiteu xeika etokinuku.

⁶ Kire apue kunauna, “Ye Xoiteu xeika etokine xinapa,” paina pa apua nu Kristusue texeyai sieni texepina.

⁷ Yeu waukia xura, mua Xoiteupo kuna tini xosa xayautiai paiya oma kunaxe. Xuwe. Paiya ekime takieni kutu tikiniaia kuna. Pa xipiki kuna paiya takieni iyesikiniaia.

⁸ Pana mua kuna tini xosa xayautiai, pa rania oma kuna xati, Kristusupo ekeoma xeika tinipo ekitikioma xeika xosa rania pa suau, pa amure, ukumu xuwexepure xati memeremuni kutu putawotai purina.

⁹ Kire apue kunauna, “Ye memeremu xosa purine,” xepina, pana kire xatau xosa xoukemu xoxixina paiya, pa apu nu ukumu xosauni purina.

¹⁰ Apue xatau xoukemu turouna paiya, nu memeremu xosa purirouna. Memeremu xosa paiya kire sapie kakati nu uraki xowopina puratixe.

¹¹ Pana apue kire xatau, nu xosa xoukemu xoxirouna paiya, nu ukumu xosa purina. Nu ukumu xosa texina amu ime tainarau nu sipa xuwe. Nu ukumue eke paraeki.

1:8 1.8 Yop 9.2;Siri 32.5;Asin 28.13;Ye 3.2;1 Yo 2.4 **1:9 1.9** Siri 51.2;Asin 28.13;1 Yo 1.7 **1:10 1.10** 1 Yo 1.8 **1:10 1.10** Siri 14.3;Ais 53.6; 64.6 **2:1 2.1** Ro 8.34;1 Ti 2.5;Ip 7.25; 9.24 **2:2 2.2** Yo 1.29; 11.52;Ro 3.25;2 Ko 5.18;Kl 1.20;1 Yo 4.10; 4.14 **2:4 2.4** 1 Yo 1.6-8; 4.20 **2:5 2.5-6** Yo 13.15; 14.21-23; 15.4-5;1 Pi 2.21;1 Yo 4.12-13; 4.17; 5.3 **2:7 2.7** 1 Yo 2.24; 3.11;2 Yo 5-6 **2:8 2.8** Yo 1.9; 8.12; 13.34;Ro 13.12;Ep 5.8;1 Ts 5.5; 5.8 **2:9 2.9** 1 Ko 13.2;2 Pi 1.9;1 Yo 3.10; 3.14-15; 4.20 **2:10 2.10** Yo 11.9;Ro 14.13;2 Pi 1.10;1 Yo 3.14 **2:11 2.11** Yo 11.10; 12.35

¹² Tini yeu nono misiarara, Xoiteue Kristusupo wenumurei tinipo xunu weteritiketai. Pa xati ye tini xosa mua kuna xayaune.

¹³ Tini xauwa xura, tini sipani kutu pa apu nu ekimeni kutu puroyai mua pani purina. Pa xati tini xosa mua kuna xayaune.

Tini apimi tenemai xura, tini Satani emeserukiriai. Pa xati tini xosa mua kuna xayaune.

¹⁴ Nono xura, tini Emisiki sipani kutu. Pa xati tini xosa mua kuna xayaune.

Tini xauwa xura, tini sipani kutu pa apu nu ekimeni kutu puroyai xati mua pani purina. Pa xati tini xosa ye mua kuna xayaune.

Tini apu tenemai, tini sokisoki tuku xati, Xoiteupo kuna tini xosa sokisoki purati, Satani emeserukiriai. Pa xati ye mua kuna tini xosa xayaune.

Sini ouropu kapia kapia xosikiewopuxe

¹⁵ Tini ouropu kapia kapia xotikiewoto xokupa ouropu sapi xotikiewotowaku. Kire apue ouropu kapia xouweunapa nu Xauwa xiri xouweurouwatixe.

¹⁶ Siko sipa, ouropu apimi nikau xokupa kapia paiya, xonikikemu sarepi kapia xeika ekiniki nepi kapia xeika niko xokupa sapire totoniki ouwopi xeikauneri. Pana xokupa kapia paiya Emisikirei koatixe. Xuwe. Paiya nini ouropu kapia kireni.

¹⁷ Mua ou xuwe xatia, mua ouropu xokupa kapia, paiya xosikikemu saropi kapia xeika ekisikienepi xeika rania xirini xuwexepineri. Pana kire apue Xoiteue xouweuwotai kapia taina paiya nu sipesi puropina.

Kristusupo xiwaie putawotai

¹⁸ Yeu nonomi, sini xurisepu asau xosa putaurounuku. Kristusupo xiwayau kopinaxi kuna ekime iyesikiniai. Ximine Kristusupo xokupa xiwaiyaumana kouweteneai. Pa xati siko sipa, sini xurisepu asaupo yause xosa putaukiriai.

¹⁹ Ximuximu pa apimie siko xeika puroneaie, wesiki xowoneai. Pana ninie sikou kini kutu xosauni puropu xuwe. Nini sikouni kutu xakua, nini siko xeikani puraku. Pana muaia siko weisikiteneai, pa xati ati sipaunuku, pa apimi paiya nini sikouni kutu xuwe.

²⁰ Tinie Xoiteupo Supo Youya tieikiriai xati, tini xokupa sipa tuku.

²¹ Pa xati tini kunani kutu sipa xuwexi nanuworine mua kuna tini xosa xayauixe. Xuwe. Ye xayautiaia, pa amure, tinie suau kuna sipauweikiriai xati, suau kuna xorei kuna yararepu xouweuwopina paiya tini sipa.

²² Xoreixepina apu nu yuna? Paiya pa apu nu kunauna, "Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepure tumuworetai apu paiya Yesusu xana xuwexi," kunaourouna. Apue pa kuna kunawotaia, nue Emisiki xeika Nirau xeika nike tinikirouna, pa xati nu Kristusupo xiwai.

²³ Apue Nono nike tuna paiya Omo rania nike tuna. Apue Nonoure xousuna paiya, nu Omoure rania xousuna.

Xoiteupo Supo Youyae suau kunaure taitaisikirouna

2:12 2.12 Lu 24.47;YT 4.12; 13.38;1 Ko 6.11;1 Yo 1.7   **2:13 2.13** 1 Yo 1.1   **2:14 2.14** Ep 6.10   **2:15 2.15** Mt 6.24;Ro 8.7; 12.2;Ka 1.10   **2:16 2.16** Ro 13.14;Ye 4.16;1 Pi 2.11   **2:17 2.17** Mt 7.21;1 Ko 7.31;Ye 1.10;1 Pi 1.24   **2:18 2.18** Mt 24.5; 24.24;2 Ts 2.3;1 Ti 4.1;Ip 1.2;1 Pi 4.7;2 Pi 2.1;2 Yo 7   **2:19 2.19** Mt 24.24;Yo 6.37;YT 20.30;1 Ko 11.19   **2:20 2.20** Yo 10.4;YT 3.14;1 Ko 2.15;2 Ko 1.21;Ip 1.9;1 Yo 2.27   **2:22 2.22** 1 Yo 4.3;2 Yo 7   **2:23 2.23** Yo 5.23; 14.7-10; 15.23;1 Yo 4.15; 5.1;2 Yo 9

²⁴ Ekime tinie pa kuna iyesikinia paiya, tini sokisoki ta. Tini ekime tikinia kuna sokisoki tinari paiya, Nono xeika Omo xeikae tini xeika sipesi puropineri.

²⁵ Kristusue siko sokisoki kuna ipaki kasikina, tini sipesi atinari purakuai ekitikioma tikepine xeyai.

²⁶ Tini xoreitikepure xeteneai apimi nikau kapiaure tini katikepure mua kuna tini xosa xayaune.

²⁷ Pana tinie Kristusue xosaupo Xoiteupo Supo Youya tieikiriai xati, nue tini xeikani purina. Pa xati tini sipa xuweitaatikati xati, ye tini taitaitikepuxe. Xuwe. Xoiteupo Supo Youyaini tini taitaitikirouna xati, pa Youyapu kuna paiya xiri suau. Nu xoreixatixe. Pa xati tini Youyae taitaitiketai sie Kristusue xeika etoka.

Ximine sini Xoiteupo nono purinuku

²⁸ Iyo, yeu nono xura, tini Kristusue xeikani kutu etoka. Kakari nue sosikepure xiyeri koatia sini sokisoki tumunukua, nu ekeru mayarei tumuwopuxe.

²⁹ Kristusue kopia xiri asinaku kutuxi panumu sipaunaria, xokupa apimie asinaku kutu kapia kaketeneai, Xoiteupo nono sayeteneai xinari rania panumu sipawakuai.

3

¹ Xawa xura, Xauwae sini xouwesikerina nupo xoukemu sikeki sikekina! Sini Xoiteupo nonomixi nue wenisikeyai. Paiya suauni kutu, sini Xoiteupo nonomi purinuku. Oupou apimie Xoiteu sipawoneai xana xuwe, pa xati siko rania sipasikerixe.

² Waukia xura, ximine sini Xoiteupo nonomi purinuku. Sewai sini amaki puropua pa sini xemu sipaukirixe. Pana siko sipa, Kristusue yara putawopina yause xosa, sikoe suauni kutu xekeunukua, sini nuko sieni xepu.

³ Pa xati, yue Kristusue nukou siexepurexineria, nini kapia kutu asinaku tairouneri. Pa xati Kristusue xosei purotai sie nini rania xosei purineri.

⁴ Apue xunu eretaia nu Xoiteupo tu sokau porouna. Xunu paiya tu sokau porowopi kapia.

⁵ Tini sipa, Kristusue xunu xesauwepure putawoyai xati, nu xosa xunu puratixe.

⁶ Apue Kristusue xeika etokina paiya, nu xunupo kapia tairouwatixe. Kire apue xunupo kapia taina paiya, nu Kristusue xekoyai xana xuwexi sipawopu, pa xeika nu Kristusue sipa xuwe xepu.

⁷ Tini yeu nono misiarara xura, tini sosopa epixakuai, panumu kire apue xoreitikepuxe. Apue asinaku kutu kapia kakatia, nu apu asinaku kutu, nu Apu Kristusue asinaku kutu sie.

⁸ Ximuximu ekimeni kutu xosa, Satanie sipesi xunu erirouna, pa xati apue xunu erirouna paiya nu Satanipo apu. Pa xati Xoiteupo Nonoe Satanipo saina purieina xesauwepure yarani putawoyai.

2:24 2.24 Yo 14.23;1 Yo 1.3;2 Yo 6 **2:25 2.25** Yo 3.15; 6.40; 17.3;1 Yo 1.2; 5.11 **2:27 2.27** Yo 14.26; 16.13;Ip 8.10-11;1 Yo 2.20 **2:28 2.28** 1 Yo 3.2; 4.17 **2:29 2.29** Yt 22.14;1 Yo 3.7; 3.10 **3:1 3.1** Yo 1.12; 3.16; 16.3;Ro 8.16;1 Yo 4.10 **3:2 3.2** Ro 8.18; 8.29;1 Ko 15.49;2 Ko 3.18;Pl 3.21;Kl 3.4;2 Pi 1.4 **3:4 3.4** Ro 4.15;1 Yo 5.17 **3:5 3.5** Ais 53.5-6; 53.11;Yo 1.29;2 Ko 5.21;1 Ti 1.15;Ip 4.15;1 Pi 2.22-24;1 Yo 2.2 **3:6 3.6** Ro 6.1-2; 6.14;1 Yo 2.4; 3.9; 4.8;3 Yo 11 **3:7 3.7** Ro 2.13;1 Yo 2.26; 2.29 **3:8 3.8** Stt 3.15;Lu 10.18;Yo 8.44; 16.11;Ip 2.14

⁹ Kire apue Xoiteupo nono saina paiya, nu xunupo kapia tairouwatixana xuwe. Xoiteupo ekeomani pa apu xosa purina, pa xati nue xunupo kapia taiwopuwatixe. Xuwe. Nu Xoiteupo nono purina.

¹⁰ Yue Xoiteupo nono xati yue Satanipo nono xinuku sipawopurepa, apue asinaku kutu kapia kakepu xuweuwatia, nu Xoiteupo nono xuwexi sipawopu. Pa xeika apue Xoiteupo kireu nonomi xiri xouwenikepi xuweurouna rania nu Xoiteupo xuwe xepu.

Sini kirenikirenienie kireu xiri xosikienikepu

3.11—5.21

Kireu xiri xosikienikepi kapia Yesusue atarisiketai

¹¹ Sini kirenikirenienie kireu xiri xosikienikepu xetai kuna paiya ximuximuni kutu tinie pa kuna iyesikiniai.

¹² Sini Keini sie puropuxe. Nu Satanipo apu xati xameyau ouweyai. Ama nupo xameyau ouweyaina? Xameyau ouweyaia, amure, nukou kapia xoxi xati, xameyauo kapia asinaku kutu xati ouweyai.

¹³ Xatai xura, ouropu apimie xiwaixiwaitikeria, tini paire kakixanari xoxi ure urewaku.

¹⁴ Sini Xoiteupo kireu xuiapu xosa xosikikemu tinikirounuku, pa xati siko sipa, sini xumopipo kapia wetikiriai xati, ekisikiomapu kapia xosa purinuku. Apue xataumana xoukemu tinikepu xuweurouna paiya, nu xumopipo kapia xosauni purina.

¹⁵ Apu xatau xiri xouwewopu xuweuna xoukemu xoxixoxixina paiya, nu apu ouwetai siexina. Pa xati tini sipa, apue kire apu ouweina paiya, nu sipesi sipesi ati puropina ekeoma tatixe.

¹⁶ Yesusue siko tianisikepure nukou ekeomani wetina xumotai xati, nupo pa kapia paie kireu xiri xosikienikepi kapia atarisiketai. Pa xati sinie rania xatasikimanae Yesusu taiwoteneai tianikepure ekisikioma wetepu.

¹⁷ Pana kire apu nu mua ouropu sapi tukue, kire xatau xekoati xuruara xuweitauwati, nu pa xataure xousuawopu xuweunapa siko sipa, Xoiteue kireu xouwenikirouna kapia pa apu xosa puratixe.

¹⁸ Tini yeu nono misiarara, sini xatasikimana kuna kirenierenie e supusikie kireni xosikienikepuxe. Xuwe. Sini sikou xosikikemuni kutu tinikinuku asinaku kapia nini xosa kakepu.

Yesusu taiwoteneai Xoiteu ekeru sokisoki tumuwopineri

¹⁹⁻²⁰ Sini kireu xiri xosikienikinukua, sini suau kuna tainuku xinukua sipawopu. Sikou xosikie kire sapire kuna xosa iyaisikerepina sorena, Xoiteu ekeru sini yoroara puropu. Pa amure, Xoiteu nu xokupa sapi sipa xati, nupo sipae sikou xosikiro purotai sipa xiri orouna.

²¹ Waukia xura, sikou xosikie kuna xosa iyaisikerepu xuweuwatia, sini Xoiteu ekeru sokisoki tumurounuku.

²² Kire sapire kunikuninuku nu kotoukiria, nue sikirouna, pa amure, sikoe nupo kuna tainuku, nue xouwewotai kapia kakirounuku.

3:9 3.9 1 Pi 1.23;1 Yo 5.18   **3:10 3.10** 1 Yo 2.29; 4.8   **3:11 3.11** Yo 13.34; 15.12;1 Yo 1.5; 4.7; 4.21
3:12 3.12 Stt 4.8;Ip 11.4;Yu 11   **3:13 3.13** Mt 5.11-12;Yo 15.18-19; 17.14;2 Ti 3.12   **3:14 3.14** Yo 5.24;1 Yo 2.9-11   **3:15 3.15** Mt 5.21-22;Ka 5.21;XKY 21.8   **3:16 3.16** Yo 3.16; 13.1; 15.13;Ro 5.8;Ka 1.4;Ep 5.2; 5.25;1 Ts 2.8   **3:17 3.17** Tu 15.7;Lu 3.11;1 Yo 4.20   **3:18 3.18** Ro 12.9;Ye 2.15-16;1 Pi 1.22
3:19-20 3.19-20 Yo 18.37;1 Yo 1.8   **3:21 3.21** Ip 4.16; 10.22;1 Yo 2.28; 4.17   **3:22 3.22** Siri 34.15;Yer 29.12;Mt 7.8; 21.22;Yo 9.31; 14.13

²³ Pa xati nupo tu paiya muanumu. Sini nupo Nono Yesusu Kristusu wenumurei xosikisunuku, nukoe siko kasikeyai sie siko kireni kirenienie kireu xiri xosikienikepu.

²⁴ Kire apue Xoiteupo kuna taina paiya, nue Xoiteu xeika etokati, Xoiteue nu xeika etokina. Xoiteue Xoiteupo Supo Youya siko sikati, Xoiteue siko xeika purinaxi, pa Youyae siko atarisikina.

4

Tini youya erurunikakuai, nini Xoiteurei kounerire e xuwe

¹ Waukia xura, xokupa xoreixoreitua kunatureturei ouro tei xanauneri. Pa xati xokupa apimie tini xosa maneri kunauneri, "Xoiteupo Supo Youyae ye kuna sietai," xatia kakixanari tini xotikisuwaku. Xuwe. Tini xokupa youya erurunari sipauweinarieye, nini Xoiteurei koteneaire e xuwerau paiya sipawakuai.

² Takipo kapiiae sipaunapa, Xoiteupo Youya paia muanumu xepina. Apue kunauna, "Yesusu Kristusue apuni kutu sayetai," xirouna paiya Xoiteupo Youyae pa apu xosa purina.

³ Apue Yesusure muanumu kuna kunawopu xuweuna paiya, pa apu nu xetau youya tuku, nu Xoiteurei koatixe. Paiya Kristusupo xiwaipo youya, ekime takie kopina kuna iyesikiniai. Ximine nu kourotai ouro purina.

⁴ Yeu nono misiarara xura, tini Xoiteupo xati, tinie pa xoreixorei kunatureture xoronikieikiniai, pa amure, pa Youya tini xotikiro purotai paie ouropu apimi nikau xonikiro purotai youya orouna.

⁵ Pa apimie nini ouropu apimi. Pa xati ninipo kuna paiya ouropu kireni xati, ouropu apimie ninipo kuna iyesirouneri.

⁶ Pana sini paiya Xoiteupo xati, Xoiteu sipa apimie sinipo kuna iyesinouneri. Pana apu Xoiteupo xuwe paiya, nue sikou kuna iyesirouwatixe. Pa kapiarei sini suau kunapu Youya xeika xoreixoreipo youya xeika sipawopu.

Apue Xoiteu xiri xouweuna paiya nu xataumana rania xouwenikepina

⁷ Waukia xura, sini kirenikirenienie xatasikimana xiri xosikienikepu, pa amure, kireu xosikienikepi kapia paiya Xoiteupo kapia. Pa xati apue kireu xiri xouweniketai paiya, nu Xoiteupo nono xati, nu Xoiteu sipani kutu.

⁸ Xoiteu nukoini kireu xonikikiewopi kapia xotapa, pa xati apue kireu xouwenikepi xuweourouna paiya, nu Xoiteu sipa xuwe.

⁹ Xoiteu nu Nono kireni tuku xati, siko nu xosa ekisikioma tepure, pa Nono xesawati ouro koyai. Pa kapiarei Xoiteu nukoe sini xiri xouwesiketaire atarisikina.

¹⁰ Kireu xonikiewopi kapia paiya, Xoiteupo kapia. Sini nanunuku ximuximuni sinie Xoiteu xosikieukiniai xepuxe. Xuwe. Xoiteue akerina sini xouwesikekeyai. Pa xati sikou xunu wetepure, nue nupo Sawai Nono xesawati ouro koyai.

¹¹ Waukia xura, nupo kapia paie Xoiteue siko xiri xouwesiketaire atarisiketai. Pa xati sini kirenikirenienie kireu xiri xosikienikepu.

3:23 3.23 Yo 6.29; 13.34; 15.12; 15.17; 17.3; 1 Ts 4.9; 1 Pi 4.8; 1 Yo 2.8-10   **3:24 3.24** Yo 14.23; 15.10; 17.21; Ro 8.9; 1 Yo 4.12-13   **4:1 4.1** Mt 7.15; 24.4-5; 24.24; 1 Ts 5.21; 2 Pi 2.1; 1 Yo 2.18; 2 Yo 7; XKY 2.2
4:2 4.2 1 Ko 12.3; 1 Yo 5.1   **4:3 4.3** 2 Ts 2.7; 1 Yo 2.18; 2.22; 2 Yo 7   **4:4 4.4** Mt 12.29; Yo 16.33; 1 Ko 2.12; Ep 2.2; 6.12; 1 Yo 5.4-5   **4:5 4.5** Yo 3.31; 15.19; 17.14   **4:6 4.6** Yo 8.47; 10.27; 14.17; 1 Ko 14.37; 2 Ko 10.7   **4:7 4.7** 1 Yo 2.29; 3.10-11; 3.23   **4:8 4.8** 1 Yo 2.4; 3.6; 4.16   **4:9 4.9** Yo 3.16; Ro 5.8; 8.32; 1 Yo 5.11   **4:10 4.10** Yo 15.16; Ro 5.8-10; Ta 3.4; 1 Yo 2.2   **4:11 4.11** Mt 18.33; Yo 15.12-13; 1 Yo 3.16

¹² Kire apue Xoiteu xekoyaixe. Pana sini kireu xiri xosikienikinukua, Xoiteue siko xeika purati, nupo kireu xonikiewopi kapiae, sikou ekisikioma xosa sokisokietai.

¹³ Xoiteue sini xeika etokati sinie nu xeika etokepua, sini amakinuku sipawopuna? Sini paire sipa, pa amure, sini nue nukou Youyani sikeyai.

¹⁴ Emisikie kakeyai kapia sikoe xekeukinia. Nue ouropu xokupa xuiapu xiyeri tinikepure nukou Nono xesawati koyai xati, pa kapiaure sini kuna uteirounuku.

¹⁵ Kire apue kunauna, "Yesusu nu Xoiteupo Nono xinapa," Xoiteue pa apu xeika etokati, nue Xoiteu xeika etokina.

¹⁶ Paire siko sipa xati ipaki sokisoki xosikisunuku, Xoiteue siko xiri xouwesikati, nupo pa kapiae sikou ekisikioma xosa purina.

Xoiteu nukoini kireu xiri xosikienikepi kapia xotapa. Pa xati apue kireu xiri xouwenikirounae Xoiteu xeika etokati, Xoiteue nu xeika etokina.

¹⁷ Sini panumu purinukua, kireu xosikienikepi kapiae sikou ekisikioma xosa sokisokietai. Pa xati Xoiteupo kokaipa kunapu asaure ximikepuxe. Suau, sini mua ouro purinukuna pana, sini Kristus nuko sieni purinuku xati, sini ximikepuxe.

¹⁸ Kireu xonikieurouneri xuiapue Xoiteure ximikiroworixe. Ximiketeneai xuiapu kini nini sipa, nini pa kapia xapa xoxi tepineri xati, pa nanunanue kakati Xoiteure ximikineri nini kireu xonikiewopi kapia sokisoki xineri paiya, nini Xoiteure ximikepuworixe. Kire apue Xoiteure ximikirouna paiya, kireu xouwenikepi kapiae pa nupo ekeoma xosa sokisoki xatixe.

¹⁹ Sini Xoiteu xosikieunuku kireu xosikienikinuku paiya amure, Xoiteue ximuximuni siko xouwesikeyai xati kakirounuku.

²⁰ Kire apue kunauna, "Ye Xoiteu xiri xoieune xepina," pana Xoiteupo xuiapu xosaupo kire apu xouwewopu xuweuna paiya, pa apu nu xoreixoreitua. Kire apue Xoiteu xekoyaixe. Pa xati apue xekenikieyai xuiapu xouwenikepu xuweuna paiya, nu xekopu xuweuwoyai Xoiteue xekopuwati xana xuwe.

²¹ Mua kuna Kristus xosaupo tikinia, paiya muanumu. Apue Xoiteu xiri xouweurouna paiya, nu Xoiteupo kireu xuiapu xiri xouwenikepina.

5

Yesusu taiwoteneai mua oupo sokisoki oroweteneai

¹ Xoiteue nukou xuiapu xiyeri tinikepure tumuworetai apu nu Yesusu xati xokupa xuiapue nure xonikisuneria, nini Xoiteupo nonomi puropineri. Xokupa apimie Eminiki xonikieuneria, nupo niraumana rania xonikieurouneri.

² Sini Xoiteu xiri xosikieunuku nupo xokupa kuna tainuku, pa kapiarei sipaunukua sini Xoiteupo nonomi xiri xosikienikinuku xepu.

³ Sini Xoiteu xiri xosikieunukua, sini nupo xokupa kuna tairounuku. Pa xati nupo xokupa kuna sini xu sikerixe.

⁴ Xokupa apimie Xoiteupo nono puroteneai, ninie mua ouropu sokisoki orouneri. Sini Xoiteure xosikisunuku xati, pa kapiarei xomaxinuku mua ouropu sokisoki orourounuku.

Xoiteue nukou Nonoure kuna pitewotai

4:12 4.12 Yo 1.18;1 Ti 6.16;1 Yo 2.5-6; 4.18-20   **4:13 4.13** Yo 14.20;2 Ko 1.22;1 Yo 3.24   **4:14 4.14** Yo 1.14; 3.17;1 Yo 1.1-2   **4:15 4.15** Ro 10.9;1 Yo 5.1; 5.5   **4:16 4.16** 1 Yo 3.24; 4.8; 4.12   **4:17 4.17** Ye 2.13;1 Yo 2.28; 3.3; 3.19-21   **4:20 4.20** 1 Yo 2.4; 3.17; 4.12   **4:21 4.21** Mt 5.44-45;Mk 12.29-31;Yo 13.34; 15.12;1 Yo 3.23   **5:1 5.1** Yo 1.12-13; 15.23;1 Yo 2.22-23; 4.15   **5:3 5.3** Mai 6.8;Mt 11.30;Yo 14.15; 14.21-24;2 Yo 6   **5:4 5.4** Yo 16.33;1 Yo 3.9; 4.4

⁵ Yue mua ouropo sokisoki orourounana? Apue Xoiteupo Nono nu Yesusure xousuna paiya, pa apue orourouna.

⁶ Yesusu Kristusue enero ene isepi kapiaure koto, nupo yawi na nikitoto xosa kusawopina kapiaure kotowoyai. Nue enepu kapia kirenire koyaixé. Xuwe. Nu ene xeika yawi xeikapu kapiaure koyai. Xoiteupo Supo Youya nu suau kunapu xotapa xati, Xoiteupo Supo Youyae Yesusu Kristusupo kapiaure kuna uteirouna.

⁷ Xeimorei purineri nupo kapiaure kunauwoteneai,

⁸ paiya nini Xoiteupo Supo Youya xeika ene xeika yawi xeikae kaketeneai. Nini xeimorei kireníe kuna kireni kunawoteneai.

⁹ Apue uteirouneri kuna sikoe xosikisurounuku. Pana Xoiteue uteiwotai kuna paie, apu nikau kuna xiri oronikina. Pa kuna Xoiteue uteiyetai paiya, nukou Nonoure kunawoyai.

¹⁰ Apue Xoiteupo Nonoure xousurounae Xoiteue pa kuna uteiwoyai tietai xati, pa kuna nupo xouro purina. Pana apue Xoiteupo kuna xousuwopu xuweunapa, nue Xoiteu nu xoreixoreituaiyeuna, pa amure, Xoiteue nukou Nonopu kapiaure kuna uteiwoyaire xousuwatixe.

¹¹ Pa kapiarei Xoiteue nukou kuna suauxi atarisikina. Xoiteue sipesi sipesi puropu ekisikioma sikeyai xati, pa ekisikiomapu xotapa paiya nukou Nono xosa purina.

¹² Apue Xoiteupo Nono xeika etokina paiya, nu pa ekeoma tuku. Apue Xoiteupo Nono xeika etokepu xuweuna paiya, nu pa ekeoma xuwe.

Sini sipesi puropu ekisikioma tukuxi sipawopu

¹³ Tini xuiapue Xoiteupo Nonopu wenumurei xotikisurounuku xosa mua kuna xayaune. Tini sipesi sipesi purakuaire ekitikioma tieikiriaire sipawakuai.

¹⁴ Sini Xoiteu nukoe xouwewotai nanunanu tainuku kire sapire kunikuninuku kotounukua, nue sikou kunikuni iyésirouna. Pa xati sini Xoiteure ximikiroukirixe. Xuwe. Sini nuko nutiemu xonarounuku.

¹⁵ Siko sipa, nue sikou xokupa kunikuni iyésirouna. Pa xati nue kire sapi sikepinaure kotounukua, siko sipa pa sapini kutu tepu.

¹⁶ Kire apue xekoati kire xatau Yesusu taiwotaie xunu erati, pa xunue kakati pa apu xumopu xuweuwopina xatia, pa apu nukoini Xoiteu xosa kunikuniwati, Xoiteue pa xatasiki ekeoma tuwopina. Apue xumopi xuweuwopineri xunu erineri xumopu xuweuwopinerire ye kunaune. Apue xunu erineri xumopineri xunu purinana, tini paire kunikuniwakuai xine ye kunautixe.

¹⁷ Xokupa kapia asinaku kutu xuweu paiya xunu. Pana apu xumopu xuweurouneri xunu paiya purina.

¹⁸ Siko sipa, xokupa apimie Xoiteupo nonomi purineria, ninie xunupo kapia tairouworixe. Xuwe. Apue Xoiteupo nono purotaia Xoiteue ati yakurouna xati, Satanie nu xosa xupo iyarepuwatixe.

¹⁹ Siko sipa, siko Xoiteupo nonomi purinuku sorena, mua ou xokupa paiya Satanipo sokisoki irue purina.

²⁰ Siko sipa, Xoiteupo Nono kourotai xati, sikoe Xoiteuni kutu sipawopure, nue nanunanu sikina. Sini Xoiteuni kutu xeika Nirau Yesusu Kristusu xeika

5:5 5.5 Ro 8.37;1 Ko 15.57;1 Yo 4.4; 4.15   **5:6 5.6** Yo 1.29; 1.34; 14.17; 16.13; 19.34;1 Ti 3.16;1 Yo 1.7   **5:7 5.7** Yo 1.1; 10.30;XKY 19.13   **5:8 5.8** Yo 15.26   **5:9 5.9** Mt 3.16-17; 17.5;Yo 5.32-37; 8.17-18
5:10 5.10 Yo 3.33; 5.38;Ro 8.16;Ka 4.6   **5:12 5.12** Yo 3.36; 5.24   **5:13 5.13** Yo 20.31;1 Yo 1.1-2   **5:14 5.14** Yo 14.13; 16.23;1 Yo 3.21-22   **5:16 5.16** Mt 12.31-32;Lu 12.10;Ip 6.4-6;Ye 5.14-15   **5:18 5.18** Yo 17.15;Ye 1.27;1 Pi 1.23;1 Yo 3.9   **5:19 5.19** Ro 8.10; 8.23;Ka 1.4;1 Yo 4.6   **5:20 5.20** Ais 9.6;Mt 25.46;Yo 17.3;1 Ti 3.16;Ip 1.8

etokinuku. Yesusu Kristusu paiya nu Xoiteuni kutu xati, nue ekisikioma atinuku sipesi sipesi puropu xotapa.

²¹ Yeu nono misiarara xura, tini xokupa xoreixorei xoiteu weinikiterinari xetauroni pura.

Xoka Axixiri Nakau Yonie Xayawotai Akereki Kuna

Kire Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau tumue mua kuna xaya-woyai. Kireu xuiapue nanuneri kire xuiapu teue Yesusure tairouneri xosa nakau xayawotai xeneai. Ninie kireu xiri xonikienikineri, pani Xoiteupo kuna porouneri xoreixoreixirouneri apimi xosa ati sosopa epixepinerire xiri xouweniketai.

Sini Xoiteupo kunani kutu sokisoki tinuku apimie xetau xonuxonu kuna uteiwoteneaire sosopa epixepu

¹ Ye Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau tumu, ne xui naki xeika neu nono teu xeika xosa mua nakau xayaune*. Xoiteue ne nukouni tumuneretai xati, ye suauni kutu kunaune, yei tini xiri xoietikine. Paiye kirenixe. Xuwe. Suau kuna sipani kutu xuiapue tini xiri xonikietikineri.

² Suau kuna siko xosa purinana, nue sipesi siko xosa puropina, pa xati sinie tini xiri xosikietikinuku.

³ Suau kunapu kapia xeika kireu xosikienikepi kapia xeika paiya, Xoiteu xeika Yesusu xeika xosaniki purina. Pa xati Xauwa Xoiteu xeika Xoiteupo Nono Kristususu Yesusu xeikae ninire xonikisuwoxati xonikienikineri, siko xosa xonikemu yororoneri.

Sini kireu xiri xosikienikepi kapiani kutu taiwopu

⁴ Emisikie kunauna taiwa xeyai sie neu kireu nonomie suau kuna tairounerire ye kuna iyaserine xiri nimaririne.

⁵ Pana xui, yeu kire kuna ne xiri taiwowairexine. Paiya muanumu, sini kirenikirenie kireu xiri xosikienikepu. Paiya yei ne oma kuna tinixe. Xuwe. Ekimeni kutu sikoe mua kuna tieikiniai.

⁶ Xoiteu xouwewopi kapia paiya muanumu, sini Xoiteupo kunani kutu taiwopu. Pa xati pa kuna eikimeni kutu iyekiniai paiya, muanumu, tini kireu xotikienikepi kapiani kutu taiwa.

Sini Kristusupo kuna sokisoki tepu

⁷ Iyesa. Xoreisikepurexeteneai apimie ouyau texineri. Nini Yesusu Kristusue apu sayeyai xineri xonikisuworixe. Panumu apua, nu xoreixoreitua xati, Kristususu xiwaiuna.

⁸ Pa xati tini atinari sosopani kutu epixa, panumu sini irerei imerei tikiniai sapi wetexekini. Tini sokisoki tumunaria tinipo xokupa asinaku sapi takuai.

⁹ Kire apue Kristusupo kuna sokisoki tepu xuweuna, kire kuna xosa potixinapa, Xoiteue nu xeika puratixe. Pana kire apue Kristusupo kuna sokisoki tinapa, Omono Niraunoe nu xeika purinexeri.

1:1 1.1 Yo 8.32;1 Pi 5.1;1 Yo 3.18;3 Yo 1 * **1:1 1.1** Kireu apimie nanuneri pa nakau paiya kire xuiini kutu xosa xowotai xeteneai. Kakeri kireu nanuneri pa xui paiya nu kire Yesusure xonikisurouneri xuiapu xati, nupo nonomi paiya pa Yesusure xonikisuwoteneai xosaupo xuiapu xeteneai. Nu Yesusure xousurouna kire xui xatia, paina paiya nupo uko, kuna momu 13 xosa kunauna nu rania kire Yesusure xonikisurouneri xetai. **1:4 1.4** 3 Yo 3 **1:5 1.5** Yo 13.34; 15.12; 15.17;1 Ti 4.8;1 Yo 2.7-8; 3.11; 3.23 **1:6 1.6** Yo 14.15; 14.21;1 Yo 2.5; 2.24; 5.3 **1:7 1.7** 1 Yo 2.22; 4.1-3 **1:8 1.8** Mk 10.29-30;Ka 3.4;Ip 10.32; 10.35 **1:9 1.9** 1 Yo 2.23

¹⁰ Kire apue tinipo atoro kouna, panumu kuna tikopu xuweuwatia, tinie kusounari tinipo atoro sou xowaku.

¹¹ Apue panumu apu kusouna paiya, nue nupo xoxi kapiapu sainaure tianuna.

Yonie xekenikepurexina

¹² Xokupa kuna tini xosa xayawopine itouna pana, kire nakau xosa mua kuna iyarepi xiraxine. Ye koune xeketikinei, xirini kunakunaunuku nimaririwopuxi nanune.

¹³ Neu ukunipo nonomi, pa ukuni paiya Xoiteu nukoini tumuworetaipo nonomie ne kusunineri.

Xoka Xeimore Nakau Yonie xayawotai Akeretai Kuna

Kire Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu nikau tumue mua kuna xaya-woyai. Nue nakau xayauna Kaiusu xosa xesauwotai. Nue Kaiusupo wenumu xouroretai, pa amure, nue kireu apimie Yesusu tairouneri tianikirouna. Kire apupo wenumu Tiotrepes, Kaiusue nu atina tuworopin-aure kawotai.

Sini Xoiteupo saina teteneai apimini kutu tianikepu

¹ Ye Yesusure xonikisurouneri nikau tumue, mua nakau ne Kaiusu xosa xayaune, ne yeu xataini kutu. Ye suauni kutu kunaune, ye ne xiri xoienine.

² Waukia, ye Xoiteu xosa kunikuniti nei, xokupa sapi kakitiai asinaku xatia, naki rania asinaku purowai. Neu xonikemu asinakuni kutu purati, ye sipauweitiai.

³ Ekime kireu xataimanae kou xekeyerineri ipaki kunauneri, nei suau kunani kutu tairoune xeneai. Yei pa kuna iyaserine nimaririxitiai. Ye sipa, ne sipesi suau kunapu kapiarei texiroune.

⁴ Yeu nonomie suau kuna taiwori kuna iyesine paiya, ye xiri nimaririxiti pa nimaririe yeu kireu xetau nimariri oronikina.

Kaiusue asinaku saina tina

⁵ Waukia, ne suau kunapu kapia ati taine Yesusu taiwoteneai xatasiki-mana xeika ne sipa xuweu xatasikimana xeika rania tianikepure asinaku saina tiroune.

⁶ Nei xonikemu tinikiyai kapiaure, kireu xatasikimana paiye Yesusure xonikisuwoteneai xuiapu kanikieneai. Pa xati nini ninipo imerei pani xowopure xeria, ne xiyerixinau kireu xuru tinikau tineri xowopineri sie paiya xiri asinaku. Xoiteue xouwewotai nanunanu sieni tianikewai.

⁷ Yesusupo saina tepure nanunanuworineri xokupa saina teteneaina pana, xukumi apimi xosa kire sapiara tirouwori xana xuwe.

⁸ Sini panumu apimi tianikepu. Panumu kapiarei Xoiteupo suau kunapu saina sokisokiwopure sini ninipo saina emenikimana sainuku.

Tiotrepesie xoxi kapia kaketeai

⁹ Yesusure xonikisuwoteneai xuimiapimi xosa kireu kuna xayayuai. Pana Tiotrepesie ninipo akereki puropure, sinipo kuna iyesirouwati xana xuwe.

¹⁰ Pa xati ikoe tini xosa kounei sie mua, nue pa kapia kireni kaketai kapiaure tini katikepine. Nue sinire xoxixoxi kuna kunauxanaurouna. Nue pa kapia kireni kakatixe. Xuwe. Xatasikimana nupo atoro soniki xourouwati xana xuwe. Kireu apimie ninipo atoro soniki xowopure xeria, nue taiyerinikinani pani Yesusure xonikisurouneri apimi kini xosaupo xesanikirouna.

Temitriusue asinaku kapia kaketai

¹¹ Asinaku xatai ne kakixanau xoxi kapia taiwou. Xuwe. Ne asinaku kapiiani kutu taiwo. Apue asinaku kapia kaketai paiya, nu Xoiteupo apu. Pana apue xoxi kapia kaketai paiya, nu Xoiteu xekoyaixe.

¹² Xokupa apimie Temitriusupo asinaku kapiaure kunauxanaurouneri. Kakeri Xoiteupo suau kuna rania nupo asinaku kapiaure kunauxanaurouna. Pa xati sinie rania nupo asinaku kapiaure kunaourounukuna, ne sipa, siko kuna paiya suau.

Yonie Kaiusi xekopurexetai

¹³ Xokupa kuna ne xosa xayawopine itouna pana, kireni nakau xosa mua kuna iyarepi xiraxine.

¹⁴ Xenene xuwena ye utune xekenitia xirini kunakunawaxauxi nanune.

¹⁵ Neu xonikemu yoro puropina. Xatasikimanae kuso kuna xesarininerina, nei xokupa xatanimana yeu kuso kuna tinike.